EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 3.9.2025.
COM(2025) 356 final

ANNEX 1

PRILOG

Prijedlogu odluke Vijeća

o potpisivanju, u ime Europske unije, i privremenoj primjeni Sporazuma o partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Zajedničkog južnog tržišta, Argentinske Republike, Savezne Republike Brazila, Republike Paragvaja i Istočne Republike Urugvaja, s druge strane

SPORAZUM O PARTNERSTVU IZMEĐU EUROPSKE UNIJE I NJEZINIH DRŽAVA ČLANICA, S JEDNE STRANE, I ZAJEDNIČKOG JUŽNOG TRŽIŠTA, ARGENTINSKE REPUBLIKE, SAVEZNE REPUBLIKE BRAZILA, REPUBLIKE PARAGVAJA I ISTOČNE REPUBLIKE URUGVAJA, S DRUGE STRANE

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BUGARSKA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

IRSKA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANJOLSKA,

FRANCUSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA HRVATSKA,

TALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPAR,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MAĐARSKA,

REPUBLIKA MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AUSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

RUMUNJSKA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAČKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

ugovorne stranke Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, dalje u tekstu „države članice”,

i

EUROPSKA UNIJA, dalje u tekstu „Unija” ili „EU”,

s jedne strane,

I

ARGENTINSKA REPUBLIKA,

SAVEZNA REPUBLIKA BRAZIL,

REPUBLIKA PARAGVAJ,

ISTOČNA REPUBLIKA URUGVAJ,

države članice Zajedničkog južnog tržišta potpisnice ovog Sporazuma, dalje u tekstu „države Mercosura potpisnice Sporazuma”,

i

ZAJEDNIČKO JUŽNO TRŽIŠTE, dalje u tekstu „Mercosur”,

s druge strane,

dalje u tekstu zajednički nazvane „stranke”,

za potrebe ovog Sporazuma Mercosur se odnosi na Argentinsku Republiku, Saveznu Republiku Brazil, Republiku Paragvaj i Istočnu Republiku Urugvaj,

UZIMAJUĆI U OBZIR duboke povijesne, kulturne, političke i gospodarske veze koje ujedinjuju njihove narode i nadahnute zajedničkim vrijednostima;

UZIMAJUĆI U OBZIR da Mercosur i Europska unija žele ojačati te veze i svoj odnos na temelju dijaloga i suradnje radi uspostave strateškog partnerstva;

PRISJEĆAJUĆI SE čvrste predanosti stranaka poštovanju načela međunarodnog prava, Povelje Ujedinjenih naroda („UN”), demokracije, vladavine prava i ljudskih prava te temeljnih sloboda;

UZIMAJUĆI U OBZIR da je poštovanje demokratskih načela i ljudskih prava kako su utvrđeni u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima i u drugim relevantnim međunarodnim instrumentima u području ljudskih prava te poštovanje međunarodnog humanitarnog prava i načela vladavine prava temelj za unutarnje i međunarodne politike stranaka i ključan element ovog Sporazuma;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI svoju potporu demokratskim institucijama i vrijednostima koje su neophodne za razvoj njihovih integracijskih procesa i međusobnog odnosa;

MOTIVIRANE doprinijeti jačanju multilateralizma, održavanju međunarodnog mira i sigurnosti te promicanju pravednog i demokratskog međunarodnog poretka;

PREPOZNAJUĆI da je proglašavanje Latinske Amerike i Kariba područjem mira bez nuklearnog oružja, u skladu s Ugovorom iz Tlatelolca i njegovim dodatnim protokolima, uvelike doprinijelo razoružanju i neširenju oružja te ponovno potvrđujući svoju predanost poticanju nuklearnog razoružanja;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI vrijednosti, svrhe i načela Povelje Ujedinjenih naroda, potpisane 26. lipnja 1945. u San Franciscu, na kraju Konferencije Ujedinjenih naroda o međunarodnoj organizaciji („Povelja UN-a”);

PONOVNO POTVRĐUJUĆI zajednički cilj promicanja gospodarskog i socijalnog razvoja na kojem se temelji ovaj Sporazum te uzimajući u obzir da bi liberalizaciju tržišta trebalo dopuniti promicanjem socijalnog razvoja i smanjenjem nejednakosti omogućivanjem odgovarajućeg pristupa zapošljavanju, obrazovanju i zdravstvu te iskorjenjivanjem ekstremnog siromaštva;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI svoju predanost jačanju i razvoju multilateralnog trgovinskog sustava primjenom transparentnih, pravičnih i nediskriminirajućih pravila radi promicanja sve dinamičnije i otvorenije međunarodne trgovine koja omogućuje veće sudjelovanje zemalja u razvoju u međunarodnoj trgovini, ulaganjima i tehnološkim tokovima;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI svoju predanost promicanju međunarodne trgovine na način koji doprinosi održivom razvoju u njegovoj gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj dimenziji, u kojem sudjeluju svi relevantni dionici, uključujući civilno društvo i privatni sektor, te provedbi ovog Sporazuma u skladu sa svojim zakonima i međunarodnim obvezama u području rada i okoliša;

NADOVEZUJUĆI se na prava i obveze koje su stranke preuzele kao članice Svjetske trgovinske organizacije („WTO”);

ŽELEĆI poboljšati konkurentnost svojih poduzeća osiguravanjem predvidljivog pravnog okvira za njihove trgovinske i ulagačke odnose, pridajući posebnu pozornost mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI potrebu za promicanjem poštovanja međunarodno priznatih smjernica i načela društveno odgovornog poslovanja i odgovornog poslovnog ponašanja, uključujući Smjernice za multinacionalna poduzeća Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (dalje u tekstu „OECD”), među poduzećima koja posluju na njihovim državnim područjima;

UZIMAJUĆI U OBZIR da se jačanje multilateralnog trgovinskog sustava može postići multilateralnim trgovinskim pregovorima čiji je cilj postizanje ambicioznih, sveobuhvatnih i uravnoteženih rezultata, promicanje gospodarskog razvoja i poboljšanje dobrobiti ljudi;

UZIMAJUĆI U OBZIR da stranke regionalnu integraciju i otvoren regionalizam smatraju važnim instrumentima gospodarskog i socijalnog razvoja kojima se jača međunarodna integracija njihovih gospodarstava, promiču bliže veze između njihovih naroda i doprinosi međunarodnoj stabilnosti;

IZRAŽAVAJUĆI ZADOVOLJSTVO zbog toga što je dokument „Promijeniti svijet: program održivog razvoja do 2030.” Opća skupština Ujedinjenih naroda donijela 25. rujna 2015. (dalje u tekstu „Program održivog razvoja do 2030.”) i zbog Pariškog sporazuma donesenog u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama, sastavljenog u Parizu 12. prosinca 2015. (dalje u tekstu „Pariški sporazum”), i pozivajući na njihovu brzu provedbu;

SVJESNE potrebe za promicanjem rasta i razvoja stranaka i smanjenjem postojećih razlika, pridajući posebnu pozornost potrebama i poteškoćama s kojima se suočava Paragvaj kao zemlja bez izlaza na more;

PREPOZNAJUĆI dugu povijest migracija između Europske unije i zemalja Mercosura te njihov pozitivan doprinos njihovu odnosu, kao i njihovu socijalnom, kulturnom i gospodarskom razvoju;

IMAJUĆI U VIDU međunarodno dogovorene odredbe o posebnom i različitom postupanju prema zemljama u razvoju;

PREPOZNAJUĆI da se ovim Sporazumom štiti pravo stranaka na regulaciju na vlastitom području u skladu s vlastitim zakonima i drugim propisima i njihova fleksibilnost u ostvarivanju legitimnih ciljeva politike, kao što su javno zdravlje, sigurnost, okoliš, javni moral te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI pravo stranaka da iskorištavaju svoje prirodne resurse u skladu sa svojim politikama zaštite okoliša i ciljevima održivog razvoja;

IMAJUĆI U VIDU Međuregionalni okvirni sporazum o suradnji između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Zajedničkog tržišta južnoameričkog juga i njegovih država članica, s druge strane, potpisan u Madridu 15. prosinca 1995., kao i njegovu priloženu Zajedničku izjavu o političkom dijalogu i svrhu uspostave partnerstva utemeljenog na pojačanom političkom dijalogu, liberalizaciji trgovine, promicanju ulaganja i produbljivanju suradnje;

UZIMAJUĆI U OBZIR da se suradnja između Europske unije i Mercosura provodi s pomoću različitih instrumenata;

PODSJEĆAJUĆI na odluku sa sastanka šefova država i vlada Mercosura i Europske unije u lipnju 1999. u Rio de Janeiru da svoje odnose u području politike, gospodarstva, trgovine, kulture i suradnje ponovno stave u prvi plan, s ciljem izgradnje dubljeg i potpunijeg partnerstva između obiju regija, koje bi se trebalo temeljiti na demokraciji, održivom razvoju i gospodarskom rastu uz socijalnu pravdu;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI svoju predanost daljnjem jačanju, liberalizaciji i diversifikaciji svojih trgovinskih i ulagačkih odnosa;

IŠČEKUJUĆI, u tom kontekstu, jačanje njihovih trgovinskih i ulagačkih odnosa uspostavom područja slobodne trgovine u skladu s Općim sporazumom o carinama i trgovini iz 1994. i pravilima WTO-a;

ŽELEĆI ojačati suradnju između stranaka na temelju otvorenog i trajnog dijaloga u svim područjima od zajedničkog interesa, posebno u području politike, gospodarstva, trgovine, financija, prava i pravosuđa, slobode i sigurnosti, znanosti i tehnologije, društva i kulture;

SVJESNE važnosti uključivanja civilnog društva u kontekstu partnerstva između stranaka;

SVJESNE da je radi jačanja odnosa u svim područjima od zajedničkog interesa iznimno važno započeti novu fazu postojećeg političkog dijaloga između stranaka;

UZIMAJUĆI U OBZIR posebna iskustva stranaka u području regionalne integracije, od kojih obje mogu imati koristi u skladu s vlastitim potrebama;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI važnost njihovih zajedničkih načela i vrijednosti u području socijalnog razvoja;

UZIMAJUĆI U OBZIR važnost kulturnog dijaloga za bolje uzajamno razumijevanje stranaka, promicanje kulturne raznolikosti i poticanje kulturnih veza među njihovim građanima;

NAPOMINJUĆI da, ako stranke u okviru ovog Sporazuma odluče sklopiti posebne sporazume u području slobode, sigurnosti i pravde koje Europska unija može sklapati u skladu s dijelom III. glavom V. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odredbe takvih budućih sporazuma ne bi obvezivale Irsku, osim ako Europska unija, istodobno s Irskom u pogledu njihovih prethodnih bilateralnih odnosa, obavijesti Mercosur da su takvi sporazumi postali obvezujući za Irsku kao dio Europske unije u skladu s Protokolom br. 21 o stajalištu Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde priloženim Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije; napominjući da sve naknadne unutarnje mjere Europske unije koje se mogu donijeti u skladu s dijelom III. glavom V. Ugovora o funkcioniranju Europske unije za provedbu ovog Sporazuma ne bi obvezivale Irsku, osim ako je priopćila svoju želju da sudjeluje u takvim mjerama ili da ih prihvati u skladu s Protokolom br. 21; napominjući i da bi takvi budući sporazumi ili naknadne unutarnje mjere Europske unije bili obuhvaćeni Protokolom br. 22 o stajalištu Danske, priloženim Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije;

PREPOZNAJUĆI razlike u gospodarskom i društvenom razvoju između i unutar stranaka;

SPORAZUMJELI SU SE KAKO SLIJEDI:

DIO I.

OPĆA NAČELA I INSTITUCIONALNI OKVIR

POGLAVLJE 1.

POČETNE ODREDBE

ČLANAK 1.1.

Opće definicije

Za potrebe ovog Sporazuma:

(a) „Međuregionalni okvirni sporazum o suradnji iz 1995.” znači Međuregionalni okvirni sporazum o suradnji između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Zajedničkog tržišta južnoameričkog juga i njegovih država stranaka, s druge strane, potpisan u Madridu 15. prosinca 1995.;

(b) „Privremeni sporazum o trgovini” znači Privremeni sporazum o trgovini između Europske unije, s jedne strane, i Zajedničkog južnog tržišta, Argentinske Republike, Savezne Republike Brazila, Republike Paragvaja i Istočne Republike Urugvaja, s druge strane, koji se tek treba sklopiti;

(c) „MSP-ovi” znači mala i srednja poduzeća, što uključuje mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća i poduzetnike;

(d) „treća zemlja” znači zemlja ili državno područje izvan teritorijalnog područja primjene ovog Sporazuma;

(e) „UNCLOS” znači Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora, sastavljena u Montego Bayu 10. prosinca 1982.; i

(f) „WTO” znači Svjetska trgovinska organizacija.

ČLANAK 1.2.

Opća načela

1. Poštovanje demokratskih načela, ljudskih prava i temeljnih sloboda kako su utvrđeni u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima i drugim međunarodnim instrumentima u području ljudskih prava te poštovanje načela vladavine prava temelj je za unutarnje i međunarodne politike stranaka i ključan je element ovog Sporazuma.

2. Stranke potvrđuju svoju predanost zajedničkim načelima i ciljevima kako su navedeni u Povelji UN-a. Promicanje održivog gospodarskog i socijalnog razvoja te pravična raspodjela koristi od ovog Sporazuma među vodećim su načelima za provedbu ovog Sporazuma.

3. Stranke ponovno potvrđuju svoju privrženost načelima dobrog upravljanja, uključujući načela kao što su transparentnost vlade i borba protiv korupcije, etička i odgovorna vlada, neovisnost pravosuđa i zaštita prava manjina.

ČLANAK 1.3.

Područje primjene

Ovim se Sporazumom uspostavlja partnerstvo između stranaka na temelju zajedničkih vrijednosti, uključujući uzajamnost, i zajedničkog interesa. Jača se partnerstvo između stranke EU i stranke Mercosur i otvara put do strateškog odnosa u području politike, suradnje i trgovine, kao i u drugim područjima o kojima treba postići dogovor.

ČLANAK 1.4.

Opći ciljevi

Ovim se Sporazumom predviđa:

(a) institucionalni okvir koji čini temelj partnerstva;

(b) jačanje političkog dijaloga s pomoću novih institucionalnih mehanizama;

(c) suradnja stranaka radi postizanja općih ciljeva ovog Sporazuma na temelju postojećih ili budućih inovativnih instrumenata suradnje koji mogu pružiti dodanu vrijednost tom odnosu; i

(d) širenje i diversifikacija biregionalnih trgovinskih odnosa stranaka i specifičnih ciljeva i odredbi iz dijela III. ovog Sporazuma, što bi trebalo doprinijeti većem gospodarskom rastu, postupnom poboljšanju kvalitete života u obje regije i boljoj integraciji obiju regija u svjetsko gospodarstvo.

POGLAVLJE 2.

INSTITUCIONALNI OKVIR

ČLANAK 2.1.

Sastanci na vrhu

1. Sastanci na vrhu najviša su razina političkog dijaloga i dijaloga o politikama između stranke EU i stranke Mercosur. Sastanci na vrhu održavaju se prema potrebi ili kako je dogovoreno.

2. Sastanci na vrhu pružaju priliku za ocjenu napretka u provedbi ovog Sporazuma, utvrđivanje ciljeva za njegov budući razvoj i raspravu o drugim temama od zajedničkog interesa.

ČLANAK 2.2.

Zajedničko vijeće

1. Osniva se Zajedničko vijeće koje nadzire ispunjavanje ciljeva ovog Sporazuma i njegovu provedbu. Zajedničko vijeće bavi se pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom i razmatra sva važna pitanja koja se pojave u okviru ovog Sporazuma, kao i međuregionalna, multilateralna ili međunarodna pitanja od zajedničkog interesa.

2. Zajedničko vijeće sastaje se na ministarskoj razini u redovitim vremenskim razmacima od najmanje dvije godine ili na *ad hoc* osnovi, kako je uzajamno dogovoreno. Može se sastati i putem telefonske konferencije, videokonferencije ili na neki drugi način u skladu s uzajamnim dogovorom stranaka.

3. Zajedničko vijeće sastoji se od predstavnika stranaka na ministarskoj razini, u skladu s unutarnjim mehanizmima stranaka i uzimajući u obzir posebna pitanja koja je potrebno riješiti. Zajedničko vijeće sastaje se prema dogovoru u svim potrebnim sastavima.

4. Kad se Zajedničko vijeće bavi bilo kojim pitanjem povezanim s dijelom III. ovog Sporazuma, ono se sastoji od predstavnika svake stranke nadležnih za pitanja povezana s trgovinom (dalje u tekstu „Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu”).

5. Zajedničko vijeće donosi vlastiti poslovnik i poslovnik Zajedničkog odbora.

6. Zajedničkim vijećem supredsjedaju jedan predstavnik stranke EU i jedan predstavnik stranke Mercosur u skladu odredbama iz njegova poslovnika i uzimajući u obzir posebna pitanja koja treba razmotriti na svakoj sjednici.

7. Zajedničko vijeće razmatra prijedloge i preporuke te je ovlašteno donositi odluke, među ostalim o tumačenju odredaba, i davati odgovarajuće preporuke kako je predviđeno ovim Sporazumom. Odluke i preporuke donose se na temelju dogovora stranaka i u skladu s poslovnikom Zajedničkog vijeća. Te su odluke obvezujuće za stranke, koje poduzimaju sve mjere potrebne za njihovu provedbu, u skladu s vlastitim unutarnjim postupcima. U okviru područja primjene dijela II. ovog Sporazuma Zajedničko vijeće isto je tako ovlašteno donositi odluke i preporuke u skladu s uzajamnim dogovorom stranaka.

8. Zajedničko vijeće može bilo koju od svojih zadaća, uključujući ovlast za donošenje obvezujućih odluka, delegirati Zajedničkom odboru u skladu sa svojim poslovnikom.

ČLANAK 2.3.

Zajednički odbor

1. Osniva se Zajednički odbor.

2. Zajednički odbor pomaže Zajedničkom vijeću u obavljanju njegovih dužnosti.

3. Zajednički odbor priprema sastanke Zajedničkog vijeća i odgovoran je za pravilnu provedbu ovog Sporazuma.

4. Zajednički odbor sastoji se od predstavnika stranaka na razini viših dužnosnika ili kako stranke drukčije odrede u skladu sa svojim unutarnjim mehanizmima i uzimajući u obzir konkretna pitanja koja treba riješiti na određenom sastanku.

5. Kad se Zajednički odbor bavi bilo kojim pitanjem povezanim s dijelom III. ovog Sporazuma, on se sastoji od predstavnika svake stranke nadležnih za pitanja povezana s trgovinom (dalje u tekstu „Zajednički odbor u sastavu za trgovinu”).

6. Kad se Zajednički odbor bavi bilo kojim pitanjem povezanim s dijelom II. ovog Sporazuma, on se sastoji od predstavnika svake stranke nadležnih za ta pitanja, u skladu s unutarnjim mehanizmima stranaka.

7. Zajednički odbor ima ovlast donositi odluke u slučajevima predviđenima ovim Sporazumom ili ako na njega takve ovlasti prenese Zajedničko vijeće. Zajednički odbor donosi odluke na temelju suglasnosti stranaka. Odluke su obvezujuće za stranke, koje poduzimaju mjere potrebne za provedbu tih odluka. Pri izvršavanju delegiranih ovlasti Zajednički odbor donosi odluke u skladu s poslovnikom Zajedničkog vijeća.

8. Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe iz poglavlja 29., svaka stranka može Zajedničkom odboru uputiti bilo koje pitanje u vezi s primjenom ili tumačenjem Sporazuma.

9. Zajedničkim odborom supredsjedaju jedan predstavnik stranke Mercosur i jedan predstavnik stranke EU, uzimajući u obzir posebna pitanja koja treba razmotriti na svakoj sjednici.

10. Zajednički odbor općenito se sastaje jednom godišnje kako bi preispitao provedbu ovog Sporazuma, na datum i s dnevnim redom koje su stranke unaprijed dogovorile, naizmjence u Bruxellesu i državi Mercosura potpisnici Sporazuma. Dodatni sastanci mogu se sazvati i međusobnim dogovorom na zahtjev stranke EU ili Mercosura. Može se sastati i putem telefonske konferencije, videokonferencije ili na neki drugi način u skladu s uzajamnim dogovorom stranaka.

ČLANAK 2.4.

Pododbori i druga tijela

1. Zajednički odbor može odlučiti osnovati pododbore ili druga tijela da mu pomažu u obavljanju dužnosti i bave se posebnim zadaćama ili predmetima. Odbor može odlučiti promijeniti zadaće dodijeljene pododborima ili drugim strukturama osnovanima u tu svrhu ili ih raspustiti.

2. Zajednički odbor donosi poslovnik u kojem se određuju sastav, dužnosti i funkcioniranje pododbora i drugih tijela.

3. Osnivanje ili postojanje pododbora ne sprečava stranke da bilo koje pitanje upute izravno Zajedničkom odboru.

4. Osim ako je drukčije predviđeno ovim Sporazumom, pododbori i druga tijela koja su osnovana na temelju ovog Sporazuma ili koja je osnovao Zajednički odbor redovito ili na zahtjev izvješćuju Zajednički odbor o svojim aktivnostima.

5. Pododbori koji se bave trgovinom i pitanjima povezanima s trgovinom, koji su osnovani u skladu s člankom 9.9. stavkom 4., uređeni su člankom 9.9. i izvješćuju Zajednički odbor u sastavu za trgovinu.

6. Osniva se Pododbor za međunarodnu suradnju i razvoj radi promicanja, koordinacije i nadzora provedbe aktivnosti suradnje u područjima iz dijela II. ovog Sporazuma, kao i daljnjeg postupanja, praćenja i ocjenjivanja tih inicijativa za suradnju. On pomaže Zajedničkom odboru u obavljanju funkcija povezanih s tim pitanjima.

ČLANAK 2.5.

Zajednički parlamentarni odbor

1. Osniva se Zajednički parlamentarni odbor radi poticanja bližih odnosa i redovitog dijaloga između Europskog parlamenta i Parlamenta Mercosura.

2. Zajednički parlamentarni odbor sastoji se od članova Europskog parlamenta, s jedne strane, i članova parlamenta Mercosura, s druge strane. Sastaje se u vremenskim razmacima koje sâm odredi.

3. Zajednički parlamentarni odbor donosi svoj poslovnik.

4. Zajedničkim parlamentarnim odborom predsjedaju naizmjence Europski parlament i Parlament Mercosura.

5. Zajednički parlamentarni odbor bit će obaviješten o napretku u provedbi ovog Sporazuma.

6. Zajednički parlamentarni odbor može davati preporuke Zajedničkom vijeću.

ČLANAK 2.6.

Odnos s civilnim društvom

1. Kako bi olakšale provedbu ovog Sporazuma, stranke promiču savjetovanje s civilnim društvom uspostavom odgovarajućeg mehanizma savjetovanja i promicanjem interakcije između predstavnika civilnog društva.

2. Stranke promiču dijalog između Gospodarskog i socijalnog odbora za Europsku uniju i Savjetodavnog socijalnog i gospodarskog foruma za Mercosur te potiču njihov doprinos mehanizmima utvrđenima u člancima 2.7. i 2.8.

ČLANAK 2.7.

Domaće savjetodavne skupine

1. Stranka EU i stranka Mercosur pojedinačno imenuju domaću savjetodavnu skupinu, osnovanu u skladu s unutarnjim mehanizmom stranke, koja predmetnu stranku savjetuje o pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom. Predstavnici domaće savjetodavne skupine biraju se prema načelu rodne ravnoteže te uključuju neovisne organizacije civilnog društva, uključujući nevladine organizacije, poslovne organizacije i organizacije poslodavaca te sindikate, koji djeluju u područjima gospodarstva, razvoja, socijalnih pitanja, ljudskih prava i okoliša te drugim područjima.

2. Stranke promiču redoviti dijalog sa svojom domaćom savjetodavnom skupinom i razmatraju stajališta ili preporuke svoje domaće savjetodavne skupine o provedbi ovog Sporazuma.

3. Kako bi javnost bila bolje informirana o domaćim savjetodavnim skupinama, stranka EU i stranka Mercosur stavljaju na raspolaganje javnosti popis organizacija koje sudjeluju u savjetovanjima te kontaktnu točku za tu skupinu.

ČLANAK 2.8.

Forum civilnog društva

1. Stranke olakšavaju organizaciju Foruma civilnog društva radi održavanja javnog dijaloga o provedbi ovog Sporazuma te na prvom sastanku Zajedničkog odbora dogovaraju operativne smjernice za vođenje Foruma civilnog društva.

2. Stranke mogu olakšati sudjelovanje u Forumu civilnog društva virtualnim sredstvima.

3. Forum civilnog društva otvoren je za sudjelovanje neovisnih organizacija civilnog društva osnovanih na području stranke EU ili stranke Mercosur, uključujući članove domaćih savjetodavnih skupina iz članka 2.7. Stranke promiču rodnu ravnotežu, uključujući nevladine organizacije, poslovne organizacije i organizacije poslodavaca te sindikate, koji djeluju u područjima gospodarstva, razvoja, socijalnih pitanja, ljudskih prava, okoliša i drugim područjima.

4. Predstavnici stranaka koji sudjeluju u Zajedničkom vijeću ili, prema potrebi, Zajedničkom odboru sudjeluju na sjednici Foruma civilnog društva kako bi iznijeli informacije o provedbi ovog Sporazuma i uključili se u dijalog s Forumom civilnog društva.

POGLAVLJE 3.

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 3.1.

Klauzula o sigurnosti

Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da se:

(a) od stranke zahtijeva da dostavi ili dopusti pristup informacijama čije otkrivanje smatra protivnim svojim bitnim sigurnosnim interesima; ili

(b) bilo koju stranku sprečava da poduzme mjere koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa:

i. povezane s proizvodnjom ili trgovinom oružjem, streljivom i vojnom opremom te povezane s trgovinom i prometom drugom robom i materijalima, uslugama i tehnologijom te gospodarskim djelatnostima koje se obavljaju izravno ili neizravno u svrhu opskrbe vojnih objekata;

ii. koje se poduzimaju u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja u međunarodnim odnosima; ili

iii. povezane s fisijskim i fuzijskim materijalima ili materijalima iz kojih se ti materijali dobivaju; ili

(c) stranku sprečava da poduzme bilo kakvu radnju radi ispunjavanja svojih međunarodnih obveza za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti na temelju Povelje UN-a.

ČLANAK 3.2.

Drugi sporazumi

1. Stupanjem na snagu ovog Sporazuma Međuregionalni okvirni sporazum o suradnji iz 1995. prestaje proizvoditi učinke i zamjenjuje ga ovaj Sporazum.

2. Ovaj Sporazum zamjenjuje Međuregionalni okvirni sporazum o suradnji iz 1995. Upućivanja na Međuregionalni okvirni sporazum o suradnji iz 1995. u svim drugim sporazumima između stranaka tumače se kao upućivanja na ovaj Sporazum.

3. Stupanjem na snagu ovog Sporazuma Privremeni sporazum o trgovini prestaje proizvoditi učinke i zamjenjuje ga ovaj Sporazum. Upućivanja na Privremeni sporazum o trgovini u svim drugim sporazumima između stranaka tumače se kao upućivanja na ovaj Sporazum.

4. Nakon stupanja ovog Sporazuma na snagu smatra se da je Zajedničko vijeće osnovano člankom 2.2. ovog Sporazuma donijelo sve preporuke ili odluke koje je donijelo Vijeće za trgovinu osnovano Privremenim sporazumom o trgovini. Za sve odluke koje je donio Odbor za trgovinu osnovan na temelju Privremenog sporazuma o trgovini smatra se da ih je donio Zajednički odbor osnovan člankom 2.3. ovog Sporazuma.

5. Neovisno o stavku 3. ovog članka:

(a) privremene mjere donesene u skladu s člancima 11.4. i 11.5. Privremenog sporazuma o trgovini, koje su na snazi na datum stupanja na snagu ovog Sporazuma, ostaju primjenjive do njihova prirodnog isteka;

(b) bilateralne zaštitne mjere donesene u skladu s poglavljem 9. odjeljkom C Privremenog sporazuma o trgovini, koje su na snazi na datum stupanja na snagu ovog Sporazuma, ostaju primjenjive do njihova prirodnog isteka;

(c) postupci rješavanja sporova koji su već pokrenuti u skladu s člancima 21.7. i 18.17. Privremenog sporazuma o trgovini smatraju se, od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma, sporom na temelju ovog Sporazuma i nastavljaju se do njihova završetka; i

(d) obvezujući ishod svih postupaka rješavanja sporova pokrenutih u skladu s člancima 21.7. i 18.17. Privremenog sporazuma o trgovini ostaje obvezujući za stranke nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

6. Stranke ne mogu pokretati postupke rješavanja sporova na temelju ovog Sporazuma o pitanjima koja su bila predmet završnog izvješća vijeća na temelju poglavlja 18. i arbitražne odluke na temelju poglavlja 21. Privremenog sporazuma o trgovini.

7. Prijelazna razdoblja koja su već potpuno ili djelomično istekla na temelju Privremenog sporazuma o trgovini uzimaju se u obzir pri izračunu prijelaznih razdoblja predviđenih ekvivalentnim odredbama ovog Sporazuma. Takva prijelazna razdoblja na temelju ovog Sporazuma računaju se od datuma stupanja na snagu Privremenog sporazuma o trgovini.

Postupovna razdoblja koja su već potpuno ili djelomično istekla na temelju Privremenog sporazuma o trgovini uzimaju se u obzir pri izračunu postupovnih razdoblja predviđenih ekvivalentnim odredbama ovog Sporazuma.

8. Stranke mogu dopuniti ovaj Sporazum sklapanjem posebnih sporazuma u bilo kojem području suradnje koje je obuhvaćeno njegovim područjem primjene. U takvim posebnim sporazumima može se utvrditi da čine sastavni dio ukupnih međuregionalnih odnosa kako su uređeni ovim Sporazumom i da se na njih primjenjuje zajednički institucionalni okvir.

ČLANAK 3.3.

Teritorijalna primjena

1. Ovaj Sporazum primjenjuje se:

(a) na državnim područjima na kojima se primjenjuju Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Europske unije, u skladu s uvjetima iz tih Ugovora; i

(b) na državnom području Argentinske Republike, Savezne Republike Brazila, Republike Paragvaja i Istočne Republike Urugvaja.

2. Upućivanja na „državno područje” u ovom Sporazumu uključuju zračni prostor i teritorijalno more kako je predviđeno u UNCLOS-u.

3. Upućivanja na „državno područje” u ovom Sporazumu tumače se u tom smislu, osim ako je izričito predviđeno drukčije.

4. Kad je riječ o odredbama o tarifnom postupanju s robom, uključujući odredbe o carinskim pitanjima i pitanjima olakšavanja trgovine, uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima i pravilima o podrijetlu te privremenu suspenziju tog postupanja, ovaj Sporazum primjenjuje se i na dijelove carinskog područja Europske unije iz članka 4. Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. listopada 2013. o Carinskom zakoniku Unije[1] koji nisu obuhvaćeni stavkom 1. točkom (a) ovog članka.

[1] SL EU L 343, 29.12.2015, str. 1.

DIO II.

POLITIČKI DIJALOG I SURADNJA

POGLAVLJE 4.

CILJEVI POLITIČKOG DIJALOGA I MEĐUNARODNE SURADNJE

ČLANAK 4.1.

Ciljevi političkog dijaloga

1. Stranke su suglasne da je politička dimenzija ključan dio partnerstva uspostavljenog ovim Sporazumom pa jačaju i produbljuju redoviti politički dijalog između stranaka. Stranke su suglasne uspostaviti politički program, surađivati u područjima od zajedničkog interesa i raditi na koordinaciji svojih stajališta radi poduzimanja zajedničkih inicijativa u odgovarajućim međunarodnim forumima.

2. Političkim dijalogom između stranaka nastoji se:

(a) ojačati njihove veze kako bi se doprinijelo miru, stabilnosti, sigurnosti i blagostanju te konsolidiralo njihovo strateško partnerstvo;

(b) promicati međunarodni mir i sigurnost, preventivna diplomacija, mjere za izgradnju povjerenja i mirno rješavanje sporova, među ostalim razvojem zajedničkih akcija za jačanje sustava Ujedinjenih naroda (dalje u tekstu „UN”) i multilateralizma;

(c) jačati demokracija, vladavina prava te promicanje i zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda;

(d) promicati ljudski i socijalni razvoj, ponovno potvrđujući predanost održivom razvoju, kako je izražena donošenjem Programa održivog razvoja do 2030. Stranke surađuju na provedbi i postizanju ciljeva održivog razvoja, prepoznajući da njihova široka i ambiciozna priroda zahtijeva hitno djelovanje, daljnje postupanje i preispitivanje;

(e) promicati rodna ravnopravnost i poštovanje prava svih žena i djevojčica, uz isticanje rodne perspektive, te rješavati pitanja diskriminacije i nasilja na temelju seksualne orijentacije, u skladu s unutarnjim pravom svake stranke;

(f) doprinositi razoružanju i neširenju oružja za masovno uništenje i sredstava njegove isporuke, uz potpuno poštovanje međunarodnih obveza stranaka i osiguravanje njihove provedbe na nacionalnoj razini;

(g) pojačati suradnja u borbi protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i povezanih netolerancija;

(h) razviti zajedničke akcije za jačanje suradnje u borbi protiv trgovine ljudima, krijumčarenja migranata, nezakonite trgovine oružjem, trgovine drogom i povezanih kaznenih djela, kibernetičkog kriminala i drugih oblika transnacionalnog organiziranog kriminala;

(i) promicati i razvijati zajedničke akcije za iskorjenjivanje seksualnog zlostavljanja djece, uključujući proizvodnju i širenje materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece, te za borbu protiv putujućih počinitelja seksualnih kaznenih djela;

(j) poboljšati suradnja u borbi protiv korupcije i sprečavanju korištenja njihovih financijskih sustava za pranje imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima i za financiranje terorizma te u utvrđivanju, povratu i vraćanju nezakonite imovine;

(k) djelovati protiv nekažnjavanja najtežih kaznenih djela prema međunarodnom pravu koja se tiču cijele međunarodne zajednice;

(l) jačati suradnja u sprečavanju i suzbijanju terorističkih djela, u skladu s međunarodnim konvencijama čije su stranke države članice Europske unije i države Mercosura potpisnice Sporazuma, relevantnim rezolucijama UN-a te zakonima i drugim propisima stranaka;

(m) razmjenjivati mišljenja i poboljšavati dijalog o međunarodnim poreznim pitanjima, uključujući globalne standarde i transparentnost;

(n) djelovati u korist vlastite regionalne integracije, koja se smatra jednim od sredstava za postizanje održivog razvoja, kao i instrumentom za konkurentnu integraciju u svjetsko gospodarstvo;

(o) razvijati uzajamno razumijevanje i promicati konsenzus o međuregionalnim i međunarodnim pitanjima, posebno suradnjom u multilateralnim forumima i razvojem zajedničkih inicijativa;

(p) razvijati zajedničke akcije za jačanje sustava UN-a i multilateralizma kako bi se djelotvorno, učinkovito i brzo suočili s najvažnijim trenutačnim i budućim izazovima;

(q) izgraditi široka politička koordinacija na međunarodnoj razini kako bi se poduprli i ojačali multilateralni, transparentni i demokratski procesi upravljanja internetom s više dionika, uz sudjelovanje vlada, privatnog sektora, civilnog društva, međunarodnih organizacija, tehničkih i akademskih zajednica te svih drugih relevantnih dionika, u skladu s njihovim ulogama, odgovornostima i sposobnostima;

(r) raspravljati o pravnim i pravosudnim pitanjima od zajedničkog interesa; i

(s) rješavati druga pitanja o kojima se stranke suglase.

ČLANAK 4.2.

Ciljevi međunarodne suradnje i razvoja

1. Stranke, ponovno potvrđujući potrebu za jačanjem svojeg partnerstva, ističu važnost međunarodne suradnje i razvoja te su suglasne da je jedna od glavnih svrha međuregionalne suradnje i njezinih modaliteta olakšati provedbu ovog Sporazuma.

2. Stranke provode projekte suradnje i zajedničke aktivnosti svim postojećim i budućim instrumenatima i metodologijama te dostupnim sredstavima, uključujući trostranu suradnju. Takva suradnja može, među ostalim, obuhvaćati:

(a) promicanje ulaganja i otvaranja radnih mjesta mobiliziranjem financijskih sredstava, među ostalim iskorištavanjem bespovratnih sredstava i zajmova kako bi se postigli rezultati održivog razvoja;

(b) podupiranje izgradnje kapaciteta putem tečajeva, radionica i seminara te razmjenom stručnjaka, studija, zajedničkih istraživanja i primjera dobre prakse;

(c) promicanje institucijskog znanja i iskustva u objema regijama aktivnostima suradnje;

(d) promicanje financiranja za razvoj putem svih instrumenata dostupnih svakoj stranki i drugih oblika inovativnih financijskih mehanizama;

(e) promicanje pristupa inovativnim tehnologijama, kao i jačanje nacionalnih kapaciteta;

(f) razvoj posebnih mjera za smanjenje siromaštva, borbu protiv gladi i promicanje socijalne uključenosti i kohezije;

(g) konsolidiranje postojećih mreža i platformi za regionalnu suradnju; i

(h) promicanje suradnje između javnih uprava i institucija stranaka.

3. Stranke su suglasne promicati mobilizaciju financijskih sredstava za provedbu ovog Sporazuma, u bliskoj suradnji s Europskom investicijskom bankom, europskim financijskim institucijama i institucijama iz država Mercosura potpisnica Sporazuma te međunarodnim i regionalnim financijskim institucijama.

ČLANAK 4.3.

Sredstva

1. Radi doprinosa postizanju ciljeva suradnje uspostavljene ovim Sporazumom, stranke se obvezuju osigurati, u granicama svojih kapaciteta i vlastitim kanalima, odgovarajuća sredstva, uključujući financijska sredstva, te poticati javne i privatne financijske institucije povezane s razvojem u objema regijama na aktivnu suradnju u tu svrhu.

2. Stranke potiču Europsku investicijsku banku i druge financijske institucije da nastave s poslovanjem u državama Mercosura potpisnicama Sporazuma, u skladu sa svojim postupcima i kriterijima financiranja, na temelju vlastitih zakona i drugih propisa te ne dovodeći u pitanje ovlasti svojih nadležnih tijela.

POGLAVLJE 5.

SURADNJA U PODRUČJU DEMOKRATSKIH NAČELA, LJUDSKIH PRAVA, VLADAVINE PRAVA I MEĐUNARODNOG MIRA I SIGURNOSTI

ČLANAK 5.1.

Suradnja u području demokratskih načela, ljudskih prava i vladavine prava

1. Stranke surađuju u promicanju i zaštiti ljudskih prava, uključujući ratifikaciju i provedbu međunarodnih instrumenata u području ljudskih prava, te u jačanju demokratskih načela i vladavine prava.

2. Takva suradnja može obuhvaćati:

(a) učinkovitu provedbu međunarodnih instrumenata u području ljudskih prava kojih su stranke, kao i preporuka tijela Ujedinjenih naroda za praćenje provedbe ugovora o ljudskim pravima, posebnih postupaka Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava i Univerzalnog periodičnog pregleda;

(b) integraciju ljudskih prava u nacionalne politike i razvojne planove;

(c) jačanje kapaciteta za primjenu demokratskih načela i praksi;

(d) razmjenu primjera dobre prakse o nacionalnim akcijskim planovima za demokraciju i ljudska prava;

(e) informiranje i obrazovanje u području ljudskih prava, demokracije i kulture mira;

(f) jačanje demokratskih institucija i institucija iz područja ljudskih prava, kao i pravnih i institucionalnih okvira za promicanje i zaštitu ljudskih prava i vladavine prava;

(g) razvoj inicijativa od zajedničkog interesa u okviru relevantnih institucija UN-a koje se bave ljudskim pravima i multilateralnih foruma;

(h) promicanje demokracije, međunarodnog prava, uključujući ljudska prava, temeljne slobode i vladavinu prava, među ostalim u multilateralnim forumima;

(i) suradnju i koordinaciju, među ostalim u trećim zemljama, prema potrebi, u pogledu praktičnog napretka demokratskih načela, ljudskih prava i vladavine prava, posebno u pogledu političkih prava i temeljnih sloboda, uključujući jačanje transparentnih, vjerodostojnih i uključivih izbornih postupaka u skladu s međunarodnim standardima;

(j) jačanje dobrog upravljanja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, uključujući odgovornost i transparentnost institucija, podupiranje sudjelovanja građana i uključenosti civilnog društva te borbu protiv korupcije; i

(k) promicanje sprečavanja genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina i svih drugih zločina u nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda.

ČLANAK 5.2.

Rodna ravnopravnost i žene, mir i sigurnost

1. Stranke promiču rodnu ravnopravnost i osnaživanje svih žena i djevojčica. Prepoznaju da je potreba za rodnom ravnopravnošću i osnaživanjem žena i djevojčica preduvjet za potpuno postizanje uključivog razvoja, demokracije i sigurnosti. Stranke razmatraju daljnje programe suradnje i potencijalne sinergije između svojih politika i inicijativa, u skladu s međunarodnim standardima i obvezama kao što su Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Program održivog razvoja do 2030. i Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a (RVSUN) 1325 o ženama, miru i sigurnosti.

2. Takva suradnja može obuhvaćati:

(a) poticanje djelotvorne rodno osviještene politike;

(b) promicanje političkog sudjelovanja i vodstva žena, pristupa žena kvalitetnom obrazovanju, ekonomskog osnaživanja žena i većeg sudjelovanja žena u radnoj snazi;

(c) jačanje nacionalnih i regionalnih institucija za rješavanje pitanja povezanih s nasiljem nad ženama, uključujući sprečavanje i zaštitu od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, mehanizme istrage i određivanja odgovornosti, potporu žrtvama i promicanje uvjeta sigurnosti i zaštite za žene i djevojčice;

(d) aktivno jačanje ljudskih prava žena, uključujući slobodu od kršenja ljudskih prava i svih vrsta nasilja nad ženama te pristup žena pravosuđu;

(e) podržavanje razvoja i primjene nacionalnih planova djelovanja za ljudska prava na temelju Rezolucije Vijeća sigurnosti 1325; i

(f) poboljšanje suradnje s relevantnim tijelima UN-a i drugim međunarodnim organizacijama.

ČLANAK 5.3.

Oružje za masovno uništenje

1. Stranke prepoznaju središnju ulogu Ugovora o neširenju nuklearnog oružja, sastavljenog u Londonu 1. srpnja 1968., i njegovih triju jednako važnih stupova: razoružanja, neširenja oružja i miroljubive upotrebe nuklearne energije.

2. Stranke smatraju da širenje oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke državnim i nedržavnim subjektima predstavlja jednu od najozbiljnijih prijetnji međunarodnoj stabilnosti i sigurnosti. Stranke su stoga suglasne surađivati i doprinositi suzbijanju širenja oružja za masovno uništenje i sredstava njegove isporuke punim poštovanjem i provedbom na nacionalnoj razini postojećih obveza iz međunarodnih ugovora i sporazuma o razoružanju i neširenju oružja, kao i drugih relevantnih međunarodnih obveza. Stranke su suglasne da ovaj stavak čini ključan element ovog Sporazuma.

3. Stranke su suglasne surađivati i pridonositi suzbijanju širenja oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke na sljedeće načine:

(a) poduzimanjem mjera za potpisivanje i ratifikaciju svih ostalih mjerodavnih međunarodnih instrumenata ili pristupanje njima te, prema potrebi, za njihovu potpunu provedbu; i

(b) uspostavom djelotvornog sustava nacionalnih kontrola izvoza, kojima se nadziru izvoz i provoz robe povezane s oružjem za masovno uništenje, uključujući kontrolu krajnjeg korištenja tehnologija dvojne namjene u vezi s oružjem za masovno uništenje, te djelotvornim sankcijama za kršenja kontrola izvoza.

4. Stranke uspostavljaju redovan politički dijalog kako bi se pratili i konsolidirali ti elementi.

ČLANAK 5.4.

Teška kaznena djela koja se tiču međunarodne zajednice kao cjeline i Međunarodni kazneni sud

1. Stranke ponovno potvrđuju da ne smije biti nekažnjivosti za najteža kaznena djela koja se tiču međunarodne zajednice kao cjeline, kao što su kaznena djela u nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda, te da se ta kaznena djela moraju kazneno goniti nacionalnim i, prema potrebi, međunarodnim sredstvima u skladu s načelom komplementarnosti.

2. Budući da djelotvornost Međunarodnog kaznenog suda predstavlja bitan razvoj za međunarodni mir i pravdu, stranke su suglasne surađivati u promicanju univerzalnog pristupanja Rimskom statutu Međunarodnog kaznenog suda, sastavljenom u Rimu 17. srpnja 1998. (dalje u tekstu „Rimski statut"), i u tu svrhu:

(a) nastaviti poduzimati korake za provedbu Rimskog statuta i njegovih izmjena te ratificirati i provesti povezane instrumente, kao što je Sporazum o povlasticama i imunitetima Međunarodnog kaznenog suda, donesen u New Yorku 9. rujna 2002.;

(b) razmjenjivati, prema potrebi, iskustva o donošenju nacionalnog zakonodavstva s ciljem učinkovite provedbe Rimskog statuta; i

(c) poduzimati mjere za očuvanje cjelovitosti Rimskog statuta.

ČLANAK 5.5.

Malo i lako oružje i drugo konvencionalno oružje

1. Stranke se obvezuju surađivati i osigurati koordinaciju i komplementarnost te istražiti moguću sinergiju u nastojanjima da urede ili poboljšaju uređenje međunarodne trgovine konvencionalnim oružjem te spriječe, suzbiju i iskorijene nezakonitu trgovinu oružjem na globalnoj, regionalnoj i podregionalnoj razini.

2. Na globalnoj razini stranke ističu jedinstveni okvir koji pruža Ugovor o trgovini oružjem, donesen u New Yorku 2. travnja 2013. (dalje u tekstu „UTO”), kako bi se postigla ta suradnja i komplementarnost između nacionalnih sustava kontrole prijenosa konvencionalnog oružja, uključujući njegove odredbe o suradnji i pomoći. Slažu se i da je važno promicati univerzalizaciju i potpunu provedbu UTO-a u svim državama članicama UN-a.

3. Stranke prepoznaju da nezakonita proizvodnja, prijenos i promet malog i lakog oružja te njegovo prekomjerno gomilanje i nekontrolirano širenje u mnogim regijama svijeta imaju širok raspon humanitarnih i socioekonomskih posljedica te predstavljaju ozbiljnu prijetnju miru, pomirenju, sigurnosti, zaštiti, stabilnosti i održivom razvoju na pojedinačnoj, lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

4. Stranke su sporazumne u potpunosti provoditi svoje obveze rješavanja pitanja nezakonite trgovine malim i lakim oružjem, uključujući njihovo streljivo, prema postojećim međunarodnim sporazumima kojih su stranke i rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, kao i svoje obveze u okviru ostalih međunarodnih instrumenata koji se primjenjuju u ovom području, kao što je Akcijski program UN-a za sprečavanje, suzbijanje i iskorjenjivanje nezakonitog trgovanja malim i lakim oružjem u svim njegovim aspektima.

5. Stranke uviđaju važnost domaćih sustava kontrole za prijenos konvencionalnog oružja u skladu s postojećim međunarodnim normama. Stranke su suglasne odgovorno primjenjivati takve kontrole kao doprinos međunarodnom i regionalnom miru, sigurnosti i stabilnosti, smanjenju ljudske patnje te sprečavanju preusmjeravanja konvencionalnog oružja.

ČLANAK 5.6.

Suradnja u području borbe protiv terorizma

1. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost borbi protiv terorizma u svim njegovim oblicima i manifestacijama, u skladu s međunarodnim pravom, pravom o ljudskim pravima i međunarodnim humanitarnim pravom, relevantnim rezolucijama UN-a i svojim zakonodavstvom.

2. Stranke su suglasne surađivati i ako postoji zajednički interes sprečavati, suzbijati i kriminalizirati sva teroristička djela u skladu s instrumentima UN-a kojih su stranke.

3. Stranke su suglasne da neće pružati pomoć ili utočište ideatorima ili poticateljima bilo koje vrste terorističkih aktivnosti ili bilo kojem drugom sudioniku u njoj, u skladu s rezolucijama 1373 (2001.) i 1624 (2005.) Vijeća sigurnosti UN-a. Surađivat će ponajprije:

(a) u okviru potpune provedbe rezolucija 1267 (1999.), 1373 (2001.), 1624 (2005.), 1904 (2009.), 2178 (2014.), 2253 (2015.), 2322 (2016.) i 2331 (2016.) Vijeća sigurnosti UN-a i drugih relevantnih rezolucija UN-a te međunarodnih i regionalnih konvencija i instrumenata;

(b) promicanjem suradnje među državama članicama UN-a radi učinkovite provedbe Globalne antiterorističke strategije UN-a;

(c) razmjenom iskustava i primjera dobre prakse u području zaštite ljudskih prava, humanitarnog prava i međunarodnog prava u borbi protiv terorizma;

(d) razmjenom mišljenja o sredstvima i metodama koji se upotrebljavaju u borbi protiv terorizma, uključujući suradnju u tehničkim područjima i osposobljavanje, te razmjenom iskustava i primjera dobre prakse u pogledu sprečavanja nasilnog ekstremizma koji vodi do terorizma, posebno u okviru provedbe odjeljaka I. i IV. Globalne antiterorističke strategije UN-a u pogledu sprečavanja terorizma; i

(e) rješavanjem strukturnih uzroka terorizma i nasilnog ekstremizma.

ČLANAK 5.7.

Suradnja u izgradnji i održavanju mira

1. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost suradnji u promicanju međunarodnog mira i sigurnosti pod okriljem UN-a.

2. U pogledu UN-ove izgradnje i održavanja mira stranke uspostavljaju dijalog o pitanjima mira i sigurnosti s ciljem pokretanja suradnje u području izgradnje kapaciteta i razmjene najboljih primjera iz prakse, između ostalog.

ČLANAK 5.8.

Humanitarna pomoć i upravljanje rizicima od katastrofa

1. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost provedbi okvira UN-a u području smanjenja rizika od katastrofa i odgovora na njih te su suglasne priznati smanjenje ranjivosti i rizika te promicanje otpornosti kao svoje prioritete.

2. Stranke za potrebe navedene u stavku 1. razmatraju mogućnosti koordinacije humanitarne pomoći i aktivnosti odgovora na katastrofe.

ČLANAK 5.9.

Suradnja u okviru multilateralnih, regionalnih i međunarodnih foruma i organizacija

1. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost načelima Povelje UN-a. Stranke dijele predanost multilateralizmu i rade na poboljšanju djelotvornosti regionalnih i međunarodnih foruma i organizacija, kao što su UN i njegove specijalizirane organizacije i agencije te drugi multilateralni forumi.

2. Stranke održavaju djelotvorne savjetodavne mehanizme u pozadini multilateralnih foruma. U UN-u stranke uspostavljaju odgovarajuće savjetodavne mehanizme na Općoj skupštini UN-a i u uredima UN-a, prema potrebi i prema dogovoru stranaka.

ČLANAK 5.10.

Kibernetička sigurnost i informacijske i komunikacijske tehnologije

Stranke prepoznaju važnost suradnje i razmjene mišljenja u području kibernetičke sigurnosti, u pogledu upotrebe informacijskih i komunikacijskih tehnologija (dalje u tekstu „IKT”), u kontekstu međunarodnog mira i sigurnosti, među ostalim o normama, pravilima i načelima odgovornog ponašanja država, primjeni međunarodnog prava na upotrebu IKT-a, razvoju mjera za izgradnju povjerenja i izgradnji kapaciteta.

ČLANAK 5.11.

Kibernetički kriminal

1. Stranke prepoznaju da kibernetički kriminal postaje veliki globalni problem koji zahtijeva odgovor na multilateralnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Stranke jačaju suradnju radi sprečavanja i suzbijanja kibernetičkog kriminala razmjenom informacija i praktičnom suradnjom, u skladu sa svojim pravnim okvirima i propisima te mjerodavnim međunarodnim instrumentima u području kibernetičkog kriminala. Stranke nastoje surađivati, prema potrebi, na razvoju djelotvornih propisa, politika i prakse za sprečavanje i borbu protiv kibernetičkog kriminala gdje god se on dogodi.

2. Stranke prema potrebi i unutar svojih pravnih okvira razmjenjuju informacije u područjima koja obuhvaćaju obrazovanje i osposobljavanje istražitelja kibernetičkog kriminala, provedbu istraga o kibernetičkom kriminalu te digitalnu forenziku.

POGLAVLJE 6.

SURADNJA U PODRUČJU PRAVDE, SLOBODE I SIGURNOSTI

ČLANAK 6.1.

Migracije i međunarodna zaštita izbjeglica

1. Stranke ponovno potvrđuju važnost koju pridaju djelotvornom rješavanju pitanja migracijskih tokova i suglasne su ojačati suradnju u pitanjima migracija na temelju načela nacionalnog suvereniteta, zajedničke odgovornosti i povezanih pitanja kao što je potencijalni gospodarski, socijalni i kulturni doprinos migranata zemljama podrijetla, tranzita i odredišta.

2. Stranke se osobito usredotočuju na:

(a) temeljne uzroke migracija;

(b) olakšavanje kretanja njihovih državljana između njihovih područja u skladu s primjenjivim pravom i odgovarajućim nadležnostima;

(c) potpuno poštovanje ljudskih prava svih migranata i njihovih obitelji, kao i mjere protiv rasizma i ksenofobije;

(d) uključivanje rodne perspektive u migracijsku politiku;

(e) spajanje obitelji, u skladu s primjenjivim pravom, uključujući međunarodno pravo o ljudskim pravima;

(f) biregionalnu suradnju za sprečavanje i borbu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima, posebno djece i osoba u ranjivom položaju, uključujući ugrožene žene, te za zaštitu žrtava, u skladu s Konvencijom protiv transnacionalnog organiziranog kriminala donesenom u New Yorku 15. studenog 2000. i njezinim Dodatnim protokolima o trgovini ljudima i krijumčarenju migranata;

(g) redovite razmjene informacija o zakonodavnim i administrativnim mjerama koje se primjenjuju na migrante i iskustava o migracijskim pitanjima;

(h) pitanja koja proizlaze iz provedbe relevantnih međunarodnih instrumenata za zaštitu izbjeglica i tražitelja azila;

(i) istraživanje mogućnosti za suradnju na regionalnoj razini u području dobrovoljnog preseljenja i drugih oblika humanitarnog prihvata izbjeglica, kao dio pronalaženja zajedničkih rješenja za sve veću globalnu pojavu masovnih kretanja izbjeglica; i

(j) biregionalnu suradnju u sprečavanju nezakonitih migracija.

3. Stranke surađuju kako bi zajamčile sigurne, uređene i zakonite migracije, ponovni prihvat vlastitih državljana koji nezakonito borave na državnom području druge stranke i borbu protiv trgovine ljudima i krijumčarenja migranata. Surađuju i na razmjeni informacija te dijele podatke i statistike o migracijama.

4. Svaka država članica EU-a i svaka država Mercosura potpisnica Sporazuma na zahtjev druge stranke ponovno prihvaća svoje državljane koji nezakonito borave na državnom području druge stranke. U tu se svrhu osiguravaju odgovarajuće putne isprave za učinkovito vraćanje. Stranke osiguravaju sigurno i dostojanstveno postupanje prema migrantima koji nezakonito borave u zemlji. Osigurava se i da će se vraćanje osoba koje nisu prihvaćene provoditi u humanim, dostojanstvenim i pravednim uvjetima, u skladu s primjenjivim pravom, uključujući u njemu predviđene pravne lijekove.

5. Na zahtjev jedne od stranaka države Mercosura potpisnice Sporazuma pojedinačno i EU ili bilo koja od država članica pojedinačno nastoje pregovarati i sklopiti posebne sporazume kako bi se dodatno olakšala suradnja među nadležnim tijelima za identifikaciju i dokumentiranje državljana koji nezakonito borave na državnom području druge stranke, a koje treba ponovno prihvatiti. Ti bi se sporazumi odnosili i na ponovni prihvat osoba koje nisu njihovi državljani, ali koje imaju valjanu dozvolu boravka koju je izdala jedna od stranaka ili koje su ušle na državno područje jedne stranke izravno s državnog područja druge stranke.

6. Stranke promiču razvoj i provedbu nacionalnog zakonodavstva i prakse u pogledu međunarodne zaštite izbjeglica s ciljem ispunjavanja odredaba Konvencije Ujedinjenih naroda o statusu izbjeglica, sastavljene u Ženevi 28. srpnja 1951., i njezina Protokola iz 1967. te drugih relevantnih regionalnih i međunarodnih instrumenata kako bi se osiguralo poštovanje načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja. Stranke se ponajprije usredotočuju na razmatranje mogućnosti suradnje na regionalnoj razini u području dobrovoljnog preseljenja i drugih oblika humanitarnog prihvata izbjeglica, kao dio pronalaženja zajedničkih rješenja za sve veću globalnu pojavu masovnih kretanja izbjeglica.

ČLANAK 6.2.

Pravna i pravosudna suradnja

1. Stranke su suglasne razvijati pravosudnu suradnju u građanskim stvarima, a posebno u odnosu na pregovore, ratifikaciju i provedbu multilateralnih konvencija o građanskoj pravosudnoj suradnji, osobito konvencija Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu u području međunarodne pravne suradnje i parničnih sporova te zaštite djece.

2. Stranke su suglasne jačati pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima na temelju relevantnih standarda UN-a, međunarodnih i regionalnih organizacija kao što su Vijeće Europe i Organizacija američkih država, posebno u području uzajamne pravne pomoći, izručenja i premještaja zatvorenika.

ČLANAK 6.3.

Suradnja u borbi protiv svjetskog problema droga

1. Stranke, na temelju načela zajedničke i podijeljene odgovornosti, surađuju kako bi osigurale uravnotežen i integriran pristup rješavanju svih aspekata svjetskog problema droga, uključujući izazove kao što su nove psihoaktivne tvari. U tom pogledu politike i djelovanja u području droga usmjereni su na učvršćivanje struktura, smanjenje opskrbe i trgovine nedopuštenim drogama te potražnje za njima, na suzbijanje zdravstvenih i društvenih posljedica zloupotrebe droga s ciljem smanjenja štete te na djelotvornije sprečavanje zloupotrebe kemijskih prekursora koji se upotrebljavaju za nezakonitu proizvodnju opojnih droga i psihotropnih tvari.

2. Stranke se dogovaraju o načinima suradnje za postizanje ciljeva iz stavka 1. Mjere se temelje na zajednički dogovorenim načelima, posebno u skladu s trima konvencijama UN-a o nadzoru nad drogama iz 1961., 1971. i 1988. i zaključnim dokumentom s izvanrednog zasjedanja Opće skupštine UN-a o svjetskom problemu droga, donesenim u New Yorku 19. travnja 2016.

3. Stranke su suglasne podupirati i poticati razvoj politika i mjera za rješavanje svjetskog problema droga.

ČLANAK 6.4.

Suradnja u borbi protiv korupcije i prekograničnog kriminala, borbi protiv pranja novca i suzbijanju financiranja terorizma

1. U skladu sa svojim unutarnjim zakonima i drugim propisima te primjenjivim bilateralnim i međunarodnim instrumentima, kao što su Konvencija UN-a protiv prekograničnog kriminala, donesena u New Yorku 15. prosinca 2000., i njezini protokoli te Konvencija UN-a protiv korupcije, donesena u New Yorku 31. listopada 2003., stranke jačaju suradnju u borbi protiv prekograničnog kriminala i korupcije, uključujući aktivnosti sprečavanja i istrage, kazneni progon počinitelja i uzajamnu pravnu pomoć.

2. Stranke su suglasne da je potrebno raditi na učinkovitom sprečavanju i suzbijanju korištenja njihovih financijskih institucija i određenih nefinancijskih poduzeća i zanimanja u svrhu financiranja terorizma i pranja imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima, uključujući trgovinu drogom, trgovinu ljudima, posebno djecom, ugroženim ženama i drugim osobama u ranjivom položaju, trgovinu oružjem i korupciju, u skladu s preporukama Stručne skupine za financijsko djelovanje (dalje u tekstu „FATF") i uzimajući u obzir rad Latinskoameričke skupine za financijsko djelovanje (dalje u tekstu „GAFILAT").

3. Stranke su suglasne surađivati s ciljem suzbijanja i sprečavanja pranja novca i financiranja terorizma te osiguravanja učinkovite i potpune provedbe preporuka FATF-a i uzimajući u obzir rad GAFILAT-a. Ta suradnja obuhvaća praćenje, identifikaciju, zapljenu, oduzimanje i povrat imovine ili sredstava povezanih s imovinskom koristi stečenom kaznenim djelom.

4. Suradnja iz stavka 3. omogućuje razmjenu relevantnih informacija u okviru zakona i drugih propisa svake stranke i u skladu s međunarodnim standardima za sprečavanje i borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma, u skladu s preporukama FATF-a i uzimajući u obzir rad GAFILAT-a.

5. Stranke su suglasne, podložno i u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima te primjenjivim bilateralnim i međunarodnim instrumentima, poduzeti mjere za potporu identifikaciji, praćenju, zamrzavanju, zapljeni i oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.

ČLANAK 6.5.

Osobni podaci

1. Stranke prepoznaju važnost promicanja i zaštite temeljnih prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka, uključujući sigurnost osobnih podataka, kao središnjeg čimbenika povjerenja građana u digitalno gospodarstvo i ključnog elementa za daljnji razvoj trgovinskih razmjena i suradnje u području izvršavanja zakonodavstva.

2. Stranke surađuju kako bi osigurale djelotvornu zaštitu prava iz stavka 1., među ostalim u kontekstu sprečavanja i suzbijanja terorizma i drugih prekograničnih kaznenih djela. U suradnji na bilateralnoj i multilateralnoj razini uzimaju se u obzir postojeće međunarodne obveze i, prema potrebi, zakoni i drugi propisi stranaka. To može uključivati izgradnju kapaciteta, tehničku pomoć te razmjenu informacija i stručnog znanja.

ČLANAK 6.6.

Konzularna zaštita

1. Svaka država Mercosura potpisnica Sporazuma suglasna je da diplomatska i konzularna tijela država članica EU-a koje imaju predstavništvo u toj državi pruže zaštitu, pod istim uvjetima kao i svojim državljanima, državljaninu države članice EU-a koja nema stalno predstavništvo na njezinu državnom području koja su stvarno u mogućnosti pružiti konzularnu zaštitu u tom predmetu.

2. Svaka država članica EU-a suglasna je da diplomatska i konzularna tijela država Mercosura potpisnica Sporazuma koje imaju predstavništvo u toj državi pruže zaštitu, pod istim uvjetima kao i svojim državljanima, državljaninu države Mercosura potpisnice Sporazuma koja nema stalno predstavništvo na njezinu državnom području koja su stvarno u mogućnosti pružiti konzularnu zaštitu u tom predmetu.

POGLAVLJE 7.

SURADNJA U PODRUČJU ODRŽIVOG RAZVOJA

ČLANAK 7.1.

Ciljevi i metode rada

1. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost promicanju održivog i uključivog gospodarskog razvoja i doprinosu načelima utvrđenima u Deklaraciji iz Rija o okolišu i razvoju, donesenoj 1992. na Konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (dalje u tekstu „Deklaracija iz Rija o okolišu i razvoju iz 1992.”), podržana zaključnim dokumentom Konferencije Ujedinjenih naroda o održivom razvoju iz 2012., uključenim u Rezoluciju 66/288 koju je donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda 27. srpnja 2012. pod nazivom „Budućnost kakvu želimo” (dalje u tekstu „Zaključni dokument Konferencije UN-a o održivom razvoju iz 2012. pod nazivom ‚Budućnost kakvu želimo’”) i Program održivog razvoja do 2030. U tom okviru stranke surađuju na provedbi i postizanju ciljeva održivog razvoja i potvrđuju da njihova široka i ambiciozna priroda zahtijeva hitno djelovanje.

2. Stranke prepoznaju važnost dijaloga i suradnje kao ključnih za suočavanje s izazovima povezanima s postizanjem ciljeva održivog razvoja i dodatno prepoznaju važnost sudjelovanja više dionika, uključujući privatni sektor i civilno društvo, u međunarodnoj suradnji.

3. Stranke će raditi na konsolidaciji gospodarskog rasta na način kojim se smanjuju nejednakosti i poštuju načela održivog razvoja.

4. Stranke bi trebale promicati održive obrasce potrošnje i proizvodnje te širiti svijest o gospodarskim i socijalnim troškovima štete za okoliš i njezinu utjecaju na dobrobit ljudi.

5. Stranke promiču održivi razvoj dijalogom, razmjenom primjera dobre prakse, dobrim upravljanjem i dobrim financijskim upravljanjem.

6. Stranke imaju zajednički cilj iskorjenjivanja siromaštva i podupiranja uključivog gospodarskog razvoja te surađuju na postizanju tog cilja kad god je to moguće.

7. Stranke surađuju na poticanju provedbe Programa održivog razvoja do 2030. i metodologija daljnjeg postupanja, odgovornosti prema svojim građanima u pogledu provedbe rezultata povezanih s praćenjem Programa održivog razvoja do 2030. i evaluacije mjera suradnje, uključujući kvalitativne i kvantitativne podatke, uzimajući u obzir učinak na terenu.

8. Priznajući rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica kao ključne za održivi razvoj, stranke će istražiti daljnje programe suradnje.

9. Stranke promiču strukture za suradnju jug – jug i trostranu suradnju. Ta će suradnja uključivati uspostavu zajedničkih inicijativa s trećim zemljama s ciljem zajedničkog podupiranja osmišljavanja i provedbe višerazinskih strategija za Program održivog razvoja do 2030., kao i svih drugih relevantnih budućih biregionalnih i međunarodnih sporazuma o održivom razvoju.

10. Stranke razumiju sveobuhvatnu prirodu ciljeva održivog razvoja. U tom bi kontekstu trebale poticati inovativna partnerstva koja prihvaćaju pristup s više dionika radi promicanja i provedbe međunarodnih razvojnih inicijativa. Ta partnerstva mogu uključivati privatni sektor, organizirano civilno društvo, filantropske organizacije te lokalne i regionalne vlasti.

11. Stranke prepoznaju važnost sveobuhvatnog pristupa društvenom razvoju, koji mora ići ruku pod ruku s gospodarskim razvojem i okolišnom održivošću. Prednost daju promicanju pune zaposlenosti, socijalne uključenosti i kohezije, kao i sudjelovanja civilnog društva. U skladu s 8. ciljem održivog razvoja promiču dostojanstven rad za sve kako je predviđeno Deklaracijom Međunarodne organizacije rada (dalje u tekstu „MOR”) o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, koju je Međunarodna konferencija rada donijela na 97. zasjedanju u Ženevi 10. lipnja 2008. (dalje u tekstu „Deklaracija MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju”).

ČLANAK 7.2.

Provedba suradnje EU-a i Mercosura i bilateralne suradnje

1. Odredbe ovog Sporazuma ne utječu na provedbu programa, projekata i aktivnosti na temelju Međuregionalnog okvirnog sporazuma o suradnji iz 1995. niti na postojeću ili buduću bilateralnu suradnju razvijenu na temelju bilateralnih programskih instrumenata, kao što su okvirni programi ili bilo koji drugi relevantni instrument.

2. Suradnja se provodi u skladu s relevantnim međunarodno dogovorenim načelima i politikama kojih su se obje stranke obvezale pridržavati te u skladu s relevantnim zakonodavnim okvirom EU-a, s jedne strane, i Mercosura i njegovih država potpisnica, s druge strane.

ČLANAK 7.3.

Režimi za olakšavanje

Stranke osiguravaju, prema potrebi, izuzeća od carina i poreza te mogućnosti za vizu potrebne za provedbu inicijativa za suradnju dogovorenih na temelju ovog dijela Sporazuma i Protokola o suradnji.

ČLANAK 7.4.

Suradnja u području javne uprave

Stranke će uvesti suradnju i dijalog kako bi utvrdile mjere za razvoj kapaciteta za osmišljavanje, djelotvornu provedbu i evaluaciju javnih politika. U tom pogledu stranke surađuju u pitanjima koja se odnose na javnu upravu i institucije s ciljem jačanja institucionalnih kapaciteta, među ostalim promicanjem prijenosa znanja i osposobljavanja državnog osoblja, poboljšanjem postupaka upravljanja u javnim upravama te olakšavanjem modernizacije regulatornih okvira za djelotvornu provedbu ovog Sporazuma.

ČLANAK 7.5.

Okoliš

1. Cilj suradnje u području okoliša trebao bi biti doprinos zaštiti, očuvanju, održivom korištenju prirodnih resursa i promicanju održivog razvoja koordinacijom, integracijom i uzajamnim podupiranjem njegovih triju dimenzija – gospodarske, socijalne i okolišne – u skladu s načelima utvrđenima u Deklaraciji iz Rija o okolišu i razvoju iz 1992., podržanom zaključnim dokumentom Konferencije UN-a o održivom razvoju iz 2012. pod nazivom „Budućnost kakvu želimo” i Programom održivog razvoja do 2030., uzimajući u obzir različite nacionalne okolnosti, kapacitete i razine razvoja te poštujući nacionalne politike i prioritete.

2. Suradnja u području okoliša trebala bi se osobito usredotočiti na:

(a) razmjenu informacija, tehničkog stručnog znanja, ekoloških praksi i iskustava o programima, projektima i propisima kojima se promiče zaštita, očuvanje, obnova i održivo korištenje prirodnih resursa te održivi razvoj, posebno u pogledu primjenjivog zakonodavstva, međunarodnih obveza i ciljeva;

(b) provedbu multilateralnih sporazuma o okolišu i ishode Skupštine UN-a za okoliš te promicanje okolišnih ciljeva;

(c) uključivanje pitanja okoliša u sve sektore suradnje;

(d) očuvanje i održivo korištenje biološke raznolikosti te poštenu i pravičnu podjelu dobiti koja proizlazi iz korištenja genetskih resursa uzimajući u obzir bilo koji oblik, odgovarajućim pristupom takvim resursima, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, kao i suradnju u području vode, kemikalija, otpada i drugih uzajamno dogovorenih prioritetnih područja;

(e) suradnju i poticanje razvoja, diseminacije, širenja i prijenosa tehnologija prihvatljivih za okoliš u zemlje u razvoju pod povoljnim i povlaštenim uvjetima, kako je uzajamno dogovoreno;

(f) povećanje dostupnosti sredstava za provedbu u zemljama u razvoju kako bi se u potpunosti ostvarile nacionalne strategije održivog razvoja, prepoznajući hitnost njihove široke i ambiciozne prirode te, prema potrebi, olakšavajući participativno sudjelovanje dionika. U skladu s ovim Sporazumom, suradnjom u području okoliša također bi se trebao promicati razvoj infrastrukture prihvatljive za okoliš.

ČLANAK 7.6.

Održivi urbani razvoj

1. Stranke prepoznaju važnost politika za promicanje održivog urbanog razvoja i potrebu za doprinosom učinkovitoj provedbi Novog programa za gradove donesenog na Konferenciji UN-a o stanovanju i održivom urbanom razvoju (HABITAT III) i aspekata Programa održivog razvoja do 2030. koji su relevantni za održivi urbani razvoj.

2. Stranke promiču suradnju i partnerstvo sa svim ključnim akterima relevantnima za politiku i praksu u području održivog urbanog razvoja, posebno u pogledu rješavanja urbanih problema na cjelovit i sveobuhvatan način.

3. Stranke promiču razmjenu znanja i iskustava, među ostalim o politikama smanjenja rizika od katastrofa i upravljanja njima čiji je cilj jačanje otpornosti gradova i naselja. Stranke to čine, među ostalim, razvojem kvalitetne infrastrukture te prostornim planiranjem i provedbom u planovima urbanog razvoja. U tim bi se planovima trebale uzeti u obzir ključne teme kao što su djelotvorno korištenje obnovljivih izvora energije, uključivanje gradova s obzirom na različite razine urbanizacije na globalnom jugu i mehanizmi financiranja za projekte urbanog razvoja na lokalnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini.

4. U tu svrhu stranke se obvezuju da će, kad god je to moguće, proširiti konkretne mogućnosti za decentraliziranu suradnju među gradovima na regionalnoj i međunarodnoj razini kako bi se urbano upravljanje i izgradnja kapaciteta poboljšali na temelju razmjene iskustava i prakse te uzajamnog učenja o održivim rješenjima za urbane izazove.

ČLANAK 7.7.

Klimatske promjene

1. Stranke prepoznaju da globalna prijetnja klimatskih promjena zahtijeva najširu moguću suradnju svih zemalja kako bi se smanjile globalne emisije stakleničkih plinova i prilagodilo negativnim učincima klimatskih promjena na način kojim se ne ugrožava proizvodnja hrane, pri čemu razvijene zemlje i dalje imaju vodeću ulogu. Stranke ponovno ističu svoju predanost provedbi Pariškog sporazuma donesenog u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama, sastavljene u New Yorku 9. svibnja 1992. (dalje u tekstu „UNFCCC"), koji odražava pravednost i načelo zajedničke, ali diferencirane odgovornosti i odgovarajućih mogućnosti, s obzirom na različite nacionalne okolnosti.

2. Stranke prema potrebi surađuju na pitanjima iz područja klimatskih promjena koja su povezana s trgovinom, i to na bilateralnoj i regionalnoj razini te u relevantnim međunarodnim forumima. U tom kontekstu, prepoznajući ulogu trgovine u doprinosu odgovoru na hitnu prijetnju klimatskih promjena, svaka stranka ostaje stranka, u dobroj vjeri, UNFCCC-a i njegova Pariškog sporazuma[1].

3. Stranke su suglasne da druga rečenica stavka 2. čini ključan element ovog Sporazuma.

[1] Međunarodni instrumenti na koje se ovdje upućuje ne uključuju njihove izmjene ili sporazume koji ih nasljeđuju, kao ni odluke, tumačenja ni akte koje su donijela tijela koja uređuju takve instrumente, osim ako se stranke dogovore drukčije.

4. Ništa u ovom članku ne dovodi u pitanje prava stranki da primjenjuju postupke rješavanja sporova dostupne na temelju bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma čije su stranke, uključujući Sporazum o WTO-u.

5. U okviru svojih nadležnosti i na temelju UNFCCC-a i Pariškog sporazuma stranke bi trebale poboljšati suradnju i dijalog o politikama kako bi potaknule prijelaz na razvoj s niskim emisijama stakleničkih plinova, u skladu sa svojim odgovornostima i sposobnostima, te razmjenjivati informacije i iskustva o, među ostalim:

(a) borbi protiv klimatskih promjena, vođenoj pravičnošću i znanstvenim dokazima, posebno provedbom njihovih nacionalno utvrđenih doprinosa i daljnjom suradnjom na mjerama ublažavanja i prilagodbe radi učinkovite provedbe Pariškog sporazuma;

(b) jačanju javnih i privatnih partnerstava koja bi mogla učinkovito podupirati mjere za borbu protiv klimatskih promjena i prilagodbu njihovim negativnim učincima;

(c) promicanju zajedničkog djelovanja u području tehnološkog istraživanja, razvoja, širenja, uvođenja i prijenosa kako bi se poboljšala otpornost na klimatske promjene i smanjile emisije stakleničkih plinova, među ostalim putem dijaloga usmjerenih na poslovanje;

(d) praćenju, izvješćivanju i provjeravanju emisija stakleničkih plinova te razvoju i provedbi programa ublažavanja i prilagodbe;

(e) provedbi Pariškog sporazuma i uspostavi uvjeta za poticanje razvoja s niskom razinom emisija stakleničkih plinova, povećanju sposobnosti prilagodbe negativnim učincima klimatskih promjena i poticanju otpornosti na klimatske promjene na način kojim se ne ugrožava proizvodnja hrane, u skladu s člankom 2. Pariškog sporazuma;

(f) osiguravanju brzog razvoja okvira za transparentnost djelovanja i potpore iz Pariškog sporazuma, uključujući politički dijalog i suradnju u zajednički dogovorenim prioritetnim područjima;

(g) promicanju domaćih klimatskih politika i programa u okviru Pariškog sporazuma u vezi s ublažavanjem i prilagodbom, među ostalim u području deforestacije i degradacije i obnove šuma, kao i sredstava za promicanje energije iz obnovljivih izvora, energetske učinkovitosti, održivog prometa i održivog razvoja infrastrukture otporne na klimatske promjene; i

(h) jačanju drugih područja bilateralnog dijaloga o politici ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe ili bilo kojih drugih područja od zajedničkog interesa koja se mogu pojaviti, među ostalim na drugim povezanim multilateralnim forumima, kao što su Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva, Međunarodna pomorska organizacija i Montrealski protokol, sklopljen u Montrealu 16. rujna 1987. i, prema potrebi, njegove Kigalijske izmjene.

6. U tu svrhu stranke su suglasne poboljšati suradnju i razmjenjivati informacije i iskustva u tom području te nastaviti ispunjavati svoje postojeće obveze u okviru UNFCCC-a i Pariškog sporazuma. Za te će potrebe razvijene zemlje osigurati financijska sredstva za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu te mobilizirati financijska sredstva za borbu protiv klimatskih promjena iz raznih izvora, instrumenata i kanala, uzimajući u obzir potrebe i prioritete stranaka koje su zemlje u razvoju, kao i druge načine provedbe za postizanje ciljeva utvrđenih u Pariškom sporazumu.

ČLANAK 7.8.

Oceani i mora

1. Stranke prepoznaju važnost očuvanja i održivog iskorištavanja morskih resursa, uključujući održivo i odgovorno upravljanje ribarstvom, akvakulturom i drugim pomorskim aktivnostima te njihov doprinos pružanju okolišnih, gospodarskih i socijalnih mogućnosti za sadašnje i buduće generacije, u kontekstu održivog korištenja i očuvanja oceana, mora i morskih resursa s dugoročnim ciljem poboljšanja stanja oceana, među ostalim jačanjem okvira međunarodnih institucija i, prema potrebi, foruma.

2. Na način koji je u skladu s njihovim obvezama na temelju međunarodnog prava, posebno UNCLOS-a, stranke se obvezuju:

(a) surađivati na postizanju 14. cilja održivog razvoja „Održivim gospodarenjem čuvati oceane, mora i morske resurse” Programa održivog razvoja do 2030.;

(b) prema potrebi promicati bolju suradnju i savjetovanje unutar nadležnih međunarodnih organizacija, instrumenata i tijela te među njima, ako je primjenjivo;

(c) donijeti djelotvorne mjere praćenja, kontrole i nadzora kako bi se osigurala djelotvorna provedba mjera očuvanja ribarstva;

(d) surađivati u UN-u na razvoju međunarodnog pravno obvezujućeg instrumenta u okviru UNCLOS-a o očuvanju i održivom iskorištavanju morske bioraznolikosti na područjima izvan nacionalne jurisdikcije; i

(e) prema potrebi surađivati u relevantnim podregionalnim, regionalnim i multilateralnim tijelima u kojima su članice, promatrači ili suradničke neugovorne stranke radi postizanja 14. cilja održivog razvoja i drugih povezanih ciljeva održivog razvoja.

3. Stranke su suglasne jačati dijalog i suradnju u pogledu:

(a) podupiranja održive proizvodnje u ribarstvu, sektora uzgoja ribe, a posebno očuvanja ribolovnih resursa, uključujući moguću međuregionalnu suradnju u nekoliko područja, ovisno o interesu obalne države, kao što su znanstvena, tehnološka, industrijska, gospodarska i trgovinska suradnja te institucijska izgradnja i osposobljavanje;

(b) podupiranja razvoja okolišno odgovorne i gospodarski konkurentne industrije akvakulture;

(c) podupiranja znanstvenog istraživanja mora i razvoja istraživačkih i tehnoloških kapaciteta, kao i promicanja znanstveno utemeljenih odluka;

(d) razmjene najboljih primjera iz prakse o održivom razvoju pomorskih gospodarskih djelatnosti od interesa za stranke, kao što su energija oceana, vodni promet, obalni i pomorski turizam ili pomorska biotehnologija;

(e) suzbijanja nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (dalje u tekstu „NNN”), uključujući, prema potrebi, razmjenu informacija o aktivnostima NNN i potporu izgradnji tehničkih i administrativnih kapaciteta za suzbijanje ribolova NNN;

(f) razvijanja mjera očuvanja te upravljačkih alata za pojedina područja, uključujući zaštićena morska područja, u skladu s nacionalnim i međunarodnim pravom te na temelju najboljih dostupnih znanstvenih informacija radi zaštite i obnove obalnih i morskih područja i resursa;

(g) smanjenja pritiska na oceane, uključujući borbu protiv morskog smeća i onečišćenja, među ostalim iz kopnenih izvora i ljudskih pomorskih aktivnosti;

(h) promicanja pomorskog prostornog planiranja i integriranog upravljanja obalnim područjem; i

(i) rješavanja pitanja povezanih s klimom kao što su prilagodba i ublažavanje emisija stakleničkih plinova, porast razine mora, zakiseljavanje oceana i obale te onečišćenje zraka.

ČLANAK 7.9.

Suradnja u području energije

1. Stranke nastoje olakšati razmjenu ideja, iskustava i najboljih primjera iz prakse o tome kako poboljšati pristup sigurnoj, održivoj i cjenovno pristupačnoj energiji, među ostalim poticanjem novih ulaganja i prijenosom tehnologije između javnih i privatnih gospodarskih subjekata stranaka, posebno u pogledu električne energije, ugljikovodika, obnovljive energije, uključujući održivu proizvodnju i uporabu, biogoriva i učinkovite uporabe energije.

2. Suradnja u okviru ovog članka, koja se temelji na načelu suverenog prava država da upravljaju vlastitim prirodnim resursima, s ciljem osiguravanja pristupa cjenovno pristupačnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve, odvija se, među ostalim, u obliku:

(a) suradnje među institucijama koje se bave pitanjima politike, planiranja i modeliranja u energetskom sektoru;

(b) razmjene znanstvenih, tehničkih i drugih rezultata, iskustava, publikacija, informacija i podataka u području energije, uključujući razvoj zajedničkih baza podataka koje razmjenjuju operateri stranaka, u skladu sa zakonima i drugim propisima svake stranke;

(c) promicanja zajedničkih konferencija i tehničkog osposobljavanja, među ostalim na poslijediplomskoj razini;

(d) prijenosa tehnologije, posebno u vezi s obnovljivim izvorima energije;

(e) promicanja studija izvedivosti i provedbe zajedničkih projekata u energetskom sektoru između javnih i privatnih gospodarskih subjekata i istraživačkih institucija stranaka;

(f) sudjelovanja gospodarskih subjekata iz dviju regija u zajedničkim projektima u području tehnologije, razvoja i infrastrukture, uključujući mreže s drugim zemljama; i

(g) racionalizacije i postupnog ukidanja neučinkovitih subvencija za fosilna goriva kojima se potiče rasipna potrošnja, u potpunosti uzimajući u obzir posebne potrebe i uvjete zemalja u razvoju i minimizirajući mogući negativan učinak na njihov razvoj na način kojim se štite siromašne i pogođene zajednice.

ČLANAK 7.10.

Suradnja u području sirovina

Stranke surađuju u području sirovina kako bi, među ostalim:

(a) promicale učinkovita, fleksibilna, konkurentna i transparentna međunarodna tržišta;

(b) poticale razmjenu tržišnih podataka u području sirovina;

(d) promicale istraživanja, razvoj i inovacije u području sirovina;

(e) poticale razmjenu informacija i najboljih primjera iz prakse u području razvoja unutarnje politike; i

(f) promicale standarde sigurnosti i zaštite okoliša za odobalne rudarske djelatnosti povećanjem transparentnosti, razmjenom informacija, među ostalim o industrijskoj sigurnosti i okolišnoj učinkovitosti.

POGLAVLJE 8.

SOCIJALNO, GOSPODARSKO I KULTURNO PARTNERSTVO

ČLANAK 8.1.

Ciljevi

1. U okviru svoje suradnje stranke priznaju da svi narodi imaju pravo na gospodarski, socijalni i kulturni razvoj. Priznajući da bi socijalni razvoj trebao napredovati usporedno s gospodarskim razvojem, stranke su suglasne surađivati u jačanju socijalne uključenosti i kohezije smanjenjem siromaštva, nepravde i nejednakosti.

2. Glavni su ciljevi gospodarske suradnje doprinijeti širenju, diversifikaciji i produbljivanju gospodarskih i trgovinskih veza između stranaka, jačanju proizvodnog sektora, posebno kod MSP-ova, stvaranju novih mogućnosti i povećanju međunarodne konkurentnosti i inovacija te jačanju procesa regionalne gospodarske integracije.

3. Gospodarsku suradnju trebalo bi ojačati kako bi se doprinijelo ublažavanju gospodarskih posljedica koje bi mogle proizaći iz strukturnih promjena koje nastanu kao posljedica ovog Sporazuma.

4. Trebalo bi poticati sve mjere koje bi mogle doprinijeti daljnjem razvoju regionalne integracije ili jačanju međuregionalnih odnosa između stranaka u socijalnim, gospodarskim i kulturnim pitanjima.

ČLANAK 8.2.

Društveno odgovorno poslovanje

1. Stranke promiču društveno odgovorno poslovanje u skladu s međunarodnim normama, kao što su Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća i Smjernice o postupanju s dužnom pažnjom.

2. Stranke podupiru diseminaciju i provedbu, na dobrovoljnoj osnovi, vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima, naglašavajući važnost sveobuhvatne rasprave sa svim relevantnim dionicima.

3. Stranke promiču dobrovoljno uključivanje načela društveno odgovornog poslovanja ili odgovornog poslovnog ponašanja u unutarnje politike poduzeća, među ostalim poticanjem primjene relevantnih praksi, u skladu s međunarodnim instrumentima iz ovog članka.

ČLANAK 8.3.

Industrijska suradnja, poslovne prilike,
mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća i poduzetnici

1. Stranke prepoznaju važnost promicanja MSP-ova i jačanja industrije radi poticanja uključivog i održivog gospodarskog rasta u regijama, promicanja viših razina socijalne kohezije i uklanjanja teritorijalnih razlika, čime se povećava jednakost u područjima koja zaostaju. Stranke prepoznaju da promicanje konkurentnosti MSP-ova pozitivno doprinosi jačanju socijalne strukture otvaranjem radnih mjesta i smanjenjem siromaštva te smanjenjem drugih gospodarskih posljedica koje bi mogle proizaći iz strukturnih promjena koje nastanu kao posljedica ovog Sporazuma.

2. Stranke podupiru ekonomsko osnaživanje žena poduzetništvom i osnivanjem poduzeća.

3. Stranke promiču industrijsku suradnju i jačaju suradnju u pogledu MSP-ova, s ciljem povećanja produktivnosti i poboljšanja konkurentnosti kako bi se potaknula trgovina i ulaganja između stranaka, uz istodobno uravnoteženje mogućnosti koje ovaj Sporazum pruža objema strankama.

4. Stranke promiču privlačnu i stabilnu klimu za veće uzajamno korisne poslovne prilike, među ostalim za MSP-ove, te se obvezuju jačati suradnju u svrhu doprinosa širenju, diversifikaciji i produbljivanju gospodarskih i trgovinskih veza između stranaka.

5. Stranke su suglasne promicati razvoj MSP-ova, uključujući ruralna i urbana poduzeća, te poticati njihov ulazak na međunarodna tržišta.

6. Provedba ovog članka može uključivati sljedeće mjere koje obuhvaćaju sve vrste poduzeća, uključujući MSP-ove:

(a) podupiranje redovitih kontakata između poslovnih sektora stranaka putem događanja ili misija među poduzećima i među klasterima, trgovinskih sajmova, seminara i okruglih stolova s ciljem promicanja utvrđivanja i diseminacije informacija o poslovnim prilikama za ulaganja, industrijske i tehnološke suradnje u područjima od zajedničkog interesa te promicanja informacijskih mreža i suradnje među gospodarskim subjektima, posebno MSP-ovima i klasterima;

(b) razmjenu najboljih primjera iz prakse kojima se podupiru industrijski razvoj, inovacijski procesi i industrijske politike, uključujući jačanje regionalnih industrijskih politika radi povećanja konkurentnosti u industrijskim sektorima od zajedničkog interesa;

(c) promicanje projekata industrijske suradnje, uključujući tehnološki razvoj i inovacije, u sektorima od zajedničkog interesa;

(d) promicanje uzajamnih i zajedničkih ulaganja i poticanje zajedničkih pothvata i klastera te uspostava procesa udruživanja u strateškim sektorima;

(e) izradu mehanizama za potporu razvoju privatnog sektora, olakšavanje pristupa inovativnom financiranju u skladu sa zakonima i drugim propisima svake stranke i industrijsku suradnju radi poticanja produktivnosti, inovacija i konkurentnosti, uključujući pružanje ažuriranih informacija o dostupnim financijskim instrumentima za MSP-ove;

(f) podupiranje poduzeća u prilagodbi trenutačnom trendu automatizacije i razmjene podataka u proizvodnim tehnologijama;

(g) promicanje zajedničkih projekata među istraživačkim centrima EU-a i Mercosura usmjerenima na tehnologiju, industriju i primjenu; i

(h) jačanje biregionalnih i globalnih lanaca vrijednosti i opskrbe, uključujući razvoj dobavljača za industriju.

7. Osim suradnje iz stavka 4., stranke su suglasne da suradnja u pogledu MSP-ova može uključivati, među ostalim:

(a) olakšavanje razmjene najboljih primjera iz prakse o javnim politikama i programima, regulatornim okvirima, iskustvima, relevantnim informacijama te znanju i iskustvu radi promicanja i podupiranja poduzetništva i osnivanja, razvoja i inovacija MSP-ova;

(b) promicanje sudjelovanja MSP-ova na sajmovima, komercijalnim misijama i u drugim mehanizmima na lokalnoj i međunarodnoj razini;

(c) razmjenu najboljih primjera iz prakse kojima se podupire pristup MSP-ova tržištima javne nabave;

(d) oslanjanje na postojeća uspješna partnerstva i razvoj novih strateških partnerstava i kontakata između gospodarskih subjekata i poslovnih mreža putem postojećih ili novih horizontalnih programa EU-a ili Mercosura namijenjenih MSP-ovima;

(e) podupiranje internacionalizacije MSP-ova, uključujući suradnju za razvoj specijaliziranih internetskih stranica;

(f) promicanje sudjelovanja MSP-ova u zajedničkim programima i pilot-projektima, posebno u sektorima kao što je digitalno gospodarstvo; i

(g) pružanje potpore i stručnog znanja o uslugama poslovnog razvoja, uključujući sustave upravljanja kvalitetom, te promicanje e-trgovine radi jačanja MSP-ova.

ČLANAK 8.4.

Porezna pitanja

Stranke su suglasne surađivati na biregionalnoj razini u poreznim pitanjima i obvezuju se na provedbu globalnih standarda o transparentnosti i razmjeni informacija, kao i minimalnih standarda protiv smanjenja porezne osnovice i premještanja dobiti.

ČLANAK 8.5.

Makroekonomski dijalog

Stranke promiču razmjenu informacija o svojim makroekonomskim trendovima i politikama, kao i razmjenu iskustava, uz koordinaciju makroekonomskih politika. U tu će svrhu stranke nastojati produbiti dijalog među tijelima o makroekonomskim pitanjima. Suradnja u ovom području može uključivati organizaciju seminara i konferencija.

ČLANAK 8.6.

Suradnja u području prava potrošača

Stranke prepoznaju važnost osiguravanja visoke razine zaštite potrošača i u tu svrhu nastoje surađivati u području politike zaštite potrošača. Stranke su suglasne da suradnja u tom području može, u mjeri u kojoj je to moguće, uključivati:

(a) razmjenu informacija o njihovim okvirima za zaštitu potrošača, među ostalim o zakonima o zaštiti potrošača, sigurnosti potrošačkih proizvoda, pravnoj zaštiti potrošača i izvršavanju zakonodavstva o zaštiti potrošača;

(b) poticanje razvoja neovisnih udruga potrošača i kontakata među predstavnicima potrošača; i

(c) razmjenu informacija i promicanje zajedničkih aktivnosti između tijela za zaštitu potrošača obiju stranaka, na temelju sporazumnog dogovora.

ČLANAK 8.7.

Suradnja u području statistike

Stranke surađuju u području statistike kako bi osigurale usporedivost statističkih podataka među državama Mercosura potpisnicama Sporazuma te između Mercosura i Europske unije. Aktivnosti bi se mogle razvijati među ostalim u obliku:

(a) potpore jačanju statističkog sustava uspostavljenog na temelju administrativnih struktura i pravnih osnova koji bi mogao ispuniti potrebne zahtjeve u pogledu statističkih podataka;

(b) potpore provedbi dobrih statističkih praksi na temelju međunarodno priznatih standarda;

(c) razvoja usporedivih statističkih podataka, s težištem uglavnom na područjima trgovine robom i uslugama te izravnih stranih ulaganja, kao i razvoja usporedivih makroekonomskih pokazatelja; i

(d) razmjene primjera dobre prakse i iskustava, među ostalim, osposobljavanjem, radionicama i studijskim posjetima.

ČLANAK 8.8.

Istraživanje i inovacije

1. Stranke surađuju u području znanstvenih istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija na temelju zajedničkog interesa i uzajamne koristi te u skladu sa svojim zakonodavstvom. Cilj je te suradnje promicanje održivog razvoja, suočavanje s globalnim izazovima, postizanje znanstvene izvrsnosti, poboljšanje regionalne konkurentnosti i jačanje odnosa između stranaka, uzimajući u obzir njihove istraživačke i inovacijske kapacitete i posebne prioritete. Stranke potiču politički dijalog na regionalnoj razini i koriste svoje razne instrumente, uključujući sporazume o suradnji u području znanosti, tehnologije i inovacija, na komplementarne načine.

2. Kako bi poboljšale uvjete za suradnju, stranke isto tako nastoje:

(a) povećati mobilnost istraživača, znanstvenika, stručnjaka, studenata i poduzetnika te prekogranično kretanje znanstvene opreme;

(b) olakšati uzajamni pristup znanstvenim, tehnološkim i inovacijskim programima, istraživačkim infrastrukturama i objektima, publikacijama i znanstvenim podacima;

(c) povećati suradnju u prednormativnim istraživanjima i normizaciji; i

(d) promicati prava intelektualnog vlasništva u istraživačkim i inovacijskim projektima.

3. Stranke promiču, među ostalim, sljedeće aktivnosti koje poduzimaju vladine organizacije, javni i privatni istraživački centri, visoka učilišta, agencije i mreže za inovacije te drugi dionici, uključujući MSP-ove:

(a) zajedničke inicijative za informiranje o znanstvenim, tehnološkim i inovacijskim programima i programima izgradnje kapaciteta te o prilikama za međusobno sudjelovanje u tim programima;

(b) zajedničke sastanke i radionice za razmjenu informacija i najboljih primjera iz prakse te utvrđivanje područja za zajedničko istraživanje;

(c) zajedničke istraživačke aktivnosti u područjima od zajedničkog interesa; i

(d) uzajamno priznato ocjenjivanje i vrednovanje znanstvene suradnje te diseminaciju odgovarajućih rezultata.

ČLANAK 8.9.

Suradnja u pitanjima tržišnog natjecanja

1. Stranke sudjeluju u aktivnostima za izgradnju kapaciteta u području politike tržišnog natjecanja pod uvjetom da su financijska sredstava za takve aktivnosti dostupna u okviru instrumenata i programa suradnje među strankama.

2. Tehnička pomoć usmjerena je na izgradnju institucionalnih kapaciteta i osposobljavanje ljudskih resursa tijela nadležnih za tržišno natjecanje kako bi im se pružila potpora u uspostavi sustavâ tržišnog natjecanja i učinkovitoj provedbi. Cilj je jačanje i djelotvorna provedba prava tržišnog natjecanja u područjima protutržišnih praksi i koncentracija među poduzetnicima, uključujući zagovaranje tržišnog natjecanja.

ČLANAK 8.10.

Suradnja u području digitalnog gospodarstva

1. Aktivnosti suradnje u tom području imaju poseban cilj promicati:

(a) razmjene ideja, iskustava i primjera iz prakse u području politika informacijske i komunikacijske tehnologije (dalje u tekstu „IKT”) s ciljem izgradnje uključivog informacijskog društva kako bi se premostio digitalni jaz razmjenom političkih načela, informacija, iskustava i dobrih primjera iz prakse radi jačanja naše suradnje u oblikovanju digitalnih politika i regulatornih okvira, otvaranju tržišta i raspravi o istraživačkoj suradnji;

(b) korištenje IKT-a kao alata za promicanje socijalnog, kulturnog i gospodarskog razvoja, socijalne uključenosti i kulturne raznolikosti, s naglaskom na poduzetničkom duhu i participativnom suradničkom radu;

(c) suradnju u regulatornim aspektima telekomunikacijskih i audiovizualnih politika, uključujući e-trgovinu i razmjenu informacija o normama, ocjenjivanju sukladnosti i homologaciji, uključujući, prema potrebi, civilno društvo i privatni sektor;

(d) razvoj e-trgovine kao sredstva za doprinos gospodarskom rastu;

(e) učinkovito upravljanje spektrom kako bi se maksimalno povećala njegova dostupnost i optimizirala njegova dodjela i uporaba;

(f) politike i zajedničke akcije za širenje, korištenje i prijenos novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, uključujući, prema potrebi, sudjelovanje civilnog društva i privatnog sektora u procesu;

(g) suradnju u istraživanjima i inovacijama u području IKT-a unutar primjenjivog okvira za istraživanje i inovacije;

(h) razvoj digitalnih vještina u svim dobnim skupinama u okruženjima formalnog i neformalnog učenja i utvrđivanje potreba za osposobljavanjem za digitalno gospodarstvo, uključujući stručnjake u području IKT-a;

(i) zajedničko oblikovanje mjera za promicanje radnih mjesta i ulaganja u MSP-ove i za samozaposlene osobe, kao i za zadovoljavanje posebnih potreba ranjivih društvenih skupina, primjenom mogućnosti u okviru IKT-a;

(j) suradnju u području e-uprave i usluga povjerenja kao što su elektronički potpisi i elektronička identifikacija (eID), koja je usmjerena na razmjenu načela politike, informacija i dobrih primjera iz prakse o upotrebi IKT-a radi modernizacije javne uprave, promicanja visokokvalitetnih javnih usluga, poboljšanja organizacijske učinkovitosti i transparentnog upravljanja javnim sredstvima; i

(k) široku političku koordinaciju na međunarodnoj razini kako bi se osiguralo da se globalnim upravljanjem internetom nastavi podupirati nastavak i razvoj vrlo stabilnog, dinamičnog i geografski raznolikog internetskog režima, nadovezujući se na zaključni dokument WSIS+10 „Provedba ishoda Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu: desetogodišnja revizija”.

2. Stranke smatraju da bi se globalno upravljanje internetom trebalo temeljiti na transparentnom i demokratskom modelu s više dionika, uz puno sudjelovanje, među ostalim, vlada, privatnog sektora, civilnog društva, akademske zajednice, znanstvene i tehnološke zajednice i međunarodnih organizacija, u skladu s njihovim ulogama i odgovornostima. Njime bi se trebalo osigurati pravedno upravljanje resursima i slobodan protok informacija, olakšati pristup svima i osigurati otporno, stabilno i sigurno funkcioniranje interneta, uzimajući u obzir višejezičnost.

3. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost zajedničkom radu na stvaranju uključivog informacijskog društva usmjerenog na ljude i razvoj i svoju suglasnost da nastave koordinirati stajališta za mehanizme donesene na temelju zaključaka Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu (WSIS), kao i u drugim forumima ili organizacijama povezanima s upravljanjem internetom.

4. Stranke naglašavaju da bi se u okviru foruma za upravljanje internetom trebalo što više angažirati kako bi se mobiliziralo i osiguralo smisleno i djelotvorno sudjelovanje svih zemalja, posebno zemalja u razvoju, uključujući sve dionike, u okviru njihovih uloga, kao što su vlade, privatni sektor, civilno društvo, akademska zajednica, znanstvena i tehnološka zajednica i međunarodne organizacije.

ČLANAK 8.11.

Civilne svemirske aktivnosti

S obzirom na pozitivan učinak koji svemirske aktivnosti mogu imati na gospodarski i socijalni razvoj i industrijsku konkurentnost, stranke su suglasne promicati suradnju u pitanjima od zajedničkog interesa u području civilnih svemirskih aktivnosti u skladu s poštovanjem i ispunjenjem međunarodnih konvencija i njihova zakonodavstva, a posebno u sljedećim područjima:

(a) promatranje Zemlje i znanost o Zemlji, uključujući suradnju u multilateralnim forumima, a posebno međuvladinoj Skupini za promatranje Zemlje i Odboru za satelite za promatranje Zemlje; u cilju suočavanja s društvenim izazovima i olakšavanja poslovnih i inovacijskih partnerstava za promatranje Zemlje u okviru programa Copernicus utvrđivanjem područja od zajedničkog interesa;

(b) satelitska komunikacija; i

(c) drugi oblici miroljubivog korištenja svemira, uključujući svemirsku znanost, istraživanje svemira i održivost svemira.

ČLANAK 8.12.

Promet

1. Stranke su suglasne surađivati u relevantnim područjima prometne politike, među ostalim integrirane prometne politike, u cilju razvoja i podupiranja učinkovitog, održivog, sigurnog, pouzdanog i okolišno prihvatljivog prometnog sustava za putnike i robu.

2. Cilj je suradnje između stranaka promicati, među ostalim:

(a) dijalog i razmjenu informacija o prometnim politikama, standardima i dobrim primjerima iz prakse te drugim temama od zajedničkog interesa;

(b) stručni dijalog i suradnju u okviru međunarodnih foruma o prometu;

(c) međusobno povezivanje i interoperabilnost mreža;

(d) pristup multimodalnom prometnom sustavu;

(e) sigurne i zaštićene prometne sustave prihvatljive za okoliš;

(f) niskougljična i bezugljična prometna rješenja, istraživanja i inovacije, pametna i digitalna rješenja;

(g) održiva prometna rješenja, među ostalim u vezi s gradskom mobilnošću; i

(h) olakšavanje i povećanje učinkovitosti kretanja tereta u svim vrstama prijevoza digitalizacijom, pojednostavnjenjem zahtjeva za izvješćivanje i optimizacijom prijevoza.

ČLANAK 8.13.

Suradnja u području turizma

1. Cilj je suradnje stranaka ponajprije poboljšanje razmjene informacija i uspostava najbolje prakse kako bi osigurale uravnotežen i održiv razvoj turizma te poduprle otvaranje radnih mjesta, gospodarski razvoj i poboljšanje kvalitete života.

2. Za potrebe stavka 1. stranke se, među ostalim, usredotočuju na:

(a) podupiranje ponude i konsolidacije turističkih proizvoda i usluga, kao i kanala za promicanje turizma;

(b) očuvanje i povećanje potencijala prirodne i kulturne baštine;

(c) poštovanje cjelovitosti i interesa lokalnih zajednica;

(d) poboljšanje osposobljavanja i obrazovanja u području turističkih usluga, među ostalim u hotelijerstvu; i

(e) promicanje razmjene informacija i suradnje u kreativnoj industriji te inovacijama u sektoru turizma.

ČLANAK 8.14.

Suradnja u području socijalnog razvoja

1. Priznajući da je socijalni razvoj usko povezan s gospodarskim razvojem, stranke su suglasne dati prednost jačanju socijalne kohezije iskorjenjivanjem siromaštva, smanjenjem nejednakosti i promicanjem socijalne uključenosti, posebno s ciljem ostvarenja Programa održivog razvoja do 2030. i njegovih ciljeva.

2. Stranke su suglasne jačati suradnju u području socijalnih pitanja s ciljem doprinosa održivom i uključivom gospodarskom rastu i razvoju te promicati suradnju i razmjenu informacija u pogledu, među ostalim:

(a) promicanja socijalnih prava;

(b) razvoja inovativnih i održivih projekata koji uključuju ranjive društvene skupine, kao što su obitelji s niskim prihodima, osobe afričkog i autohtonog podrijetla i druge manjine, kao i osobe s invaliditetom, među ostalim integracijom na tržište rada;

(c) promicanja rodne ravnopravnosti i potpunog osnaživanja žena u svim sferama;

(d) promicanja zaštite majki i djece te pristupačnih i uključivih ustanova za skrb o djeci;

(e) promicanja posebnih programa za mlade, posebno za one u osjetljivim socijalnim sektorima; i

(f) poboljšavanja uvjeta života i rada u gusto naseljenim područjima u regijama u nepovoljnom položaju.

ČLANAK 8.15.

Suradnja u području rada i zapošljavanja

1. U skladu s međunarodno dogovorenim ciljem promicanja pravedne globalizacije i uzimajući u obzir 8. cilj održivog razvoja, stranke promiču punu zaposlenost, dostojanstven rad za sve i poštovanje temeljnih načela i prava na radu utvrđenih u konvencijama MOR-a (ukidanje diskriminacije, ukidanje svih oblika prisilnog rada, trajno iskorjenjivanje dječjeg rada te sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja) u skladu s Deklaracijom MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju iz 2008. i drugim međunarodnim obvezama.

2. Stranke su suglasne pojačati suradnju u području zapošljavanja i promicati suradnju i razmjenu informacija, posebno u pogledu:

(a) promicanja dostojanstvenog rada za sve, socijalne skrbi i sigurnosti zapošljavanja te poštovanja načela koja se odnose na temeljna prava na radu, u skladu s Deklaracijom MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu iz 1998., te promicanja međunarodno priznatih standarda rada i drugih relevantnih standarda MOR-a, kao i stalnih i kontinuiranih napora za ratifikaciju drugih instrumenata MOR-a koji još nisu ratificirani;

(b) razvoja i modernizacije radnih odnosa, radnih uvjeta te zdravlja i sigurnosti na radu te promicanja programa u području inspekcije rada, stručnog obrazovanja, osposobljavanja i promicanja zapošljavanja;

(c) razvoja i modernizacije radnih odnosa i procesa, s naglaskom na promicanju socijalnog dijaloga;

(d) promicanja usklađivanja razvoja vještina i potreba tržišta rada;

(e) davanja prednosti programima obrazovanja i osposobljavanja za ranjive društvene skupine u pogledu zapošljavanja i prekvalifikacije na radnom mjestu;

(f) otvaranja radnih mjesta u MSP-ovima;

(g) razvoja i modernizacije sustava i programa socijalne zaštite;

(h) promicanja nediskriminacije između žena i muškaraca te uključivanja rodne perspektive u razvoj politike rada; i

(i) koordinacije, u okviru relevantnih međunarodnih foruma, kako bi se ispunile međunarodne obveze.

ČLANAK 8.16.

Suradnja u području obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta

1. Stranke su suglasne surađivati u području formalnog i neformalnog obrazovanja, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje s perspektivom cjeloživotnog učenja. U tim se područjima posebna pozornost posvećuje promicanju uključivog i kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja za žene i ranjive društvene skupine.

2. Kako bi izgradile kapacitete i stručno znanje, stranke promiču mobilnost i suradnju svojih relevantnih dionika u visokom obrazovanju i istraživanju te potiču veze između sveučilišta, istraživanja i poduzeća.

3. Stranke promiču međuljudske kontakte i uzajamno razumijevanje suradnjom u području obrazovanja, mladih i sporta, uključujući financijsku potporu za mobilnost studenata, doktoranda, akademskog i administrativnog osoblja iz visokih učilišta i istraživača te aktivnosti izgradnje kapaciteta.

ČLANAK 8.17.

Kulturna, audiovizualna i medijska suradnja

1. Stranke se obvezuju promicati suradnju u području kulture, uključujući kulturnu baštinu, uz primjereno poštovanje svojih raznolikosti. U skladu sa zakonima i drugim propisima stranaka, cilj je te suradnje jačanje uzajamnog razumijevanja i međukulturnog dijaloga te poticanje uravnotežene kulturne razmjene i kontakta s relevantnim akterima.

2. Stranke su suglasne surađivati u okviru relevantnih međunarodnih foruma, kao što je Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (dalje u tekstu „UNESCO”), radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva i promicanja kulturne raznolikosti, posebno provedbom Konvencije UNESCO-a o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja.

3. Stranke potiču razmjenu informacija i iskustava te podupiru i olakšavaju suradnju i dijalog između svojih relevantnih institucija i subjekata u području kulture, audiovizualne politike i medija.

ČLANAK 8.18.

Regionalna integracija

1. Stranke su suglasne promicati razmjenu iskustava između obiju regija radi jačanja njihovih procesa integracije.

2. Stranke su posebno suglasne promicati bližu suradnju u pitanjima integracije među institucijama stranaka, kao i razmjenu stručnog znanja putem sastanaka između osoblja institucija Europske unije i Mercosura te redovite razmjene informacija, studija, zajedničkih projekata i osposobljavanja.

3. Kako bi se potaknula suradnja na regionalnom i lokalnom razvoju, prednost se daje:

(a) razmjeni informacija, znanja i iskustava, među ostalim, o metodologijama za oblikovanje politika regionalnog i lokalnog razvoja, višerazinskom upravljanju i participativnom upravljanju;

(b) provedbi regionalnih i lokalnih razvojnih politika, posebno onih koje se odnose na regije i područja u nepovoljnom položaju, posebno pogranična područja;

(c) poticanju razvoja regionalne infrastrukture i međusobne povezanosti.

4. Suradnja u području regionalnog i lokalnog razvoja može uključivati:

(a) organiziranje seminara i konferencija;

(b) osposobljavanje i tehničku pomoć u osmišljavanju i provedbi projekata regionalnog razvoja;

(c) pripremu studija o temama od zajedničkog interesa povezanima s integracijom; i

(d) zajedničke akcije ustanova i centara za obrazovanje i osposobljavanje u području integracije.

ČLANAK 8.19.

Povećanje sudjelovanja država Mercosura potpisnica Sporazuma
u izvozu usluga u Europsku uniju

Podložno odredbama poglavlja 4., stranke su suglasne surađivati, uključujući pružanje tehničke pomoći i podrške za osposobljavanje i izgradnju kapaciteta, među ostalim u pogledu sljedećeg:

(a) poboljšanja sposobnosti pružatelja usluga iz država Mercosura potpisnica Sporazuma da prikupljaju informacije o propisima i standardima stranke EU na razini EU-a te na nacionalnoj i podnacionalnoj razini te da ih poštuju;

(b) poboljšanja izvoznog kapaciteta pružatelja usluga iz država Mercosura potpisnica Sporazuma, s posebnim naglaskom na potrebe MSP-ova; i

(c) uspostavljanja mehanizama za promicanje ulaganja i zajedničkih pothvata između pružatelja usluga iz stranke EU i država Mercosura potpisnica Sporazuma.

DIO III.

TRGOVINA I PITANJA POVEZANA S TRGOVINOM

POGLAVLJE 9.

POČETNE I INSTITUCIONALNE ODREDBE SPECIFIČNE ZA TRGOVINU

ODJELJAK A

POČETNE ODREDBE SPECIFIČNE ZA TRGOVINU

ČLANAK 9.1.

Uspostava područja slobodne trgovine i odnos prema Sporazumu o WTO-u

1. Stranke ovog Sporazuma uspostavljaju područje slobodne trgovine u skladu s člankom XXIV. GATT-a iz 1994. i člankom V. GATS-a.

2. Stranke potvrđuju svoja uzajamna prava i obveze iz Sporazuma o WTO-u.

3. Ništa u ovom dijelu Sporazuma ne tumači se kao da se od stranaka zahtijeva da postupaju protivno svojim obvezama iz Sporazuma o WTO-u.

ČLANAK 9.2.

Ciljevi

Odredbama ovog dijela ovog Sporazuma nastoji se omogućiti:

(a) moderan i uzajamno koristan trgovinski sporazum kojim se stvara predvidljiv okvir za poticanje trgovine i gospodarske aktivnosti te promiče i štite naše zajedničke vrijednosti i stajališta o ulozi vlade u društvu te se zadržavaju prava stranaka na reguliranje na svim razinama vlasti radi postizanja ciljeva javne politike;

(b) razvoj međunarodne trgovine i trgovine između stranaka na način koji doprinosi održivom razvoju u njegovoj gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj dimenziji, u skladu s njihovim međunarodnim obvezama u tim područjima te na način kojim se podupire ispunjavanje tih obveza;

(c) promicanje održivijeg, pravednijeg i uključivijeg gospodarstva radi povećanja životnog standarda, smanjenja siromaštva i otvaranja novih mogućnosti zapošljavanja;

(d) konsolidacija, povećanje i diversifikacija trgovine poljoprivrednim i nepoljoprivrednim proizvodima između stranaka smanjenjem ili uklanjanjem carinskih i necarinskih prepreka trgovini i daljnjom integracijom u globalne lance vrijednosti;

(e) trgovina robom, posebno primjenom dogovorenih odredaba o carinama i olakšavanju trgovine, normama, tehničkim propisima i postupcima ocjenjivanja sukladnosti te sanitarnim i fitosanitarnim mjerama;

(f) liberalizacija i olakšavanje trgovine uslugama te razvoj okruženja pogodnog za povećanje investicijskih tokova, konkurentnosti i gospodarskog rasta, a posebno za poboljšanje uvjeta osnivanja novih poduzeća između stranaka;

(g) slobodno kretanje kapitala povezanog s izravnim ulaganjima i tekućim plaćanjima u skladu s poglavljem 18.;

(h) učinkovito, transparentno i konkurentno otvaranje tržišta javne nabave stranaka;

(i) promicanje inovacija i kreativnosti osiguravanjem odgovarajuće i učinkovite razine zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva u skladu s međunarodnim pravilima koja su na snazi između stranaka kako bi se uspostavila ravnoteža između prava koja imaju nositelji prava i javnog interesa;

(j) obavljanje gospodarskih aktivnosti, posebno onih u pogledu odnosa između stranaka, u skladu s načelom slobodnog i nenarušenog tržišnog natjecanja;

(k) uspostava okvira za sudjelovanje civilnog društva, uključujući poslodavce, sindikate, organizacije rada i poslovne organizacije te skupine za zaštitu okoliša radi djelotvorne provedbe ovog dijela ovog Sporazuma;

(l) uspostava brzog i djelotvornog mehanizma rješavanja sporova; i

(m) transparentno i predvidljivo regulatorno okruženje i učinkoviti postupci za gospodarske subjekte, posebno MSP-ove, uz očuvanje sposobnosti stranaka da donose i primjenjuju vlastite zakone i druge propise kojima se regulira gospodarska aktivnost u javnom interesu te da ostvare legitimne ciljeve javne politike, kao što su zaštita i promicanje javnog zdravlja, socijalne usluge, javno obrazovanje, sigurnost, okoliš, javni moral, socijalna zaštita ili zaštita potrošača, zaštita privatnosti i podataka te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti.

ČLANAK 9.3.

Opće definicije

Osim ako je drukčije navedeno, za potrebe ovog dijela ovog Sporazuma:

(a) „poljoprivredni proizvod" znači proizvod naveden u Prilogu 1. Sporazumu o poljoprivredi;

(b) „carina" znači sve carine ili pristojbe bilo koje vrste koje se naplaćuju na uvoz ili u vezi s uvozom robe, uključujući bilo koju vrstu dodatnog poreza ili dodatne pristojbe na taj uvoz ili u vezi s tim uvozom[1], ali ne uključujući:

i. unutarnje poreze ili druga unutarnja davanja uvedena u skladu s člankom III. GATT-a iz 1994.;

[1] Među ostalim mjerama s istovrsnim učinkom to uključuje uvozne carine *ad valorem*, poljoprivredne komponente, dodatne carine na sadržaj šećera, dodatne carine na sadržaj brašna, posebne carine, mješovite carine, sezonske carine i dodatne carine iz sustava ulaznih cijena.

ii. antidampinške ili kompenzacijske pristojbe koje se primjenjuju u skladu s člancima VI. i XVI. GATT-a iz 1994., Sporazumom WTO-a o provedbi članka VI. GATT-a iz 1994. i Sporazumom WTO-a o subvencijama i kompenzacijskim mjerama u skladu s poglavljem 16.;

iii. mjere koje se primjenjuju u skladu s člankom XIX. GATT-a iz 1994. i Sporazumom WTO-a o zaštitnim mjerama ili drugim zaštitnim mjerama koje se primjenjuju u skladu s poglavljem 16.;

iv. mjere koje je odobrilo Tijelo WTO-a za rješavanje sporova ili mjere na temelju poglavlja 29.;

v. naknadu ili drugu pristojbu uvedenu u skladu s člankom VIII. GATT-a iz 1994.; ili

vi. mjere donesene radi zaštite vanjskog financijskog položaja stranke i njezine platne bilance u skladu s člankom XII. GATT-a iz 1994. i Dogovorom o odredbama o platnoj bilanci GATT-a iz 1994.

(c) „CPC” znači privremena Središnja klasifikacija proizvoda (Statistički dokumenti, serija M, br. 77, Odjel za međunarodna gospodarska i socijalna pitanja, Statistički ured Ujedinjenih naroda, New York, 1991.);

(d) „dani” znači kalendarski dani, uključujući vikende i praznike;

(e) „postojeći” znači na snazi na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma;

(f) „roba stranke” znači domaća roba u smislu GATT-a iz 1994. i uključuje robu podrijetlom iz te stranke;

(g) „Harmonizirani sustav” ili „HS” znači Harmonizirani sustav nazivlja i brojčanog označivanja robe, uključujući njegova opća pravila za tumačenje, napomene za odsjeke i napomene za poglavlja, sastavljen u Bruxellesu 14. lipnja 1983.;

(h) „tarifni broj” znači prve četiri znamenke tarifnog broja Harmoniziranog sustava;

(i) „pravna osoba” znači pravni subjekt koji je propisno osnovan ili na drugi način organiziran u skladu s primjenjivim pravom, radi stjecanja dobiti ili zbog drugog razloga, neovisno o tome je li u privatnom ili državnom vlasništvu, uključujući bilo koje trgovačko društvo, zakladu, partnerstvo, zajednički pothvat, trgovca pojedinca ili udruženje;

(j) „mjera” znači svaka mjera stranke, u obliku zakona, drugog propisa, pravila, postupka, odluke, administrativne mjere, zahtjeva ili prakse[1];

(k) „fizička osoba stranke” u slučaju Europske unije znači državljanin države članice Europske unije, a u slučaju Mercosura državljanin države Mercosura potpisnice Sporazuma, u skladu s njihovim primjenjivim zakonodavstvom;

(l) „osoba” znači fizička ili pravna osoba; i

(m) „sanitarna ili fitosanitarna mjera” znači svaka mjera kako je definirana u Prilogu A Sporazumu o SPS-u.

[1] Podrazumijeva se da pojam „mjera” uključuje propuste i zakonodavstvo koje nije u potpunosti provedeno u zaključcima pregovora o ovom Sporazumu i njegovim provedbenim aktima.

ČLANAK 9.4.

Sporazumi WTO-a

(a) „Antidampinški sporazum” znači Sporazum o provedbi članka VI. GATT-a iz 1994.;

(b) „Sporazum o poljoprivredi” znači Sporazum o poljoprivredi iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;

(c) „DSU” znači Dogovor o pravilima i postupcima za rješavanje sporova iz Priloga 2. Sporazumu o WTO-u;

(d) „GATS” znači Opći sporazum o trgovini uslugama iz Priloga 1.B Sporazumu o WTO-u;

(e) „GATT iz 1994.” znači Opći sporazum o carinama i trgovini iz 1994. iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;

(f) „Sporazum o zaštitnim mjerama” znači Sporazum o zaštitnim mjerama iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;

(g) „Sporazum o subvencijama i kompenzacijskim mjerama” znači Sporazum o subvencijama i kompenzacijskim mjerama iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;

(h) „Sporazum o SPS-u” znači Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;

(i) „Sporazum o TBT-u” znači Sporazum o tehničkim preprekama trgovini iz Priloga 1. Sporazumu o WTO-u;

(j) „Sporazum o TRIPS-u” znači Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva iz Priloga 1.C Sporazumu o WTO-u; i

(k) „Sporazum o WTO-u” znači Sporazum iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, potpisan 15. travnja 1994.

ČLANAK 9.5.

Stranke

1. Europska unija odgovorna je za ispunjavanje obveza iz ovog dijela ovog Sporazuma.

2. Osim ako je predviđeno drukčije, svaka država Mercosura potpisnica Sporazuma odgovorna je za ispunjavanje obveza iz ovog dijela ovog Sporazuma.

ČLANAK 9.6.

Regionalna integracija

1. Prepoznajući razlike u svojim procesima regionalne integracije i ne dovodeći u pitanje obveze preuzete na temelju ovog dijela ovog Sporazuma, stranke nastoje uspostaviti uvjete za lakše kretanje robe i usluga između i unutar tih dviju regija.

2. Kad je riječ o kretanju robe, u skladu sa stavkom 1.:

(a) na robu podrijetlom iz države Mercosura potpisnice Sporazuma koja se pušta u slobodni promet u Europskoj uniji primjenjuje se slobodno kretanje robe unutar područja Europske unije pod uvjetima utvrđenima Ugovorom o funkcioniranju Europske unije;

(b) države Mercosura potpisnice Sporazuma na robu podrijetlom iz Europske unije koja se na njihovo državno područje uvozi iz druge države Mercosura potpisnice Sporazuma primjenjuju carinske postupke koji nisu manje povoljni od onih koji se primjenjuju na robu podrijetlom iz te države Mercosura potpisnice Sporazuma.

Postupanje iz točaka (a) i (b) ovog stavka ne uključuje tarifno postupanje za robu uređeno poglavljem 10.;

(c) države Mercosura potpisnice Sporazuma periodično preispituju svoje carinske postupke kako bi olakšale kretanje robe iz Europske unije između svojih državnih područja i izbjegle udvostručavanja postupaka i kontrola ako je to izvedivo i u skladu s razvojnom fazom procesa njihove integracije; i

(d) koristi od Mercosurova usklađivanja tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, sanitarnih i fitosanitarnih zahtjeva te postupaka odobrenja, uključujući uvozne potvrde i kontrole, pod nediskriminirajućim uvjetima proširuju se na robu podrijetlom iz Europske unije ako je uvezena u skladu sa zakonima i propisima države Mercosura potpisnice Sporazuma koja je uvoznica.

3. Kad je riječ o kretanju usluga, u skladu sa stavkom 1.:

(a) države članice Europske unije prema potrebi nastoje olakšati slobodu pružanja usluga na području Europske unije poduzećima koja su u vlasništvu ili pod kontrolom fizičkih ili pravnih osoba iz države Mercosura potpisnice Sporazuma i koja imaju poslovni nastan u državi članici Europske unije; i

(b) države Mercosura potpisnice Sporazuma prema potrebi nastoje olakšati slobodu pružanja usluga između svojih državnih područja poduzećima u vlasništvu ili pod kontrolom fizičkih ili pravnih osoba iz države članice Europske unije s poslovnim nastanom u državi Mercosura potpisnici Sporazuma.

ODJELJAK B

INSTITUCIONALNE ODREDBE SPECIFIČNE ZA TRGOVINU

ČLANAK 9.7.

Posebne funkcije Zajedničkog vijeća koje djeluje u sastavu za trgovinu

1. Kada rješava pitanja povezana s ovim dijelom ovog Sporazuma, Zajedničko vijeće osnovano u skladu s člankom 2.2.
ima sljedeće ovlasti:

(a) nadzire ispunjavanje ciljeva ovog dijela ovog Sporazuma i njegovu provedbu;

(b) raspravlja o pitanjima obuhvaćenima ovim dijelom Sporazuma i, ne dovodeći u pitanje poglavlje 29., nastoji riješiti bilo koje veće pitanje koje proizlazi iz njegove provedbe;

(c) donosi odluke i daje odgovarajuće preporuke strankama kako je predviđeno ovim dijelom ovog Sporazuma;

(d) u okviru svojih odluka donosi tumačenja odredaba ovog dijela Sporazuma koja su obvezujuća za stranke i sve pododbore i druga tijela osnovana u skladu s ovim dijelom Sporazuma, uključujući vijeća osnovana na temelju poglavlja 29.;

(e) pri izvršavanju svojih funkcija poduzima radnje o kojima se stranke usuglase; i

(f) pri izvršavanju ciljeva ovog dijela ovog Sporazuma donosi odluke o izmjeni:

i. Priloga 10.-A u skladu s člankom 10.4. stavkom 9.;

ii. Dodatka 10.-D-1. u skladu s člankom 10. stavkom 6. Priloga 10.-D;

iii. Dodatka 10.-D-2. u skladu s člankom 4. stavkom 3. Priloga 10.-D;

iv. Dodatka 10.-D-3. u skladu s člankom 5. stavkom 4. Priloga 10.-D;

v. poglavlja 11. u skladu s člankom 11.34.;

vi. odjeljka A Priloga 13.-A u skladu s člankom 13.8. stavkom 9.;

vii. Priloga 14.-A u skladu s člankom 14.18.;

viii. priloga od 20.-A do 20.-E u skladu s člankom 20.26.;

ix. priloga od 20.-F do 20.-J u skladu s člankom 20.12.;

x. Priloga 21.-A u skladu s člankom 21.39.;

xi. Priloga 21.-B u skladu s člankom 21.39.;

xii. Priloga 21.-C u skladu s člankom 21.39.;

xiii. Priloga 21.-E u skladu s člankom 21.39.;

xiv. Priloga 25.-A u skladu s člankom 25.7.;

xv. priloga 29.-A i 29.-B u skladu s člankom 29.22.; i

xvi. svih drugih odredaba, priloga, dodataka ili protokola za koje je mogućnost takve odluke izričito predviđena u ovom dijelu Sporazuma.

2. Odluke iz stavka 1. točke (f) podliježu članku 30.5. stavku 2.

3. Osim ako se stranke dogovore drukčije, 3 (tri) godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma i svakih 5 (pet) godina nakon toga, Zajedničko vijeće pokreće postupak preispitivanja dijela III. ovog Sporazuma. Na temelju ishoda svakog preispitivanja Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu raspravlja o potrebi za izmjenom dijela III. ovog Sporazuma.

ČLANAK 9.8.

Posebne funkcije Zajedničkog odbora koji djeluje u sastavu za trgovinu

1. Kada Zajednički odbor osnovan u skladu s člankom 2.3. rješava pitanja povezana s ovim dijelom ovog Sporazuma, ima sljedeće ovlasti:

(a) nadzire rad svih pododbora osnovanih u skladu s ovim dijelom ovog Sporazuma;

(b) istražuje najprikladnije načine za sprečavanje ili rješavanje poteškoća koje mogu nastati u vezi s tumačenjem i primjenom ovog dijela ovog Sporazuma, ne dovodeći u pitanje poglavlje 29.;

(c) osniva dodatne pododbore radi dodjele odgovornosti pododborima u okviru svoje nadležnosti, donošenja odluke o izmjeni funkcija pododbora koje osniva, među ostalim osnivanjem novih pododbora, ili raspuštanja pododbora;

(d) priprema odluke koje donosi Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu, u skladu s posebnim ciljevima ovog dijela ovog Sporazuma, uključujući izmjene iz članka 9.7. stavka 1. točke (f), ili donosi te odluke u razdobljima između sastanaka Zajedničkog vijeća u sastavu za trgovinu ili ako se Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu ne može sastati; i

(e) pri obavljanju svojih funkcija poduzima sve radnje koje su dogovorile stranke ili na koje ga je uputilo Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu;

(f) preispituje provedbu dijela III. ovog Sporazuma, među ostalim kako bi se ocijenio njegov učinak na zapošljavanje, ulaganja i trgovinu između stranaka; pri preispitivanju uzimaju se u obzir stajališta ili preporuke aktera civilnog društva, uključujući nevladine organizacije, poslovne organizacije i organizacije poslodavaca, društvene pokrete i sindikate, posebno uzimajući u obzir odredbe članaka od 2.6. do 2.8., u skladu sa zakonima i drugim propisima svake stranke;

2. Odluke iz članka 2.3. stavka 7. i stavka 1. točke (d) ovog članka kojima se uvode izmjene ovog Sporazuma podliježu članku 30.5. stavku 2.

ČLANAK 9.9.

Pododbori

1. Pododbori uspostavljeni na temelju stavka 4. sastoje se od predstavnika Europske unije, s jedne strane, i svake države Mercosura potpisnice Sporazuma, s druge strane.

2. Pododbori se sastaju na odgovarajućoj razini na zahtjev stranke, a u svakom slučaju najmanje jednom godišnje. Sastanci uživo naizmjence se održavaju u Bruxellesu i u jednoj od država Mercosura potpisnica Sporazuma. Pododbori se mogu sastati i putem telefonske konferencije, videokonferencije ili na neki drugi način, u skladu s uzajamnim dogovorom stranaka. Pododborima supredsjedaju predstavnik Europske unije i predstavnik Mercosura.

3. Svaki se pododbor dogovara o rasporedu sastanaka i sporazumno utvrđuje dnevni red.

4. Pod okriljem Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu osnivaju se sljedeći pododbori:

(a) Pododbor za trgovinu robom;

(b) Pododbor za trgovinu vinskim proizvodima i jakim alkoholnim pićima;

(c) Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu;

(d) Pododbor za sanitarna i fitosanitarna pitanja;

(e) Pododbor za dijaloge o pitanjima povezanima s poljoprivredno-prehrambenim lancem

(f) Pododbor za trgovinu uslugama i osnivanje poslovne jedinice;

(g) Pododbor za javnu nabavu;

(h) Pododbor za prava intelektualnog vlasništva; i

(i) Pododbor za trgovinu i održivi razvoj.

5. Kad je riječ o pitanjima u njihovoj nadležnosti, pododbori imaju sljedeće ovlasti:

(a) prate provedbu i brinu se za pravilno funkcioniranje ovog dijela ovog Sporazuma;

(b) sporazumom između stranaka donose odluke i preporuke o svim pitanjima iz ovog dijela Sporazuma;

(c) raspravljaju o pitanjima koja proizlaze iz provedbe ovog dijela Sporazuma ili bilo kojeg dopunskog sporazuma s ciljem njihova rješavanja, ne dovodeći u pitanje poglavlje 29.; i

(d) strankama pružaju forum za razmjenu informacija, uključujući raspravu o primjerima dobre prakse i razmjenu iskustava u provedbi.

6. Zadaće pododbora dodatno su utvrđene kao primjerene u relevantnim poglavljima ovog dijela ovog Sporazuma i prema potrebi se mogu izmijeniti odlukom Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu.

7. Pododbori provode tehničke pripremne radnje koje su potrebne za potporu funkcijama Zajedničkog vijeća u sastavu za trgovinu i Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu, među ostalim i kad ta tijela moraju donositi odluke ili preporuke.

ČLANAK 9.10.

Koordinatori ovog dijela Sporazuma

1. Europska unija i svaka država Mercosura potpisnica Sporazuma imenuju koordinatora za ovaj dio Sporazuma i o tome obavješćuju drugu stranku u roku od 30 (trideset) dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma.

2. Koordinatori:

(a) pripremaju dnevni red i koordiniraju pripremu sastanka Zajedničkog vijeća u sastavu za trgovinu i Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu u skladu s člancima 9.7. i 9.8.;

(b) prema potrebi poduzimaju daljnje mjere na temelju odluka Zajedničkog vijeća u sastavu za trgovinu i Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu;

(c) djeluju kao kontaktne točke za olakšavanje komunikacije između stranaka o svim pitanjima obuhvaćenima ovim dijelom Sporazuma, osim ako je ovim dijelom Sporazuma predviđeno drukčije;

(d) primaju sve obavijesti i informacije koje se dostavljaju na temelju ovog dijela Sporazuma, uključujući sve obavijesti ili informacije koje se dostavljaju Zajedničkom vijeću u sastavu za trgovinu ili Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu, osim ako je ovim dijelom Sporazuma predviđeno drukčije; i

(e) obavljaju sve druge zadaće koje zatraži Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu ili Zajednički odbor u sastavu za trgovinu.

POGLAVLJE 10.

TRGOVINA ROBOM

ČLANAK 10.1.

Cilj i područje primjene

1. Stranke uspostavljaju područje slobodne trgovine za robu tijekom prijelaznog razdoblja koje počinje na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma.

2. Osim ako je ovim dijelom Sporazuma predviđeno drukčije, odredbe ovog poglavlja primjenjuju se na trgovinu robom stranke.

ODJELJAK A

CARINE

ČLANAK 10.2.

Nacionalni tretman

Svaka stranka odobrava nacionalni tretman za robu druge stranke u skladu s člankom III. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe. U tu se svrhu članak III. GATT-a iz 1994. te njegove napomene i dodatne odredbe *mutatis mutandis* ugrađuju u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.

ČLANAK 10.3.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja „roba s podrijetlom” znači roba koja ispunjava uvjete za robu s podrijetlom iz stranke u skladu s pravilima o podrijetlu iz poglavlja 11.

ČLANAK 10.4.

Snižavanje i ukidanje carina

1. Ako ovim dijelom Sporazuma nije predviđeno drukčije, svaka stranka snižava ili ukida svoje carine na robu s podrijetlom iz druge stranke u skladu s Prilogom 10.-A.

2. Na razvrstavanje robe u trgovini između stranaka primjenjuje se carinska nomenklatura svake stranke u skladu s Harmoniziranim sustavom. Svaka stranka u svojem Dodatku Prilogu 10.-A navodi verziju Harmoniziranog sustava koja se koristi u tu svrhu.

3. Stranka može stvoriti novu tarifnu stavku. U tom slučaju i u mjeri u kojoj se to odnosi na trgovinu između stranaka carina koja se primjenjuje na odgovarajuću robu iz nove tarifne stavke jednaka je ili niža od carine koja se primjenjuje na odgovarajuću robu iz izvorne tarifne stavke navedene u Prilogu 10.-A, a dogovorena carinska koncesija ostaje nepromijenjena.

4. Za svaku vrstu robe podrijetlom iz druge stranke osnovna stopa carina na uvoz na koju se primjenjuju uzastopna sniženja na temelju stavka 1. navedena je u Prilogu 10.-A.

5. Ne dovodeći u pitanje stavke 1. i 3., u razdoblju od 2 (dvije) godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma Europska unija ne povećava carine koje se 31. prosinca 2017. primjenjuju na robu podrijetlom iz Paragvaja koja je razvrstana u sljedeće tarifne stavke iz Dodatka 10.-A-1. kao roba „PY”: 20019030, 21012098, 21069098 i 33021029. Za potrebe ovog stavka „roba podrijetlom iz Paragvaja” znači roba koja ispunjava zahtjeve u pogledu podrijetla iz glave II. poglavlja 1. odjeljka 2. pododjeljaka 2. i 3. Delegirane uredbe Komisije (EU) 2015/2446 od 28. srpnja 2015. o dopuni Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o detaljnim pravilima koja se odnose na pojedine odredbe Carinskog zakonika Unije[1] i glave II. poglavlja 2. odjeljka 2. pododjeljaka od 3. do 9. Provedbene uredbe Komisije (EU) 2015/2447 od 24. studenog 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu određenih odredaba Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o Carinskom zakoniku Unije[2].

6. Osim ako je ovim dijelom Sporazuma predviđeno drukčije, stranka od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma ne uvodi nove carine niti povećava carine koje se već primjenjuju u skladu s osnovnim stopama utvrđenima u Prilogu 10.-A na trgovinu robom s podrijetlom između stranaka. Podrazumijeva se da stranka može povećati carinu koja se primjenjuje na trgovinu između stranaka, kako je utvrđeno u Prilogu 10.-A, koja je jednostrano snižena na razinu utvrđenu u tom prilogu za odgovarajuću godinu nakon tog jednostranog sniženja.

[1] SL EU L 343, 29.12.2015, str. 1.
[2] SL EU L 343, 29.12.2015., str. 558.

7. Ako stranka carinsku stopu koja se primjenjuje prema načelu najpovlaštenije nacije snizi na razinu nižu od osnovne stope za određenu tarifnu stavku navedenu u Prilogu 10.-A, smatra se da za potrebe izračuna povlaštene stope za tu tarifnu stavku ta carinska stopa zamjenjuje osnovnu stopu iz Priloga 10.-A, ako i sve dok je niža od osnovne stope. Stranka u tom pogledu primjenjuje sniženje carine na stopu koja se primjenjuje prema načelu najpovlaštenije nacije za izračun primjenjive carinske stope, pri čemu u svakom trenutku zadržava relativnu maržu povlastica za svaku tarifnu stavku. Takva relativna povlaštena stopa za tarifnu stavku odgovara razlici između osnovne stope utvrđene u Prilogu 10.-A i primijenjene carinske stope za tu tarifnu stavku u skladu s Prilogom 10.-A, podijeljene s tom osnovnom stopom, a izražava se kao postotak.

8. Svaka stranka može ubrzati ukidanje carina na robu s podrijetlom iz druge stranke ili na drugi način poboljšati uvjete pristupa tržištu za robu s podrijetlom iz druge stranke ako to dopuštaju njezino opće gospodarsko stanje i stanje u predmetnom gospodarskom sektoru.

9. Počevši od 3 (tri) godine od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma, Pododbor za trgovinu robom iz članka 10.14. na zahtjev bilo koje stranke razmatra mjere za bolji pristup tržištu. Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu ovlašteno je za donošenje odluka o izmjeni Priloga 10.-A. Njegove odluke zamjenjuju sve stope carine ili kategorije postupnog snižavanja utvrđene u Prilogu 10.-A za takvu robu s podrijetlom.

ČLANAK 10.5.

Roba ponovno unesena nakon popravka

1. Za potrebe ovog članka „popravak” znači svaki postupak obrade koji se poduzima na robi radi popravka kvarova u radu ili materijalne štete i koji podrazumijeva ponovno uspostavljanje izvorne funkcije robe ili osiguravanje njezine usklađenosti s tehničkim zahtjevima za njezinu uporabu, bez čega se roba više ne bi mogla upotrebljavati na uobičajeni način za svrhe za koje je namijenjena. Popravak robe uključuje obnovu i održavanje, ali ne uključuje aktivnost ili postupak kojim se:

(a) uništavaju osnovne značajke robe ili stvara nova ili tržišno različita roba;

(b) nedovršena roba pretvara u gotovu robu; ili

(c) poboljšavaju tehnička svojstva robe.

2. Stranka ne primjenjuje carine na robu, neovisno o njezinu podrijetlu, koja je ponovno ušla na njezino carinsko područje nakon što je s njega privremeno izvezena na carinsko područje druge stranke radi popravka, bez obzira na to je li se taj popravak mogao obaviti na carinskom području stranke iz koje je roba izvezena radi popravka, kako je definiran u stavku 1.

3. Stavak 2. ne primjenjuje se na robu uvezenu na carinsko skladište, u zone slobodne trgovine ili zone sličnog statusa, koja se izvozi radi popravka i ne uvozi se ponovno na carinsko skladište, u zone slobodne trgovine ili zone sličnog statusa.

4. Stranka ne primjenjuje carine na robu, neovisno o njezinu podrijetlu, koja se privremeno uvozi s carinskog područja druge stranke radi popravka.

ODJELJAK B

NECARINSKE MJERE

ČLANAK 10.6.

Naknade i druge pristojbe za uvoz i izvoz

1. Svaka stranka osigurava, u skladu s člankom VIII. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe, da su iznosi svih pristojbi i davanja bilo koje vrste[1], osim carina uvedenih na uvoz ili izvoz ili u vezi s uvozom ili izvozom, ograničeni na približni trošak pruženih usluga, ne obračunavaju se na *ad valorem* osnovi te ne predstavljaju posrednu zaštitu domaće robe ni oporezivanje uvoza ili izvoza za fiskalne svrhe.

2. Svaka stranka može nametnuti pristojbe ili zahtijevati povrat troškova samo ako se pružaju posebne usluge, posebno za sljedeće:

(a) prisutnost carinskog osoblja izvan službenog radnog vremena ili izvan prostora carine, ako je zatražena;

[1] Podrazumijeva se da su „tasa consular" Istočne Republike Urugvaja i „tasa estadística" Argentinske Republike uređene stavkom 3.

(b) analize ili stručna izvješća o robi i poštanske pristojbe za povrat robe podnositelju zahtjeva, posebno u vezi s odlukama o obvezujućim informacijama ili dostavom informacija o primjeni carinskih zakona i drugih propisa;

(c) pregled ili uzimanje uzoraka radi provjere ili uništenja robe, ako uključuje troškove osim onih za angažiranje carinskog osoblja; ili

(d) iznimne mjere provjere, ako su potrebne zbog prirode robe ili potencijalnog rizika.

3. Nijedna stranka ne smije zahtijevati konzularne transakcije, među ostalim s time povezane naknade i pristojbe, za uvoz robe iz druge stranke. Za ispunjavanje zahtjeva iz ovog stavka stranke imaju prijelazno razdoblje od 3 (tri) godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma[1].

4. Svaka stranka objavljuje popis naknada i pristojbi koje naplaćuje u vezi s uvozom ili izvozom robe.

[1] Neovisno o ovom stavku, za Republiku Paragvaj prijelazno razdoblje iznosi 10 (deset) godina nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 10.7.

Postupci izdavanja uvoznih i izvoznih dozvola

1. Stranke su sve postupke izdavanja uvoznih i izvoznih dozvola za trgovinu robom između stranaka dužne primjenjivati na neutralnoj osnovi i provoditi na pošten, pravedan, nediskriminirajući i transparentan način.

2. Svaka stranka donosi ili provodi postupke izdavanja dozvola kao uvjet za uvoz na njezino državno područje s državnog područja druge stranke ili izvoz s njezina državnog područja na državno područje druge stranke samo ako nisu dostupni drugi odgovarajući postupci za ostvarivanje administrativne svrhe.

3. Stranke ne donose niti provode neautomatske postupke za izdavanje uvoznih ili izvoznih dozvola[1], osim ako je to nužno za primjenu mjere koja je u skladu s ovim dijelom Sporazuma. Stranka koja donese neautomatski postupak izdavanja uvoznih ili izvoznih dozvola jasno navodi mjeru koja se provodi tim postupkom.

[1] Za potrebe ovog članka „neautomatski postupci izdavanja uvoznih ili izvoznih dozvola" definiraju se kao postupci izdavanja dozvola u kojima se odobrenje zahtjeva ne daje svim pravnim i fizičkim osobama koje ispunjavaju zahtjeve predmetne stranke za bavljenje uvozom ili izvozom robe koja je predmet postupaka izdavanja dozvola.

4. Stranke sve postupke izdavanja dozvola uvode i vode u skladu s člancima od 1. do 3. Sporazuma WTO-a o postupcima izdavanja uvoznih dozvola (dalje u tekstu „Sporazum o izdavanju uvoznih dozvola”). U tu svrhu članci od 1. do 3. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola ugrađuju se *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio te se primjenjuju na sve postupke izdavanja izvoznih dozvola.

5. Stranka koja uvodi ili mijenja postupke izdavanja uvoznih i izvoznih dozvola sve relevantne informacije stavlja na raspolaganje na službenim internetskim stranicama. Te se informacije stavljaju na raspolaganje, kad god je to izvedivo, najmanje 21 (dvadeset jedan) dan prije datuma početka primjene, uvođenja ili izmjene postupaka izdavanja dozvola, ali ni u kojem slučaju nakon tog datuma. Te informacije dostupne na internetu sadržavaju podatke propisane člankom 5. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku o uvođenju ili izmjeni postupaka izdavanja izvoznih dozvola, a takva obavijest sadržava iste informacije kao one navedene u članku 5. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola.

6. Na zahtjev stranke druga stranka odmah dostavlja sve relevantne informacije o svim postupcima izdavanja uvoznih i/ili izvoznih dozvola koje namjerava donijeti ili koje je donijela ili zadržala, uključujući, *mutatis mutandis*, informacije iz članaka od 1. do 3. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola.

ČLANAK 10.8.

Izvozna konkurencija

1. Stranke potvrđuju svoje obveze navedene u Ministarskoj odluci WTO-a o izvoznoj konkurenciji od 19. prosinca 2015. (WT/MIN(15)/45, WT/L/980) (dalje u tekstu „Ministarska odluka o izvoznoj konkurenciji”).

2. Za potrebe ovog članka „izvozne subvencije” znači subvencije u smislu članaka 1. i 3. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama koje ovise o izvoznim rezultatima, uključujući subvencije navedene u Prilogu I. Sporazumu o subvencijama i kompenzacijskim mjerama i subvencije navedene u članku 9. Sporazuma o poljoprivredi.

3. Stranka ne zadržava, ne uvodi niti ponovno uvodi izvozne subvencije za poljoprivredni proizvod koji se izvozi ili je ugrađen u proizvod koji se izvozi.

4. Stranka ne zadržava, ne uvodi niti ponovno uvodi izvozne kredite, jamstva za izvozne kredite, programe osiguranja, državna trgovinska poduzeća ili međunarodnu pomoć u hrani ni druge mjere čiji je učinak jednak izvoznoj subvenciji, na poljoprivredni proizvod koji se izvozi ili je ugrađen u robu koja se izvozi na državno područje druge stranke, osim ako su te mjere u skladu s obvezama stranke izvoznice iz sporazumâ WTO-a i odluka Ministarske konferencije i Glavnog vijeća WTO-a, osobito uključujući Ministarsku odluku o izvoznoj konkurenciji.

5. U Ministarskoj deklaraciji s Balija donesenoj 7. prosinca 2013. (WT/MIN(13)/DEC), poduprtoj Ministarskom odlukom o izvoznoj konkurenciji, stranke potvrđuju svoju predanost povećanju transparentnosti i poboljšanju praćenja svih oblika izvoznih subvencija i izvoznih kredita, jamstava za izvozne kredite, programa osiguranja, državnih trgovinskih poduzeća i međunarodne pomoći u hrani, kao i drugih mjera čiji je učinak jednak izvoznoj subvenciji.

6. Stranke potvrđuju obveze preuzete na temelju Ministarske odluke o izvoznoj konkurenciji koje se odnose na međunarodnu pomoć u hrani, a na relevantnim međunarodnim forumima surađuju na širenju načina isporuke pomoći u hrani koji se u praksi pokazao najboljim, nastojeći ograničiti monetizaciju i isporuku te pomoći samo na hitne situacije.

ČLANAK 10.9.

Carine, porezi i druge naknade i pristojbe za izvoz

Stranka ne uvodi niti zadržava carine ili pristojbe bilo koje vrste na izvoz ili u vezi s izvozom robe u drugu stranku, osim u skladu s Prilogom 10.-B, 3 (tri) godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 10.10.

Državna trgovinska poduzeća

1. Ništa u ovom dijelu Sporazuma ne sprečava stranku da održava ili osniva državna trgovinska poduzeća u skladu s člankom XVII. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe, i Sporazuma WTO-a o tumačenju članka XVII. GATT-a iz 1994., koji se ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj dio Sporazuma i postaju njegov sastavni dio.

2. Ako stranka od druge stranke zatraži informacije o pojedinačnim slučajevima državnih trgovinskih poduzeća, njihovu poslovanju ili učinku njihova poslovanja na bilateralnu trgovinu, stranka kojoj je zahtjev upućen osigurava potpunu transparentnost u skladu s člankom XVII. GATT-a iz 1994.

3. Neovisno o stavku 1., stranka ne određuje niti zadržava određeni uvozni ili izvozni monopol, osim onih koje je već uspostavila ili koji su propisani njezinim Ustavom kako je navedeno u Prilogu 10.-C. Za potrebe ovog stavka uvozni ili izvozni monopol znači isključivo pravo ili ovlaštenje koje stranka dodjeljuje subjektu za uvoz robe iz druge stranke ili izvoz robe u drugu stranku.

ČLANAK 10.11.

Zabrana količinskih ograničenja

1. Stranka ne donosi niti provodi zabrane ili ograničenja na uvoz bilo koje robe druge stranke ili na izvoz ili prodaju za izvoz bilo koje robe namijenjene drugoj stranki, bez obzira na to primjenjuju li se u obliku kvota, dozvola ili drugih mjera, osim u skladu s člankom XI. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe. U tu se svrhu članak XI. GATT-a iz 1994. te njegove napomene i dodatne odredbe *mutatis mutandis* ugrađuju u ovaj dio Sporazuma i postaju njegov sastavni dio.

2. Stranka ne smije donijeti niti provoditi zahtjeve za izvozne ili uvozne cijene, osim ako je to dopušteno pri provedbi antidampinških i kompenzacijskih naloga za carine ili preuzetih obveza koje se odnose na cijene.

ČLANAK 10.12.

Korištenje povlastica

1. Za potrebe praćenja funkcioniranja ovog dijela Sporazuma i izračuna stopa iskorištenosti povlastica stranke svake godine razmjenjuju statističke podatke o uvozu za razdoblje koje počinje 1 (jednu) godinu nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma i završava 10 (deset) godina nakon ukidanja carina za svu robu u skladu s Prilogom 10.-A. Osim ako Zajednički odbor u sastavu za trgovinu odluči drukčije, to se razdoblje automatski produljuje za 5 (pet) godina, a nakon toga Zajednički odbor u sastavu za trgovinu može donijeti odluku o dodatnom produljenju.

2. Razmjena statističkih podataka o uvozu iz stavka 1. obuhvaća podatke koji se odnose na zadnju dostupnu godinu, uključujući vrijednost i, ako je primjenjivo, količinu, na razini tarifne stavke za uvoz robe druge stranke na koju se primjenjuje povlašteno carinsko postupanje na temelju ovog dijela Sporazuma i za uvoz robe na koju se primjenjuje nepovlašteno postupanje.

3. Neovisno o stavku 2. i podložno zahtjevima povjerljivosti u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima stranka nije obvezna razmjenjivati statističke podatke o uvozu.

ČLANAK 10.13.

Posebne mjere za upravljanje povlaštenim postupanjem

1. Stranke surađuju u sprečavanju, otkrivanju i suzbijanju povreda svojih zakona i drugih propisa te nepravilnosti i prijevara povezanih s povlaštenim postupanjem koje se odobrava na temelju ovog poglavlja, u skladu s poglavljem 11. i Prilogom 12.-A.

2. U skladu s postupkom utvrđenim u stavku 4. stranka može donijeti odluku o privremenom suspendiranju odgovarajućeg povlaštenog postupanja za predmetne proizvode ako na temelju objektivnih, uvjerljivih i provjerljivih informacija utvrdi:

(a) da su počinjena opsežna sustavna kršenja odgovarajućih zakona i propisa te nepravilnosti ili prijevare radi povlaštenog tarifnog postupanja koje se odobrava na temelju ovog poglavlja; i

(b) da druga stranka sustavno odbija ispuniti ili na drugi način ne ispunjava svoje obveze iz stavka 1., u skladu s poglavljem 11. i Prilogom 12.-A.

3. Za potrebe ovog članka neispunjavanje obveza iz stavka 1. među ostalim znači jasno dokazano i sustavno:

(a) neispunjavanje obveze provjere statusa predmetnih proizvoda s podrijetlom, u skladu s postupcima utvrđenima u člancima 11.24. i 11.25.; te

(b) odbijanje ili neopravdano kašnjenje kad je riječ o priopćavanju rezultata provjere podrijetla provedene u skladu s člancima 11.25. i 11.26.; ili

(c) nedostatak administrativne suradnje u skladu s Prilogom 12.-A.

4. Stranka koja je donijela zaključak iz stavka 2. bez nepotrebne odgode o tome obavješćuje Zajednički odbor u sastavu za trgovinu i dostavlja mu informacije na kojima se temelji taj zaključak.

5. Ako su ispunjeni zahtjevi iz stavka 4., stranka koja je donijela zaključak u okviru Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu pokreće savjetovanje s drugom strankom kako bi se pronašlo rješenje prihvatljivo objema strankama. Ako stranke ne uspiju dogovoriti uzajamno prihvatljivo rješenje u roku od 3 (tri) mjeseca od datuma obavijesti, stranka koja je donijela zaključak može odlučiti privremeno suspendirati odgovarajuće povlašteno postupanje za predmetne proizvode. U takvim slučajevima stranka koja je donijela zaključak bez nepotrebne odgode obavješćuje Zajednički odbor u sastavu za trgovinu o privremenoj suspenziji.

6. Odluka o privremenoj suspenziji odgovarajućeg povlaštenog postupanja za predmetni proizvod na temelju stavka 4. primjenjuje se samo na razdoblje koje je razmjerno učinku na financijske interese predmetne stranke i nije dulje od 3 (tri) mjeseca. Ako se na temelju objektivnih i provjerljivih kriterija može utvrditi da uvjeti na kojima se temelji odluka o suspendiranju postoje i nakon isteka razdoblja suspenzije, predmetna stranka može produljiti tu odluku o suspenziji na jednako razdoblje. Za svaku se suspenziju provodi periodično savjetovanje u okviru Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu. U slučaju produljenja u Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu održavaju se savjetovanja najmanje 15 (petnaest) dana prije isteka razdoblja suspenzije.

7. Svaka stranka u skladu sa svojim internim postupcima objavljuje informacije uvoznicima o svim činjenicama u skladu sa stavkom 4. i odlukama o privremenoj suspenziji iz stavaka 5. i 6.

ODJELJAK C

INSTITUCIONALNE ODREDBE

ČLANAK 10.14.

Pododbor za trgovinu robom

1. Pododbor za trgovinu robom osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. uz funkcije navedene u člancima 2.4., 9.9. i 13.14. ima i sljedeće funkcije:

(a) promicanje trgovine robom između stranaka;

(b) godišnje ocjenjivanje korištenja i upravljanja kvotama i povlasticama dodijeljenima ovim dijelom Sporazuma; i

(c) raspravljanje, pojašnjavanje i rješavanje svih tehničkih problema koji se mogu pojaviti između stranaka u vezi s pitanjima povezanima s primjenom carinske nomenklature svake stranke kako je definirana u stavcima 3. i 4. Priloga 10.-A.

ČLANAK 10.15.

Pododbor za trgovinu vinskim proizvodima i jakim alkoholnim pićima

1. Pododbor za trgovinu vinskim proizvodima i jakim alkoholnim pićima osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. uz funkcije navedene u člancima 2.4. i 9.9. ima i sljedeće funkcije:

(a) pravodobno obavješćivanje o izmjenama zakona i drugih propisa o pitanjima obuhvaćenima Prilogom 10.-D koje utječu na vinske proizvode i jaka alkoholna pića kojima stranke trguju; i

(b) donošenje odluka o utvrđivanju pojedinosti pravila iz stavka 2. Dodatka 10.-D-3., osobito obrazaca koji će se koristiti i pojedinosti o informacijama koje treba navesti u izvješću o analizi.

ČLANAK 10.16.

Suradnja u trgovini vinskim proizvodima i jakim alkoholnim pićima te središnje točke

1. Stranke surađuju i razmatraju pitanja koja se odnose na trgovinu vinskim proizvodima i jakim alkoholnim pićima, a posebno:

(a) definicije proizvoda, certificiranje i označivanje vinskih proizvoda;

(b) korištenje sorti vinove loze za proizvodnju vina i njihovo označivanje; i

(c) definicije proizvoda, certificiranje i označivanje jakih alkoholnih pića.

2. Stranke blisko surađuju i traže načine za poboljšanje uzajamne pomoći u primjeni Priloga 10.-D, posebno kako bi se suzbile prijevarne prakse.

3. Kako bi se olakšala uzajamna pomoć između provedbenih i nadležnih tijela stranaka u pitanjima obuhvaćenima ovim Prilogom, svaka stranka imenuje tijela odgovorna za primjenu i provedbu Priloga 10.-D. Ako imenuje više nadležnih tijela, stranka se brine za koordinaciju rada tih tijela. U takvim slučajevima imenuje i jedno tijelo za vezu koje tijelu druge stranke služi kao jedinstvena kontaktna točka.

4. Najkasnije 6 (šest) mjeseci od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma stranke se putem Pododbora za trgovinu vinskim proizvodima i jakim alkoholnim pićima međusobno obavješćuju o podacima za kontakt tijelâ i kontaktnih točaka iz stavka 3. Stranke se međusobno obavješćuju o svakoj izmjeni podataka za kontakt tih tijela i kontaktnih točaka.

POGLAVLJE 11.

PRAVILA O PODRIJETLU I POSTUPCI POVEZANI S PODRIJETLOM

ODJELJAK A

PRAVILA O PODRIJETLU

ČLANAK 11.1.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

(a) „razvrstano” se odnosi na razvrstavanje proizvoda ili materijala u pojedini odsjek, poglavlje, tarifni broj ili tarifni podbroj Harmoniziranog sustava;

(b) „pošiljka” znači proizvodi koje jedan izvoznik istodobno šalje jednom primatelju ili proizvodi obuhvaćeni jedinstvenom prijevoznom ispravom koja se odnosi na njihovu otpremu od izvoznika do primatelja ili, ako takva isprava ne postoji, proizvodi obuhvaćeni jednim računom;

(c) „carinsko tijelo ili nadležno državno tijelo” odnosi se na:

i. u Europskoj uniji službe Europske komisije nadležne za carinska pitanja te carinske uprave i druga tijela država članica Europske unije nadležna za primjenu i izvršavanje carinskih propisa; i

ii. u Mercosuru nadležna tijela država Mercosura potpisnica Sporazuma ili njihovi sljednici, kako je navedeno u nastavku:

(A) Argentina: *Secretaría de Industria y Gestión Comercio of the Ministerio de Economía*;

(B) Brazil: *Secretaria de Comércio Exterior do Ministério do Desenvolvimento, Indústria, Comércio e Serviços and Secretaria Especial da Receita Federal do Brasil of the Ministério da Fazenda*;

(C) Paragvaj: *Subsecretaría de Estado de Comercio y Servicios of the Ministerio de Industria y Comercio*; i

(D) Urugvaj: *Asesoría de Política Comercial of the Ministerio de Economía y Finanzas*;

(d) „izvoznik” znači osoba sa sjedištem u stranki koja izvozi proizvod s podrijetlom te izdaje tvrdnju o podrijetlu;

(e) „zamjenjivi materijali” znači materijali koji su iste vrste i tržišne kakvoće, s jednakim tehničkim i fizičkim značajkama, te koji se ne mogu razlikovati jedan od drugog jednom kad se ugrade u proizvod;

(f) „roba” znači materijali i proizvodi;

(g) „uvoznik” znači osoba koja uvozi proizvod s podrijetlom i za njega traži povlašteno tarifno postupanje;

(h) „proizvodnja” znači svaka vrsta obrade ili prerade, uključujući sastavljanje ili posebne postupke,

(i) „materijal” znači bilo koji sastojak, sirovina, sastavnica ili dio koji se upotrebljava u proizvodnji proizvoda; i

(j) „proizvod” znači proizvod koji se izrađuje, čak i ako je namijenjen kasnijoj uporabi u drugim postupcima izrade.

ČLANAK 11.2.

Opći zahtjevi

1. Za potrebe primjene povlaštenog tarifnog postupanja stranke na robu s podrijetlom druge stranke u skladu s ovim dijelom Sporazuma sljedeći se proizvodi smatraju proizvodima podrijetlom iz Europske unije pod uvjetom da ispunjavaju sve ostale primjenjive zahtjeve iz ovog poglavlja:

(a) proizvodi u cijelosti dobiveni u Europskoj uniji u skladu s člankom 11.4.;

(b) proizvodi dobiveni u Europskoj uniji isključivo od materijala s podrijetlom; ili

(c) proizvodi dobiveni u Europskoj uniji u kojima su upotrijebljeni materijali bez podrijetla, pod uvjetom da su ispunili zahtjeve iz Priloga 11.-B.

2. Za potrebe primjene povlaštenog tarifnog postupanja stranke na robu s podrijetlom druge stranke u skladu s ovim dijelom Sporazuma sljedeći se proizvodi smatraju proizvodima podrijetlom iz Mercosura pod uvjetom da ispunjavaju sve ostale primjenjive zahtjeve iz ovog poglavlja:

(a) proizvodi u cijelosti dobiveni u Mercosuru u skladu s člankom 11.4.;

(b) proizvodi dobiveni u Mercosuru isključivo od materijala s podrijetlom; ili

(c) proizvodi dobiveni u Mercosuru u kojima su upotrijebljeni materijali bez podrijetla, pod uvjetom da su ispunili zahtjeve iz Priloga 11.-B.

3. Ako je proizvod stekao status proizvoda s podrijetlom, materijali bez podrijetla upotrijebljeni u njegovoj proizvodnji ne smatraju se materijalima bez podrijetla ako se proizvod ugrađuje u drugi proizvod kao materijal.

ČLANAK 11.3.

Dvostrana kumulacija podrijetla

1. Proizvodi podrijetlom iz Europske unije smatraju se materijalima podrijetlom iz Mercosura ako su ugrađeni u proizvod koji je ondje dobiven, pod uvjetom da su podvrgnuti obradi ili preradi koja nadilazi postupke iz članka 11.6.

2. Proizvodi podrijetlom iz Mercosura smatraju se materijalima podrijetlom iz Europske unije ako su ugrađeni u proizvod koji je ondje dobiven, pod uvjetom da su podvrgnuti obradi ili preradi koja nadilazi postupke iz članka 11.6.

ČLANAK 11.4.

Proizvodi dobiveni u cijelosti

1. Proizvodima koji su u cijelosti dobiveni u Europskoj uniji ili u Mercosuru smatraju se sljedeći proizvodi:

(a) mineralni proizvodi i druge prirodne tvari koji su izvađeni iz njihova tla ili morskog dna;

(b) ondje uzgajane ili ubrane biljke i biljni proizvodi;

(c) žive životinje koje su ondje okoćene i uzgojene;

(d) proizvodi od ondje uzgojenih živih životinja;

(e) proizvodi od zaklanih životinja koje su ondje okoćene i uzgojene;

(f) proizvodi dobiveni ondje obavljenim lovom ili ribolovom;

(g) proizvodi akvakulture ako su ribe, rakovi, mekušci i ostali vodeni beskralježnjaci ondje dobiveni i uzgojeni;

(h) proizvodi ribolova i drugi proizvodi dobiveni iz mora uz pomoć njihovih plovila[1];

(i) proizvodi izrađeni na njihovim brodovima tvornicama isključivo od proizvoda iz točke (h);

(j) mineralni proizvodi i drugi neživi prirodni resursi uzeti ili izvađeni s morskog ili oceanskog dna ili podzemlja:

i. isključivi gospodarski pojas država Mercosura potpisnica Sporazuma ili država članica Europske unije, kako je utvrđeno njihovim zakonima i propisima te u skladu s dijelom V. UNCLOS-a;

ii. epikontinentalni pojas država Mercosura potpisnica Sporazuma ili država članica Europske unije, kako je utvrđen njihovim zakonima i propisima te u skladu s dijelom VI. UNCLOS-a; ili

[1] Ovom se točkom ne dovode u pitanje suverena prava i obveze stranaka na temelju UNCLOS-a, naročito u isključivom gospodarskom i epikontinentalnom pojasu.

iii. područje, kako je definirano u članku 1.1. UNCLOS-a, na kojem stranka ili osoba iz stranke ima isključiva prava iskorištavanja u skladu s dijelom XI. UNCLOS-a i Sporazumom o provedbi dijela XI. UNCLOS-a;

(k) rabljeni proizvodi koji su ondje prikupljeni, a namijenjeni su samo za recikliranje sirovina;

(l) otpad i otpadni materijal nastali zbog ondje obavljenih proizvodnih postupaka[1]; ili

(m) roba koja je ondje proizvedena isključivo od proizvoda navedenih u točkama od (a) do (l).

2. Izrazi „njihova plovila" i „njihovi brodovi tvornice" u stavku 1. točkama (h) i (i) primjenjuju se samo na plovila i brodove tvornice:

(a) koji su registrirani u državi članici Europske unije ili državi Mercosura potpisnici Sporazuma i prema potrebi imaju dozvole za ribolov koje je izdala država Mercosura potpisnica Sporazuma ili Europska unija na ime ribarskih poduzeća koja su propisno registrirana za obavljanje djelatnosti u toj državi članici Europske unije ili u toj državi Mercosura potpisnici Sporazuma;

[1] Točkama (k) i (l) ne dovode se u pitanje zakoni i propisi svake stranke o uvozu robe navedene u tim točkama.

(b) koji plove pod zastavom iste države članice Europske unije ili države Mercosura potpisnice Sporazuma, u kojoj su registrirani[1]; i

(c) koji ispunjavaju jedan od sljedećih uvjeta:

i. u barem pedesetpostotnom su vlasništvu najmanje jedne fizičke osobe[2] iz stranaka;

ii. u vlasništvu su pravnih osoba[3]:

(A) koje imaju sjedište i glavno mjesto poslovanja u stranki; i

(B) u kojima barem 50 % (pedeset posto) vlasništva pripada fizičkim ili pravnim osobama stranaka; ili

iii. najmanje dvije trećine posade čine fizičke osobe stranaka.

---

[1] Smatra se da proizvodi ribolova ili drugi proizvodi uzeti iz mora zakupljenim plovilima koja plove pod zastavom države članice Europske unije ili države Mercosura potpisnice Sporazuma potječu iz države članice Europske unije ili države Mercosura potpisnice Sporazuma u kojoj je plovilo zakupljeno i u kojoj je izdana dozvola, pod uvjetom da ispunjavaju sve kriterije iz ovog stavka.

[2] Za potrebe ovog članka primjenjuje se definicija iz članka 18.2. točke (m).

[3] Za potrebe ovog članka primjenjuje se definicija iz članka 18.2. točke (h).

ČLANAK 11.5.

Odstupanja

1. Ako materijal bez podrijetla koji se upotrebljava u proizvodnji proizvoda ne ispunjava zahtjeve iz Priloga 11.-B, takav se proizvod svejedno smatra proizvodom podrijetlom iz stranke:

(a) ako ukupna vrijednost materijala bez podrijetla ne prelazi 10 % (deset posto) cijene proizvoda franko tvornica; i

(b) ako se primjenom ovog stavka ne premašuje nijedan postotak maksimalne vrijednosti ili mase materijala bez podrijetla naveden u Prilogu 3.-B.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na proizvode iz poglavlja od 50. do 63. Harmoniziranog sustava, na koje se primjenjuju odstupanja navedena u napomenama 6. i 7. Priloga 11.-A.

ČLANAK 11.6.

Nedostatna obrada ili prerada

1. Neovisno o članku 11.2. stavku 1. točki (c) i članku 11.2. stavku 2. točki (c), proizvod se ne smatra proizvodom podrijetlom iz stranke ako se njegova proizvodnja sastoji samo od sljedećih postupaka obavljenih na materijalima bez podrijetla u toj stranki:

(a) postupci za očuvanje robe u dobrom stanju tijekom prijevoza i skladištenja;

(b) promjene ambalaže te rastavljanje i sastavljanje paketa;

(c) pranje, čišćenje ili uklanjanje prašine, hrđe, ulja, boje ili drugih premaza;

(d) glačanje ili prešanje tekstila;

(e) jednostavni postupci bojenja i laštenja;

(f) odvajanje od ljuske, djelomično ili potpuno bijeljenje, poliranje i glaziranje žitarica i riže;

(g) postupci dodavanja bojila ili aroma šećeru ili izrade kocki šećera te djelomično ili potpuno mljevenje kristalnog šećera;

(h) guljenje, uklanjanje koštica i ljuštenje voća, orašastih plodova i povrća;

(i) oštrenje, jednostavno drobljenje, separacija ili jednostavno rezanje;

(j) sijanje, prebiranje, razvrstavanje, raspoređivanje, stupnjevanje i slaganje, uključujući sastavljanje setova proizvoda;

(k) jednostavno pakiranje u staklenke, konzerve, čuture, vreće, sanduke ili kutije, pričvršćivanje na kartone ili ploče i svi ostali jednostavni postupci pakiranja;

(l) stavljanje ili tiskanje oznaka, etiketa, logotipova i drugih sličnih znakova na proizvode ili njihova pakiranja;

(m) jednostavno miješanje proizvoda, od iste ili različitih vrsta, i jednostavno miješanje šećera s bilo kojim drugim materijalom;

(n) jednostavno sklapanje dijelova bez podrijetla kako bi se izradio cjelovit proizvod ili rastavljanje proizvoda na sastavne dijelove;

(o) jednostavno dodavanje vode, razrjeđivanje, dehidracija ili denaturacija proizvodâ;

(p) kombinacija dvaju ili više postupaka navedenih pod točkama od (a) do (o); ili

(q) klanje životinja.

2. Za potrebe stavka 1. postupci se smatraju jednostavnima ako za njihovo izvođenje nisu potrebne ni posebne vještine ni strojevi, aparati ili alati posebno proizvedeni ili ugrađeni za te postupke.

ČLANAK 11.7.

Kvalifikacijska jedinica

1. Kvalifikacijska jedinica za primjenu ovog poglavlja je konkretni proizvod kako je razvrstan u skladu s Harmoniziranim sustavom.

2. Kad je riječ o proizvodu koji je sastavljen od skupine ili skupa predmeta i razvrstan u jedan tarifni broj Harmoniziranog sustava, takva cjelina čini kvalifikacijsku jedinicu.

3. Ako se pošiljka sastoji od više istovjetnih proizvoda razvrstanih prema istom tarifnom broju iz Harmoniziranog sustava, odredbe ovog poglavlja primjenjuju se na svaki od predmetnih proizvoda pojedinačno.

ČLANAK 11.8.

Materijali i spremnici za pakiranje

1. Ako je za potrebe razvrstavanja u skladu s Općim pravilom 5. za tumačenje Harmoniziranog sustava uz proizvod uključena ambalaža, ona je uključena i u postupak utvrđivanja podrijetla.

2. Materijali za pakiranje i spremnici za otpremu koji se upotrebljavaju za zaštitu proizvodâ tijekom prijevoza ne uzimaju se u obzir pri utvrđivanju podrijetla tih proizvoda.

ČLANAK 11.9.

Pribor, zamjenski dijelovi i alati

Pribor, zamjenski dijelovi i alati koji se šalju s određenom opremom, strojem, aparatom ili vozilom, a koji su uobičajeni za taj proizvod i uključeni u njegovu cijenu ili koji nisu zasebno fakturirani čine jedan proizvod zajedno s predmetnom opremom, strojem, aparatom ili vozilom.

ČLANAK 11.10.

Računovodstveno razdvajanje

1. Ako se koriste u proizvodnji proizvoda, zamjenjivi materijali s podrijetlom i bez podrijetla tijekom skladištenja fizički se odvajaju prema svojem podrijetlu kako bi materijali s podrijetlom zadržali svoj status.

2. Neovisno o stavku 1., fizičko odvajanje zamjenjivih materijala s podrijetlom od zamjenjivih materijala bez podrijetla nije potrebno u proizvodnji proizvoda ako se njegovo podrijetlo utvrđuje u skladu s metodom računovodstvenog razdvajanja za upravljanje zalihama.

3. Računovodstveno razdvajanje bilježi se i primjenjuje u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima koja se primjenjuju u stranki u kojoj je proizvod proizveden.

4. Metoda računovodstvenog razdvajanja može se primjenjivati samo ako se može jamčiti da status proizvoda s podrijetlom ni u jednom trenutku neće dobiti više proizvoda no što bi to bio slučaj da su materijali fizički razdvojeni.

5. Stranka može propisati da je za primjenu metode računovodstvenog razdvajanja potrebno prethodno odobrenje odgovarajućih nadležnih tijela. Nadležna tijela mogu izdati odobrenje pod svim uvjetima koje smatraju prikladnima te u takvim slučajevima nadziru korištenje odobrenja. U bilo kojem trenutku mogu povući odobrenje ako njegov korisnik nepropisno primjenjuje metodu računovodstvenog razdvajanja ili ne ispunjava druge uvjete iz ovog poglavlja.

ČLANAK 11.11.

Setovi

Setovi, kako su određeni Općim pravilom 3. za tumačenje Harmoniziranog sustava, smatraju se proizvodom s podrijetlom ako su sve njihove sastavnice proizvodi s podrijetlom. Međutim, ako se set sastoji od proizvodâ s podrijetlom i proizvodâ bez podrijetla, taj se set u cjelini smatra proizvodom s podrijetlom pod uvjetom da vrijednost proizvoda bez podrijetla ne prelazi 15 % (petnaest posto) cijene seta franko tvornica.

ČLANAK 11.12.

Neutralni elementi

Kako bi se utvrdilo je li riječ o proizvodu s podrijetlom ili proizvodu bez podrijetla, nije potrebno odrediti podrijetlo sljedećih elemenata korištenih u njegovoj proizvodnji:

(a) energije i goriva;

(b) postrojenja i opreme;

(c) strojeva i alata; ili

(d) robe koja ne ulazi niti je namijenjena tome da uđe u konačni sastav proizvoda.

ČLANAK 11.13.

Načelo teritorijalnosti

1. Uvjeti za stjecanje statusa proizvoda s podrijetlom iz ovog poglavlja moraju bez prekida biti ispunjeni u Europskoj uniji ili Mercosuru.

2. Ako se roba s podrijetlom iz Europske unije ili Mercosura izvezena u treću zemlju vrati, smatra se robom bez podrijetla, osim ako se carinskim tijelima dostave zadovoljavajući dokazi:

(a) da je vraćena roba upravo ona roba koja je bila izvezena; i

(b) da vraćena roba nije bila podvrgnuta nikakvim postupcima osim onima koji su bili potrebni kako bi se roba očuvala u dobrom stanju dok se nalazi u toj trećoj zemlji ili za vrijeme izvoza.

ČLANAK 11.14.

Uvjeti prijevoza

1. Proizvodi koji su deklarirani za uvoz u stranku moraju biti isti kao proizvodi koji su izvezeni iz stranke iz koje se smatra da potječu. Prije deklariranja za uvoz ni na koji način ne smiju se mijenjati, preinačivati niti podvrgavati postupcima osim onima za očuvanje u dobrom stanju ili onima kojima se dodavanjem ili stavljanjem oznaka, etiketa, plombi ili bilo kojih drugih razlikovnih obilježja osigurava usklađenost s posebnim domaćim zahtjevima stranke uvoznice.

2. Proizvodi ili pošiljke mogu se skladištiti, a pošiljke razdvojiti ako se to čini na odgovornost izvoznika ili budućeg posjednika robe, a proizvodi ostaju pod nadzorom carine u zemlji ili zemljama tranzita.

3. U slučaju dvojbe jesu li ispunjeni zahtjevi iz stavaka 1. i 2. carinska tijela stranke uvoznice mogu od uvoznika zahtijevati da dostavi dokaz o sukladnosti, koji može biti u bilo kojem obliku, uključujući ugovorne prijevozne isprave kao što su teretnice, činjenične ili konkretne dokaze na temelju označivanja ili numeriranja paketa ili bilo koji dokaz povezan sa samim proizvodom.

ČLANAK 11.15.

Izložbe

1. Na uvoz proizvoda s podrijetlom koji su poslani u treću zemlju radi izlaganja i koji su nakon izložbe prodani za uvoz u Europsku uniju ili Mercosur primjenjuju se pogodnosti iz odredaba ovog dijela Sporazuma ako se carinskim tijelima stranke uvoznice podnesu zadovoljavajući dokazi:

(a) da je izvoznik proizvode poslao iz Europske unije ili Mercosura u treću zemlju u kojoj se izložba održava i tamo ih izložio;

(b) da je izvoznik te proizvode prodao ili na drugi način ustupio nekoj osobi u Europskoj uniji ili Mercosuru;

(c) da su proizvodi za vrijeme izložbe ili neposredno nakon nje otpremljeni u istom stanju u kojem su bili poslani na izložbu; i

(d) da proizvodi od trenutka kad su poslani na izložbu nisu upotrijebljeni ni u koju drugu svrhu osim izlaganja na toj izložbi.

2. Tvrdnja o podrijetlu sastavlja se u skladu s odjeljkom B i podnosi carinskim tijelima stranke uvoznice. Potrebno je navesti naziv i adresu izložbe.

3. Stavak 1. primjenjuje se na sve trgovinske, industrijske, poljoprivredne ili obrtničke izložbe, sajmove ili slične javne priredbe tijekom kojih predmetni proizvodi ostaju pod carinskim nadzorom, osim onih koje se organiziraju u privatne svrhe u trgovinama ili poslovnim prostorima radi prodaje stranih proizvoda.

ODJELJAK B

POSTUPCI POVEZANI S PODRIJETLOM

ČLANAK 11.16.

Opći zahtjevi

Na proizvode podrijetlom iz Europske unije pri uvozu u Mercosur i proizvode podrijetlom iz Mercosura pri uvozu u Europsku uniju primjenjuje se povlašteno tarifno postupanje na temelju ovog dijela Sporazuma nakon podnošenja tvrdnje o podrijetlu u skladu s člankom 11.17. te zakonima i drugim propisima svake stranke[1].

ČLANAK 11.17.

Uvjeti za sastavljanje tvrdnje o podrijetlu

1. Tvrdnju o podrijetlu iz članka 11.16. može sastaviti:

(a) izvoznik u skladu s odgovarajućim zakonima i drugim propisima stranke izvoznice; ili

[1] Potvrda o podrijetlu valjana je u skladu s prijelaznim mjerama iz Priloga 11.-D u razdoblju koje je u njoj navedeno.

(b) izvoznik male pošiljke koja se sastoji od jednog ili više paketa koji sadržavaju proizvode s podrijetlom čija ukupna vrijednost ne prelazi prag utvrđen u odgovarajućim zakonima i drugim propisima stranke izvoznice.

2. Stranke razmjenjuju informacije o odgovarajućim zakonima i drugim propisima iz stavka 1.:

(a) na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma;

(b) u slučaju eventualnih izmjena tih zakona i drugih propisa, prije njihova stupanja na snagu; i

(c) na zahtjev bilo koje stranke, u bilo kojem trenutku nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

3. Tvrdnja o podrijetlu može se sastaviti ako je riječ o proizvodima podrijetlom iz Europske unije ili Mercosura koji ispunjavaju ostale zahtjeve iz ovog poglavlja.

4. Izvoznik koji sastavlja tvrdnju o podrijetlu u svakom trenutku na zahtjev carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela stranke izvoznice mora biti spreman dostaviti sve odgovarajuće isprave kojima se dokazuje da predmetni proizvodi imaju status proizvoda s podrijetlom te da su ispunjeni ostali zahtjevi iz ovog poglavlja.

5. Izvoznik sastavlja tvrdnju o podrijetlu na računu, dostavnici ili drugoj komercijalnoj ispravi u kojoj se proizvod s podrijetlom opisuje dovoljno detaljno da se omogući njegova identifikacija korištenjem jedne od jezičnih verzija iz Priloga 11.-C i u skladu sa zakonima i drugim propisima stranke izvoznice.

6. Tvrdnja o podrijetlu sadržava originalni vlastoručni potpis izvoznika, osim ako je drukčije predviđeno odgovarajućim zakonima i drugim propisima stranke izvoznice.

7. Izvoznik može sastaviti tvrdnju o podrijetlu u trenutku izvoza proizvoda na koje se ona odnosi ili nakon izvoza, pod uvjetom da se u stranki uvoznici predoči najkasnije dvije godine od uvoza proizvoda na koje se odnosi.

ČLANAK 11.18.

Valjanost tvrdnje o podrijetlu

1. Tvrdnja o podrijetlu vrijedi 12 (dvanaest) mjeseci od datuma na koji ju je izvoznik sastavio i u tom se roku podnosi carinskim tijelima stranke uvoznice.

2. Tvrdnje o podrijetlu podnesene nakon roka navedenog u stavku 1. mogu se prihvatiti radi povlaštenog postupanja samo ako zbog iznimnih okolnosti nisu mogle biti podnesene u roku.

3. U drugim slučajevima kašnjenja pri podnošenju carinska tijela stranke uvoznice mogu prihvatiti tvrdnju o podrijetlu ako su proizvodi dostavljeni prije krajnjeg roka.

ČLANAK 11.19.

Uvoz u djelomičnim pošiljkama

Ako se rastavljeni ili nesastavljeni proizvodi u smislu Općeg pravila 2. točke (a) za tumačenje Harmoniziranog sustava koji se uvrštavaju u odjeljke od XV. do XXI. Harmoniziranog sustava na zahtjev uvoznika i pod uvjetima koje utvrđuju carinska tijela stranke uvoznice uvoze kao djelomične pošiljke, za njih se carinskim tijelima podnosi samo jedna tvrdnja o podrijetlu pri uvozu prve djelomične pošiljke.

ČLANAK 11.20.

Izuzeća od tvrdnje o podrijetlu

1. Proizvodi koje u malim pošiljkama pojedinac šalje pojedincu ili koji čine osobnu prtljagu putnika prihvaćaju se kao proizvodi s podrijetlom bez potrebe podnošenja dokaza o podrijetlu ako nisu uvezeni zbog trgovine, ako su deklarirani kao proizvodi koji ispunjavaju zahtjeve iz ovog poglavlja i ako nema sumnje u istinitost te deklaracije. Za proizvode koji se šalju poštom ta se izjava može unijeti u carinsku deklaraciju CN22/CN23 ili na list papira koji se prilaže toj ispravi.

2. Povremeni uvoz koji se sastoji isključivo od proizvoda za osobnu uporabu primatelja ili putnika ili njihovih obitelji ne smatra se uvozom trgovačke naravi ako je iz naravi i količine tih proizvoda očito da se ne uvoze iz komercijalnih razloga.

3. Ukupna vrijednost proizvoda iz stavka 1. ne smije premašiti vrijednosti utvrđene u zakonima i drugim propisima stranke uvoznice. Stranke razmjenjuju informacije o tim vrijednostima.

ČLANAK 11.21.

Popratna dokumentacija

Dokumenti iz članka 11.17. stavka 4. mogu uključivati:

(a) izravne dokaze o postupcima koje je izvoznik ili dobavljač proveo da bi se dobila predmetna roba i koji se nalaze, primjerice, u njegovoj računovodstvenoj ili knjigovodstvenoj evidenciji;

(b) isprave koje dokazuju status proizvoda s podrijetlom za upotrijebljene materijale, a koje su izdane ili sastavljene u Europskoj uniji ili Mercosuru, ako su te isprave upotrijebljene, izdane ili sastavljene u skladu sa zakonima i drugim propisima te stranke;

(c) isprave kojima se dokazuje obrada ili prerada materijala u Europskoj uniji ili Mercosuru, a koje su izdane ili sastavljene u Europskoj uniji ili Mercosuru, ako se ti dokumenti upotrebljavaju, izdaju ili sastavljaju u skladu sa zakonima i drugim propisima te stranke; i

(d) tvrdnju o podrijetlu kojom se dokazuje status proizvoda s podrijetlom za upotrijebljene materijale sastavljenu u Europskoj uniji ili Mercosuru u skladu s ovim poglavljem.

ČLANAK 11.22.

Zahtjevi za čuvanje evidencije

Izvoznik koji sastavlja tvrdnju o podrijetlu presliku tvrdnje o podrijetlu i isprava iz članka 11.17. stavka 4. čuva najmanje 3 (tri) godine od datuma sastavljanja tvrdnje o podrijetlu. Uvoznik tu tvrdnju o podrijetlu ili, ako je izvornik u posjedu carinskog tijela ili nadležnog državnog tijela, njezinu presliku čuva najmanje 3 (tri) godine od datuma uvoza proizvoda na koje se odnosi ta tvrdnja.

ČLANAK 11.23.

Nepodudarnosti i formalne pogreške

1. Manje nepodudarnosti između tvrdnji o podrijetlu i isprava koje su podnesene carinskom uredu u svrhu obavljanja formalnosti za uvoz proizvoda ne čine tvrdnju o podrijetlu ništavom ako se propisno ustanovi da ta isprava odgovara dostavljenim proizvodima.

2. Očite formalne pogreške u tvrdnji o podrijetlu nisu razlog za njezino odbacivanje ako ne uzrokuju sumnju u točnost informacija sadržanih u toj tvrdnji o podrijetlu.

ČLANAK 11.24.

Suradnja carinskih tijela i nadležnih državnih tijela

1. Carinska tijela ili nadležna državna tijela država članica Europske unije i država Mercosura potpisnica Sporazuma međusobno si u okviru komunikacije između Europske komisije i Tajništva Mercosura dostavljaju adrese carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela odgovornih za provjeru tvrdnji o podrijetlu.

2. U svrhu pravilne primjene ovog poglavlja Europska unija i Mercosur međusobno si pomažu preko svojih carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela pri provjeri vjerodostojnosti tvrdnji o podrijetlu i točnosti informacija navedenih u tim tvrdnjama.

3. Kako bi se spriječile, istražile i suzbile povrede carinskog zakonodavstva, u Prilogu 12.-A predviđena je suradnja među carinskim tijelima ili nadležnim državnim tijelima, uključujući prisutnost propisno ovlaštenih službenika jedne stranke na državnom području druge stranke, uz suglasnost i u skladu s uvjetima koje je utvrdila stranka na čijem se državnom području pruža pomoć.

ČLANAK 11.25.

Provjera tvrdnji o podrijetlu

1. Provjere tvrdnji o podrijetlu obavljaju se nasumičnim odabirom ili kad god carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke uvoznice imaju osnovane razloge za sumnju u vjerodostojnost tih tvrdnji, u status predmetnih proizvoda s podrijetlom ili u ispunjenje ostalih zahtjeva iz ovog poglavlja.

2. Za potrebe provedbe stavka 1. carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke uvoznice vraćaju tvrdnju o podrijetlu ili njezinu presliku carinskim tijelima ili nadležnim državnim tijelima stranke izvoznice, pri čemu navode razloge za zahtjev za provjeru. Uz zahtjev za provjeru šalju i sve dobivene isprave ili informacije koje upućuju na to da podaci navedeni u tvrdnji o podrijetlu nisu točni.

3. Zahtjev za provjeru i naknadni odgovor podnose se na službenom jeziku carinskog tijela ili nadležnog državnog tijela stranke uvoznice koje zahtijeva provjeru, na jeziku koji je prihvatljiv toj stranki ili u skladu s člankom 5. stavkom 3. Priloga 12.-A.

4. Provjeru obavljaju carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke izvoznice. U tu svrhu imaju pravo zatražiti dokaze i obaviti provjere izvoznikovih poslovnih knjiga ili druge provjere koje smatraju primjerenima.

5. Ako carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke uvoznice odluče suspendirati odobravanje povlaštenog postupanja za predmetne proizvode dok čekaju rezultate provjere, uvozniku nude puštanje proizvoda podložno svim mjerama predostrožnosti koje carinska tijela ili nadležna državna tijela smatraju potrebnima. Eventualna suspenzija povlaštenog postupanja prestaje čim stranka uvoznica utvrdi podrijetlo proizvoda.

6. Carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke izvoznice u najkraćem mogućem roku obavješćuju tijela stranke uvoznice koja traže provjeru o rezultatima te provjere. Stranka izvoznica carinskim tijelima ili nadležnim državnim tijelima stranke uvoznice dostavlja:

(a) rezultate provjere;

(b) opis proizvoda podvrgnutog provjeri i razvrstavanje u carinsku tarifu relevantno za primjenu pravila o podrijetlu;

(c) opis i objašnjenje proizvodnje dovoljno za podupiranje logičke podloge o statusu proizvoda s podrijetlom tog proizvoda;

(d) informacije o načinu na koji je provedena provjera; i

(e) prema potrebi, popratnu dokumentaciju.

7. Ako se u roku od 10 (deset) mjeseci od datuma zahtjeva za provjeru ne dobije odgovor ili ako odgovor ne sadržava dostatne podatke za utvrđivanje vjerodostojnosti predmetne tvrdnje ili podrijetla proizvoda, carinska tijela ili nadležna državna tijela koja zahtijevaju provjeru mogu, osim u slučaju izvanrednih okolnosti, odbiti povlašteno tarifno postupanje za proizvode obuhvaćene tvrdnjom o podrijetlu. Stranke mogu sporazumno produljiti taj rok od 10 (deset) mjeseci, uzimajući u obzir broj zahtjeva za provjeru i složenost provjera.

8. Na zahtjev carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela stranke izvoznice koja zahtijevaju provjeru carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke uvoznice obavješćuju ih o svojoj odluci o postupku provjere.

ČLANAK 11.26.

Savjetovanja

1. Ako carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke uvoznice u vezi s postupcima provjere iz članka 11.25. namjeravaju utvrditi podrijetlo koje nije u skladu s odgovorom carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela stranke izvoznice u skladu s člankom 11.25. stavkom 6., stranka uvoznica o toj namjeri obavješćuje stranku izvoznicu u roku od 60 (šezdeset) dana od primitka odgovora u skladu s člankom 11.25. stavkom 6.

2. Radi pomirenja razlika u postupcima provjere, stranke na zahtjev bilo koje od njih održavaju savjetovanja u roku od 90 (devedeset) dana od datuma obavijesti iz stavka 1. ili u dogovorenom roku. Rok za savjetovanje može se produljiti za svaki pojedinačni slučaj i to na temelju međusobnog pisanog dogovora stranaka.

3. Ako postoje razlike u postupcima provjere koje se ne mogu riješiti između carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela stranke uvoznice koja zahtijevaju provjeru i carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela stranke izvoznice odgovornih za provedbu te provjere ili ako takve razlike dovode do nejasnoća u smislu tumačenja ovog poglavlja, takve se razlike ili pitanja podnose Pododboru za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu iz članka 11.32.

4. Carinska tijela ili nadležna državna tijela stranke uvoznice koja zahtijevaju provjeru odluku o podrijetlu mogu donijeti nakon savjetovanja u Pododboru za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu te samo na temelju dostatnog obrazloženja nakon što je uvozniku odobreno pravo na saslušanje. Stranka izvoznica obavješćuje se o toj odluci.

5. Ništa u ovom članku ne utječe na postupke ili prava stranaka na temelju poglavlja 29.

6. Sporovi između uvoznika i carinskih tijela ili nadležnih državnih tijela stranke uvoznice u svim se slučajevima rješavaju u skladu s pravom te stranke.

ČLANAK 11.27.

Povjerljivost

1. Svaka stranka u skladu sa svojim zakonima čuva povjerljivost informacija prikupljenih u skladu s ovim poglavljem i te informacije štiti od otkrivanja.

2. Informacije koje su pribavila tijela stranke uvoznice smiju upotrebljavati samo ta tijela za potrebe ovog poglavlja. Svaka stranka osigurava da se povjerljive informacije prikupljene u skladu s ovim poglavljem ne upotrebljavaju u druge svrhe osim za primjenu i izvršavanje utvrđivanja podrijetla i carinskih pitanja, osim uz dopuštenje osobe ili stranke koja je dostavila te povjerljive informacije.

3. Neovisno o stavku 2. stranka uvoznica može dopustiti da se informacije prikupljene u skladu s ovim poglavljem upotrebljavaju ili otkrivaju u upravnim ili sudskim postupcima ili postupcima o pitanjima nadležnosti, pokrenutima zbog nepoštovanja zakonodavstva povezanog s carinama kojim se provodi ovo poglavlje. U tom slučaju stranka uvoznica obavješćuje stranku izvoznicu o upotrebi ili otkrivanju informacija.

ČLANAK 11.28.

Administrativne mjere i sankcije

Svaka stranka u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima izriče administrativne mjere i sankcije svakoj osobi koja radi dobivanja povlaštenog tarifnog postupanja za proizvode sastavi ili prouzroči sastavljanje isprave koja sadržava netočne podatke.

ODJELJAK C

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 11.29.

Ceuta i Melilla

1. Za potrebe ovog poglavlja, u slučaju Europske unije, pojam „stranka” ne uključuje Ceutu i Melillu.

2. Pri uvozu proizvoda s podrijetlom iz Mercosura u Ceutu i Melillu carinsko postupanje u skladu s ovim Sporazumom u svakom je pogledu isto kao s proizvodima podrijetlom iz carinskog područja Europske unije u skladu s Protokolom 2. uz Akt o pristupanju Kraljevine Španjolske i Portugalske Republike Europskoj uniji. Za uvoz proizvoda obuhvaćenih ovim dijelom Sporazuma koji su podrijetlom iz Ceute i Melille Mercosur odobrava isti carinski tretman kao onaj koji se odobrava proizvodima uvezenima i podrijetlom iz Europske unije.

3. Pravila o podrijetlu i postupci povezani s podrijetlom iz ovog poglavlja primjenjuju se *mutatis mutandis* na proizvode izvezene iz Mercosura u Ceutu i Melillu i na proizvode izvezene iz Ceute i Melille u Mercosur.

4. Ceuta i Melilla smatraju se jedinstvenim područjem.

5. U polje 2. teksta tvrdnje o podrijetlu izvoznik unosi „Mercosur” ili „Ceuta i Melilla”, ovisno o podrijetlu proizvoda.

6. Za primjenu i provedbu ovog poglavlja u Ceuti i Melilli nadležna su carinska tijela Kraljevine Španjolske.

ČLANAK 11.30.

Carinske kvote

Proizvodima koji se izvoze u okviru carinskih kvota koje je odobrila Europska unija prilaže se službena isprava koju izdaju države Mercosura potpisnice Sporazuma, čiji bi predložak Mercosur trebao dostaviti Europskoj uniji najkasnije na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma[1].

ČLANAK 11.31.

Roba u provozu ili na skladištenju

Ovaj se Sporazum može primjenjivati na robu koja je u skladu s ovim poglavljem i koja se na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma nalazi u provozu ili u privremenom smještaju u carinskim skladištima ili slobodnim zonama u Europskoj uniji ili u Mercosuru, pod uvjetom da se carinskim tijelima stranke uvoznice u roku od 6 (šest) mjeseci od navedenog datuma podnese tvrdnja o podrijetlu i, prema potrebi, isprave kojima se dokazuje da je roba u skladu s člankom 11.14.

[1] Ova se odredba primjenjuje neovisno o drugim odredbama ovog poglavlja.

ČLANAK 11.32.

Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu

1. Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. uz funkcije navedene u člancima 2.4. i 9.9., članku 12.6. stavku 10. i članku 12.21. ima i sljedeće funkcije:

(a) obavljanje internih pripremnih radnji potrebnih za rad Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu u pogledu:

i. provedbe i funkcioniranja ovog poglavlja; i

ii. eventualnih izmjena ovog poglavlja koje predloži stranka;

(b) donošenje napomena s objašnjenjima radi lakše provedbe ovog poglavlja; i

(c) prema potrebi, provedba savjetovanja predviđenih u članku 11.26.

ČLANAK 11.33.

Napomene s objašnjenjima

Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu prema potrebi donosi napomene s objašnjenjima o tumačenju, primjeni i upravljanju ovim poglavljem.

ČLANAK 11.34.

Izmjene ovog poglavlja

Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu može izmijeniti ovo poglavlje na temelju članka 9.7. stavka 1 točke (f).

POGLAVLJE 12.

CARINA I OLAKŠAVANJE TRGOVINE

ČLANAK 12.1.

Ciljevi i područje primjene

1. Stranke prepoznaju važnost pitanja povezanih s carinama i olakšavanjem trgovine u promjenjivom svjetskom trgovinskom okruženju.

2. Stranke potvrđuju da su međunarodni trgovinski i carinski instrumenti i norme osnova za zahtjeve i postupke u pogledu uvoza, izvoza i provoza.

3. Stranke potvrđuju da njihovo zakonodavstvo mora biti nediskriminirajuće i da bi se carinski i drugi trgovinski postupci trebali temeljiti na primjeni suvremenih metoda i djelotvornih kontrola kako bi se suzbile prijevare, zaštitili zdravlje i sigurnost potrošača i promicala zakonita trgovina. Svaka stranka trebala bi periodično preispitivati svoje zakonodavstvo i carinske postupke. Stranke potvrđuju i da njihovi carinski i drugi trgovinski postupci ne bi trebali predstavljati veće administrativno opterećenje ili ograničenje trgovine nego što je potrebno za ostvarivanje legitimnih ciljeva i da bi se trebali primjenjivati na predvidljiv, dosljedan i transparentan način.

4. Stranke jačaju suradnju kako bi osigurale da relevantni zakoni i drugi propisi te administrativni kapaciteti u odgovarajućim upravama ostvaruju ciljeve promicanja olakšavanja trgovine, osiguravajući pritom djelotvornu kontrolu uvoza, izvoza i provoza robe na granici.

5. Stranke surađuju radi podupiranja razvoja regionalne integracije unutar Europske unije i Mercosura.

ČLANAK 12.2.

Carinska suradnja

1. Stranke preko svojih predmetnih tijela surađuju u carinskim i drugim trgovinskim pitanjima kako bi se ostvarili ciljevi iz članka 12.1.

2. Suradnja može uključivati:

(a) razmjenu informacija o carinskom i drugom trgovinskom zakonodavstvu, provedbi tog zakonodavstva i carinskim postupcima, ponajprije u sljedećim područjima:

i. pojednostavnjenje i modernizacija carinskih postupaka;

ii. provedba prava intelektualnog vlasništva za koju su nadležna carinskih tijela;

iii. slobodan promet robe i regionalna integracija:

iv. olakšavanje kretanja u provozu i pretovara;

v. međuagencijska koordinacija na granici;

vi. odnosi s poslovnom zajednicom;

vii. sigurnost lanca opskrbe i upravljanje rizicima; i

viii. upotreba zahtjeva informacijske tehnologije, podataka i dokumentacije te sustavâ jedinstvenog sučelja, uključujući rad na njihovoj budućoj interoperabilnosti;

(b) razmjenu informacija o međunarodnim trgovinskim i carinskim instrumentima i normama;

(c) suradnju na carinskim aspektima osiguravanja i olakšavanja međunarodnog trgovinskog lanca opskrbe u skladu s Okvirom normi za osiguravanje i olakšavanje globalne trgovine (dalje u tekstu „Okvir SAFE”) Svjetske carinske organizacije (dalje u tekstu „WCO”);

(d) razvoj zajedničkih inicijativa povezanih s uvoznim i izvoznim postupcima, uključujući tehničku pomoć, izgradnju kapaciteta i mjere usmjerene na pružanje djelotvorne usluge poslovnoj zajednici;

(e) jačanje suradnje između stranaka u području carine i olakšavanja trgovine u međunarodnim organizacijama kao što su WTO, WCO i Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju (dalje u tekstu „UNCTAD”);

(f) uspostavljanje, ako je to relevantno i primjereno, uzajamnog priznavanja programa trgovinskog partnerstva i carinskih provjera, uključujući istovrijedne mjere za olakšavanje trgovine;

(g) poticanje suradnje između carinskih i drugih državnih tijela ili agencija u vezi s programima za ovlaštene gospodarske subjekte, primjerice, usklađivanjem zahtjeva, olakšavanjem pristupa pogodnostima i smanjenjem nepotrebnog udvostručavanja posla;

(h) suradnju radi postizanja zajedničkog pristupa pitanjima povezanima s određivanjem carinske vrijednosti; i

(i) suradnju radi dodatnog skraćivanja vremena puštanja u promet i puštanja robe bez nepotrebne odgode, osobito kad je riječ o kvarljivoj robi.

3. Stranke jedna drugoj pružaju uzajamnu administrativnu pomoć u carinskim pitanjima u skladu s odredbama Priloga 12.-A.

ČLANAK 12.3.

Carinski i drugi trgovinski zakoni i propisi

1. Carinski i trgovinski zakoni i propisi[1] svake stranke temelje se na:

(a) međunarodnim instrumentima i normama primjenjivima u području carine i trgovine, uključujući: Sporazum WTO-a o olakšavanju trgovine sklopljen na Baliju 7. prosinca 2013. (dalje u tekstu „Sporazum WTO-a o olakšavanju trgovine"); Međunarodnu konvenciju o Harmoniziranom sustavu nazivlja i brojčanog označavanja robe, sastavljenu u Bruxellesu 14. lipnja 1983.; Okvir SAFE i model carinskih podataka WCO-a, donesene u lipnju 2005. i, u mjeri u kojoj je to moguće, bitne elemente Revidirane Konvencije iz Kyota o pojednostavnjivanju i usklađivanju carinskih postupaka, sastavljene u Kyotu 18. svibnja 1973.;

(b) zajedničkom cilju olakšavanja zakonite trgovine kroz učinkovitu provedbu i ispunjavanje zakonskih uvjeta; i

(c) razmjernom i nediskriminirajućem zakonodavstvu koje izbjegava nepotrebna opterećenja za gospodarske subjekte, omogućuje dodatno olakšavanje postupaka za gospodarske subjekte uz visoku razinu usklađenosti, uključujući povoljan tretman u pogledu carinskih provjera prije puštanja robe, te osigurava zaštitne mjere protiv prijevara i nezakonitih ili štetnih aktivnosti.

[1] Podrazumijeva se da upućivanje na zakone i propise obuhvaća postupke koji su u njima sadržani.

2. Radi poboljšanja načina rada, kao i osiguravanja nediskriminacije, transparentnosti, učinkovitosti, integriteta i odgovornosti za rad, stranke:

(a) ako je to moguće pojednostavnjuju i preispituju zahtjeve i formalnosti radi brzog puštanja i carinjenja robe;

(b) nastoje dodatno pojednostavniti i standardizirati podatke i dokumentaciju koje zahtijevaju carinska tijela i druge službe; i

(c) osiguravaju održavanje najviših normi časnog ponašanja primjenom mjera koje odražavaju načela odgovarajućih međunarodnih konvencija i instrumenata u tom području.

ČLANAK 12.4.

Puštanje robe

1. Svaka stranka donosi ili provodi zahtjeve i postupke kojima se:

(a) osigurava brzo puštanje robe u roku koji nije dulji od onoga koji je potreban za osiguravanje usklađenosti s carinskim i drugim zakonima i formalnostima o trgovini;

(b) omogućuje prethodna elektronička dostava i obrada dokumentacije i svih drugih potrebnih informacija prije dolaska robe radi puštanja robe odmah po dolasku[1]; i

(c) omogućuje puštanje robe prije konačnog utvrđivanja carina, poreza, pristojbi i naknada, ako se takvo utvrđivanje ne provodi prije dolaska ili po dolasku, ili što je prije moguće nakon dolaska, te ako su ispunjeni svi ostali regulatorni zahtjevi.

2. Za potrebe stavka 1. točke (c), kao uvjet za takvo puštanje svaka stranka može zahtijevati jamstvo za bilo koji iznos koji još nije utvrđen u obliku preuzete obveze jamca, pologa ili drugog odgovarajućeg instrumenta predviđenog njezinim zakonima i drugim propisima. Takvo jamstvo ne smije biti veće od iznosa koji stranka traži za osiguravanje plaćanja iznosa dugovanja carina, poreza, pristojbi i naknada za robu pokrivenu jamstvom. Jamstvo se oslobađa kad više nije potrebno[2].

3. Svaka stranka nastoji dodatno smanjiti vremena puštanja u promet i puštati robu bez nepotrebne odgode.

---

[1] Države Mercosura potpisnice Sporazuma ispunjavaju obveze iz ovog stavka u skladu s člankom 16. (Obavijest o konačnim datumima za provedbu kategorija B i C) Sporazuma WTO-a o olakšavanju trgovine.

[2] Države Mercosura potpisnice Sporazuma ispunjavaju obveze iz ovog stavka u skladu s člankom 16. (Obavijest o konačnim datumima za provedbu kategorija B i C) Sporazuma WTO-a o olakšavanju trgovine.

ČLANAK 12.5.

Kvarljiva roba

1. Za potrebe ove odredbe kvarljiva roba je roba koja se brzo kvari zbog svojih prirodnih značajki, posebno u slučaju nepostojanja primjerenih uvjeta skladištenja.

2. Pri naručivanju i provođenju ispitivanja koja bi mogla biti potrebna, svaka stranka daje prednost kvarljivoj robi.

3. Na zahtjev gospodarskog subjekta, ako je to izvedivo i u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima, svaka stranka:

(a) provodi carinjenje pošiljke kvarljive robe izvan radnog vremena carinskih i drugih relevantnih tijela; i

(b) dopušta carinjenje pošiljaka kvarljive robe u prostorijama gospodarskog subjekta.

ČLANAK 12.6.

Prethodne odluke

1. Za potrebe ovog članka „prethodna odluka” znači pisana odluka koja se dostavlja podnositelju prije uvoza robe koja je obuhvaćena zahtjevom i u kojoj je propisan način na koji će stranka postupati s robom u trenutku uvoza s obzirom na:

(a) razvrstavanje robe u carinsku tarifu; i

(b) podrijetlo robe.

2. Svaka stranka putem svojih carinskih tijela izdaje prethodnu odluku kojom se utvrđuje tretman koji će se primijeniti na predmetnu robu. Ako podnositelj zahtjeva podnese pisani zahtjev, među ostalim u elektroničkom obliku, koji sadržava sve potrebne informacije u skladu sa zakonima i drugim propisima stranke koja izdaje odluku, ta se odluka izdaje u razumnom roku.

3. Prethodna odluka valjana je najmanje 3 (tri) godine nakon izdavanja, osim u slučaju promjene zakona, činjenica ili okolnosti na kojima se temelji izvorna prethodna odluka.

4. Stranka može odbiti izdati prethodnu odluku ako je postavljeno pitanje predmet upravnog ili sudskog preispitivanja ili ako se zahtjev ne odnosi ni na koju predviđenu primjenu prethodne odluke. Ako odbije izdati prethodnu odluku, stranka odmah pisanim putem obavješćuje podnositelja i navodi relevantne činjenice te osnovu za tu odluku.

5. Svaka stranka objavljuje barem:

(a) zahtjeve za primjenu prethodne odluke, uključujući informacije koje treba dostaviti i njihov oblik;

(b) rok u kojem će izdati prethodnu odluku; i

(c) rok valjanosti prethodne odluke.

6. Ako ukine, izmijeni ili poništi prethodnu odluku, stranka podnositelju dostavlja pisanu obavijest u kojoj navodi relevantne činjenice i osnovu za svoju odluku. Stranka može ukinuti, izmijeniti ili poništiti prethodnu odluku s retroaktivnim učinkom samo ako je izdana na temelju nepotpunih, netočnih, lažnih ili obmanjujućih informacija.

7. Prethodna odluka koju je izdala stranka obvezujuća je za tu stranku u odnosu na podnositelja koji je zatražio izdavanje odluke. Stranka može odrediti da je prethodna odluka obvezujuća za podnositelja.

8. Svaka stranka na pisani zahtjev podnositelja osigurava preispitivanje prethodne odluke ili odluke o njezinu ukidanju, izmjeni ili poništenju[1].

9. Bitni elementi tih odluka objavljuju se na internetu ili u drugim odgovarajućim formatima, podložno svim zahtjevima povjerljivosti.

[1] U skladu s ovim stavkom, preispitivanje može provesti službenik, ured ili tijelo koje je izdalo odluku, više ili neovisno upravno tijelo ili pravosudno tijelo prije ili nakon postupanja u skladu s odlukom.

10. Kako bi se olakšala trgovina, Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu iz članka 12.21. redovito raspravlja o najnovijim izmjenama predmetnih zakona i drugih propisa stranaka koje se odnose na pitanja iz ovog članka.

11. Stranke se mogu dogovoriti o prethodnim odlukama o bilo kojem drugom pitanju.

ČLANAK 12.7.

Provoz i pretovar

1. Svaka stranka osigurava slobodu provoza kroz svoje državno područje pravcem koji je najprikladniji za provoz.

2. Ne dovodeći u pitanje zakonitu kontrolu, svaka stranka za promet u provozu prema državnom području druge stranke ili iz njega odobrava postupanje koje nije manje povoljno od postupanja koje odobrava za vlastitu sličnu robu i njezino kretanje, uključujući uvoz i izvoz, ako se takva roba prevozi istim pravcem pod sličnim uvjetima.

3. Svaka stranka u mjeri u kojoj je to moguće na pretovarenu robu primjenjuje carinske postupke koji uzrokuju manje opterećenje od onih koji se primjenjuju na promet u provozu.

4. Svaka stranka provodi režim prijevoza pod carinskim nadzorom koji omogućuje provoz robe bez plaćanja carinske ili drugih pristojbi, uz predočenje odgovarajućeg jamstva.

5. Svaka stranka promiče i provodi regionalne aranžmane o provozu radi olakšavanja prometa u provozu i smanjenja prepreka trgovini.

6. Svaka stranka primjenjuje međunarodne norme i instrumente koji se odnose na provoz.

7. Carinski postupci za provoz mogu se primjenjivati i ako provoz robe počinje ili završava na području stranke (unutarnji provoz).

8. Stranke brinu za to da sva relevantna tijela i službe na njihovu državnom području surađuju i provode međusobnu koordinaciju u carinskim pitanjima kako bi se olakšao promet u provozu.

ČLANAK 12.8.

Ovlašteni gospodarski subjekt

1. Svaka stranka uspostavlja ili provodi program partnerstva za olakšavanje trgovine za gospodarske subjekte koji ispunjavaju utvrđene kriterije (dalje u tekstu „ovlašteni gospodarski subjekti").

2. Utvrđeni kriteriji koje gospodarski subjekti moraju ispunjavati kako bi se kvalificirali kao takvi (dalje u tekstu „utvrđeni kriteriji") odnose se na usklađenost ili rizik od neusklađenosti sa zahtjevima utvrđenima u zakonima i drugim propisima svake stranke. Ti utvrđeni kriteriji, koji se objavljuju, mogu uključivati:

(a) nepostojanje teške povrede ili ponovljene povrede carinskih i poreznih zakona i propisa, uključujući nepostojanje teških kaznenih djela povezanih s gospodarskom djelatnošću podnositelja zahtjeva;

(b) dokaz podnositelja zahtjeva o visokom stupnju kontrole vlastitog poslovanja i protoka robe, u sustavu upravljanja trgovinskim, i ako je to primjereno, transportnim evidencijama koji omogućuje odgovarajuće carinske provjere;

(c) financijsku solventnost, koja se smatra dokazanom ako podnositelj zahtjeva ima dobar financijski položaj koji mu omogućuje ispunjavanje obveza uzimajući u obzir obilježja predmetne poslovne djelatnosti;

(d) dokazane sposobnosti ili stručne kvalifikacije izravno povezane s djelatnošću koja se provodi; i

(e) odgovarajuće standarde sigurnosti i zaštite.

3. Utvrđeni kriteriji ne smiju se osmisliti ni primjenjivati na način kojim se omogućuje ili stvara proizvoljna ili neopravdana diskriminacija među subjektima ako prevladavaju isti uvjeti, a u okviru tih kriterija mora se omogućiti sudjelovanje MSP-ova.

4. Program partnerstva za olakšavanje trgovine uključuje najmanje četiri pogodnosti navedene u nastavku:

(a) manje zahtjeva u pogledu dokumentacije i podataka, ako je primjenjivo;

(b) nisku stopu fizičkih inspekcija i ispitivanja, ako je primjenjivo;

(c) brzo puštanje u slobodan promet, ako je primjenjivo;

(d) odgođeno plaćanje carina, poreza, pristojbi i naknada;

(e) primjenu sveobuhvatnih jamstava ili smanjenih jamstava;

(f) jedinstvenu carinsku deklaraciju za sav uvoz ili izvoz u određenom razdoblju; i

(g) carinjenje robe u prostorijama ovlaštenog gospodarskog subjekta ili na drugom mjestu koje su odobrila carinska tijela.

5. Stranke bi trebale uspostaviti koordinaciju između carinskih tijela i drugih graničnih službi u razvoju njihovih programa za ovlaštene gospodarske subjekte sredstvima kao što su usklađivanje zahtjeva, smanjenje nepotrebnog udvostručavanja posla i pristup pogodnostima povezanima s provjerom i zahtjevima kojima upravljaju službe koje nisu carinska tijela.

ČLANAK 12.9.

Jedinstveno sučelje

Svaka stranka nastoji uspostaviti sustave jedinstvenog sučelja koji trgovcima omogućuju da putem jedinstvene ulazne točke podnesu dokumentaciju i zahtjeve u pogledu podataka za uvoz, izvoz ili provoz robe uključenim tijelima ili službama.

ČLANAK 12.10.

Transparentnost

1. Stranke prepoznaju važnost pravodobnog savjetovanja s trgovinskim predstavnicima o zakonodavnim prijedlozima i postupcima stranke koji se odnose na pitanja carine i olakšavanja trgovine.

2. Svaka stranka osigurava da njezini carinski i drugi trgovinski zahtjevi i postupci i dalje odgovaraju potrebama trgovinske zajednice, slijede primjere dobre prakse i što je moguće manje ograničavaju trgovinu.

3. Svaka stranka prema potrebi osigurava redovita savjetovanja između svojih graničnih službi i trgovaca ili drugih dionika koji se nalaze na njezinu području.

4. Svaka stranka odmah, na nediskriminirajući i lako dostupan način te, u mjeri u kojoj je to moguće, elektroničkim putem objavljuje nove zakone, propise i opće postupke povezane s carinskim pitanjima i pitanjima olakšavanja trgovine prije primjene tih zakona, propisa ili općih postupaka, kao i njihove izmjene i tumačenja. To uključuje:

(a) postupke uvoza, izvoza i provoza, uključujući postupke i radno vrijeme u lukama, zračnim lukama i drugim ulaznim točkama te potrebne obrasce i dokumente;

(b) primijenjene carinske i porezne stope bilo koje vrste koje se primjenjuju na uvoz ili izvoz ili u vezi s njima;

(c) pristojbe i naknade koje utvrđuju državne agencije ili se utvrđuju za njih na uvoz, izvoz ili provoz ili u vezi s njima;

(d) pravila za razvrstavanje ili vrednovanje proizvoda u carinske svrhe;

(e) zakone i druge propise te administrativne odluke opće primjene koji se odnose na pravila o podrijetlu;

(f) ograničenja ili zabrane uvoza, izvoza ili provoza;

(g) odredbe o sankcijama za povrede formalnosti za uvoz, izvoz ili provoz;

(h) žalbene postupke;

(i) sporazume sa zemljom ili zemljama koji se odnose na uvoz, izvoz ili provoz, ili dijelove tih sporazuma;

(j) postupke upravljanja tarifnim kvotama;

(k) kontaktne točke za upite za informacije; i

(l) druge relevantne obavijesti administrativne prirode povezane s prethodno navedenim.

5. Svaka stranka ostavlja razuman rok između objave novih ili izmijenjenih zakona, propisa i općih postupaka te naknada ili pristojbi i njihova stupanja na snagu.

6. Svaka stranka putem interneta stavlja na raspolaganje i prema potrebi ažurira sljedeće:

(a) opis svojih postupaka uvoza, izvoza i provoza, uključujući žalbene postupke, s informacijama o praktičnim koracima potrebnima za uvoz, izvoz i provoz;

(b) obrasce i dokumente koji su potrebni za uvoz na područje te stranke, izvoz s tog područja ili provoz kroz njega; i

(c) podatke za kontakt informacijskih točaka.

7. Svaka stranka uspostavlja ili održava jednu ili više informacijskih točaka kako bi u razumnom roku odgovorila na upite državnih tijela, trgovaca i drugih zainteresiranih strana o carinskim i drugim trgovinskim pitanjima. Stranke ne smiju naplaćivati naknadu za odgovaranje na upite ili izdavanje potrebnih obrazaca i isprava. Informacijski centri odgovaraju na upite i izdaju obrasce i isprave u razumnom roku koji je utvrdila svaka stranka, a koji se može razlikovati ovisno o prirodi i složenosti upita.

ČLANAK 12.11.

Određivanje carinske vrijednosti

Sporazumom o provedbi članka VII. GATT-a (1994.) uređuju se pravila o određivanju carinske vrijednosti koja se primjenjuju na trgovinu među strankama. Njegove odredbe ugrađene su u ovaj Sporazum i njegov su sastavni dio.

ČLANAK 12.12.

Upravljanje rizicima

1. Svaka stranka donosi ili provodi sustav upravljanja rizikom za carinske provjere.

2. Svaka stranka osmišljava i primjenjuje upravljanje rizicima tako da se izbjegne proizvoljna ili neopravdana diskriminacija ili prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine.

3. Svaka stranka usmjerava carinsku provjeru i druge relevantne granične provjere na visokorizične pošiljke i ubrzava puštanje niskorizičnih pošiljaka. U okviru svojeg upravljanja rizicima svaka stranka može i nasumično birati pošiljke za takve provjere.

4. Svaka stranka upravljanje rizicima temelji na procjeni rizika prema odgovarajućim kriterijima odabira.

5. Ako je to moguće, odredbe ovog članka primjenjuju se i na postupke koje provode druge granične službe.

ČLANAK 12.13.

Revizija nakon carinjenja

1. Kako bi se ubrzalo puštanje robe u promet, svaka stranka donosi ili provodi reviziju nakon carinjenja kako bi osigurala usklađenost s carinskim te drugim povezanim zakonima i drugim propisima.

2. Svaka stranka provodi revizije nakon carinjenja na temelju rizika.

3. Svaka stranka transparentno provodi revizije nakon carinjenja. Ako su tijekom revizije dobiveni uvjerljivi rezultati, stranka osobu čija je evidencija predmet revizije bez odgode obavješćuje o rezultatima, njezinim pravima i obvezama te obrazloženju rezultata.

4. Stranke potvrđuju da se informacije dobivene revizijom nakon carinjenja mogu koristiti u daljnjim upravnim ili sudskim postupcima.

5. Kad god je to izvedivo, stranke pri primjeni upravljanja rizicima koriste rezultat revizije nakon carinjenja.

ČLANAK 12.14.

Carinski posrednici

Svaka stranka objavljuje svoje mjere o korištenju carinskih posrednika. Pri izdavanju dozvola carinskim posrednicima svaka stranka primjenjuje transparentna, nediskriminirajuća i proporcionalna pravila. Stranka ne donosi nove mjere kojima se uvodi obvezno korištenje carinskih posrednika.

ČLANAK 12.15.

Pregledi prije otpreme

Stranka ne zahtijeva obvezne preglede prije otpreme kako je definirano u Sporazumu WTO-a o pregledu prije otpreme ni druge aktivnosti pregleda koje prije carinjenja na odredištu obavljaju privatna trgovačka društva.

ČLANAK 12.16.

Žalbe

1. Svaka stranka uspostavlja učinkovite, djelotvorne, nediskriminacijske i dostupne postupke kojima se jamči pravo na žalbu protiv upravnih postupaka, presuda ili odluka carinskih ili drugih nadležnih tijela koji utječu na uvoz ili izvoz robe ili na robu u provozu.

2. Žalbeni postupci mogu uključivati upravno preispitivanje koje provodi nadzorno tijelo i sudsko preispitivanje odluka donesenih na upravnoj razini u skladu sa zakonima i drugim propisima svake stranke.

3. Pravo na žalbu ima i svaka osoba koja je carinskim tijelima podnijela zahtjev za odluku, a nije dobila odluku o tom zahtjevu u odgovarajućem roku.

4. Svaka stranka osobi u odnosu na koju donosi upravnu odluku dostavlja razloge za tu odluku kako bi ta osoba prema potrebi mogla iskoristiti mogućnost žalbe ili preispitivanja.

ČLANAK 12.17.

Uvozne, izvozne i provozne formalnosti te zahtjevi za podatke i dokumentaciju

1. Kad je riječ o uvoznim, izvoznim i provoznim formalnostima te zahtjevima za podatke i dokumentaciju, svaka stranka osigurava:

(a) da se donose i primjenjuju radi brzog puštanja robe, osobito kvarljive robe, pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti za to puštanje;

(b) da se donose ili primjenjuju na način kojim se smanjuje vrijeme i trošak usklađivanja za trgovce i subjekte;

(c) odabir mjere kojom se najmanje ograničava trgovina ako su za ispunjenje cilja politike ili predmetnih ciljeva dostupne dvije ili više alternativnih mjera; i

(d) da se ne provode ako više nisu potrebni, što se odnosi i na njihove dijelove.

2. Mercosur radi na primjeni zajedničkih carinskih postupaka i ujednačenih zahtjeva u pogledu carinskih podataka za puštanje robe.

ČLANAK 12.18.

Korištenje informacijske tehnologije

1. Svaka stranka koristi informacijske tehnologije kojima se ubrzavaju postupci za puštanje robe kako bi se olakšala trgovina između stranaka.

2. Svaka stranka:

(a) elektroničkim putem stavlja na raspolaganje carinske deklaracije i, ako je moguće, druge isprave potrebne za uvoz, provoz ili izvoz robe;

(b) dopušta podnošenje carinske deklaracije i, ako je moguće, svih drugih zahtjeva u pogledu podataka za uvoz i izvoz robe u elektroničkom obliku;

(c) uspostavlja elektroničku razmjenu carinskih informacija sa svojom trgovinskom zajednicom;

(d) promiče elektroničku razmjenu podataka među svojim trgovcima, carinskim upravama i drugim trgovinskim službama; i

(e) koristi elektroničke sustave za upravljanje rizicima za procjenu i usmjeravanje kojima se carinskim tijelima i, ako je moguće, drugim graničnim službama, omogućuje da svoje inspekcije usmjere na visokorizičnu robu i kojima se olakšava puštanje i kretanje niskorizične robe.

3. Svaka stranka donosi ili provodi postupke kojima se omogućuje elektroničko plaćanje carina, poreza, naknada i pristojbi nastalih nakon izvoza ili uvoza, a koje ubiru carinska tijela i, ako je moguće, druge granične službe.

ČLANAK 12.19.

Sankcije

1. Svaka stranka osigurava da se njezinim carinskim zakonima i drugim propisima propisuju razmjerne i nediskriminirajuće sankcije za kršenja njezinih carinskih propisa ili postupovnih zahtjeva.

2. Sankcije za kršenje carinskog zakona, propisa ili postupovnog zahtjeva stranke izriču se samo osobi koja je u skladu s pravom te stranke odgovorna za to kršenje.

3. Izrečena sankcija ovisi o činjenicama i okolnostima slučaja i mora biti razmjerna stupnju i težini povrede. Svaka stranka dužna je izbjegavati sukobe interesa i davanje poticaja kad je riječ o procjeni i naplati sankcija.

4. U slučaju dobrovoljnog prethodnog obavješćivanja carinske uprave o okolnostima kršenja carinskog zakona, propisa ili postupovnog zahtjeva svaku se stranku potiče da to razmotri kao potencijalnu olakotnu okolnost pri utvrđivanju sankcije.

5. Ako se sankcija izriče za kršenje carinskog zakona, propisa ili postupovnog zahtjeva, osobi kojoj se ona izriče dostavlja se pisano objašnjenje u kojem se navodi priroda povrede i primjenjivo pravo, propis ili postupak u skladu s kojim je propisan iznos ili raspon sankcije za to kršenje.

ČLANAK 12.20.

Privremeni uvoz

1. Za potrebe ovog članka izraz „privremeni uvoz” znači carinski postupak u okviru kojeg se određena roba koja se unosi na carinsko područje za određenu svrhu, uključujući sredstva kojima se prevozi, uvjetno oslobađa plaćanja uvoznih carina i poreza, bez primjene uvoznih zabrana ili ograničenja gospodarske naravi. Ta roba mora biti namijenjena za ponovni izvoz unutar određenog razdoblja te se ne smije podvrgavati nikakvim promjenama, osim uobičajene amortizacije zbog upotrebe.

2. Ništa u ovom članku ne bi se trebalo tumačiti kao oslobađanje uvezene robe od ispunjavanja zahtjeva negospodarske prirode povezanih s trgovinom, prije svega sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

3. Svaka stranka privremeni uvoz odobrava u skladu sa svojim zakonodavstvom, uz potpuno uvjetno oslobođenje od plaćanja uvoznih carina i poreza te bez primjene uvoznih ograničenja ili zabrana gospodarske naravi za:

(a) robu namijenjenu izlaganju ili korištenju na izložbama, sajmovima, sastancima ili sličnim događanjima;

(b) profesionalnu opremu za tisak, emitiranje zvuka ili televizijsko emitiranje; kinematografsku opremu; ostalu opremu potrebne za obavljanje poziva, zanata ili profesije osobe koja posjećuje državno područje druge zemlje radi obavljanja određene zadaće;

(c) robu koja se uvozi u vezi s komercijalnom djelatnošću, ali čiji uvoz sâm po sebi nije komercijalna djelatnost;

(d) robu koja se uvozi s proizvodnom djelatnošću (kao što su ploče, nacrti, kalupi, planovi i modeli, za upotrebu u proizvodnom postupku); zamjenska proizvodna sredstva;

(e) robu uvezenu isključivo u obrazovne, znanstvene ili kulturne svrhe;

(f) osobne predmete putnika i robu uvezenu u sportske svrhe;

(g) turističke promidžbene materijale;

(h) robu uvezenu u humanitarne svrhe; i

(i) životinje uvezene za posebne namjene.

3. Svaka stranka za privremeni uvoz robe iz stavka 2., bez obzira na njezino podrijetlo, prihvaća karnete ATA koje je izdala i ovjerila druga stranka u skladu s Carinskom konvencijom o karnetu ATA za privremeni uvoz robe, sastavljenom u Bruxellesu 6. prosinca 1961., za koje jamči udruženje koje je dio međunarodnog jamstvenog lanca, koje su ovjerila nadležna tijela i koji su valjani na području stranke uvoznice[1].

[1] Ova se odredba primjenjuje samo na Europsku uniju i države Mercosura potpisnice Sporazuma koje su ugovorne stranke Konvencije o privremenom uvozu sastavljene u Istanbulu 26. lipnja 1990. i u skladu s obvezama preuzetima u okviru te Konvencije.

ČLANAK 12.21.

Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu

Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu, osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. uz funkcije navedene u člancima 2.4., 9.9. i 11.32. te članku 12.6. stavku 10. ima i funkciju jačanja suradnje pri razvoju, primjeni i provedbi carinskih i trgovinskih postupaka, uzajamne administrativne pomoći u carinskim pitanjima, pravila o podrijetlu i administrativne suradnje.

ČLANAK 12.22.

Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu

Radi provedbe relevantnih odredaba ovog poglavlja Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu ovlašteno je donositi odluke koje se odnose na programe za ovlaštene gospodarske subjekte i njihovo uzajamno priznavanje te na zajedničke inicijative koje se odnose na carinske postupke i olakšavanje trgovine.

POGLAVLJE 13.

TEHNIČKE PREPREKE TRGOVINI

ČLANAK 13.1.

Cilj

Cilj je ovog poglavlja olakšati trgovinu robom između stranaka utvrđivanjem, sprečavanjem i uklanjanjem nepotrebnih tehničkih prepreka trgovini (dalje u tekstu „TBT”) te poboljšati suradnju između stranaka u pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem.

ČLANAK 13.2.

Odnos prema Sporazumu o TBT-u

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz Sporazuma o TBT-u, koji se ugrađuje u ovaj Sporazum i postaje njegov sastavni dio.

2. Upućivanja na „ovaj Sporazum” u Sporazumu o TBT-u prema potrebi se tumače kao upućivanja na Sporazum o partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Zajedničkog južnog tržišta, Argentinske Republike, Savezne Republike Brazila, Republike Paragvaja i Istočne Republike Urugvaja, s druge strane.

3. Pojam „članice” u Sporazumu o TBT-u znači stranke ovog Sporazuma.

ČLANAK 13.3.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na pripremu, donošenje i primjenu normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti koji bi mogli utjecati na trgovinu robom između stranaka.

2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na:

(a) specifikacije nabave koje su izradila državna tijela za potrebe proizvodnje ili potrošnje državnih tijela; i

(b) sanitarne i fitosanitarne mjere definirane u Prilogu A Sporazumu o SPS-u.

ČLANAK 13.4.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) definicije iz Priloga 1. Sporazumu o TBT-u;

(b) „izjava dobavljača o sukladnosti” znači potvrda prve strane koju izdaje proizvođač na svoju isključivu odgovornost na temelju rezultata odgovarajuće vrste aktivnosti ocjenjivanja sukladnosti i isključujući obvezno ocjenjivanje treće strane;

(c) „ISO” znači Međunarodna organizacija za normizaciju;

(d) „IEC” znači Međunarodna elektrotehnička komisija;

(e) „ITU” znači Međunarodna unija za telekomunikacije;

(f) „Codex Alimentarius” znači Povjerenstvo Codex Alimentarius (dalje u tekstu „Codex Alimentarius”);

(g) „ILAC” znači Međunarodna organizacija za akreditaciju laboratorija;

(h) „IAF” znači Međunarodni akreditacijski forum; i

(i) „sustav IECEE CB-a” znači IEC-ov sustav shema za ocjenu sukladnosti elektrotehničke opreme i sastavnica za uzajamno priznavanje certifikata o ispitivanju električne opreme.

ČLANAK 13.5.

Zajednička suradnja na inicijativama za olakšavanje trgovine

1. Stranke prepoznaju važnost jačanja suradnje kako bi povećale uzajamno razumijevanje svojih sustava i doprinijele uklanjanju odnosno izbjegle nastanak TBT-a. Stranke u tom pogledu prema potrebi rade na utvrđivanju, promicanju, razvoju i provedbi inicijativa za olakšavanje trgovine na pojedinačnoj osnovi.

2. Stranka drugoj stranki može predložiti sektorske aktivnosti u područjima obuhvaćenima ovim poglavljem. Ti se prijedlozi prosljeđuju koordinatoru za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini, imenovanom u skladu s člankom 13.13., a mogu uključivati:

(a) razmjenu informacija o regulatornim pristupima i praksi;

(b) zajedničku analizu sektora ili skupine proizvoda;

(c) inicijative za daljnje usklađivanje tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti s relevantnim međunarodnim normama;

(d) promicanje upotrebe akreditacije za ocjenjivanje stručnosti tijela za ocjenjivanje sukladnosti; i

(e) razmatranje uzajamnog ili jednostranog priznavanja rezultata ocjenjivanja sukladnosti.

3. Ako jedna od stranaka predloži određenu inicijativu za olakšavanje trgovine, druga stranka razmatra takav prijedlog i odgovara u razumnom roku. Ako odbije predloženu inicijativu, dužna je stranki predlagateljici obrazložiti svoju odluku.

4. Uvjete rada predviđene ovim člankom utvrđuju, s jedne strane, Europska unija, a s druge strane Mercosur ili države Mercosura potpisnice Sporazuma koje sudjeluju u aktivnosti za olakšavanje trgovine, ako je to potrebno, te mogu uključivati osnivanje *ad hoc* radnih skupina. Kako bi dobila stajalište nevladinog sektora o pitanjima povezanima s ovim člankom, svaka se stranka može savjetovati, prema potrebi i u skladu sa svojim pravilima i postupcima, s dionicima i drugim zainteresiranim stranama.

5. Pododbor za trgovinu robom osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. raspravlja o rezultatima rada koji se obavlja u skladu s ovim člankom i može razmotriti primjerene mjere.

6. Ništa u ovom članku ne tumači se kao da je stranka dužna:

(a) odstupiti od domaćih postupaka za pripremu i donošenje regulatornih mjera;

(b) poduzeti radnje koje bi ugrozile ili ometale pravodobno donošenje regulatornih mjera za ostvarivanje njezinih ciljeva javne politike; ili

(c) prihvatiti bilo koji konkretni regulatorni ishod.

7. Ako su dogovorene inicijative iz ovog članka i ako je to potrebno za njihovu provedbu, svaka stranka olakšava interakciju tehničkih timova kako bi radi boljeg uzajamnog razumijevanja demonstrirala rad svojih programa i sustava za ocjenjivanje sukladnosti.

8. Za potrebe ovog članka u ime Europske unije djeluje Europska komisija.

ČLANAK 13.6.

Tehnički propisi

1. Svaka stranka na najbolji način iskorištava dobru regulatornu praksu kad je riječ o pripremi, donošenju i primjeni tehničkih propisa, kako je predviđeno u Sporazumu o TBT-u, uključujući, primjerice, davanje prednosti tehničkim propisima koji se temelje na rezultatima, upotrebu procjena učinka ili savjetovanje s dionicima.

2. Stranke posebno:

(a) koriste relevantne međunarodne norme kao osnovu za svoje tehničke propise, uključujući sve elemente za ocjenjivanje sukladnosti koje sadržavaju, osim ako bi te međunarodne norme bile nedjelotvorna ili neprikladna sredstva za ostvarivanje postavljenih legitimnih ciljeva; ako se međunarodne norme ne koriste kao osnova za tehnički propis koji može znatno utjecati na trgovinu, stranka na zahtjev druge stranke objašnjava razloge zbog kojih se te norme smatraju neprikladnima ili nedjelotvornima za ispunjenje legitimnog cilja koji se želi postići;

(b) pri preispitivanju svojih tehničkih propisa, uz članak 2.3. Sporazuma o TBT-u i ne dovodeći u pitanje članke 2.4. i 12.4. tog sporazuma, povećavaju usklađenost tih propisa s odgovarajućim međunarodnim normama; stranka uzima u obzir, među ostalim, sve novosti povezane s relevantnim međunarodnim normama te provjerava postoje li i dalje okolnosti koje su dovele do odstupanja od neke relevantne međunarodne norme;

(c) promiču razvoj regionalnih tehničkih propisa i potiču njihovo donošenje na nacionalnoj razini i zamjenu postojećih kako bi se olakšala trgovina između stranaka;

(d) omogućuju razuman rok od objave tehničkih propisa do njihova stupanja na snagu kako bi gospodarski subjekti druge stranke imali dovoljno vremena za prilagodbu[1];

[1] Izraz „razuman rok” obično znači razdoblje od najmanje 6 (šest) mjeseci, osim ako se u tom razdoblju ne bi mogli djelotvorno ispuniti postavljeni legitimni ciljevi.

(e) provode analizu učinka planiranih tehničkih propisa u skladu sa svojim pravilima i postupcima; i

(f) pri izradi tehničkih propisa vode računa o značajkama i posebnim potrebama MSP-ova.

ČLANAK 13.7.

Norme

1. Stranke ponovno potvrđuju svoje obveze u skladu s člankom 4.1. Sporazuma o TBT-u, a posebno obvezu poduzimanja svih razumnih mjera kako bi se pobrinule da sva normizacijska tijela na njihovu državnom području prihvate i poštuju Kodeks dobre prakse za pripremu, donošenje i primjenu normi iz Priloga 3. Sporazumu o TBT-u.

2. Međunarodne norme koje su izradili ISO, IEC, ITU ili Codex Alimentarius smatraju se relevantnim međunarodnim normama u smislu članaka 2. i 5. te Priloga 3. Sporazumu o TBT-u.

3. Norma koju su izradile druge međunarodne organizacije također se može smatrati relevantnom međunarodnom normom u smislu članaka 2. i 5. te Priloga 3. Sporazumu o TBT-u, pod sljedećim uvjetima:

(a) izradilo ju je tijelo za normizaciju koje nastoji postići konsenzus:

i. među nacionalnim izaslanstvima uključenih članica WTO-a koja predstavljaju sva nacionalna normizacijska tijela na svojem državnom području koja su donijela ili za koja se očekuje da će donijeti norme u području na koje se odnosi međunarodna normizacijska aktivnost; ili

ii. među državnim tijelima uključenih članica WTO-a; i

(b) izrađena je u skladu s Odlukom Odbora WTO-a o tehničkim preprekama trgovini o načelima za razvoj međunarodnih normi, smjernica i preporuka povezanih s člancima 2. i 5. te Prilogom 3. Sporazumu o TBT-u.

4. Radi što opsežnijeg usklađivanja normi svaka stranka, u granicama svoje nadležnosti i resursa, potiče normizacijska tijela na svojem državnom području te regionalna normizacijska tijela, čiji su članovi stranka ili normizacijska tijela s njezina državnog područja, na:

(a) sudjelovanje, u okviru svojih resursa, u radu relevantnih međunarodnih normizacijskih tijela na izradi međunarodnih normi;

(b) suradnju s relevantnim nacionalnim i regionalnim normizacijskim tijelima druge stranke u međunarodnim aktivnostima normizacije;

(c) korištenje relevantnih međunarodnih normi kao osnove za norme koje izrađuju, osim kad bi te međunarodne norme bile nedjelotvorne ili neprikladne, na primjer zbog nedovoljne razine zaštite ili temeljnih klimatskih ili zemljopisnih čimbenika ili temeljnih tehnoloških problema;

(d) izbjegavanje udvostručavanja ili preklapanja s radom međunarodnih normizacijskih tijela;

(e) promicanje razvoja normi na regionalnoj razini i donošenje tih normi u okviru nacionalnih normizacijskih tijela, čime bi se zamijenile postojeće nacionalne norme;

(f) preispitivanje nacionalnih i regionalnih normi čija osnova nisu relevantne međunarodne norme u redovitim vremenskim razmacima kako bi se povećala njihova usklađenost s odgovarajućim međunarodnim normama; i

(g) bilateralnu suradnju s tijelima za normizaciju druge stranke.

5. Stranke bi preko koordinatora za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini, imenovanih u skladu s člankom 13.13., trebale razmjenjivati informacije o:

(a) korištenju normi kao temelja tehničkih propisa i potpore tim propisima;

(b) sporazumima o suradnji koje bilo koja stranka provodi u vezi s normizacijom, primjerice o pitanjima povezanima s normizacijom u sporazumima o slobodnoj trgovini s trećim zemljama; i

(c) svojim postupcima normizacije i korištenju međunarodnih, regionalnih ili podregionalnih normi kao temelja za svoje nacionalne norme.

ČLANAK 13.8.

Postupci ocjenjivanja sukladnosti i akreditacija

1. Odredbe iz članka 13.6. koje se odnose na izradu, donošenje i primjenu tehničkih propisa primjenjuju se i na postupke ocjenjivanja sukladnosti.

2. Ako zahtijeva ocjenjivanje sukladnosti kao pozitivno jamstvo da je proizvod u skladu s tehničkim propisom, stranka:

(a) odabire postupke ocjenjivanja sukladnosti razmjerne uključenim rizicima;

(b) u okviru regulatornog postupka razmatra korištenje izjave dobavljača o sukladnosti kao jamstva sukladnosti odnosno kao jedan od načina za dokazivanje sukladnosti s tehničkim propisima; i

(c) ako druga stranka to zatraži, dostavlja informacije o razlozima za odabir konkretnog postupka ocjenjivanja sukladnosti za određene proizvode.

3. Ako zahtijeva ocjenu sukladnosti od treće strane kao odgovarajuće jamstvo da je proizvod u skladu s tehničkim propisom, a za tu zadaću nije predvidjela državno tijelo kako je navedeno u stavku 4., stranka:

(a) po mogućnosti koristi akreditacije za kvalificiranje tijela za ocjenjivanje sukladnosti;

(b) na najbolji način koristi međunarodne norme za akreditaciju i ocjenjivanje sukladnosti te međunarodne sporazume koji uključuju akreditacijska tijela stranaka, primjerice putem mehanizama ILAC-a i IAF-a;

(c) razmatra mogućnost priključivanja ili, ako je to primjenjivo, potiče svoja tijela za ispitivanje te inspekcijska i certifikacijska tijela da se priključe funkcionalnim međunarodnim sporazumima ili aranžmanima radi usklađivanja ili olakšavanja prihvaćanja rezultata ocjenjivanja sukladnosti;

(d) na svojem državnom području promiče tržišno natjecanje među tijelima za ocjenjivanje sukladnosti koja su nadležna tijela imenovala za određeni proizvod ili skup proizvoda kako bi se gospodarskim subjektima omogućilo da biraju među njima;

(e) jamči da su tijela za ocjenjivanje sukladnosti neovisna o proizvođačima, uvoznicima i distributerima, tako da svoje aktivnosti obavljaju objektivno i uz neovisnu prosudbu;

(f) jamči da između akreditacijskih tijela i tijela za ocjenjivanje sukladnosti ili između aktivnosti tijela za nadzor tržišta i aktivnosti tijela za ocjenjivanje sukladnosti nema sukoba interesa;

(g) tijelima za ocjenjivanje sukladnosti u najvećoj mogućoj mjeri omogućuje da podugovaraju ispitivanja ili inspekcije povezane s ocjenjivanjem sukladnosti, uključujući podugovaranje podizvođačima sa sjedištem na području druge stranke; i

(h) na internetu objavljuje popis tijela koja je imenovala za obavljanje tog ocjenjivanja sukladnosti i bitne informacije o tome što je obuhvaćeno imenovanjem svakog takvog tijela.

4. Ništa u stavku 3. točki (g) ne tumači se kao da se stranki zabranjuje da od podugovaratelja zahtijeva da ispune zahtjeve koje bi tijelo za ocjenjivanje sukladnosti s kojim je sklopilo ugovor moralo ispuniti kako bi samo provelo ugovorena ispitivanja ili inspekciju.

5. Ništa u ovom članku ne sprečava stranku da zatraži da ocjenjivanje sukladnosti za određene proizvode obavljaju određena državna tijela te stranke. U tim slučajevima ta stranka:

(a) utvrđuje naknade za ocjenjivanje sukladnosti u skladu s približnim troškom pruženih usluga i, na zahtjev podnositelja zahtjeva za ocjenjivanje sukladnosti, predočava različite elemente uključene u te naknade; i

(b) naknade za ocjenjivanje sukladnosti u načelu stavlja na raspolaganje javnosti ili ih, ako te informacije nisu javno dostupne, dostavlja na zahtjev.

6. Neovisno o stavcima od 3. do 5. ovog članka, u područjima navedenima u Prilogu 13.-A, u kojima Europska unija prihvaća dobavljačevu izjavu o sukladnosti kao jamstvo da je proizvod u skladu s tehničkim propisom i u kojima država Mercosura potpisnica Sporazuma zahtijeva obvezno ispitivanje ili certificiranje treće strane, država Mercosura potpisnica Sporazuma, kao jamstvo da je proizvod u skladu sa zahtjevima njezinih tehničkih propisa, prihvaća certifikate ili, u slučajevima da to prihvaćanje nije predviđeno njezinim relevantnim zakonima i drugim propisima, prihvaća izvješća o ispitivanju koja su izdala tijela za ocjenjivanje usklađenosti koja se nalaze na području Europske unije i koja je za relevantna područja akreditiralo akreditacijsko tijelo koje je član međunarodnih mehanizama za uzajamno priznavanje ILAC-a i IAF-a; ili prihvaća certifikate koji su izdani u okviru sustava IECEE CB-a. Kako bi prihvatila takve potvrde ili izvješća o ispitivanju, država Mercosura potpisnica Sporazuma može u svojim relevantnim zakonima i drugim propisima zahtijevati sklapanje bilateralnih dogovora, uključujući memorandume o razumijevanju, između tijela za ocjenjivanje sukladnosti koje se nalazi na području Europske unije i tijela za ocjenjivanje sukladnosti koje se nalazi na državnom području države Mercosura potpisnice Sporazuma.

7. Ako se dobavljačeve izjave o sukladnosti smatraju valjanim postupkom ocjenjivanja sukladnosti u Europskoj uniji, izvješća o ispitivanju koja izdaju tijela za ocjenjivanje sukladnosti koja se nalaze na državnom području države Mercosura potpisnice Sporazuma prihvaćaju se kao valjana isprava u postupku dokazivanja da je proizvod u skladu sa zahtjevima tehničkih propisa Europske unije. Proizvođač je u svakom slučaju odgovoran za sukladnost proizvoda.

8. Stavak 6. primjenjuje se i ako država Mercosura potpisnica Sporazuma uvede nove obvezne zahtjeve za testiranje ili certificiranje koje obavlja treća strana za područja navedena u Prilogu 13.-A, u skladu sa stavkom 10. ovog članka. Ako Europska unija uvede obvezne zahtjeve u pogledu ispitivanja ili certificiranja koje obavlja treća strana za područja navedena u Prilogu 13.-A, u skladu sa stavkom 10. ovog članka, stranke raspravljaju u Pododboru za trgovinu robom iz članka 13.14. o tome je li potrebno poduzeti korake kako bi se osigurala uzajamnost u pogledu prihvaćanja izvješća o ispitivanju ili certifikata koje su izdala tijela za ocjenjivanje sukladnosti koja se nalaze na državnom području države Mercosura potpisnice Sporazuma.

9. Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu može donijeti odluku o izmjeni odjeljka A Priloga 13.-A.

10. Neovisno o stavku 6. ovog članka, bilo koja stranka može uvesti zahtjeve za obvezno ispitivanje ili certificiranje koje obavlja treća strana za područja navedena u Prilogu 13.-A, za proizvode obuhvaćene područjem primjene ovog Priloga, pod sljedećim uvjetima:

(a) uvođenje takvih zahtjeva ili postupaka opravdano je legitimnim ciljevima u skladu s člankom 2.2. Sporazuma o TBT-u;

(b) razlozi za uvođenje svih takvih zahtjeva ili postupaka potkrijepljeni su obrazloženim tehničkim ili znanstvenim podacima o radu predmetnih proizvoda;

(c) ako nijedan takav zahtjev ni postupak ne ograničava trgovinu više nego što je nužno da stranka ostvari svoj zakoniti cilj, uzimajući u obzir opasnost koju bi prouzročilo neispunjavanje; i

(d) ako stranka na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma opravdano nije mogla predvidjeti potrebu za uvođenjem ijednog od tih zahtjeva ili postupaka.

11. Stavkom 6. ne dovodi se u pitanje izvršavanje nadležnosti za nadzor tržišta koje na nediskriminirajućoj osnovi provode tijela stranke, uključujući dodatno testiranje uzoraka na točki ulaska.

ČLANAK 13.9.

Transparentnost

1. Kad je riječ o pripremi, donošenju i primjeni normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, svaka stranka:

(a) uzima u obzir stajališta druge stranke ako je postupak izrade tehničkog propisa u cijelosti ili djelomično otvoren za javno savjetovanje;

(b) pri izradi važnih tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti koji mogu imati znatan utjecaj na trgovinu osigurava, u skladu s odgovarajućim zakonima i drugim propisima, uspostavljanje postupaka transparentnosti koji osobama stranaka omogućuju davanje doprinosa u okviru formalnog postupka javnog savjetovanja, osim u slučaju nastanka ili opasnosti od nastanka hitnih problema povezanih sa sigurnošću, zdravljem, zaštitom okoliša ili nacionalnom sigurnošću;

(c) omogućuje osobama druge stranke sudjelovanje u postupku savjetovanja iz točke (b) pod uvjetima koji nisu manje povoljni od onih koje primjenjuje na vlastite osobe te, ako je moguće, objavljuje rezultate tog postupka savjetovanja;

(d) u načelu drugoj stranki omogućuje rok od najmanje 60 (šezdeset) dana za dostavljanje pisanih primjedbi na predložene tehničke propise i postupke ocjenjivanja sukladnosti te razmatra razuman zahtjev za produljenje tog roka;

(e) ako tekst obavijesti nije na jednom od službenih jezika WTO-a, pruža jasan i sveobuhvatan opis sadržaja mjere u formatu obavijesti WTO-a;

(f) ako od druge stranke primi pisane primjedbe o svojem predloženom tehničkom propisu ili postupku ocjenjivanja sukladnosti, ona:

i. na zahtjev druge stranke raspravlja o pisanim primjedbama ako je moguće uz sudjelovanje svojeg nadležnog regulatornog tijela i u vrijeme kad ih je moguće uzeti u obzir; i

ii. ako je moguće, u pisanom obliku odgovara na primjedbe najkasnije na dan objave tog tehničkog propisa ili postupka ocjenjivanja sukladnosti;

(g) na zahtjev druge stranke dostavlja informacije o ciljevima, pravnoj osnovi i obrazloženju tehničkog propisa ili postupka ocjenjivanja sukladnosti koji je donijela ili čije donošenje je predložila;

(h) u obliku dopune izvorne obavijesti WTO-u dostavlja informacije o donošenju i stupanju na snagu tehničkog propisa ili postupka ocjenjivanja sukladnosti i doneseni konačni tekst;

(i) razmatra razuman zahtjev druge stranke, primljen prije isteka roka za davanje primjedbi nakon slanja predloženog tehničkog propisa, za produljenje razdoblja između donošenja tehničkog propisa i njegova stupanja na snagu, osim ako bi odgoda bila nedjelotvorna za ispunjenje legitimnih ciljeva koji se žele postići; i

(j) omogućuje besplatan pristup elektroničkoj verziji dostavljenog teksta i obavijesti.

2. Za potrebe stavka 1. točke (d), ako nastanu ili postoji opasnost da nastanu hitni problemi u području sigurnosti, zdravlja, zaštite okoliša ili nacionalne sigurnosti, primjenjuju se članci 2.10. i 5.7. Sporazuma o TBT-u.

3. Ako norme postaju obvezne uključivanjem u nacrt tehničkog propisa ili postupka ocjenjivanja sukladnosti ili upućivanjem na njih, moraju se ispuniti obveze u pogledu transparentnosti koje se odnose na obavijest o TBT-u iz ovog članka te iz članaka 2. ili 5. Sporazuma o TBT-u.

4. Svaka stranka osigurava da su svi doneseni tehnički propisi i obvezni postupci ocjenjivanja sukladnosti koji su na snazi javno i besplatno dostupni na službenim internetskim stranicama. Svaka stranka uvijek osigurava neograničen pristup svim informacijama koje su relevantne za postizanje usklađenosti s tehničkim propisom. Ako se normama predviđa usklađenost s tehničkim propisima, a te norme nisu navedene u tim tehničkim propisima, svaka stranka osigurava pristup informacijama o odgovarajućim normama.

5. Svaka stranka na obrazloženi zahtjev druge stranke ili njezinih gospodarskih subjekata bez nepotrebne odgode dostavlja informacije o tehničkim propisima koji su na snazi i, prema potrebi i raspoloživosti, pisane smjernice o usklađenosti s tehničkim propisima.

ČLANAK 13.10.

Označivanje i etiketiranje

1. Tehnički propisi stranaka koji uključuju ili se odnose isključivo na obvezno označivanje ili etiketiranje poštuju načela iz članka 2. Sporazuma o TBT-u.

2. Ako stranka zahtijeva obvezno označivanje ili etiketiranje proizvoda:

(a) zahtijeva samo informacije koje su relevantne za potrošače ili korisnike proizvoda odnosno tijela, u kojima se navodi sukladnost proizvoda s obveznim tehničkim zahtjevima;

(b) ako stranka zahtijeva prethodno odobrenje, registraciju ili certificiranje etiketa ili oznaka proizvoda kao preduvjet za stavljanje na tržište proizvoda koji su inače u skladu s njezinim obveznim tehničkim zahtjevima, osigurava da se o zahtjevima koje podnesu gospodarski subjekti druge stranke odlučuje bez nepotrebne odgode i na nediskriminirajućoj osnovi;

(c) ako stranka zahtijeva korištenje jedinstvenog identifikacijskog broja, izdaje taj broj gospodarskim subjektima druge stranke bez nepotrebne odgode i na nediskriminirajućoj osnovi;

(d) pod uvjetom da to nije obmanjujuće, proturječno ili zbunjujuće u odnosu na regulatorne zahtjeve stranke uvoznice i da time nisu ugroženi legitimni ciljevi u skladu sa Sporazumom o TBT-u, stranka dopušta:

i. informacije na drugim jezicima uz onaj koji propisuje stranka uvoznica robe; i

ii. nomenklature, piktograme, simbole ili grafičke prikaze prihvaćene u međunarodnim normama;

(e) prihvaća, ako je moguće, da se dodatno označivanje i ispravci označivanja obavljaju u carinskim skladištima ili drugim utvrđenim područjima na mjestu uvoza kao alternativa označivanju u zemlji podrijetla;

(f) ako smatra da se time ne ugrožava zaštita javnog zdravlja i okoliša, zaštita od obmanjujućih praksi i svi drugi legitimni ciljevi u skladu sa Sporazumom o TBT-u, nastoji prihvatiti privremene ili odstranjive etikete umjesto onih koje se fizički pričvršćuju na proizvod ili uključivanje relevantnih informacija u popratnu dokumentaciju.

3. Stavak 2. ne primjenjuje se na označivanje ili etiketiranje lijekova.

4. Ako stranka smatra da bi se zahtjevi u pogledu označivanja ili etiketiranja proizvoda ili sektora druge stranke mogli poboljšati, može predložiti inicijativu za olakšavanje trgovine u okviru koje bi se moglo poraditi na tom pitanju u skladu s člankom 13.5.

ČLANAK 13.11.

Suradnja i tehnička pomoć

1. Kako bi doprinijela ostvarivanju ciljeva ovog poglavlja, svaka stranka, među ostalim:

(a) promiče suradnju i zajedničke aktivnosti i projekte među svojim javnim ili privatnim, nacionalnim ili regionalnim organizacijama u području tehničkih propisa, normizacije, ocjenjivanja sukladnosti, mjeriteljstva i akreditacije;

(b) promiče dobre regulatorne prakse razmjenom informacija, iskustava i primjera najbolje prakse o, među ostalim, procjeni regulatornog učinka, regulatornom upravljanju zalihama i procjeni rizika te javnom savjetovanju;

(c) razmjenjuje mišljenja o nadzoru tržišta;

(d) jača tehničke i institucionalne kapacitete nacionalnih regulatornih tijela, tijela za mjeriteljstvo, normizaciju i ocjenjivanje sukladnosti te akreditacijskih tijela, potporom razvoju njihove tehničke infrastrukture, uključujući laboratorije i opremu za ispitivanje, te kontinuiranim osposobljavanjem ljudskih resursa;

(e) promiče, olakšava i, ako je moguće, koordinira svoje sudjelovanje u međunarodnim organizacijama i drugim forumima povezanima s tehničkim propisima, ocjenjivanjem sukladnosti, normama, akreditacijom i mjeriteljstvom;

(f) podupire aktivnosti tehničke pomoći nacionalnih, regionalnih i međunarodnih organizacija u područjima tehničkih propisa, normizacije, ocjenjivanja sukladnosti, mjeriteljstva i akreditacije; i

(g) nastoji osigurati razmjenu dostupnih znanstvenih dokaza i tehničkih informacija među regulatornim tijelima stranaka u mjeri u kojoj je to potrebno za suradnju ili vođenje tehničkih rasprava u skladu s ovim poglavljem, uz iznimku povjerljivih ili drugih osjetljivih informacija.

2. Stranka na odgovarajući način razmatra prijedloge druge stranke za suradnju u skladu s ovim poglavljem.

ČLANAK 13.12.

Rasprave o tehničkim pitanjima

1. Svaka stranka može zatražiti raspravu o svim pitanjima koja proizlaze iz ovog poglavlja, uključujući bilo koji nacrt ili predloženi tehnički propis ili postupak ocjenjivanja sukladnosti druge stranke za koji smatra da bi mogao znatno negativno utjecati na trgovinu između stranaka. Stranka koja podnosi zahtjev taj zahtjev dostavlja koordinatoru za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini druge stranke imenovanom u skladu s člankom 13.13. i utvrđuje:

(a) pitanje;

(b) odredbe ovog poglavlja na koje se odnose sporna pitanja; i

(c) razloge za podnošenje zahtjeva, uključujući opis spornih pitanja stranke koja ga podnosi.

2. Sve informacije ili objašnjenja zatraženi u skladu sa stavkom 1. dostavljaju se najkasnije 60 (šezdeset) dana od datuma zahtjeva stranke u skladu sa stavkom 1. Stranka kojoj je zahtjev upućen može produljiti taj rok uz prethodno obrazloženje.

3. Ako su stranke na bilo koji način prethodno raspravljale o nekom pitanju, stranka može izravno zatražiti raspravu, osobno ili putem videokonferencije odnosno telekonferencije, najkasnije 60 (šezdeset) dana od datuma tog zahtjeva. U tim slučajevima stranka kojoj je upućen zahtjev čini sve što može kako bi sudjelovala u toj raspravi.

4. Ako stranke u prethodnih 12 mjeseci nisu održale raspravu u skladu s ovim člankom, druga stranka ne može odbiti zahtjev. Ako stranka koja je podnijela zahtjev smatra da je riječ o hitnom pitanju, može zatražiti da se sastanak održi u kraćem roku. U tim slučajevima stranka kojoj je zahtjev upućen razmatra taj zahtjev u dobroj namjeri. Stranke čine sve što mogu kako bi riješile to pitanje na obostrano zadovoljavajući način.

5. Podrazumijeva se da u skladu sa stavkom 2. stranka može zatražiti tehničke rasprave s drugom strankom i u pogledu tehničkih propisa ili postupaka ocjenjivanja sukladnosti nacionalnih, regionalnih ili lokalnih vlasti, ovisno o slučaju, na razini izravno ispod središnje razine vlasti, koja može znatno utjecati na trgovinu.

6. Nakon tehničke rasprave stranke mogu zaključiti da bi se to pitanje moglo lakše riješiti u okviru inicijative za olakšavanje trgovine, u skladu s člankom 13.5.

7. Ovaj članak ne dovodi u pitanje prava i obveze stranke na temelju poglavlja 29.

ČLANAK 13.13.

Koordinator za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini

1. Svaka stranka imenuje koordinatora za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini i obavješćuje drugu stranku u slučaju bilo kakvih promjena. Koordinatori za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini zalažu se za olakšavanje provedbe ovog poglavlja i suradnje između stranaka u svim pitanjima iz područja tehničkih prepreka u trgovini.

2. Funkcije svakoga koordinatora za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini uključuju:

(a) pružanje potpore Pododboru za trgovinu robom iz članka 13.14. u obavljanju njegovih funkcija;

(b) podupiranje inicijativa za olakšavanje trgovine i tehničkih rasprava, prema potrebi, u skladu s člankom 13.5. odnosno člankom 13.12.;

(c) razmjenu informacija o poslu obavljenom u okviru nevladinih, regionalnih i multilateralnih foruma, a u vezi s normama, tehničkim propisima i postupcima ocjenjivanja sukladnosti; i

(d) izvješćivanje Pododbora za trgovinu robom iz članka 13.14. o svim relevantnim promjenama povezanima s provedbom ovog poglavlja, ako je to primjereno.

3. Koordinatori za poglavlje o tehničkim preprekama u trgovini međusobno komuniciraju na bilo koji dogovoreni način koji je prikladan za obavljanje njihovih funkcija, što može uključivati e-poštu, telekonferencije, videokenferencije i sastanke.

ČLANAK 13.14.

Pododbor za trgovinu robom

Pododbor za trgovinu robom osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. uz funkcije navedene u člancima 2.4., 9.9. i 10.14. ima i sljedeće funkcije:

(a) raspravlja o rezultatima rada obavljenog u skladu s člankom 13.5. i razmatra primjerene mjere;

(b) strankama osigurava forum za raspravu o potrebi za poduzimanjem koraka kako bi se osigurala uzajamnost u skladu s člankom 13.8. stavkom 8.;

(c) potiče suradnju u skladu s člankom 13.11. i, prema potrebi, podupire tehničke rasprave u skladu s člankom 13.12.;

(d) nastoji najmanje jednom godišnje raspravljati o pitanjima obuhvaćenima u odjeljku C stavku 2. Priloga 13.-B; i

(e) strankama osigurava forum za suradnju i razmjenu informacija o svim pitanjima važnima za provedbu Priloga 13.-B.

POGLAVLJE 14.

SANITARNE I FITOSANITARNE MJERE

ČLANAK 14.1.

Ciljevi

Ciljevi ovog poglavlja su:

(a) zaštititi život ili zdravlje ljudi, životinja ili biljaka na području stranaka, uz istodobno olakšavanje trgovine između stranaka u mjeri u kojoj se to odnosi na sanitarne i fitosanitarne mjere (dalje u tekstu „SPS”);

(b) uspostaviti suradnju u provedbi Sporazuma o SPS-u;

(c) osigurati da sanitarne i fitosanitarne mjere ne stvaraju neopravdane prepreke u trgovini između stranaka;

(d) poboljšati suradnju u tehničkim i znanstvenim pitanjima povezanima s donošenjem i primjenom sanitarnih i fitosanitarnih mjera;

(e) poboljšati razmjenu informacija i savjetovanja između stranaka o sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima; i

(f) uspostaviti suradnju u pogledu multilateralnih foruma koji se bave sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima.

ČLANAK 14.2.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na sve sanitarne i fitosanitarne mjere[1] koje mogu izravno ili neizravno utjecati na trgovinu između stranaka.

2. Ovo se poglavlje primjenjuje na suradnju u pogledu multilateralnih foruma koji se bave sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima.

ČLANAK 14.3.

Definicije

1. Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) definicije iz Priloga A Sporazumu o SPS-u;

(b) definicije koje je donio Codex Alimentarius;

(c) definicije koje je donijela Svjetska organizacija za zdravlje životinja (dalje u tekstu „OIE”);

[1] U slučaju sukoba, ovo poglavlje ima prednost pred drugim poglavljima ovog dijela Sporazuma kad se primjenjuje na sanitarne i fitosanitarne mjere, među ostalim ako su te mjere dio određene mjere.

(d) definicije donesene u okviru Međunarodne konvencije o zaštiti bilja (dalje u tekstu „IPPC”); i

(e) „zaštićeno područje” znači službeno definirani zemljopisni dio područja Europske unije za koji je poznato da se određeni regulirani štetni organizam na njemu ne nalazi unatoč povoljnim uvjetima i njegovoj prisutnosti u drugim dijelovima područja Europske unije.

Zaštićena područja su područja slobodna od štetnih organizama koja su pod nadzorom Europske unije na njezinu području. Priznata su u Uredbi (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o zaštitnim mjerama protiv organizama štetnih za bilje i o izmjeni uredaba (EU) br. 228/2013, (EU) br. 652/2014 i (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 69/464/EEZ, 74/647/EEZ, 93/85/EEZ, 98/57/EZ, 2000/29/EZ, 2006/91/EZ i 2007/33/EZ[1]. Taj se koncept ne primjenjuje izvan područja Europske unije. Za potrebe trgovine Europska unija ne zahtijeva od druge stranke da na svojem području uspostavi zaštićena područja. U tim slučajevima primjenjuju se uvjeti područja slobodnog od štetnih organizama. Za potrebe poglavlja 6. i za priznavanje zaštićenih područja primjenjuju se isti uvjeti kao i za područja slobodna od štetnih organizama.

2. U slučaju bilo kakve nedosljednosti između definicija iz Priloga A Sporazumu o SPS-u i definicija koje su dogovorile stranke ili definicija koje su donijeli Codex Alimentarius, OIE i IPPC, prednost imaju definicije utvrđene u Prilogu A Sporazumu o SPS-u.

[1] SL EU L 317, 23.11.2016, str. 4.

ČLANAK 14.4.

Prava i obveze

Stranke potvrđuju svoja prava i obveze u skladu sa Sporazumom o SPS-u. Ništa u ovom poglavlju ne utječe na prava i obveze stranaka prema Sporazumu o SPS-u.

ČLANAK 14.5.

Nadležna tijela

1. Za potrebe ovog poglavlja službeno nadležno tijelo stranke je tijelo koje je, u skladu s pravom te stranke, ovlašteno za provedbu njezinih zakona i propisa obuhvaćenih područjem primjene ovog poglavlja kako bi se osigurala usklađenost s njezinim zahtjevima ili bilo koje drugo tijelo kojem su ta tijela delegirala tu ovlast (dalje u tekstu „nadležna tijela”).

2. Od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma svaka stranka drugoj stranki u pisanom obliku dostavlja nazive nadležnih tijela iz stavka 1., navodeći gdje su te informacije javno dostupne i opis raspodjele nadležnosti među predmetnim nadležnim tijelima.

3. U skladu s člankom 14.11. stavkom 4. stranke se međusobno obavješćuju o svakoj promjeni tih nadležnih tijela.

ČLANAK 14.6.

Opće obveze

1. Proizvodi koji se izvoze iz određene stranke moraju ispunjavati primjenjive sanitarne i fitosanitarne zahtjeve stranke uvoznice.

2. Isti sanitarni i fitosanitarni zahtjevi stranke uvoznice primjenjuju se na cijelo državno područje stranke izvoznice sve dok na cijelom tom državnom području prevladavaju isti sanitarni i fitosanitarni uvjeti, ne dovodeći u pitanje odluke i mjere donesene u skladu s člankom 14.10. Svaka stranka osigurava da se njezine sanitarne i fitosanitarne mjere primjenjuju razmjerno i da ne dovode do samovoljne ili neopravdane diskriminacije među državama članicama Europske unije ili državama Mercosura potpisnicama Sporazuma ondje gdje prevladavaju jednaki ili slični uvjeti, među ostalim između njezina područja i područja druge stranke. Sanitarne i fitosanitarne mjere ne primjenjuju se na način koji bi činio prikriveno ograničavanje trgovine između stranaka.

3. Postupci iz ovog poglavlja primjenjuju se transparentno i bez nepotrebne odgode, a informacije koje se traže ograničene su na ono što je potrebno u svrhu odobrenja, kontrole, inspekcije i provjere.

4. Svaka stranka jamči da su sve naknade uvedene za uvozne postupke radi provjere i osiguravanja ispunjenja sanitarnih i fitosanitarnih zahtjeva izjednačene s naknadama koje se naplaćuju za istovjetne domaće proizvode ili proizvode podrijetlom iz bilo koje druge članice WTO-a te da ne premašuju stvarni trošak usluge.

5. Osim kako je predviđeno u članku 14.14., pri izmjeni sanitarnih i fitosanitarnih uvoznih zahtjeva svaka stranka i, prema potrebi, Mercosur omogućuju prijelazno razdoblje, uzimajući u obzir prirodu izmjene, kako bi se izbjegao nepotreban prekid ili poremećaj trgovinskih tokova proizvoda i kako bi se stranki izvoznici omogućilo da prilagodi svoje izvozne postupke u skladu s tom izmjenom.

6. Provedba ovog poglavlja ne dovodi u pitanje sanitarne i fitosanitarne zahtjeve koji se odnose na trgovinu između stranaka, a važe na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma.

7. Ne dovodeći u pitanje slične odredbe u drugim poglavljima ovog dijela Sporazuma, ništa u ovom poglavlju ne utječe na prava i obveze stranaka da zaštite povjerljive informacije u skladu s odgovarajućim zakonima i drugim propisima svake stranke. Svaka stranka uspostavlja postupke u cilju sprečavanja otkrivanja povjerljivih informacija dobivenih tijekom postupaka iz ovog poglavlja.

8. Svaka stranka osigurava potrebne resurse za djelotvornu provedbu ovog poglavlja.

ČLANAK 14.7.

Mjere za olakšavanje trgovine

Odobrenje postrojenja za uvoz životinja, životinjskih proizvoda, proizvoda životinjskog podrijetla i nusproizvoda životinjskog podrijetla

1. Stranka uvoznica može zahtijevati odobrenje postrojenja koja se nalaze na području stranke izvoznice i iz kojih se obavlja uvoz životinja, životinjskih proizvoda, proizvoda životinjskog podrijetla i nusproizvoda životinjskog podrijetla.

2. Stranka uvoznica to odobrenje izdaje bez prethodne inspekcije pojedinačnih postrojenja pod sljedećim uvjetima:

(a) stranka uvoznica priznala je sustav službenih kontrola nadležnog tijela stranke izvoznice;

(b) stranka uvoznica odobrila je uvoz predmetnih proizvoda; i

(c) nadležno tijelo stranke izvoznice pružilo je dostatna jamstva da su ta postrojenja u skladu sa sanitarnim zahtjevima stranke uvoznice.

3. Stranka izvoznica odobrava izvoz samo iz odobrenih postrojenja iz stavka 1. Stranka izvoznica suspendira ili povlači svoje odobrenje postrojenja koja nisu u skladu sa sanitarnim zahtjevima stranke uvoznice i o toj suspenziji ili povlačenju obavješćuje stranku uvoznicu.

4. Stranka izvoznica predlaže stranki uvoznici popis postrojenja koje treba odobriti. Uz taj popis prilažu se jamstva nadležnog tijela stranke izvoznice da ta postrojenja udovoljavaju jamstvima iz stavka 2. točke (c).

5. Stranka uvoznica odobrava uvoz iz odobrenih objekata najkasnije 40 (četrdeset) radnih dana nakon primitka popisa i jamstava stranke izvoznice iz stavka 4. Ako se traže dodatne informacije pa se odobrenje ne može izdati u roku od 40 (četrdeset) radnih dana, stranka uvoznica o tome obavješćuje stranku izvoznicu i utvrđuje novi rok za to odobrenje. Taj rok ne smije biti dulji od 40 (četrdeset) radnih dana od primitka dodatnih informacija.

6. Stranka uvoznica sastavlja i objavljuje popise odobrenih postrojenja.

7. Stranka uvoznica može odbiti dati odobrenje za postrojenja koja nisu u skladu s njezinim sanitarnim zahtjevima. U takvim slučajevima obavješćuje stranku izvoznicu o tom odbijanju, uključujući njegovo obrazloženje.

8. Stranka uvoznica može obavljati provjere sustava službenih kontrola u skladu s člankom 14.15. Na temelju rezultata tih provjera može izmijeniti popis odobrenih postrojenja.

Sanitarne i fitosanitarne uvozne provjere

9. Svaka stranka bez nepotrebne odgode donosi ili provodi postupke povezane sa sanitarnim i fitosanitarnim uvoznim provjerama koje omogućuju ubrzanje puštanja proizvoda radi uvoza.

10. Svaka stranka prema potrebi pojednostavnjuje kontrole i provjere te smanjuje učestalost sanitarnih i fitosanitarnih uvoznih provjera koje stranka uvoznica provodi nad proizvodima stranke izvoznice. Svoju odluku temelji na:

(a) uključenim rizicima;

(b) provjerama koje provode proizvođači ili uvoznici, koje su potvrdila nadležna tijela stranaka;

(c) jamstvima koja je dalo nadležno tijelo stranke izvoznice da su postrojenja u skladu sa sanitarnim zahtjevima stranke uvoznice; i

(d) međunarodnim smjernicama, normama i preporukama Codexa Alimentariusa, OIE-a ili IPPC-a, ovisno o slučaju.

11. Svaka stranka može primijeniti druge kriterije za pojednostavnjenje kontrola i provjera u skladu sa stavkom 10. ako se njima ne dovode u pitanje zajednički dogovoreni kriteriji koji su u njemu navedeni.

12. Ako se uvoznim provjerama utvrdi neusklađenost sa sanitarnim i fitosanitarnim uvoznim zahtjevima i proizvodi ili pošiljke se odbiju, stranka uvoznica o tome obavješćuje stranku izvoznicu u skladu s postupkom iz članka 14.12. što prije, a najkasnije 5 (pet) radnih dana nakon datuma odbijanja.

13. Ako se uvoznim provjerama utvrdi neusklađenost sa sanitarnim i fitosanitarnim uvoznim zahtjevima, mjere koje stranka uvoznica poduzima opravdavaju se na temelju utvrđene neusklađenosti i ne smiju ograničavati trgovinu više nego što je potrebno za postizanje odgovarajuće razine sanitarne ili fitosanitarne zaštite stranke.

Pojednostavnjenje uvoznih postupaka i postupaka odobravanja Mercosura

14. Stranke prepoznaju različite razine procesa regionalne integracije koje su ostvarene unutar Europske unije, s jedne strane, i unutar Mercosura, s druge strane. Radi olakšavanja trgovine između njihovih područja Mercosur poduzima sve potrebne mjere kako bi za postupke uvoza i odobravanja proizvoda i postrojenja Europske unije postupno uveo sljedeće, ako je primjenjivo:

(a) jedinstveni upitnik;

(b) jedinstveni certifikat; i

(c) jedinstveni popis odobrenih postrojenja.

15. Mercosur će poduzeti sve potrebne mjere za usklađivanje sanitarnih i fitosanitarnih uvoznih zahtjeva, certifikata i uvoznih provjera pojedinačnih država Mercosura potpisnica Sporazuma.

ČLANAK 14.8.

Alternativne mjere

1. Na zahtjev stranke izvoznice stranka uvoznica ispituje osigurava li joj iznimno alternativna sanitarna i fitosanitarna mjera odgovarajuću razinu zaštite. Alternativna mjera može se temeljiti na međunarodnim smjernicama, normama i preporukama Codexa Alimentariusa, OIE-a ili IPPC-a ili na sanitarnim i fitosanitarnim mjerama stranke izvoznice.

2. Članak 14.9. ne primjenjuje se na alternativne sanitarne i fitosanitarne mjere.

ČLANAK 14.9.

Istovrijednost

1. Stranka izvoznica može od stranke uvoznice zatražiti utvrđivanje istovrijednosti, odnosno da je konkretna sanitarna i fitosanitarna mjera ili da su konkretne sanitarne i fitosanitarne mjere povezane s proizvodom ili skupinom proizvoda ili na razini cijelog sustava istovjetne njezinim sanitarnim i fitosanitarnim mjerama.

2. Radi provedbe ovog članka Pododbor iz članka 14.18. daje preporuke za utvrđivanje postupka za priznavanje istovrijednosti na temelju Odluke o provedbi članka 4. Sporazuma o sanitarnim i fitosanitarnim mjerama Odbora WTO-a za sanitarne i fitosanitarne mjere[1] i svih njezinih kasnijih ažuriranja te međunarodnih smjernica, normi i preporuka donesenih u okviru Codexa Alimentariusa, OIE-a i IPPC-a. Taj bi postupak trebao uključivati proces u kojem stranke održavaju savjetovanja kako bi utvrdile istovrijednost sanitarnih i fitosanitarnih mjera, informacije koje se zahtijevaju od stranaka, odgovornosti stranaka i rokove za priznavanje istovrijednosti.

3. Nakon primitka posebnog zahtjeva stranke započinju savjetovanje na temelju postupka koji treba uspostaviti u skladu sa stavkom 2. radi postizanja dogovora o priznavanju istovrijednosti.

[1] Dokument WTO-a G/SPS/19/Rev.2, od 13. srpnja 2004.

4. Stranka uvoznica, na njezin zahtjev, obavješćuje stranku izvoznicu o fazi postupka za procjenu istovrijednosti.

ČLANAK 14.10.

Priznavanje statusa zdravlja životinja i statusa organizama štetnih za biljke te regionalnih uvjeta

1. Stranke uvažavaju koncept podjele na područja i kompartmentalizacije, uključujući područja slobodna od štetnih organizama ili bolesti i područja s niskom prevalencijom štetnih organizama ili bolesti, i primjenjuju ga u trgovini između stranaka u skladu sa Sporazumom o SPS-u, uključujući smjernice za bolju praktičnu provedbu članka 6. Sporazuma o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera koji je donio Odbor WTO-a za sanitarne i fitosanitarne mjere[1], i relevantnim smjernicama, preporukama i normama OIE-a ili IPPC-a.

2. Na zahtjev stranke izvoznice stranka uvoznica odlučuje hoće li priznati područja slobodna od štetnih organizama i bolesti, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama i bolesti te kompartmente stranke izvoznice, prvi put ili nakon izbijanja bolesti životinja ili pojave organizama štetnih za bilje. Stranka uvoznica temelji tu odluku na informacijama koje je stranka izvoznica dostavila u skladu sa Sporazumom o SPS-u i normama OIE-a i IPPC-a te uzima u obzir uspostavu područja slobodnih od štetnih organizama i bolesti, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama i bolesti te kompartmente stranke izvoznice. Stranke primjenjuju postupke utvrđene u Prilogu 14.-A.

[1] Dokument WTO-a G/SPS/48/ od 16. svibnja 2008.

3. Odluka stranke uvoznice u skladu sa stavkom 2. donosi se bez nepotrebne odgode. Ako stranka uvoznica odluči, ne dovodeći u pitanje članak 14.14., priznati područja slobodna od štetnih organizama i bolesti, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama i bolesti te kompartmente stranke izvoznice, bez nepotrebne odgode dopušta trgovinu s tih područja ili kompartmenata.

4. Pododbor iz članka 14.18. može detaljnije razraditi postupak priznavanja područja slobodnih od štetnih organizama i bolesti, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama i bolesti te kompartmenata iz stavka 2., uzimajući u obzir Sporazum o SPS-u i smjernice, norme i preporuke IPPC-a i OIE-a.

Životinje, životinjski proizvodi, proizvodi životinjskog podrijetla i nusproizvodi životinjskog podrijetla

5. Postupak priznavanja područja ili kompartmenata slobodnih od bolesti za životinje, životinjske proizvode, proizvode životinjskog podrijetla i nusproizvode životinjskog podrijetla utvrđen je u stavcima od 7. do 9. i u Prilogu 14.-A.

6. Pri utvrđivanju ili nastavku primjene područja ili kompartmenata iz stavka 2. za životinje, životinjske proizvode, proizvode životinjskog podrijetla i nusproizvode životinjskog podrijetla stranke uzimaju u obzir čimbenike kao što su zemljopisni položaj, ekosustavi, epidemiološki nadzor i djelotvornost sanitarnih i fitosanitarnih kontrola.

7. Najkasnije 60 (šezdeset) radnih dana nakon primitka informacija iz stavka 2. od stranke izvoznice stranka uvoznica:

(a) može se izričito usprotiviti zahtjevu za priznavanje područja ili kompartmenata bez bolesti za životinje, životinjske proizvode, proizvode životinjskog podrijetla i nusproizvode životinjskog podrijetla;

(b) može zatražiti dodatne informacije od stranke izvoznice; ili

(c) može zatražiti provjere u skladu s člankom 14.15.

Stranka uvoznica sve dodatne informacije ocjenjuje u roku od 30 (trideset) radnih dana od njihova primitka. Ako stranka uvoznica zahtijeva provjere, prekida se rok za ocjenjivanje.

8. Stranka uvoznica ubrzava postupak iz stavka 7. ako je OIE službeno priznao da područja ili kompartmenti za koje stranka izvoznica traži priznavanje imaju status „slobodno od bolesti” ili ako je taj status ponovno uspostavljen nakon izbijanja bolesti.

9. Ako nakon provedbe postupka iz stavka 7. stranka uvoznica odluči ne priznati područja ili kompartmente za koje je stranka izvoznica zatražila priznavanje, o svojoj odluci obavješćuje stranku izvoznicu i objašnjava razloge za nepriznavanje predmetnih područja ili kompartmenata te, na zahtjev, održava savjetovanja u skladu s člankom 14.13.

Biljke i biljni proizvodi

10. Svaka stranka sastavlja popis reguliranih štetnih organizama i reguliranih biljaka i biljnih proizvoda za koje postoje fitosanitarni zahtjevi. Stranka uvoznica drugoj stranki stavlja na raspolaganje svoj popis reguliranih štetnih organizama i reguliranih biljaka i biljnih proizvoda te fitosanitarne uvozne zahtjeve koji se na njih primjenjuju. Fitosanitarni zahtjevi za uvoz reguliranih biljaka i biljnih proizvoda ograničeni su na ono što je potrebno za zaštitu zdravlja biljaka ili predviđenu upotrebu biljaka i biljnih proizvoda. Stranka uvoznica obavješćuje drugu stranku o svakoj dodatnoj izjavi koja je potrebna.

11. Stranka uvoznica utvrđuje svoje fitosanitarne zahtjeve uzimajući u obzir fitosanitarni status u stranki izvoznici i, ako to zahtijeva stranka uvoznica, rezultat analize rizika od štetnih organizama. Analiza rizika od štetnih organizama provodi se u skladu s odgovarajućim međunarodnim normama IPPC-a za fitosanitarne mjere. U toj analizi rizika uzimaju se u obzir dostupne znanstvene i tehničke informacije, kao i namjena razmatranih biljaka i biljnih proizvoda.

12. Ako stranka izvoznica podnese zahtjev za izvoz novih proizvoda u drugu stranku, stranka uvoznica ažurira popise iz stavka 10. Ako stranka uvoznica za odobravanje uvoza određenog proizvoda zahtijeva analizu rizika od štetnih organizama, taj se postupak, radi njegova ubrzanja, može temeljiti na analizi rizika od štetnih organizama koja je već provedena za iste ili slične proizvode i na svim dodatnim informacijama koje prema mišljenju stranke uvoznice treba analizirati.

13. Pri provedbi postupka za utvrđivanje statusa štetnog organizma stranke izvoznice, stranka uvoznica uzima u obzir stavke od 10. do 17. ovog članka, Prilog 14.-A i preporuke iz međunarodnih normi IPPC-a za fitosanitarne mjere.

14. Stranke priznaju koncepte područja, mjesta proizvodnje i proizvodne jedinice slobodnih od štetnih organizama, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama kako je navedeno u međunarodnim normama IPPC-a za fitosanitarne mjere te zaštićenih područja, koje će primjenjivati u međusobnoj trgovini.

15. Pri utvrđivanju ili održavanju primjene fitosanitarnih mjera stranka uvoznica uzima u obzir područja, mjesta proizvodnje i proizvodne jedinice slobodne od štetnih organizama, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama te zaštićena područja ako ih je stranka izvoznica uspostavila.

16. Stranka izvoznica obavješćuje drugu stranku o područjima, mjestima proizvodnje i proizvodnim jedinicama slobodnima od štetnih organizama ili područjima s niskom prevalencijom štetnih organizama te na zahtjev dostavlja objašnjenje i popratne informacije kako je predviđeno u odgovarajućoj međunarodnoj normi za fitosanitarne mjere ili kako se to na drugi način smatra primjerenim. Stranka uvoznica priznaje status stranke izvoznice, osim

(a) ako se izričito protivi zahtjevu druge stranke za odobrenje područja, mjesta proizvodnje i proizvodnih jedinica slobodnih od štetnih organizama ili područja s niskom prevalencijom štetnih organizama ili zaštićenih područja ako ih je stranka izvoznica uspostavila;

(b) ako zatraži dodatne informacije od stranke izvoznice;

(c) ako zatraži provjere u skladu s člankom 14.15.; ili

(d) ako pokrene savjetovanje u skladu s člankom 14.13. u roku od 150 (sto pedeset) radnih dana nakon primitka tih informacija.

17. Stranka uvoznica sve dodatne informacije zatražene u skladu sa stavkom 16. ocjenjuje u roku od 90 (devedeset) dana od njihova primitka. Sve provjere koje stranka uvoznica zatraži u skladu sa stavkom 16. provode se u skladu s člankom 14.15., uzimajući u obzir biologiju štetnog organizma i predmetnog bilja. Ako stranka uvoznica zatraži takve provjere, prekida se rok za procjenu dodatnih informacija.

18. Ako stranka uvoznica nakon provedbe postupka iz stavka 16. odluči da neće odobriti područja, mjesta proizvodnje i proizvodne jedinice slobodne od štetnih organizama ili područja s niskom prevalencijom štetnih organizama ili zaštićena područja ako ih je stranka izvoznica uspostavila, a za koje je stranka izvoznica zatražila priznavanje, o svojoj odluci obavješćuje stranku izvoznicu i objašnjava razloge za njihovo neodobravanje te, na zahtjev, održava savjetovanja u skladu s člankom 14.13.

ČLANAK 14.11.

Transparentnost i razmjena informacija

1. Na zahtjev jedne od stranaka, a najkasnije 15 (petnaest) radnih dana od datuma takvog zahtjeva, stranke razmjenjuju informacije o:

(a) postupcima za odobravanje uvoza proizvoda, uključujući, ako je moguće, očekivani rok;

(b) zahtjevima za uvoz određenih proizvoda, uključujući, prema potrebi, obrazac certifikata;

(c) svojem statusu štetnih organizama, uključujući programe nadzora, iskorjenjivanja i obuzdavanja te njihove rezultate kako bi se omogućilo održavanje tog statusa štetnih organizama i poduprle uvozne fitosanitarne mjere;

(d) fazi postupka za odobrenje uvoza određenih proizvoda; i

(e) odnosu između sanitarne i fitosanitarne mjere i međunarodnih smjernica, normi i preporuka te, ako se sanitarna i fitosanitarna mjera ne temelji na međunarodnim smjernicama, normama i preporukama, znanstvenim podacima o neusklađenosti sanitarne i fitosanitarne mjere s međunarodnim smjernicama, normama i preporukama te obrazloženju razloga za takvu mjeru.

2. Ako relevantni znanstveni dokazi nisu dostatni, stranka koja donosi privremenu sanitarnu i fitosanitarnu mjeru dostavlja dostupne informacije na kojima se temelji ta mjera i, ako postoje, dodatne informacije potrebne za objektivniju procjenu rizika te u razumnom roku preispituje sanitarnu i fitosanitarnu mjeru.

3. Stranke, koristeći bilo koja sredstva, javno objavljuju ažurirane informacije o svojim:

(a) sanitarnim i fitosanitarnim zahtjevima za uvoz i postupcima odobrenja; i

(b) popisu reguliranih štetnih organizama.

4. Stranke jedna drugu obavješćuju o:

(a) svim promjenama sanitarnog i fitosanitarnog statusa koji može utjecati na njihovu međusobnu trgovinu;

(b) pitanjima povezanima s razvojem i primjenom sanitarnih i fitosanitarnih mjera koje mogu utjecati na njihovu međusobnu trgovinu; i

(c) svim drugim informacijama relevantnima za djelotvornu provedbu ovog poglavlja.

5. Ne dovodeći u pitanje stavak 1., ako su stranke informacije iz ovog članka stavile na raspolaganje putem obavijesti WTO-u ili odgovarajućem međunarodnom tijelu za normizaciju u skladu s njegovim pravilima ili na javno dostupnim i besplatnim internetskim stranicama stranaka, razmjena informacija u skladu sa stavkom 1. nije potrebna.

6. Svaka stranka određuje kontaktnu točku za komunikaciju o svim pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem i o tome obavješćuje drugu stranku u roku od 1 (jednog) mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma. Svaka stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svim izmjenama tih podataka za kontakt.

ČLANAK 14.12.

Obavijesti

1. Stranke obavješćuju kontaktne točke druge stranke iz članka 14.11. o svakom ozbiljnom ili znatnom riziku za život ili zdravlje ljudi, životinja ili biljaka, uključujući izvanredne situacije povezane s kontrolom hrane ili hrane za životinje, u roku od 2 (dva) radna dana od utvrđivanja tog rizika.

2. Stranke obavješćuju kontaktne točke druge stranke i o rizicima za život ili zdravlje ljudi, životinja ili biljaka koji nisu ozbiljni u razumnom roku koji je dovoljan da se izbjegne ugrožavanje života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka ili postojeća trgovina između stranaka.

3. Obavijesti iz stavaka 1. i 2. prenose se putem utvrđenog sustava obavješćivanja ili u obliku posebnih *ad hoc* obavijesti, u skladu sa zakonodavstvom stranke koja dostavlja obavijest. U oba slučaja obavijest se šalje nadležnim tijelima predmetnih stranaka.

4. Ako stranka koja dostavlja obavijest donese ili provodi sanitarnu i fitosanitarnu mjeru na koju se odnosi ta obavijest (uključujući odbijanje proizvoda ili pošiljke), uz tu se obavijest prilaže obrazloženje razloga koji opravdavaju tu mjeru.

5. Stranka koja dostavlja obavijest dužna je povući svaku obavijest koja se temelji na informacijama za koje je naknadno utvrđeno da nisu potkrijepljene dokazima ili da su prenesene pogreškom. To se povlačenje provodi što prije i o njemu se obavješćuje stranku izvoznicu kako bi se izbjegao negativan učinak na trgovinu između stranaka.

6. Stranke utvrđuju kontaktne točke za obavijesti iz ovog članka i o tome obavješćuju drugu stranku ako te kontaktne točke nisu iste kao one utvrđene u skladu s člankom 14.11. stavkom 6.

ČLANAK 14.13.

Savjetovanja

1. Ne dovodeći u pitanje poglavlje 29., ako se smatra da sanitarne i fitosanitarne mjere ili nacrti tih mjera stranke uvoznice odnosno njihova provedba nisu u skladu s ovim poglavljem, stranke započinju savjetovanje u roku od 60 (šezdeset) dana nakon što stranka izvoznica podnese obrazloženi zahtjev za to savjetovanje.

2. Neovisno o stavku 1., ako je stranka dostavila obavijest u skladu s člankom 14.12. ili ako je ozbiljno zabrinuta zbog rizika za javno zdravlje, zdravlje životinja ili biljaka koji utječe na proizvode kojima stranke međusobno trguju, savjetovanja se na zahtjev stranke održavaju što prije. Svaka stranka u takvim uvjetima nastoji dostaviti informacije koje su potrebne kako bi se izbjegli odnosno ograničili poremećaji u trgovini.

3. Na zahtjev stranke izvoznice stranka uvoznica dostavlja informacije koje su potrebne kako bi se izbjegli odnosno ograničili poremećaji u trgovini. Te informacije obuhvaćaju one iz članka 14.11. stavka 1.

4. Savjetovanja se mogu održavati u razumnom roku koji strankama omogućuje postizanje obostrano zadovoljavajućeg rješenja.

5. Savjetovanja se mogu održati putem e-pošte, videokonferencije, audiokonferencije ili drugim komunikacijskim sredstvom koje je na raspolaganju objema strankama. Stranka koja je zatražila savjetovanje odgovorna je za izradu zapisnika. Zapisnik službeno odobravaju stranke koje sudjeluju u savjetovanju.

6. Ako stranke koje sudjeluju u savjetovanju ne postignu obostrano zadovoljavajuće rješenje, to se pitanje može uputiti pododboru iz članka 14.18.

ČLANAK 14.14.

Hitne mjere

1. Ako stranka donese mjeru za kontrolu ozbiljnih rizika za život ili zdravlje ljudi, životinja i biljaka, tom se mjerom, ne dovodeći u pitanje stavak 2., nastoji spriječiti i pojavljivanje bilo kakvog sanitarnog i fitosanitarnog rizika na području druge stranke.

2. U slučaju ozbiljnih rizika za život ili zdravlje ljudi, životinja ili biljaka, stranka uvoznica može donijeti hitne mjere protiv tih rizika.

3. Kad je riječ o proizvodima u provozu između stranaka, stranka uvoznica razmatra najprikladnije razmjerno rješenje kako bi se izbjegli nepotrebni prekidi trgovine.

4. Mjere iz stavka 2. mogu se donijeti bez prethodne obavijesti u skladu s člankom 14.12. Stranka koja donosi hitne mjere što prije obavješćuje drugu stranku o njihovu donošenju, a u svakom slučaju najkasnije 48 (četrdeset i osam) sati nakon donošenja tih mjera.

5. Svaka stranka može zatražiti informacije o sanitarnom i fitosanitarnom stanju te o donesenim hitnim mjerama. Svaka stranka odgovara na te zahtjeve čim zatražene informacije postanu dostupne.

6. Na zahtjev bilo koje stranke i u skladu s člankom 14.13. stranke održavaju savjetovanje o hitnim mjerama u roku od 15 (petnaest) radnih dana od obavijesti o njihovu uvođenju. Stranke mogu razmotriti mogućnosti za olakšavanje provedbe ili zamjenu hitnih mjera.

ČLANAK 14.15.

Provjere sustava službenih kontrola

1. U okviru područja primjene ovog poglavlja svaka stranka ima pravo:

(a) provoditi provjere, uključujući revizije, sustava službenih kontrola druge stranke, te obavljati posjete radi provjere; i

(b) primati informacije o sustavu službenih kontrola druge stranke i rezultatima kontrola provedenih u okviru tog sustava.

2. Stranka uvoznica određuje prirodu i učestalost provjera, uključujući revizije, uzimajući u obzir zahtjeve za uvoz, inherentna obilježja predmetnog proizvoda, evidenciju prethodnih uvoznih provjera i druge raspoložive informacije, kao što su one o revizijama i inspekcijama koje provodi nadležno tijelo stranke izvoznice.

3. Cilj je tih provjera ocijeniti sposobnost nadležnih tijela stranke izvoznice da se pobrinu za to da proizvodi koji se izvoze ili će se izvoziti ispunjavaju sanitarne i fitosanitarne zahtjeve stranke uvoznice.

4. Posjeti radi provjere provode se bez nepotrebne odgode, a stranka izvoznica obavješćuje se o njima najmanje 60 (šezdeset) radnih dana unaprijed, osim u hitnim slučajevima ili ako stranke odluče drukčije. Stranke se dogovaraju o svakoj izmjeni datuma posjeta.

5. Provjere se provode u skladu s planom revizije koji su dogovorile predmetne stranke i koji se temelji na Smjernicama za osmišljavanje, rad, ocjenjivanje i akreditaciju sustava inspekcije i certifikacije uvoza i izvoza hrane[1]. Stranka uvoznica drugoj stranki obrazlaže razloge za svaku izmjenu plana revizije posjeta.

6. Troškove provjere snosi stranka koja provodi tu provjeru.

7. Stranka koja provodi provjeru šalje nacrt izvješća o provjeri stranki koja je predmet te provjere najkasnije 60 (šezdeset) radnih dana nakon obavljenog posjeta radi provjere. Stranka koja je predmet provjere može iznijeti primjedbe na nacrt izvješća najkasnije 60 (šezdeset) radnih dana od njegova primitka. Primjedbe i akcijski plan prema potrebi se prilažu završnom izvješću. Stranka koja provodi provjeru šalje završno izvješće stranki koja je predmet provjere najkasnije 30 (trideset) radnih dana nakon primitka primjedbi na nacrt izvješća.

8. Svaka mjera koja proizlazi iz provjere mora biti razmjerna utvrđenim nedostacima ili rizicima. Tehnička savjetovanja o tom pitanju održavaju se na zahtjev, u skladu s člankom 14.13.

9. Ako je tijekom provjere utvrđen ozbiljan rizik za javno zdravlje te zdravlje životinja ili biljaka, o tome treba što prije obavijestiti stranku koja je predmet provjere, a u svakom slučaju u roku 10 (deset) radnih dana od završetka provjere.

[1] FAO, CAC/GL 26-1997.

ČLANAK 14.16.

Suradnja u okviru multilateralnih foruma

1. Stranke promiču međusobnu suradnju u okviru multilateralnih foruma relevantnih za sanitarna i fitosanitarna pitanja, posebno u okviru međunarodnih tijela za normizaciju priznatih Sporazumom o SPS-u, i u tu svrhu razmjenjuju informacije.

2. Pododbor za sanitarna i fitosanitarna pitanja iz članka 14.18. forum je za promicanje suradnje iz stavka 1.

ČLANAK 14.17.

Suradnja

1. Stranke nastoje surađivati u provedbi ovog poglavlja i optimizirati njegove rezultate radi povećanja mogućnosti i ostvarivanja najveće koristi. Ta se suradnja razvija unutar pravnog i institucionalnog okvira koji uređuje odnose suradnje između stranaka.

2. Kako bi postigle ciljeve iz stavka 1., stranke razmatraju potrebe za suradnjom koje je utvrdio Pododbor za sanitarna i fitosanitarna pitanja iz članka 6.18.

ČLANAK 4.18.

Pododbor za sanitarna i fitosanitarna pitanja

1. Pododbor za sanitarna i fitosanitarna pitanja, osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4., prvi se put sastaje najkasnije 1 (jednu) godinu nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

2. Osim onih navedenih u člancima 2.4. i 9.9. taj pododbor ima i sljedeće funkcije:

(a) osiguravanje foruma za raspravu o problemima koji proizlaze iz primjene sanitarnih i fitosanitarnih mjera radi postizanja obostrano prihvatljivih rješenja, pod uvjetom da su ih stranke najprije pokušale riješiti u okviru tehničkog savjetovanja u skladu s člankom 14.13. i da je pitanje zatim upućeno pododboru;

(b) osiguravanje foruma za raspravu o informacijama koje se razmjenjuju u skladu s člankom 14.11.;

(c) promicanje razmjene informacija i suradnje na multilateralnim forumima u skladu s člankom 14.16.;

(d) razmjena popisa kontaktnih točaka u skladu s člankom 14.11. stavkom 6. radi dijeljenja informacija povezanih s ovim poglavljem;

(e) obavljanje internih pripremnih aktivnosti potrebnih za izmjenu Priloga 14.-A koju donosi Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu;

(f) davanje preporuka za uspostavu postupka za priznavanje istovrijednosti u skladu s člankom 14.9. stavkom 2.;

(g) detaljnije razrađivanje postupka priznavanja područja slobodnih od štetnih organizama i bolesti, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama i bolesti te kompartmenata u skladu s člankom 14.10. stavkom 4.; i

(h) utvrđivanje potrebe za suradnjom u provedbi ovog poglavlja, u skladu s člankom 14.17. stavkom 2.

ČLANAK 14.19.

Posebno i različito postupanje

Ako u skladu s člankom 10. Sporazuma o SPS-u utvrdi poteškoće s predloženom mjerom o kojoj ga je obavijestila Europska unija, Paragvaj u svojim primjedbama podnesenima Europskoj uniji, u skladu s Prilogom B Sporazumu o SPS-u, može zatražiti raspravu o tom pitanju. Ne dovodeći u pitanje članak 14.13., Europska unija i Paragvaj započinju savjetovanja radi dogovora o:

(a) alternativnim uvjetima uvoza koje bi trebala primijeniti stranka uvoznica u skladu s člankom 14.8. ovog poglavlja;

(b) pružanju tehničke pomoći u skladu s člankom 14.17. ovog poglavlja; ili

(c) prijelaznom razdoblju od šest mjeseci za primjenu predloženih mjera na proizvode iz Paragvaja, koje bi se iznimno mogle produljiti za razdoblje od najviše šest mjeseci.

POGLAVLJE 15.

DIJALOZI O PITANJIMA POVEZANIMA S POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM LANCEM

ČLANAK 15.1.

Ciljevi

Radi jačanja uzajamnog povjerenja i međusobnog razumijevanja stranke uspostavljaju dijaloge i razmjenjuju informacije o:

(a) dobrobiti životinja;

(b) primjeni poljoprivredne biotehnologije;

(c) suzbijanju antimikrobne otpornosti (dalje u tekstu „AMR”); i

(d) znanstvenim pitanjima povezanima sa sigurnošću hrane te zdravljem životinja i biljaka.

ČLANAK 15. 2.

Pododbor za dijaloge o pitanjima povezanima s poljoprivredno-prehrambenim lancem

Pododbor za dijaloge o pitanjima povezanima s poljoprivredno-prehrambenim lancem, osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. obavlja funkcije iz članaka 2.4., 9.9. i 15.7. te se sastaje na razini stručnjaka kako bi vodio dijaloge iz članka 15.1.

ČLANAK 15.3.

Dobrobit životinja

Prepoznajući da su životinje čuvstvena bića, Pododbor za dijaloge o pitanjima povezanima s poljoprivredno-prehrambenim lancem vodi dijalog o, među ostalim, sljedećim pitanjima:

(a) posebnim temama o dobrobiti životinja koje mogu utjecati na uzajamnu trgovinu;

(b) razmjeni informacija, stručnog znanja i iskustva u području dobrobiti životinja kako bi stranke u vlastitu korist poboljšale svoje pristupe regulatornim normama povezanima s postupanjem sa životinjama te uzgojem, držanjem, prijevozom i klanjem životinja;

(c) jačanju suradnje u području istraživanja; i

(d) suradnji u okviru međunarodnih foruma radi unapređenja međunarodnih normi OIE-a o dobrobiti životinja te pristupa koji su se u praksi pokazali najboljima za dobrobit životinja i njihove primjene.

ČLANAK 15.4.

Poljoprivredna biotehnologija

Pododbor za dijaloge o pitanjima povezanima s poljoprivredno-prehrambenim lancem vodi dijalog o poljoprivrednoj biotehnologiji koji će, među ostalim, obuhvaćati sljedeća pitanja:

(a) razmjenu informacija o politikama, zakonodavstvu, smjernicama, dobrim praksama i projektima o biotehnološkim proizvodima;

(b) rasprave o posebnim temama povezanima s biotehnologijom koje mogu utjecati na uzajamnu trgovinu, uključujući suradnju na testiranju genetski modificiranih organizama (dalje u tekstu „GMO”);

(c) razmjenu informacija o temama povezanima s asinkronim odobrenjima GMO-a kako bi se minimizirao mogući utjecaj na trgovinu;

(d) razmjenu informacija o gospodarskim i trgovinskim izgledima za odobravanje GMO-a; i

(e) razmjenu informacija o slučajevima niske razine GMO-a koje nije odobrila stranka uvoznica, ali ih je odobrila stranka izvoznica.

ČLANAK 15.5.

Suzbijanje antimikrobne otpornosti

Pododbor za dijaloge o pitanjima povezanima s poljoprivredno-prehrambenim lancem vodi dijalog o suzbijanju antimikrobne otpornosti koji će, među ostalim, obuhvaćati sljedeća pitanja:

(a) suradnju radi unapređenja postojećih i budućih smjernica, normi, preporuka i mjera osmišljenih u okviru relevantnih međunarodnih organizacija te inicijativa i nacionalnih planova kojima se nastoji promicati razborito i odgovorno korištenje antibiotika, a odnose se na uzgoj životinja i veterinarsku praksu;

(b) suradnju u provedbi preporuka OIE-a, Svjetske zdravstvene organizacije (dalje u tekstu „SZO”) i Codexa Alimentariusa, posebno Kodeksa dobre prakse za smanjenje i suzbijanje antimikrobne otpornosti koja se prenosi hranom (CAC/RCP 61-2005);

(c) razmjenu informacija o dobrim poljoprivrednim praksama;

(d) promicanje istraživanja, inovacija i razvoja; i

(e) promicanje multidisciplinarnih pristupa borbi protiv AMR-a, uključujući pristup „Jedno zdravlje” WHO-a, OIE-a i Codexa Alimentariusa.

ČLANAK 15.6.

Znanstvena pitanja povezana sa sigurnošću hrane te zdravljem životinja i biljaka

1. Stranke bi trebale poticati suradnju među svojim službenim znanstvenim tijelima odgovornima za znanstveni aspekt sigurnosti hrane te zdravlja životinja i biljaka. Tom se suradnjom nastoje produbiti znanstvene informacije dostupne strankama kako bi se poduprli njihovi pristupi regulatornim standardima koji mogu utjecati na uzajamnu trgovinu.

2. Pododbor vodi dijalog o znanstvenim pitanjima povezanima sa sigurnošću hrane te zdravljem životinja i biljaka koji će, među ostalim, obuhvaćati sljedeća pitanja:

(a) razmjenu znanstvenih i tehničkih informacija o sigurnosti hrane i hrane za životinje te zdravlju životinja i biljaka, uključujući procjenu rizika i znanstvene informacije kojima se podupire utvrđivanje najviših dopuštenih količina rezidua;

(b) prikupljanje podataka; i

(c) suradnju u postizanju dogovora u pogledu normi OIE-a, IPPC-a i Codexa Alimentariusa.

ČLANAK 15.7.

Dodatne odredbe

1. Stranke jamče da aktivnosti pododbora iz članka 15.2. ne ugrožavaju neovisnost njihovih nacionalnih ili regionalnih službi. Pododbor za dijaloge o pitanjima povezanima s poljoprivredno-prehrambenim lancem utvrđuje pravila o sukobu interesa za sudionike svojih sastanaka.

2. Ništa u ovom poglavlju ne utječe na prava i obveze svake stranke da zaštiti povjerljive informacije u skladu sa svojim relevantnim zakonodavstvom. Svaka stranka uspostavlja postupke koji sprečavaju otkrivanje povjerljivih informacija dobivenih tijekom procesa uspostavljenih na temelju ovog poglavlja.

3. Uz potpuno poštovanje prava stranaka na regulaciju ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao obveza stranke da:

(a) odstupi od domaćih postupaka za izradu i donošenje regulatornih mjera;

(b) poduzme radnje koje bi ugrozile ili ometale pravodobno donošenje regulatornih mjera za ostvarenje njezinih ciljeva javne politike; ili

(c) prihvatiti bilo koji konkretni regulatorni ishod.

POGLAVLJE 16.

TRGOVINSKA ZAŠTITA I GLOBALNE ZAŠTITNE MJERE

ODJELJAK A

OPĆA NAČELA

ČLANAK 16.1.

Odnos sa Sporazumima WTO-a

1. Ovo se poglavlje primjenjuje ne dovodeći u pitanje prava i obveze stranaka iz Antidampinškog sporazuma, Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama, Sporazuma o zaštitnim mjerama i Dogovora o rješavanju sporova.

2. Stranke izuzimaju bilateralnu trgovinu koja podliježe povlaštenom postupanju od primjene posebnih poljoprivrednih zaštitnih mjera iz Sporazuma o poljoprivredi.

3. Povlaštena pravila o podrijetlu na temelju ovog dijela Sporazuma ne primjenjuju se na trgovinsku zaštitu i ispitne postupke u pogledu globalnih zaštitnih mjera koji se provode u skladu s ovim poglavljem.

ČLANAK 16.2.

Transparentnost

1. Trgovinska zaštita i zaštitne mjere trebale bi biti u potpunosti usklađene s relevantnim zahtjevima WTO-a i temeljiti se na pravednom i transparentnom sustavu.

2. Odmah nakon uvođenja privremene mjere stranka zainteresiranim stranama daje potpuni pristup činjenicama na kojima se temelji utvrđivanje, procjena štete, izračuni dampinške i subvencijske marže te uzročno-posljedična veza. Osim toga, stranka prije konačnog utvrđivanja u potpunosti i smisleno otkriva sve bitne činjenice i razmatranja na kojima se temelji odluka o primjeni mjere. Ovim stavkom ne dovodi se u pitanje članak 6.5. Sporazuma o antidampingu, članak 12.4. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama ni članak 3.2. Sporazuma o zaštitnim mjerama.

3. Stranka sve informacije iz stavka 2. šalje u pisanom obliku, po mogućnosti elektronički, a zainteresiranim stranama trebalo bi dati dovoljno vremena za iznošenje primjedbi. Stranke čija istražna tijela vode elektroničke spise predmeta sve informacije iz stavka 2. mogu objaviti na internetu.

ODJELJAK B

ANTIDAMPINŠKE I KOMPENZACIJSKE MJERE

ČLANAK 16.3.

Pitanja koja se odnose na antidampinške i kompenzacijske mjere

Svaka stranka:

(a) posebno pažljivo analizira prijedloge obveza u pogledu cijena koje su preuzeli izvoznici druge stranke;

(b) podupire uvođenje pristojbe koja je niža od dampinške marže ili marže subvencije ako je ta razina dovoljna za uklanjanje štete nanesene domaćoj industriji;

(c) posebno pažljivo analizira zahtjeve za produljenje važećih mjera protiv izvoznika druge stranke; i

(d) uzima u obzir informacije koje su dostavili industrijski korisnici proizvoda iz ispitnog postupka, uvoznici i, ako je primjenjivo, organizacije koje zastupaju potrošače u kontekstu članka 6.12. Sporazuma o antidampingu i članka 12.10. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama.

ODJELJAK C

GLOBALNE ZAŠTITNE MJERE

ČLANAK 16.4.

Transparentnost globalnih zaštitnih mjera

1. Na zahtjev stranke izvoznice i pod uvjetom da ima bitan interes za izvoz predmetnog proizvoda kako je definirano u stavku 3. ovog članka, stranka koja pokreće ispitni postupak o zaštitnim mjerama ili namjerava donijeti privremene ili konačne zaštitne mjere odmah dostavlja:

(a) informacije iz članka 12.2. Sporazuma o zaštitnim mjerama, u obliku koji je propisao Odbor WTO-a o zaštitnim mjerama;

(b) javnu verziju pritužbe koju je podnijela domaća industrija, ako je primjenjivo; i

(c) javno izvješće u kojem su navedeni nalazi i obrazloženi zaključci o svim važnim činjeničnim i pravnim pitanjima koja se uzimaju u obzir u istrazi o zaštitnim mjerama.

Javno izvješće iz točke (c) ovog stavka sadržava analizu na temelju koje se šteta pripisuje čimbenicima koji je uzrokuju i u njemu se navodi metoda korištena za definiranje zaštitnih mjera.

2. Ako se dostavljaju informacije u skladu s ovim člankom, stranka uvoznica nudi održavanje neformalnog savjetovanja sa strankom izvoznicom radi pregleda dostavljenih informacija.

3. Za potrebe ovog članka smatra se da stranka ima bitan interes ako je tijekom posljednjeg trogodišnjeg razdoblja bila među pet najvećih dobavljača uvezenog predmetnog proizvoda, mjereno u smislu apsolutne količine ili vrijednosti.

ČLANAK 16.5.

Primjena konačnih mjera

1. Stranka koja donosi globalne zaštitne mjere nastoji te mjere primijeniti tako da što manje utječu na bilateralnu trgovinu.

2. Stranka uvoznica nudi održavanje savjetovanja sa strankom izvoznicom radi preispitivanja pitanja iz stavka 1. Stranka uvoznica ne donosi mjere dok traje razdoblje od 30 (trideset) dana od dana na koji je ponudila održavanje neformalnog savjetovanja.

ODJELJAK D

RJEŠAVANJE SPOROVA

ČLANAK 16.6.

Neprimjena rješavanja sporova

Nijedna stranka nema pravo na rješavanje sporova na temelju poglavlja 29. ni za jedno pitanje koje proizlazi iz ovog poglavlja.

POGLAVLJE 17.

BILATERALNE ZAŠTITNE MJERE

ODJELJAK A

PODRUČJE PRIMJENE

ČLANAK 17.1.

Područje primjene

1. Odjeljci od B do I ovog poglavlja primjenjuju se na svu robu osim vozila razvrstanih u tarifne brojeve HS 8703 i 8704.

2. Odredbe koje se primjenjuju na vozila razvrstana u tarifne brojeve HS 8703 i 8704 detaljno su opisane u Prilogu 17.-A.

ODJELJAK B

DEFINICIJE

ČLANAK 17.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „nadležno tijelo koje provodi ispitni postupak” znači:

i. u slučaju Europske unije, Europska komisija; i

ii. u slučaju Mercosura, *Ministerio de Economía* ili njegov sljednik u Argentini, *Secretaria de Comércio Exterior Ministério do Desenvolvimento, Indústria, Comércio e Serviços* ili njegov sljednik u Brazilu, *Ministerio de Industria y Comercio* ili njegov sljednik u Paragvaju te *Asesoría de Política Comercial del Ministerio de Economía y Finanzas* ili njegov sljednik u Urugvaju;

(b) „domaća industrija” znači proizvođači u cjelini koji proizvode istovjetne ili izravno konkurentske proizvode, koji posluju na državnom području stranke ili, ako to nije moguće, proizvođači čija ukupna proizvodnja istovjetnih ili izravno konkurentskih proizvoda obično čini više od 50 % (pedeset posto), a u iznimnim okolnostima najmanje 25 % (dvadeset pet posto) ukupne proizvodnje tih proizvoda;

(c) „zainteresirane strane” uključuju:

i. izvoznike ili strane proizvođače ili uvoznike proizvoda koji je predmet postupka, ili trgovinsko ili poslovno udruženje čije članove većinom čine proizvođači, izvoznici ili uvoznici tog proizvoda;

ii. vladu stranke izvoznice; i

iii. proizvođače istovjetnog ili izravno konkurentskog proizvoda u stranki uvoznici ili trgovinskom i poslovnom udruženju čiji članovi pretežito proizvode istovjetni ili izravno konkurentski proizvod na području stranke uvoznice;

ovaj popis ne sprečava stranke da omoguće da se kao zainteresirane strane uključe i druge strane ili domaće strane.

(d) „istovjetan ili izravno konkurentski proizvod” znači:

i. proizvod koji je identičan, što znači u svim aspektima istovjetan, predmetnom proizvodu;

ii. drugi proizvod koji, iako nije istovjetan u svim aspektima, ima obilježja koja su vrlo slična obilježjima predmetnog proizvoda; ili

iii. proizvod koji se izravno natječe na unutarnjem tržištu stranke uvoznice s obzirom na stupanj zamjenjivosti, osnovna fizička svojstva i tehničke specifikacije, konačnu uporabu i distribucijske kanale;

popis tih čimbenika nije konačan niti se jedan ili više tih čimbenika mogu smatrati odlučujućima;

(e) „ozbiljna šteta” znači bitno opće narušavanje položaja domaće industrije;

(f) „prijetnja ozbiljne štete” znači ozbiljna šteta koja je očito neminovna na temelju činjenica, a ne pukih tvrdnji, nagađanja ili male vjerojatnosti; i

(g) „prijelazno razdoblje” znači:

i. 12 (dvanaest) godina od stupanja na snagu ovog Sporazuma; ili

ii. za robu osim vozila razvrstanih u tarifne brojeve HS 8703 i 8704 za koje je u rasporedu ukidanja carina stranke koja primjenjuje mjere predviđeno ukidanje carina u roku od najmanje 10 (deset) godina, 18 (osamnaest) godina od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ODJELJAK C

UVJETI PRIMJENE BILATERALNIH ZAŠTITNIH MJERA

ČLANAK 17.3.

Primjena bilateralnih zaštitnih mjera

1. Ne dovodeći u pitanje prava i obveze iz poglavlja 16., stranka za robu osim vozila razvrstanih u tarifne brojeve HS 8703 i 8704 u iznimnim okolnostima može primijeniti bilateralne zaštitne mjere pod uvjetima utvrđenima u ovom odjeljku ako se nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma uvoz proizvoda pod povlaštenim uvjetima iz druge stranke povećao u apsolutnim količinama ili u odnosu na domaću proizvodnju ili potrošnju i pod takvim uvjetima da uzrokuje ili prijeti da će uzrokovati ozbiljnu štetu njezinoj domaćoj industriji istovjetnih ili izravno konkurentskih proizvoda.

2. Za robu navedenu u stavku 1. bilateralne zaštitne mjere primjenjuju se samo u mjeri potrebnoj kako bi se spriječila ili otklonila ozbiljna šteta ili prijetnja ozbiljne štete.

3. Bilateralne zaštitne mjere primjenjuju se nakon ispitnog postupka koji provode nadležna tijela stranke uvoznice u skladu s postupcima utvrđenima u ovom poglavlju.

ČLANAK 17.4.

Rok za primjenu bilateralnih zaštitnih mjera

Stranka ne primjenjuje, produljuje niti zadržava na snazi bilateralnu zaštitnu mjeru nakon isteka prijelaznog razdoblja.

ČLANAK 17.5.

Uvjeti i ograničenja

1. Mercosur može donijeti bilateralne zaštitne mjere za uvoz iz Europske unije:

(a) kao pojedinačni subjekt, pod uvjetom da su ispunjeni svi zahtjevi za utvrđivanje ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete koju uzrokuje uvoz proizvoda pod povlaštenim uvjetima, na temelju uvjeta koji se primjenjuju na Mercosur; ili

(b) za račun najmanje jedne države Mercosura potpisnice Sporazuma, u kojem se slučaju zahtjevi za utvrđivanje ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete uzrokovane uvozom proizvoda pod povlaštenim uvjetima temelje na uvjetima koji prevladavaju u relevantnoj državi Mercosura potpisnici Sporazuma ili državama Mercosura potpisnicama carinske unije, pri čemu je ta mjera ograničena na tu državu Mercosura potpisnicu Sporazuma ili te države Mercosura potpisnice Sporazuma. Donošenje bilateralne zaštitne mjere koju Mercosur provodi za račun najmanje jedne države Mercosura potpisnice Sporazuma ne sprečava drugu državu Mercosura potpisnicu Sporazuma da kasnije donese mjeru za isti proizvod.

2. Europska unija može primijeniti bilateralne zaštitne mjere na uvoz iz Mercosura kao pojedinačnog subjekta ili iz jedne ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma ako je ozbiljna šteta ili prijetnja ozbiljne štete prouzročena uvozom proizvoda pod povlaštenim uvjetima.

3. Ako Europska unija utvrdi da se mjera primjenjuje na Mercosur kao pojedinačni subjekt, Paragvaj se izuzima od primjene mjere, osim ako rezultat ispitnog postupka pokaže da je ozbiljna šteta ili prijetnja ozbiljne štete prouzročena i uvozom proizvoda iz Paragvaja pod povlaštenim uvjetima.

ODJELJAK D

OBLIK I TRAJANJE BILATERALNIH ZAŠTITNIH MJERA

ČLANAK 17.6.

Oblik bilateralnih zaštitnih mjera

Kad je riječ o robi osim vozila razvrstanih u tarifne brojeve HS 8703 i 8704, bilateralne zaštitne mjere donesene u skladu s ovim poglavljem sastoje se od:

(a) privremene suspenzije primjene Priloga 10.-A na predmetni proizvod predviđene ovim Sporazumom; ili

(b) privremenog sniženja carinske povlastice za predmetni proizvod tako da carinska stopa ne premašuje nižu od sljedećih vrijednosti:

i. carinsku stopu koja se primjenjuje po načelu najpovlaštenije nacije koja je na snazi u trenutku poduzimanja mjere; i

ii. osnovnu carinsku stopu na proizvod iz Priloga 10.-A.

ČLANAK 17.7.

Povlaštena stopa

Nakon završetka bilateralne zaštitne mjere, povlaštena stopa je ona koja bi se primjenjivala na proizvod u nedostatku mjere iz Priloga 10.-A.

ČLANAK 17.8.

Trajanje bilateralnih zaštitnih mjera

Bilateralne zaštitne mjere primjenjuju se samo u razdoblju koje je potrebno da bi se spriječila ili otklonila ozbiljna šteta i olakšala prilagodba domaće industrije. To razdoblje, uključujući razdoblje primjene bilo koje privremene mjere, ne smije biti dulje od 2 (dvije) godine.

ČLANAK 17.9.

Produljenje bilateralnih zaštitnih mjera

1. Bilateralne zaštitne mjere mogu se produljiti jednom za razdoblje koje ne smije premašiti prvotno predviđeno razdoblje primjene ako se u skladu s postupcima navedenima u ovom poglavlju utvrdi da je mjera i dalje potrebna za sprečavanje ili otklanjanje ozbiljne štete i ako domaća industrija dostavi dokaze o prilagodbi. Produljena mjera ne smije biti restriktivnija nego što je bila na kraju početnog razdoblja.

2. Nijedna zaštitna mjera ne smije se ponovno primjenjivati na uvoz proizvoda iz Priloga 10.-A koji je već bio predmet takve mjere, osim ako je isteklo razdoblje koje je jednako polovini ukupnog trajanja prethodne zaštitne mjere.

ODJELJAK E

ISPITNI POSTUPAK I POSTUPAK TRANSPARENTNOSTI

ČLANAK 17.10.

Ispitni postupak

1. Pri provedbi ispitnog postupka kako bi se utvrdilo je li povećani uvoz uzrokovao ili prijeti da će uzrokovati ozbiljnu štetu domaćoj industriji kako je navedeno u članku 17.3. nadležno tijelo koje provodi ispitni postupak ocjenjuje sve relevantne objektivne i mjerljive čimbenike koji utječu na stanje te industrije, osobito stopu i iznos povećanja uvoza predmetnog proizvoda u apsolutnom i relativnom smislu, udio domaćeg tržišta koji je preuzeo povećani uvoz te promjene u razini prodaje, uključujući cijene, proizvodnju, produktivnost, iskorištenost kapaciteta, dobit i gubitke te zaposlenost.

2. Nadležno tijelo koje provodi ispitni postupak na temelju objektivnih dokaza dokazuje uzročno-posljedičnu vezu između povećanja uvoza predmetnog proizvoda i ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete. Osim toga, ocjenjuje sve poznate čimbenike osim povećanja uvoza pod povlaštenim uvjetima ovog Sporazuma koji bi istodobno mogli nanijeti štetu domaćoj industriji. Učinci povećanja uvoza predmetnih proizvoda iz drugih zemalja ne pripisuju se uvozu pod povlaštenim uvjetima.

3. Pri provedbi ispitnog postupka o šteti iz stavka 1. nadležno tijelo koje provodi ispitni postupak trebalo bi prikupiti podatke za razdoblje od najmanje 36 (trideset šest) mjeseci koje završava što bliže datumu podnošenja zahtjeva za pokretanje ispitnog postupka.

ČLANAK 17.11.

Pokretanje ispitnog postupka

1. Ako postoje dostatni dokazi *prima facie* koji opravdavaju takvo pokretanje, bilateralni ispitni postupak o zaštitnim mjerama može se pokrenuti na zahtjev:

(a) domaće industrije ili trgovinskog i poslovnog udruženja koje djeluje za račun domaćih proizvođača istovjetnih ili izravno konkurentskih proizvoda u stranki uvoznici; ili

(b) najmanje jedne države članice Europske unije ili države Mercosura potpisnice Sporazuma koje su uvoznice.

2. Zahtjev za pokretanje ispitnog postupka sadržava najmanje sljedeće podatke:

(a) naziv i opis uvezenog predmetnog proizvoda, njegov tarifni broj i važeće tarifno postupanje te naziv i opis istovjetnog ili izravno konkurentskog proizvoda;

(b) nazive i adrese proizvođača ili udruženja koji podnose zahtjev, ako je primjenjivo;

(c) ako je dostupan, popis svih poznatih proizvođača istovjetnog ili izravno konkurentskog proizvoda; i

(d) dokaz da su ispunjeni uvjeti za uvođenje zaštitne mjere iz članka 17.3. stavka 1.

Za potrebe točke (d) ovog stavka zahtjev za pokretanje ispitnog postupka sadržava sljedeće informacije:

i. obujam proizvodnje proizvođača koji podnose zahtjev ili su u njemu zastupljeni i procjenu proizvodnje drugih poznatih proizvođača istovjetnog ili izravno konkurentskog proizvoda;

ii. stopu i iznos povećanja ukupnog i bilateralnog uvoza predmetnog proizvoda u apsolutnom i relativnom smislu, za najmanje 36 (trideset šest) mjeseci prije datuma podnošenja zahtjeva za pokretanje ispitnog postupka, za koji su dostupni podaci;

iii. razinu uvoznih cijena tijekom istog razdoblja; i

iv. ako su informacije dostupne, objektivne i mjerljive podatke o istovjetnom ili izravno konkurentskom proizvodu, o obujmu ukupne proizvodnje i ukupne prodaje na unutarnjem tržištu, zalihama, cijenama za unutarnje tržište, produktivnosti, iskorištenosti kapaciteta, zaposlenosti, dobiti i gubicima te tržišnom udjelu društava koja su podnijela zahtjev ili onih koja su u njemu zastupljena, za najmanje posljednjih 36 (trideset šest) mjeseci prije podnošenja zahtjeva, za koje su dostupne informacije.

ČLANAK 17.12.

Povjerljive informacije

1. Nakon dokazivanja uzroka, nadležna tijela koja provode ispitni postupak povjerljivo tretiraju sve informacije koje su po svojoj prirodi povjerljive ili koje su dostavljene na povjerljivoj osnovi. Te se informacije ne otkrivaju bez dozvole zainteresirane strane koja ih je dostavila. Od zainteresirane strane koja dostavlja povjerljive informacije može se zatražiti da dostavi njihove sažetke koji nisu povjerljivi, a ako zainteresirana strana navede da se takve informacije ne mogu sažeti, treba navesti razloge zašto se ne može dostaviti sažetak.

2. Neovisno o stavku 1., ako nadležna tijela utvrde da zahtjev u pogledu povjerljivosti nije utemeljen te ako zainteresirana strana ne želi objaviti tu informaciju niti dopustiti njezino otkrivanje u općenitom ili sažetom obliku, nadležna tijela mogu tu informaciju zanemariti, osim ako se iz odgovarajućih izvora može potvrditi da su te informacije točne.

3. Ako se informacije o proizvodnji, proizvodnom kapacitetu, zaposlenosti, plaćama, obujmu i vrijednosti domaće prodaje ili prosječnoj cijeni iznose na povjerljivoj osnovi, nadležna tijela koja provode ispitni postupak osiguravaju dostavu smislenih sažetaka koji nisu povjerljivi i u kojima se otkrivaju barem agregirani podaci ili, u slučajevima u kojima bi otkrivanje agregiranih podataka narušilo povjerljivost podataka društva, indeksi za svako razdoblje od 12 (dvanaest) mjeseci koje je predmet ispitnog postupka, kako bi se zainteresiranim stranama osiguralo ostvarivanje prava na obranu. U tom bi pogledu trebalo razmotriti zahtjeve za povjerljivost u situacijama u kojima to opravdavaju određene strukture tržišta ili domaće industrije. Ovom se odredbom ne sprečava dostavljanje detaljnijih sažetaka koji nisu povjerljivi.

4. Zahtjevi za povjerljivost nisu opravdani za informacije o osnovnim tehničkim standardima i standardima kvalitete ili uporabama predmetnog proizvoda. Zahtjevi za povjerljivost informacija o identitetu podnositelja zahtjeva i drugih poznatih proizvodnih poduzeća koja nisu dio predstavke opravdani su samo u iznimnim okolnostima, što su nadležna tijela koja provode ispitni postupak dužna obrazložiti. U tom pogledu zahtjevi za povjerljivost ne mogu se opravdati pukim tvrdnjama. Ako se identitet podnositelja zahtjeva ne može otkriti, nadležna tijela koja provode ispitni postupak otkrivaju ukupan broj proizvođača uključenih u domaću industriju i udio proizvodnje koji podnositelji zahtjeva čine u ukupnoj proizvodnji domaće industrije.

ČLANAK 17.13.

Rokovi za provedbu ispitnog postupka

Razdoblje od datuma objave odluke o pokretanju ispitnog postupka do objave konačne odluke ne bi trebalo biti dulje od 1 (jedne) godine. U iznimnim okolnostima može se produljiti, ali ni u kojem slučaju ne smije biti dulje od 18 (osamnaest) mjeseci. Stranka ne primjenjuje zaštitne mjere ako nadležna tijela koja provode ispitni postupak nisu poštovala taj rok.

ČLANAK 17.14.

Transparentnost

Svaka stranka uspostavlja ili vodi transparentne, djelotvorne i pravične postupke za nepristranu i razumnu primjenu zaštitnih mjera u skladu s ovim poglavljem.

ODJELJAK F

PRIVREMENE ZAŠTITNE MJERE

ČLANAK 17.15.

Privremene zaštitne mjere

1. U kritičnim okolnostima u kojima odgoda može uzrokovati štetu koju bi bilo teško otkloniti stranka nakon slanja obavijesti može uvesti privremenu zaštitnu mjeru na temelju prethodnog utvrđivanja da postoje jasni dokazi da se uvoz pod povlaštenim uvjetima povećao i da je uzrokovao ili prijeti da će uzrokovati ozbiljnu štetu. Privremena mjera ne smije trajati dulje od 200 (dvjesto) dana, tijekom kojih se moraju ispuniti zahtjevi iz ovog poglavlja. Ako se u konačnoj odluci zaključi da nije bilo ozbiljne štete ili prijetnje domaćoj industriji uzrokovane uvozom pod povlaštenim uvjetima, iznos povećanja carine ili privremeno jamstvo, ako je prikupljeno ili uvedeno na temelju privremenih mjera, odmah se vraća, u skladu s domaćim propisima odgovarajuće stranke.

2. Privremene zaštitne mjere ne poduzimaju se protiv Paragvaja, osim ako prethodno utvrđivanje u skladu sa stavkom 1. pokaže da je ozbiljnu štetu ili prijetnju ozbiljne štete prouzročio i uvoz proizvoda iz Paragvaja pod povlaštenim uvjetima.

ODJELJAK G

JAVNE OBAVIJESTI

ČLANAK 17.16.

Javna obavijest o pokretanju ispitnog postupka

Javna obavijest o pokretanju ispitnog postupka o zaštitnim mjerama sadržava sljedeće podatke:

(a) ime podnositelja zahtjeva;

(b) potpuni opis uvezenog proizvoda iz ispitnog postupka i njegovo razvrstavanje prema Harmoniziranom sustavu;

(c) rok za podnošenje zahtjeva za saslušanje;

(d) rokove za registraciju zainteresirane strane i za dostavu informacija, izjava i drugih dokumenata;

(e) adresu na kojoj se mogu pregledati zahtjev i drugi dokumenti povezani s ispitnom postupkom;

(f) naziv, adresu i e-adresu ili broj telefona ili telefaksa ustanove koja može pružiti dodatne informacije; i

(g) sažetak činjenica na kojima se temelji pokretanje ispitnog postupka, uključujući podatke o uvozu koji se navodno povećao u apsolutnom ili relativnom smislu u odnosu na ukupnu proizvodnju i analizu stanja domaće industrije na temelju svih elemenata navedenih u zahtjevu.

ČLANAK 17.17.

Javna obavijest o primjeni bilateralnih zaštitnih mjera

Javna obavijest o odluci o primjeni privremene zaštitne mjere i o primjeni ili neprimjeni konačne zaštitne mjere uključuje sljedeće informacije:

(a) potpuni opis proizvoda koji su predmet zaštitne mjere i njihovo razvrstavanje u carinsku tarifu prema Harmoniziranom sustavu;

(b) informacije i dokaze na temelju kojih je donesena odluka, kao što su:

i. povećanje povlaštenog uvoza, ako je primjenjivo;

ii. stanje domaće industrije;

iii. postojanje uzročno-posljedične veze između povećanog povlaštenog uvoza predmetnih proizvoda i ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete domaćoj industriji, ako je primjenjivo; i

iv. u slučaju prethodnog utvrđivanja, kritične okolnosti;

(c) druge obrazložene nalaze i zaključke o svim relevantnim činjeničnim i pravnim pitanjima;

(d) opis mjere koju treba donijeti, ako je primjenjivo; i

(e) datum stupanja na snagu mjere i njezino trajanje, ako je primjenjivo.

ODJELJAK H

OBAVJEŠĆIVANJE I SAVJETOVANJE

ČLANAK 17.18.

Obavijesti

1. Stranka uvoznica pisanim putem obavješćuje stranku izvoznicu o odluci o:

(a) pokretanju ispitnog postupka u skladu s ovim poglavljem;

(b) primjeni privremene zaštitne mjere; i

(c) primjeni konačne zaštitne mjere.

2. Stranka uvoznica obavješćuje o odluci najkasnije 10 (deset) dana nakon njezine objave te joj prilaže odgovarajuću javnu obavijest. U slučaju odluke o pokretanju ispitnog postupka uz obavijest se prilaže primjerak zahtjeva za pokretanje ispitnog postupka.

ČLANAK 17.19.

Savjetovanja

1. Ako stranka utvrdi da su ispunjeni uvjeti za uvođenje konačne mjere, šalje pisanu obavijest o tome i pritom poziva drugu stranku na savjetovanje.

2. Obavijest i poziv na savjetovanje iz stavka 1. dostavljaju se najmanje 30 (trideset) dana prije očekivanog stupanja na snagu konačne mjere. Ako obavijest nije dostavljena, stranka nije dužna primijeniti konačnu mjeru.

3. Obavijest iz stavka 1. sadržava:

(a) podatke i objektivne informacije kojima se dokazuje ozbiljna šteta ili prijetnja ozbiljne štete domaćoj industriji uzrokovana povećanjem uvoza pod povlaštenim uvjetima;

(b) potpuni opis uvezenog proizvoda koji je predmet mjere i njegovo razvrstavanje prema Harmoniziranom sustavu;

(c) opis predložene mjere;

(d) datum stupanja na snagu mjere i njezino trajanje; i

(e) poziv na savjetovanje.

4. U okviru savjetovanja iz stavka 1. nastoji se postići uzajamno razumijevanje javno poznatih činjenica i omogućiti razmjena mišljenja kako bi se postiglo obostrano zadovoljavajuće rješenje. Ako se u roku od 30 (trideset) dana od obavijesti iz stavka 1. ne postigne zadovoljavajuće rješenje, stranka može primijeniti mjeru nakon isteka tog razdoblja.

5. Stranka koja je primila obavijest može u bilo kojoj fazi ispitnog postupka zatražiti savjetovanje s drugom strankom ili sve dodatne informacije koje smatra potrebnima.

ODJELJAK I.

NAJUDALJENIJE REGIJE EUROPSKE UNIJE[1]

ČLANAK 17.20.

Najudaljenije regije Europske unije

1. Neovisno o članku 17.3., ako se proizvod podrijetlom iz jedne ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma uvozi pod povlaštenim uvjetima na područje jedne ili više najudaljenijih regija Europske unije u povećanim količinama i pod uvjetima koji uzrokuju ili prijete da će uzrokovati ozbiljno pogoršanje gospodarskog stanja najudaljenijih regija Europske unije, Europska unija iznimno može poduzeti zaštitne mjere ograničene na područje predmetnih regija, osim ako se postigne obostrano zadovoljavajuće rješenje.

[1] U trenutku stupanja na snagu ovog Sporazuma najudaljenije regije Europske unije su Guadeloupe, Francuska Gijana, Martinique, Mayotte, Réunion, Sveti Martin, Azori, Madeira i Kanarski otoci. Ovaj se članak primjenjuje i na zemlju ili prekomorsko područje koje svoj status promijeni u status najudaljenije regije na temelju odluke Europskog vijeća u skladu s postupkom iz članka 355. stavka 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije nakon datuma stupanja na snagu te odluke. Ako najudaljenija regija Europske unije promijeni svoj status istim postupkom, ovaj se članak u skladu s tim prestaje primjenjivati nakon stupanja na snagu odluke Europskog vijeća. Europska unija u pisanom obliku obavješćuje drugu stranku o svim promjenama područja koja se smatraju najudaljenijim regijama Europske unije.

2. Ne dovodeći u pitanje stavak 1., druga pravila utvrđena u ovom poglavlju koja se primjenjuju na bilateralne zaštitne mjere primjenjuju se i na sve zaštitne mjere donesene na temelju ovog članka.

3. Za potrebe stavka 1. ozbiljno pogoršanje znači velike poteškoće u gospodarskom sektoru u kojem se proizvode istovjetni ili izravno konkurentski proizvodi. Ozbiljno pogoršanje utvrđuje se na temelju objektivnih čimbenika, uključujući sljedeće elemente:

(a) povećanje obujma uvoza u apsolutnom ili relativnom smislu u odnosu na domaću proizvodnju i uvoz iz drugih zemalja; i

(b) učinak uvoza na stanje u predmetnoj industriji ili gospodarskom sektoru, što uključuje razinu prodaje, proizvodnje, financijsku situaciju i zaposlenost.

POGLAVLJE 18.

TRGOVINA USLUGAMA I OSNIVANJE POSLOVNE JEDINICE

ODJELJAK A

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 18.1.

Cilj i područje primjene

1. Ponovno potvrđujući svoje obveze na temelju Sporazuma o WTO-u, stranke utvrđuju potrebne aranžmane za liberalizaciju trgovine uslugama i osnivanja poslovne jedinice.

2. Ništa u ovom poglavlju ne tumači se kao zahtjev za privatizaciju javnih usluga ili uvođenje bilo kakve obveze u pogledu javne nabave.

3. Odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju se na subvencije ili bespovratna sredstva koje dodjeljuju stranke, uključujući vladine zajmove, jamstva i osiguranje.

4. U skladu s odredbama ovog poglavlja svaka stranka zadržava pravo reguliranja, uvođenja novih propisa ili pružanja usluga kako bi ispunila svoje ciljeve politike.

5. Odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju se na sustave socijalne sigurnosti svake stranke.

6. Odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju se na usluge koje se pružaju ili djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti, odnosno na sve usluge koje se pružaju ili na bilo koju djelatnost koja se ne obavlja ni na komercijalnoj osnovi ni u okviru tržišnog natjecanja s jednim ili više pružatelja usluga ili ulagača.

7. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjere svake stranke koje utječu na trgovinu uslugama i osnivanje poslovne jedinice, uz iznimku:

(a) nacionalne pomorske kabotaže[1];

(b) domaćih i međunarodnih usluga zračnog prijevoza, neovisno o tome je li riječ o linijskom ili izvanlinijskom prijevozu, i usluga koje su izravno povezane s ostvarivanjem prometnih prava, osim:

i. usluga popravka i održavanja zrakoplova za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa;

ii. usluga prodaje i stavljanja na tržište usluga u zračnom prometu;

iii. usluga računalnog sustava rezervacija („CRS”); i

[1] Ne dovodeći u pitanje opseg aktivnosti koje se u skladu s mjerodavnim nacionalnim zakonodavstvom mogu smatrati kabotažom, nacionalna pomorska kabotaža u smislu ovog poglavlja obuhvaća prijevoz putnika ili robe između luke ili mjesta u državi Mercosura potpisnici Sporazuma ili državi članici Europske unije i druge luke ili mjesta u istoj državi Mercosura potpisnici Sporazuma ili državi članici Europske unije, uključujući njihove epikontinentalne pojase, kako je predviđeno Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS) te promet koji započinje i završava u istoj luci ili mjestu u državi Mercosura potpisnici Sporazuma ili državi članici Europske unije.

iv. zemaljskih usluga;

(c) unutarnje plovidbe; i

(d) audiovizualnih usluga.

ČLANAK 18.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

(a) „korištenje u inozemstvu" znači pružanje usluge na državnom području stranke korisniku usluge druge stranke (2. način);

(b) „prekogranično pružanje usluga" znači pružanje usluge s područja jedne stranke na područje druge stranke (1. način);

(c) „gospodarska djelatnost" uključuje svaku djelatnost gospodarske prirode, bez obzira na to je li povezana s uslužnim ili neuslužnim sektorom, podložno odredbama članka 18.1.;

(d) „poduzeće" znači pravna osoba stranke ili podružnica ili predstavništvo te pravne osobe stranke koja je osnovana osnivanjem poslovne jedinice, kako je definirano u skladu s ovim člankom;

(e) „privremeni ulazak i boravak fizičkih osoba” znači ulazak i privremeni boravak ključnog osoblja, diplomiranih vježbenika, prodavatelja robe i usluga, ugovornih pružatelja usluga i neovisnih stručnjaka stranke na državnom području druge stranke, u skladu s odjeljkom B ovog poglavlja;

(f) „osnivanje poslovne jedinice” znači:

i. osnivanje, stjecanje ili održavanje pravne osobe[1]; ili

ii. osnivanje ili održavanje podružnice ili predstavništva pravne osobe na području stranke za potrebe obavljanja gospodarske djelatnosti;

(g) „ulagač” stranke znači svaka osoba koja želi obavljati ili obavlja gospodarsku djelatnost osnivanjem poslovne jedinice na državnom području druge stranke[2];

[1] Smatra se da pojmovi „osnivanje” i „stjecanje” pravne osobe uključuju sudjelovanje u kapitalu pravne osobe radi osnivanja ili održavanja trajnih gospodarskih veza.

[2] Ako gospodarsku djelatnost ne obavlja izravno pravna osoba, već se ona obavlja kroz druge oblike poslovnog nastana poput podružnice ili predstavništva, ulagaču (odnosno pravnoj osobi) ipak se preko takve poslovne jedinice odobrava tretman predviđen za ulagače na temelju dijela III. Sporazuma. Takav se tretman primjenjuje i na poslovnu jedinicu putem koje se obavlja gospodarska djelatnost, a ne treba ga primjenjivati na druge dijelove ulagača koji se nalaze izvan područja na kojem se obavlja gospodarska djelatnost.

(h) „pravna osoba” znači pravni subjekt koji je propisno osnovan ili na drugi način organiziran u skladu s primjenjivim pravom, radi stjecanja dobiti ili zbog drugog razloga, neovisno o tome je li u privatnom ili državnom vlasništvu, uključujući bilo koje trgovačko društvo, zakladu, partnerstvo, zajednički pothvat, trgovca pojedinca ili udruženje;

(i) pravna osoba je:

i. „u vlasništvu” fizičke ili pravne osobe stranke ako je više od 50 % njezina vlasničkoga kapitala u stvarnom vlasništvu fizičkih ili pravnih osobe te stranke; i

ii. „pod kontrolom” fizičkih ili pravnih osoba stranke ako te fizičke ili pravne osobe imaju ovlast za imenovanje većine njezinih direktora ili zakonito vođenje njezinih poslova;

(j) „pravna osoba stranke” znači pravna osoba koja je:

i. osnovana ili na drugi način organizirana u skladu s pravom te stranke i obavlja bitne poslovne djelatnosti na državnom području te ili druge stranke; ili

ii. u slučaju osnivanja poslovne jedinice, u vlasništvu ili pod kontrolom:

(A) fizičke osobe te stranke; ili

(B) pravne osobe te stranke navedene u točki (j) podtočki i.;

Neovisno o točki ii., brodarska društva osnovana izvan Europske unije ili Mercosura koja su pod kontrolom fizičkih osoba koje imaju državljanstvo države članice Europske unije odnosno države Mercosura potpisnice Sporazuma isto su tako korisnici odredaba ovog poglavlja ako su njihova plovila registrirana u skladu sa zakonima i drugim propisima te države članice Europske unije ili države Mercosura potpisnice Sporazuma i plove pod zastavom države članice Europske unije ili države Mercosura potpisnice Sporazuma[1];

(k) „mjera” znači svaka mjera stranke u obliku zakona, propisa, pravila, postupka, odluke, administrativne mjere ili u bilo kojem drugom obliku;

(l) „mjere koje donosi ili provodi stranka” znači mjere koje poduzimaju:

i. središnje, regionalne ili lokalne uprave i tijela; i

ii. nevladina tijela pri izvršavanju ovlasti koje su im povjerile središnje, regionalne ili lokalne uprave ili tijela;

(m) „mjere stranaka koje utječu na osnivanje poslovne jedinice, prekogranično pružanje usluga, korištenje u inozemstvu te ulazak i privremeni boravak fizičkih osoba” uključuju mjere koje se odnose na:

i. kupnju, plaćanje ili korištenje usluga;

[1] Točka (j) ovog članka ni u kojem se slučaju ne smije tumačiti na način da se brodarskom društvu koje je osnovano ili ima poslovnu jedinicu na državnom području koje je predmet spora o suverenitetu koji uključuje Argentinsku Republiku, ili je osnovano, ima poslovnu jedinicu ili je drukčije organizirano u skladu sa zakonima koji se primjenjuju na to državno područje, omogućuje ostvarivanje koristi od odredaba ovog poglavlja. Ova se odredba ne smije tumačiti na način da podrazumijeva legitimnost zakona koji se primjenjuju na takva područja.

ii. kad je riječ o obavljanju gospodarske djelatnosti, pristup i korištenje usluga za koje te stranke zahtijevaju da budu općenito dostupne javnosti; i

iii. pristup, među ostalim putem osnivanja poslovne jedinice, osoba jedne stranke državnom području druge stranke radi obavljanja gospodarske djelatnosti na tom području;

(n) „fizička osoba" znači osoba koja ima državljanstvo ili stalno boravište[1] na državnom području jedne od država Mercosura potpisnica Sporazuma ili jedne od država članica Europske unije u skladu s njihovim zakonodavstvom;

(o) „sektor" gospodarske djelatnosti znači:

i. s obzirom na posebnu obvezu, najmanje jedan uslužni ili neuslužni podsektor, ili svi ti podsektori, kako je navedeno u posebnim obvezama sadržanima u prilozima od 18.-A do 18.-E; ili

ii. u protivnom, cijeli uslužni ili neuslužni sektor, uključujući sve njegove podsektore;

(p) „pružatelj usluge" znači osoba koja želi pružati ili pruža uslugu[2]; i

(q) „pružanje usluge" uključuje proizvodnju, distribuciju, stavljanje na tržište, prodaju i isporuku usluge.

---

[1] Ako stranka osobama sa stalnim boravištem u biti odobrava isti tretman kao i fizičkim osobama koje imaju državljanstvo te stranke, definicija fizičkih osoba obuhvaća osobe sa stalnim boravištem u toj stranki kad je riječ o mjerama koje utječu na prekograničnu trgovinu uslugama, korištenje u inozemstvu i osnivanje poslovne jedinice.

[2] Ako uslugu ne pruža izravno pravna osoba, tretman predviđen ovim poglavljem proširuje se na podružnicu ili predstavništvo preko kojeg se usluga pruža i ne treba ga proširiti na druge dijelove pružatelja koji se nalaze izvan područja na kojem se usluga pruža.

ČLANAK 18.3.

Pristup tržištu

1. Kad je riječ o pristupu tržištu na temelju osnivanja poslovne jedinice, prekograničnog pružanja usluga, korištenja u inozemstvu te ulaska i privremenog boravka fizičkih osoba kako je predviđeno u odjeljku B, svaka stranka poduzećima, ulagačima, uslugama i pružateljima usluga druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana predviđenog u skladu s uvjetima i ograničenjima dogovorenima i navedenima u posebnim obvezama iz priloga od 18.-A do 18.-E.

2. U sektorima u kojima su preuzete obveze u vezi s pristupom tržištu, mjere koje stranka ne provodi ili ne donosi na temelju regionalne potpodjele ili na temelju svojeg cjelokupnog državnog područja, osim ako je drukčije navedeno u prilozima od 18.-A do 18.-E, utvrđuju se kao:

(a) ograničenja broja pružatelja usluga ili poduzeća, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih prava ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;

(b) ograničenja ukupne vrijednosti transakcija ili imovine, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;

(c) ograničenja ukupnog broja poslova ili ukupne količine proizvodnje, izražene u određenim brojčanim jedinicama u obliku kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;

(d) ograničenja sudjelovanja stranoga kapitala u obliku najvećeg dopuštenog postotka stranog udjela ili ukupne vrijednosti pojedinačnog ili skupnog stranog ulaganja;

(e) mjere koje ograničavaju ili zahtijevaju posebne vrste pravne osobe ili zajedničkih pothvata putem kojih ulagač ili pružatelj usluga iz druge stranke može obavljati gospodarsku djelatnost; ili

(f) ograničenja ukupnog broja fizičkih osoba koje se mogu zaposliti u pojedinom sektoru ili koje poduzeće može zaposliti i koje su potrebne za obavljanje gospodarske djelatnosti i s njome su izravno povezane, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba.

3. Ispitivanja gospodarskih potreba moraju biti sažeto i jasno opisana, uz navođenje elemenata zbog kojih nisu u skladu s ovim člankom i kriterija na kojima se temelji ispitivanje.

ČLANAK 18.4.

Nacionalni tretman

1. U sektorima iz priloga od 18.-A do 18.-E i podložno uvjetima i kvalifikacijama u njima navedenima, a u pogledu svih mjera koje utječu na osnivanje poslovne jedinice[1], prekogranično pružanje usluga, potrošnju u inozemstvu te ulazak i privremeni boravak fizičkih osoba kako je predviđeno u odjeljku B, svaka stranka poduzećima, ulagačima, uslugama i pružateljima usluga druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobrava vlastitim sličnim poduzećima, ulagačima, uslugama i pružateljima usluga.

[1] Obveza iz ovog stavka primjenjuje se i na mjere kojima se uređuje sastav upravnog odbora poduzeća, kao što su zahtjevi u pogledu državljanstva i boravišta.

2. Stranka zahtjev iz stavka 1. može ispuniti tako da poduzećima, ulagačima, uslugama i pružateljima usluga druge stranke odobri formalno jednak tretman ili formalno različit tretman od onoga koji odobrava vlastitim sličnim poduzećima, ulagačima, uslugama i pružateljima usluga.

3. Formalno jednak tretman ili formalno različit tretman smatra se manje povoljnim ako mijenja uvjete tržišnog natjecanja u korist poduzeća, ulagača, usluga ili pružatelja usluga stranke u usporedbi sa sličnim poduzećima, ulagačima, uslugama ili pružateljima usluga druge stranke.

4. Specifične obveze preuzete na temelju ovog članka ne tumače se tako da se od stranke zahtijeva da nadoknadi bilo koji konkurentski nepovoljan položaj koji proizlazi iz činjenice da su odgovarajuća poduzeća, ulagači, usluge ili pružatelji usluga stranog podrijetla.

ČLANAK 18.5.

Popis posebnih obveza

1. Sektori koje je svaka stranka liberalizirala u skladu s ovim poglavljem i ograničenja pristupa tržištu i nacionalnog tretmana utvrđena u obliku rezervi, koja se primjenjuju na usluge, pružatelje usluga, poduzeća i ulagače druge stranke u tim sektorima utvrđeni su u prilozima od 18.-A do 18.-E.

2. Stranke ne primjenjuju nikakva ograničenja pristupa tržištu ili nacionalnog tretmana osim onih sadržanih u prilozima od 18.-A do 18.-E.

ODJELJAK B

ULAZAK I PRIVREMENI BORAVAK FIZIČKIH OSOBA
RADI PRUŽANJA USLUGA I U POSLOVNE SVRHE

ČLANAK 18.6.

Područje primjene

1. Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere stranke koje se odnose na ulazak i privremeni boravak na njihovu području ključnog osoblja, diplomiranih vježbenika, prodavatelja robe i usluga, ugovornih pružatelja usluga i neovisnih stručnjaka druge stranke u skladu sa stavcima 2. i 3.

2. Odredbe ovog odjeljka ne primjenjuju se na mjere koje utječu na fizičke osobe koje traže pristup tržištu rada stranke ni na mjere stranke povezane s državljanstvom, boravištem ili trajnim zapošljavanjem.

3. Odredbe ovog odjeljka ne sprečavaju nijednu stranku da primijeni mjere potrebne za reguliranje ulaska, privremenog boravka i urednoga kretanja fizičkih osoba na njezinu državnom području ili za zaštitu integriteta njezinih granica ako te mjere ne poništavaju niti umanjuju koristi koje svaka stranka ima u skladu s uvjetima posebne obveze[1].

[1] Ne smatra se da sama činjenica da je fizičkim osobama iz nekih zemalja potrebna viza, a onima iz drugih zemalja nije, poništava ili umanjuje koristi na temelju posebne obveze.

4. Podložno člancima 18.17. i 18.18. ništa u ovom odjeljku ne sprečava stranku da od fizičkih osoba zahtijeva potrebne kvalifikacije ili radno iskustvo predviđeno za predmetni sektor djelatnosti na području na kojem se usluga pruža.

ČLANAK 18.7.

Definicije

1. Za potrebe ovog odjeljka primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „prodavatelji robe i usluga” znači fizičke osobe koje su predstavnici pravne osobe stranke koja traži ulazak i privremeni boravak na području druge stranke radi pregovora o prodaji usluga ili robe ili sklapanja sporazuma o prodaji usluga ili robe za tog pružatelja usluga ili dobavljača robe. Ne sudjeluju u izravnoj prodaji široj javnosti, ne primaju naknadu iz izvora koji se nalazi u stranki domaćinu niti djeluju kao posrednici;

(b) „ugovorni pružatelji usluga” znači fizičke osobe zaposlene u pravnoj osobi stranke koja nema poslovni nastan na državnom području druge stranke i koja je s krajnjim korisnikom u drugoj stranki sklopila ugovor o pružanju usluga koji zahtijeva privremenu prisutnost njezinih zaposlenika u toj stranki radi ispunjenja tog ugovora[1];

[1] Ugovor o uslugama iz točke (b) sklopljen je u dobroj vjeri i u skladu je sa zakonima i drugim propisima stranke u kojoj se ispunjava.

(c) „diplomirani vježbenici” znači fizičke osobe koje su najmanje 1 (jednu) godinu zaposlene u pravnoj osobi stranke, koje imaju sveučilišnu diplomu i koje su privremeno premještene u poduzeće na području druge stranke, za potrebe razvoja karijere ili osposobljavanja za poslovne tehnike ili metode[1];

(d) „neovisni stručnjaci” znači fizičke osobe koje pružaju uslugu i imaju status samozaposlene osobe na području stranke i nisu osnovale poslovnu jedinicu na području druge stranke te koje su s krajnjim korisnikom na području druge stranke sklopile ugovor o pružanju usluga kojim se zahtijeva njihova privremena prisutnost u toj stranki radi ispunjenja ugovora o pružanju usluga[2].

(e) „ključno osoblje” znači fizičke osobe zaposlene u pravnoj osobi stranke koja nije neprofitna organizacija, koje su odgovorne za osnivanje ili valjanu kontrolu, poslovanje i upravljanje poduzećem, a obuhvaća:

i. „poslovne posjetitelje”: fizičke osobe zaposlene na rukovodećim položajima koje snose odgovornost za osnivanje poduzeća; one ne sudjeluju u izravnim transakcijama sa stanovništvom i ne primaju naknadu iz izvora koji se nalazi u stranci domaćinu; i

---

[1] Od poduzeća primatelja može se zahtijevati da dostavi na prethodno odobrenje program osposobljavanja kojim je obuhvaćeno trajanje boravka kako bi se dokazalo da je svrha boravka osposobljavanje. Nadležna tijela mogu tražiti da osposobljavanje bude povezano sa stečenom sveučilišnom diplomom.

[2] Ugovor o uslugama iz točke (d) sklopljen je u dobroj vjeri i u skladu je sa zakonima i drugim propisima stranke u kojoj se ispunjava.

ii. „osobe premještene unutar društva”: fizičke osobe koje su najmanje 1 (jednu) godinu zaposlene u pravnoj osobi stranke ili su partneri u njoj te koje su privremeno premještene u poduzeće ili sjedište te pravne osobe na državnom području druge stranke i pripadaju jednoj od sljedećih kategorija:

(A) direktori:
fizičke osobe zaposlene na rukovodećim položajima u pravnoj osobi koje primarno usmjeravaju upravljanje poduzećem pod općim nadzorom ili prema uputama u prvom redu upravnog odbora ili dioničara društva ili drugog istovrijednog tijela uključujući:

– vođenje poduzeća ili njegova odjela ili pododjela,

– nadzor i kontrolu rada drugog nadzornog, stručnog ili rukovodećeg osoblja, ili

– ovlasti da osobno zapošljavaju i otpuštaju ili da preporučuju zapošljavanje, otpuštanje ili druge kadrovske mjere;

(B) stručnjaci:
fizičke osobe zaposlene u pravnoj osobi koje posjeduju stručno znanje ključno za gospodarsku djelatnost, tehnike ili upravljanje poduzećem.

ČLANAK 18.8.

Ključno osoblje i diplomirani vježbenici

Za svaki sektor za koji su preuzete obveze za osnivanje poslovne jedinice kako je navedeno u prilozima 18.-B i 18.-E te podložno rezervama navedenima u prilozima 18.-C i 18.-E, svaka stranka ulagačima druge stranke dopušta da u svojim poduzećima zapošljavaju fizičke osobe te druge stranke ako su ti zaposlenici ključno osoblje ili diplomirani vježbenici kako su definirani u članku 18.7. Privremeni ulazak i boravak ključnog osoblja i diplomiranih vježbenika odobrava se:

(a) na razdoblje potrebno za ispunjenje ugovora ili do 3 (tri) godine za osobe premještene unutar društva, ovisno o tome što je kraće;

(b) do 60 (šezdeset) dana u bilo kojem razdoblju od 12 (dvanaest) mjeseci u slučaju poslovnih posjetitelja; i

(c) do 1 (jedne) godine za diplomirane vježbenike.

ČLANAK 18.9.

Prodavatelji robe i usluga

Za svaki sektor za koji su preuzete obveze za prekogranično pružanje usluga i osnivanje poslovne jedinice, naveden u prilozima 18.-A, 18.-B i 18.-E, te podložno rezervama navedenima u prilozima 18.-C i 18.-E, svaka stranka dopušta privremeni ulazak i boravak prodavatelja robe i usluga na razdoblje od najviše 90 (devedeset) dana u bilo kojem razdoblju od 12 (dvanaest) mjeseci[1].

ČLANAK 18.10.

Ugovorni pružatelji usluga i neovisni stručnjaci

1. Za sektore navedene u prilozima 18.-D i 18.-E i podložno rezervama koje su u njima navedene, svaka stranka ugovornim pružateljima usluga druge stranke dopušta pružanje usluga na svojem području putem prisutnosti fizičkih osoba, podložno sljedećim uvjetima:

(a) pravna osoba koja zapošljava fizičku osobu mora imati ugovor o pružanju usluga za razdoblje od najviše 12 (dvanaest) mjeseci;

(b) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku moraju imati odgovarajuće obrazovanje ili iskustvo relevantno za uslugu koja se pruža;

[1] Ovim se člankom ne dovode u pitanje prava i obveze koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma o ukidanju viza između pojedinih država Mercosura potpisnica Sporazuma i pojedinačnih država članica Europske unije.

(c) fizička osoba ne prima naknadu za pružanje usluge osim naknade koju je ugovorni pružatelj usluga platio tijekom boravka fizičke osobe u drugoj stranki;

(d) fizička osoba ulazi na državno područje predmetne stranke i privremeno boravi na njemu u ukupnom trajanju od najviše 6 (šest) mjeseci u bilo kojem razdoblju od 12 (dvanaest) mjeseci ili tijekom trajanja ugovora, ovisno o tome što je kraće; i

(e) pristup odobren u skladu s odredbama ovog članka odnosi se samo na uslužnu djelatnost koja je predmet ugovora i fizičkoj osobi ne daje pravo korištenja stručnog naziva stranke u kojoj se usluga pruža.

2. Za sektore navedene u prilozima 18.-D i 18.-E i podložno rezervama koje su u njima navedene, svaka stranka neovisnim stručnjacima druge stranke dopušta pružanje usluga na svojem državnom području putem prisutnosti fizičkih osoba, podložno sljedećim uvjetima:

(a) fizičke osobe moraju imati ugovor o pružanju usluga za razdoblje od najviše 12 (dvanaest) mjeseci;

(b) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku moraju imati odgovarajuće obrazovanje i stručne kvalifikacije relevantne za uslugu koja se pruža;

(c) fizička osoba privremeno ulazi na državno područje predmetne stranke i boravi na njemu u ukupnom trajanju od najviše 6 (šest) mjeseci u bilo kojem razdoblju od 12 (dvanaest) mjeseci ili tijekom trajanja ugovora, ovisno o tome što je kraće; i

(d) pristup odobren u skladu s odredbama ovog članka odnosi se samo na uslužnu djelatnost koja je predmet ugovora i fizičkoj osobi ne daje pravo korištenja stručnog naziva stranke u kojoj se usluga pruža.

ODJELJAK C

REGULATORNI OKVIR

PODODJELJAK 1.

ODREDBE OPĆE PRIMJENE

ČLANAK 18.11.

Uzajamno priznavanje

1. Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranku da od fizičkih osoba zahtijeva da posjeduju nužne kvalifikacije ili stručno iskustvo za predmetni sektor djelatnosti na području na kojem se usluga pruža.

2. Za potrebe potpunog ili djelomičnog ispunjavanja svojih normi ili kriterija za odobravanje, izdavanja dozvola ili certificiranja ulagača i pružatelja usluga stranka može priznati stečeno obrazovanje ili iskustvo, ispunjene zahtjeve, dozvole ili potvrde izdane u drugoj stranki. To priznanje, koje se može postići usklađivanjem ili na neki drugi način, može se temeljiti na sporazumu ili dogovoru ili se može dati samostalno.

ČLANAK 18.12.

Transparentnost

1. Svaka stranka bez odgode objavljuje sve relevantne mjere opće primjene koje se odnose ili utječu na provedbu ovog poglavlja, najkasnije do trenutka njihova stupanja na snagu, osim u slučaju izvanrednih situacija.

2. Mjere iz stavka 1. uključuju mjere koje se primjenjuju na sve načine opskrbe, uključujući postupak ulaska i privremenog boravka kategorija fizičkih osoba definiranih u članku 18.7. Informacije o tim mjerama moraju se ažurirati. Svaka stranka olakšava pristup relevantnim informacijama tako što drugoj stranki daje informacije o tome gdje se mogu pronaći relevantne publikacije i internetske stranice.

3. Ako način objavljivanja mjera iz stavka 1. nije izvediv, te se mjere objavljuju na drugi način.

4. Svaka stranka odmah odgovara na sve zahtjeve druge stranke za posebnim informacijama o svim relevantnim mjerama opće primjene iz stavka 1., uključujući mjere koje se odnose na ulazak i privremeni boravak pružatelja usluga iz stavka 2.

5. Svaka stranka uspostavlja jednu ili više informacijskih točaka u okviru kojih, na zahtjev pružatelja usluga druge stranke, pružaju posebne informacije o bilo kojoj od svojih mjera opće primjene iz stavka 1. Stranke se međusobno obavješćuju o tim informacijskim točkama najkasnije godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma. Informacijske točke za upite ne moraju biti depozitari zakona i drugih propisa.

6. Ničim u ovom poglavlju ne zahtijeva se od stranaka da pružaju povjerljive informacije čijim bi se otkrivanjem ugrozilo izvršavanje zakonodavstva ili bi na drugi način bilo suprotno javnom interesu ili bi se nanijela šteta zakonitim trgovinskim interesima određenih javnih ili privatnih poduzeća.

PODODJELJAK 2.

DOMAĆI PROPISI

ČLANAK 18.13.

Područje primjene

1. Ovaj se pododjeljak primjenjuje samo na sektore u kojima je stranka preuzela posebne obveze navedene u prilozima od 18.-A do 18.-E i u mjeri u kojoj se te posebne obveze primjenjuju.

2. Ovaj se pododjeljak ne primjenjuje na mjere u mjeri u kojoj one čine ograničenja u skladu s člancima 18.3. i 18.4.

3. U sektorima u kojima se preuzimaju posebne obveze navedene u prilozima od 18.-A do 18.-E svaka stranka osigurava da se svim mjerama opće primjene koje utječu na trgovinu uslugama i osnivanje poslovne jedinice upravlja na razborit, objektivan i nepristran način.

4. Svaka stranka postupa u skladu s ovim pododjeljkom u pogledu mjera koje se odnose na zahtjeve i postupke izdavanja dozvola te kvalifikacijske zahtjeve i postupke.

5. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na mjere svake stranke koje se odnose na zahtjeve i postupke izdavanja dozvola te kvalifikacijske zahtjeve i postupke koji utječu na:

(a) prekograničnо pružanje usluga;

(b) osnivanje na njezinu državnom području poslovne jedinice poduzeća definiranog u članku 18.2.; ili

(c) privremeni boravak na njihovu državnom području kategorija fizičkih osoba definiranih u članku 18.2.

ČLANAK 18.14.

Definicije

Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „nadležno tijelo” znači svaka središnja, regionalna ili lokalna vlast ili tijelo ili svako nevladino tijelo koje izvršava ovlasti koje mu je delegirala središnja, regionalna ili lokalna vlast ili tijelo i koje ima pravo donositi odluke o odobrenju za pružanje usluge ili o odobrenju za osnivanje poduzeća radi obavljanja gospodarske djelatnosti;

(b) „postupci izdavanja dozvola” znači administrativna ili postupovna pravila koja pružatelj usluga ili ulagač koji traži odobrenje za pružanje usluge ili osnivanje poduzeća mora poštovati kako bi dokazao usklađenost sa zahtjevima za izdavanje dozvola;

(c) „zahtjevi za izdavanje dozvola” znači bitni zahtjevi, osim kvalifikacijskih zahtjeva, koje pružatelj usluga ili ulagač mora ispuniti kako bi od nadležnog tijela ishodio odluku o odobrenju za pružanje usluge ili za osnivanje poduzeća radi obavljanja gospodarske djelatnosti, uključujući odluku o izmjeni ili obnovi takvog odobrenja;

(d) „kvalifikacijski postupci” znači administrativna ili postupovna pravila kojih se fizička osoba mora pridržavati kako bi dokazala ispunjavanje kvalifikacijskih zahtjeva u svrhu dobivanja odobrenja za pružanje usluge; i

(e) „kvalifikacijski zahtjevi” znači bitni zahtjevi koji se odnose na sposobnost fizičke osobe za pružanje usluge i koje ta osoba treba dokazati u svrhu dobivanja odobrenja za pružanje usluge.

ČLANAK 18.15.

Uvjeti za izdavanje dozvole

1. Mjere svake stranke koje se odnose na zahtjeve za izdavanje dozvola temelje se na kriterijima koji su:

(a) razmjerni cilju javne politike;

(b) jasni i nedvosmisleni;

(c) objektivni; i

(d) unaprijed objavljeni.

2. Nadležno tijelo izdaje dozvolu odmah nakon što se na temelju odgovarajuće provjere utvrdi da su ispunjeni uvjeti za njezino izdavanje.

3. Ako je broj dozvola dostupnih za određenu djelatnost ograničen zbog nestašice dostupnih prirodnih resursa ili tehničkog kapaciteta, svaka stranka odabire kandidate primjenom nepristranog i transparentnog postupka odabira koji prije svega osigurava primjereno obavješćivanje javnosti o pokretanju, provedbi i ishodu tog postupka. Podložno odredbama ovog članka, svaka stranka pri utvrđivanju pravila za postupke odabira može uzeti u obzir ciljeve javne politike.

ČLANAK 18.16.

Postupci izdavanja dozvola

1. Postupci izdavanja dozvola moraju biti jasni i unaprijed objavljeni. Svaka stranka osigurava da su postupci izdavanja dozvola i povezane odluke nadležnih tijela objektivni i nepristrani u odnosu na sve podnositelje zahtjeva.

2. Postupci izdavanja dozvola ne smiju biti odvraćajući i ne smiju nepotrebno otežavati ili odgađati pružanje usluge.

3. Sve naknade za izdavanje dozvole[1] koje podnositelji zahtjeva plaćaju za svoje zahtjeve trebale bi biti razumne i ne smiju ograničavati pružanje usluge. U mjeri u kojoj je to izvedivo, te bi naknade trebale biti razmjerne troškovima predmetnih postupaka izdavanja dozvola.

4. U mjeri u kojoj je to izvedivo, nadležna tijela stranke navode okvirni rok za obradu zahtjeva. Zahtjevi se obrađuju u razumnom roku. Taj rok teče tek od trenutka kad nadležna tijela zaprime cjelovitu dokumentaciju. Ako to opravdava složenost predmeta, nadležno tijelo može produljiti rok na primjereno razdoblje. Produljenje i njegovo trajanje moraju biti propisno obrazloženi i o njima se, u mjeri u kojoj je to izvedivo, obavješćuje podnositelja zahtjeva prije isteka prvotnog razdoblja.

5. Ako zahtjev nije potpun, podnositelja se što prije obavješćuje o tome da treba dostaviti dodatnu dokumentaciju. U tom slučaju nadležna tijela mogu suspendirati rok iz stavka 4. dok ne prime svu dokumentaciju.

6. Ako je zahtjev odbijen jer nije u skladu s propisanim postupcima ili formalnostima, podnositelja zahtjeva što prije se obavješćuje o odbijanju i raspoloživim sredstvima pravne zaštite.

[1] Naknade za izdavanje dozvola ne uključuju plaćanja za dražbe, natječaje ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ili obvezne doprinose za pružanje univerzalnih usluga.

ČLANAK 18.17.

Kvalifikacijski zahtjevi

1. Kvalifikacijski zahtjevi temelje se na kriterijima koji su:

(a) razmjerni cilju javne politike;

(b) jasni i nedvosmisleni;

(c) objektivni; i

(d) unaprijed objavljeni.

2. Ako uvede kvalifikacijske zahtjeve za pružanje usluge, stranka uspostavlja odgovarajuće postupke za provjeru i ocjenjivanje kvalifikacija pružatelja usluga druge stranke. Ako nadležno tijelo stranke smatra da članstvo u relevantnom profesionalnom udruženju na državnom području druge stranke upućuje na razinu stručnosti ili opseg iskustva podnositelja zahtjeva, to se članstvo uzima u obzir.

3. Kad je riječ o pružanju profesionalnih usluga, opseg ispita i svih drugih kvalifikacijskih zahtjeva koje provodi nadležno tijelo odnosi se na prava na obavljanje profesije za koju se traži odobrenje kako bi se izbjeglo neopravdano ograničavanje osoba druge stranke da podnesu zahtjev.

4. Pod uvjetom da je podnositelj zahtjeva predočio sve potrebne popratne dokaze o svojim kvalifikacijama, nadležno tijelo pri provjeri i ocjenjivanju takvih kvalifikacija utvrđuje eventualne nedostatke i obavješćuje podnositelja zahtjeva o zahtjevima za otklanjanje tog nedostatka. Takvi zahtjevi mogu uključivati rad na tečajevima, ispite i osposobljavanje. Predočavanje dokaza o kvalifikacijama koje je podnositelj zahtjeva iz određene stranke stekao na državnom području treće zemlje ne predstavlja *a priori* razlog zbog kojeg nadležno tijelo druge stranke odbija zahtjev i suzdržava se od ocjenjivanja predočenih kvalifikacija.

5. Ako su potrebni ispiti, svaka ih stranka planira u razumno čestim vremenskim razmacima. Podnositeljima zahtjeva za ispite daje se razuman rok za podnošenje tih zahtjeva.

6. Nakon što se ispune kvalifikacijski zahtjevi i svi drugi primjenjivi regulatorni zahtjevi, svaka bi se stranka trebala pobrinuti za to da pružatelj usluge može pružati uslugu bez nepotrebne odgode.

ČLANAK 18.18.

Kvalifikacijski postupci

1. Kvalifikacijski postupci temelje se na kriterijima koji su:

(a) jasni i nedvosmisleni;

(b) objektivni; i

(c) unaprijed objavljeni.

2. Svaka stranka osigurava da su kvalifikacijski postupci i povezane odluke nadležnih tijela nepristrani u odnosu na sve podnositelje zahtjeva.

3. Od podnositelja zahtjeva u načelu se ne zahtijeva da se obrati više od 1 (jednom) tijelu nadležnom za kvalifikacijske postupke.

4. Ako za podnošenje zahtjeva postoje određeni vremenski okviri, podnositelju zahtjeva daje se razuman rok za podnošenje zahtjeva. Nadležno tijelo započinje obradu zahtjeva bez nepotrebne odgode. Ako je izvedivo, nadležno tijelo trebalo bi prihvaćati zahtjeve u elektroničkom obliku pod istim uvjetima vjerodostojnosti kao i zahtjeve podnesene u papirnatom obliku.

5. Ako je moguće, nadležno tijelo trebalo bi umjesto izvornih dokumenata prihvaćati ovjerene preslike.

6. Ako nadležno tijelo odbije zahtjev, o tome bez nepotrebne odgode obavješćuje njegova podnositelja, po mogućnosti u pisanom obliku. Na njegov zahtjev, obavješćuje podnositelja zahtjeva o razlozima odbijanja zahtjeva te utvrđuje sve nedostatke i načine na koje se mogu otkloniti. Obavješćuje podnositelja zahtjeva o roku za podnošenje žalbe protiv te odluke, ako postoji. Omogućuje podnositelju zahtjeva da u razumnom roku ponovno podnese zahtjev.

7. Svaka stranka osigurava da se obrada zahtjeva, uključujući provjeru i ocjenjivanje kvalifikacije, dovrši u razumnom roku od datuma podnošenja cjelovitog zahtjeva. Svaka stranka nastoji utvrditi uobičajeni vremenski okvir za obradu zahtjeva.

8. Svaka stranka jamči za to da su sve naknade povezane s kvalifikacijskim postupcima razmjerne troškovima koje snose nadležna tijela i da ne ograničavaju pružanje usluge.

ČLANAK 18.19.

Preispitivanje upravnih odluka

Svaka je stranka dužna imati ili uspostaviti redovne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke koji na zahtjev pogođenog ulagača ili pružatelja usluge druge stranke osiguravaju brzo preispitivanje administrativnih odluka koje utječu na osnivanje poslovne jedinice, prekogranično pružanje usluga ili privremeni boravak fizičkih osoba koje pružaju usluge te, ako je to opravdano, odgovarajuća pravna sredstva za te odluke. Ako ti postupci ovise o službi nadležnoj za donošenje predmetne upravne odluke, svaka stranka osigurava da ti postupci *de facto* jamče objektivno i nepristrano preispitivanje.

PODODJELJAK 3.

POŠTANSKE USLUGE

ČLANAK 18.20.

Područje primjene

1. U ovom se pododjeljku utvrđuju načela regulatornog okvira za poštanske usluge u pogledu kojih je svaka stranka preuzela posebne obveze, kako je navedeno u prilozima 18.-A i 18.-E, u skladu s ovim pododjeljkom.

2. U ovom se pododjeljku od stranke ne zahtijeva liberalizacija usluga rezerviranih za 1 (jednog) ili više imenovanih operatera kako je navedeno u prilozima 18.-A i 18.-E.

ČLANAK 18.21.

Definicije

Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „temeljni zahtjevi” znači opći negospodarski razlozi za uvođenje uvjeta za pružanje poštanskih usluga i mogu uključivati povjerljivost korespondencije, sigurnost mreže u pogledu prijevoza opasnih tvari, zaštitu podataka, zaštitu okoliša i regionalno planiranje;

(b) „dozvola” znači svaki oblik odobrenja ili dopuštenja[1] kojim se utvrđuju prava i obveze svojstvene poštanskom sektoru, a koje je pojedinačnom pružatelju usluga dodijelilo regulatorno tijelo ili bilo koje drugo nadležno tijelo i koje je preduvjet za pružanje određene usluge;

(c) „poštanska pošiljka” znači pošiljka adresirana u konačnom obliku u kojem će je uručiti javni ili privatni pružatelj usluga dostave, a može uključivati pismo, paket, novine, katalog i drugo;

(d) „poštanska usluga”[2] znači usluge koje uključuju prikupljanje, razvrstavanje, prijevoz i dostavu poštanskih pošiljaka, bez obzira na odredište (domaće ili strano), brzinu usluge, (prioritetna, neprioritetna, hitna, žurna ili druga) ili operatera (javni ili privatni);

(e) „regulatorno tijelo” znači neovisno tijelo ili tijela zadužena za regulaciju poštanskih usluga navedenih u ovom pododjeljku; i

(f) „univerzalna usluga” znači trajno pružanje poštanskih usluga određene kvalitete na cjelokupnom državnom području stranke po cijenama koje su pristupačne za sve korisnike.

---

1 Podrazumijeva se da to uključuje dodjelu koncesije, registraciju, deklaraciju, obavijest ili pojedinačne dozvole.

2 „Poštanske usluge” uključene su u CPC, CPC 7511 i CPC 7512.

ČLANAK 18.22.

Sprečavanje prakse suprotne tržišnom natjecanju u sektoru poštanskih usluga

Svaka stranka osigurava da pružatelj poštanskih usluga koje podliježu obvezi pružanja univerzalne usluge ili poštanskom monopolu ne primjenjuje prakse suprotne tržišnom natjecanju, kao što su:

(a) korištenje prihoda od pružanja takve usluge za unakrsno subvencioniranje pružanja usluge ubrzane pošte ili bilo koje neuniverzalne poštanske usluge; i

(b) razlikovanje među korisnicima kao što su poduzeća, pošiljatelji masovne pošte ili konsolidirane pošte u pogledu tarifa ili drugih uvjeta za pružanje usluge koja podliježe obvezi pružanja univerzalne usluge ili poštanskom monopolu, ako se to razlikovanje ne temelji na objektivnim i nepristranim kriterijima.

ČLANAK 18.23.

Univerzalne usluge

Svaka stranka ima pravo definirati vrstu obveze univerzalne usluge koju želi zadržati te odlučiti o njezinu području primjene i provedbi. Svaka stranka može donijeti potrebne mjere kako bi zaštitila provedbu, razvoj i održavanje univerzalne poštanske usluge. Te se mjere i obveze ne smatraju protivnima tržišnom natjecanju ako se primjenjuju na transparentan, nediskriminirajući i razmjeran način.

ČLANAK 18.24.

Dozvole za pružanje poštanskih usluga

1. Svaka stranka može zahtijevati dozvole za pružanje poštanskih usluga. Dozvola bi se, ako je moguće, trebala izdati putem pojednostavnjenog postupka odobrenja u skladu s nacionalnim zakonima i propisima.

2. Za dozvolu se može zahtijevati usklađenost s bitnim zahtjevima, uključujući standarde kvalitete i poštovanje isključivih i posebnih prava imenovanih operatora rezerviranih usluga ili univerzalnih poštanskih usluga.

3. Ako stranka zahtijeva dozvolu:

(a) u lako dostupnom obliku javno objavljuje:

i. prava i obveze koji proizlaze iz te dozvole;

ii. kriterije i uvjete za izdavanje dozvola; i

iii. u mjeri u kojoj je to moguće, uobičajeni rok potreban za donošenje odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole;

(b) postupci za dodjeljivanje dozvole moraju biti transparentni, nediskriminirajući, razmjerni i utemeljeni na objektivnim kriterijima; i

(c) sve naknade za izdavanje dozvole[1] koje podnositelji zahtjeva snose za svoje zahtjeve moraju biti razumne i ne smiju ograničavati pružanje usluge.

4. Podnositelja zahtjeva na njegov se zahtjev obavješćuje o statusu zahtjeva za dozvolu i razlozima za odbijanje dozvole. Svaka stranka, u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima, ima ili uspostavlja postupak za podnošenje žalbe protiv odluke o odbijanju izdavanja dozvole domaćem neovisnom tijelu. Takav postupak mora biti transparentan i nediskriminirajući te se temeljiti na objektivnim kriterijima.

ČLANAK 18.25.

Neovisnost regulatornog tijela

Svaka stranka može imenovati regulatorno tijelo, bez obzira na to je li specifično za sektor poštanskih usluga. Regulatorno tijelo pravno je odvojeno od pružatelja poštanskih usluga i ne odgovara im za svoj rad. Odluke i postupci regulatornih tijela nepristrani su u odnosu na sve sudionike na tržištu.

[1] Naknade za izdavanje dozvola ne uključuju plaćanja za dražbe, natječaje ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ili obvezne doprinose za pružanje univerzalnih usluga.

PODODJELJAK 4.

TELEKOMUNIKACIJSKE USLUGE

ČLANAK 18.26.

Područje primjene

1. U ovom se pododjeljku utvrđuju načela regulatornog okvira za telekomunikacijske usluge, osim radiodifuzijskog emitiranja[1], u pogledu kojih je svaka stranka preuzela posebne obveze u skladu s ovim poglavljem.

2. Ništa u ovom pododjeljku ne tumači se:

(a) kao obveza stranke da pružatelju telekomunikacijskih usluga druge stranke odobri uspostavu, izgradnju, stjecanje, zakup, upravljanje ili pružanje telekomunikacijskih mreža ili usluga koje nisu predviđene u prilozima 18.-A, 18.-B, 18.-C i 18.-E; ili

[1] „Radiodifuzijsko emitiranje" znači radiokomunikacija u kojoj su prijenosi namijenjeni široj javnosti putem izravnog prijema, a može uključivati prijenos zvuka i televizijski prijenos. Pružatelji radiodifuzijskih usluga smatraju se pružateljima javnih telekomunikacijskih usluga i njihovih mreža, kao javne telekomunikacijske mreže, ako i u mjeri u kojoj se te mreže koriste i za pružanje javnih telekomunikacijskih usluga.

(b) kao obveza stranke da pružatelje usluga u svojoj nadležnosti obveže na uspostavu, izgradnju, stjecanje, najam, upravljanje ili pružanje telekomunikacijskih mreža ili usluga koje se općenito ne nude javnosti.

ČLANAK 18.27.

Definicije

Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „osnovna telekomunikacijska infrastruktura”[1] znači infrastruktura javne telekomunikacijske mreže ili javne telekomunikacijske usluge:

i. koju isključivo ili pretežno osigurava jedan pružatelj ili ograničen broj pružatelja; i

ii. koju se ne može gospodarski ili tehnički nadomjestiti radi pružanja usluge;

(b) „međumrežno povezivanje” znači povezivanje s pružateljima telekomunikacijskih mreža ili telekomunikacijskih usluga kako bi se korisnicima jednog pružatelja telekomunikacijskih usluga omogućilo komuniciranje s korisnicima drugog pružatelja telekomunikacijskih usluga i pristup telekomunikacijskim uslugama koje pruža drugi pružatelj;

[1] Za Republiku Paragvaj i Istočnu Republiku Urugvaj „osnovna telekomunikacijska infrastruktura” znači infrastruktura javne telekomunikacijske mreže i javne telekomunikacijske usluge u skladu s definicijom predviđenom njihovim nacionalnim pravom.

(c) „dozvola” znači svaki oblik odobrenja, uključujući postupke registracije, deklaracije ili obavješćivanja ili druge postupke kako su definirani u zakonima i drugim propisima stranke, kojim se utvrđuju prava i obveze specifične za telekomunikacijski sektor, a koje regulatorno tijelo dodjeljuje pojedinačnom pružatelju telekomunikacijskih usluga, i koje je potrebno za pružanje telekomunikacijske usluge;

(d) „glavni pružatelj” u telekomunikacijskom sektoru je pružatelj telekomunikacijskih mreža ili usluga koji, s obzirom na cijenu i ponudu, može bitno utjecati na uvjete sudjelovanja na relevantnom tržištu telekomunikacijskih usluga zbog kontrole nad ključnom infrastrukturom ili korištenja svojeg položaja na tržištu;

(e) „javna telekomunikacijska mreža” znači javna telekomunikacijska infrastruktura koja omogućuje telekomunikacije između definiranih završnih točaka mreže;

(f) „javna telekomunikacijska usluga” znači svaka telekomunikacijska usluga za koju stranka izričito ili stvarno zahtijeva da se pruža široj javnosti;

(g) „regulatorno tijelo” znači tijelo ili tijela zadužena za regulaciju telekomunikacijskih usluga navedenih u ovom pododjeljku;

(h) „pružatelj usluge” znači osoba kojoj je izdana dozvola za pružanje telekomunikacijskih usluga;

(i) „telekomunikacijske usluge” znači sve usluge koje se sastoje od prijenosa i primanja elektromagnetskih signala, isključujući usluge pružanja ili obavljanja uredničkog nadzora nad prenesenim sadržajem; i

(j) „univerzalna usluga” znači skup usluga određene kvalitete koji mora biti dostupan svim korisnicima na području stranke bez obzira na njihov zemljopisni položaj i po pristupačnoj cijeni;

ČLANAK 18.28.

Regulatorno tijelo

1. Svaka stranka osigurava da je njezino regulatorno tijelo za telekomunikacijske usluge pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem pružatelju telekomunikacijskih usluga.

2. Regulatorno tijelo mora imati dostatne ovlasti i resurse za reguliranje sektora. Nadležnosti regulatornog tijela javno se objavljuju u lako dostupnom i jasnom obliku, posebno ako su te zadaće dodijeljene većem broju tijela.

3. Odluke i postupci regulatornog tijela nepristrani su u odnosu na sve sudionike na tržištu.

4. Pružatelj telekomunikacijskih usluga na kojeg utječe odluka regulatornog tijela ima pravo podnijeti žalbu protiv te odluke domaćem žalbenom tijelu koje je neovisno o uključenim strankama i regulatornom tijelu. Ako to žalbeno tijelo nije pravosudno, njegove se odluke uvijek obrazlažu u pisanom obliku te ih nepristrano i neovisno domaće pravosudno ili upravno tijelo preispituje.

ČLANAK 18.29.

Dozvole za pružanje telekomunikacijskih usluga

1. Ako je moguće, svaka stranka dozvolu izdaje u okviru pojednostavnjenog postupka.

2. Svaka stranka javno objavljuje opće uvjete za dodjelu prava korištenja brojeva i frekvencija.

3. Ako stranka zahtijeva dozvolu:

(a) svi kriteriji za izdavanje dozvola javno su dostupni;

(b) razumno vremensko razdoblje, koje je uobičajeno potrebno za donošenje odluke o izdavanju dozvole nakon podnošenja cjelovitog zahtjeva, javno je dostupno;

(c) ako je izdavanje dozvole odbijeno, podnositelja zahtjeva na njegov se zahtjev i u pisanom obliku obavješćuje o razlozima odbijanja; i

(d) podnositelj zahtjeva za izdavanje dozvole ima pravo podnijeti žalbu domaćem žalbenom tijelu kako bi se utvrdilo je li odluka o odbijanju njegova zahtjeva neutemeljena.

ČLANAK 18.30.

Prakse protivne tržišnom natjecanju

Svaka stranka donosi ili provodi odgovarajuće mjere kako bi se sve pružatelje telekomunikacijskih usluga koji, samostalno ili zajedno, čine glavnog[1] pružatelja, spriječilo da primjenjuju ili nastave primjenjivati prakse protivne tržišnom natjecanju. Te protutržišne prakse mogu uključivati zlouporabu vladajućeg položaja i sva pojedinačna ili usklađena djelovanja, ponašanja ili preporuke koji imaju učinak ograničavanja, ometanja, narušavanja ili sprečavanja sadašnjeg ili budućeg tržišnog natjecanja na odgovarajućem tržištu.

ČLANAK 18.31.

Pristup osnovnoj telekomunikacijskoj infrastrukturi

Svaka stranka osigurava da glavni pružatelj[2] na njezinu području pružateljima usluga odobrava pristup svojoj osnovnoj telekomunikacijskoj infrastrukturi pod razumnim i nediskriminirajućim uvjetima[3], među ostalim u odnosu na cijene, tehničke norme, specifikacije, kvalitetu i održavanje.

---

1 Za Istočnu Republiku Urugvaj područje primjene ovog članka obuhvaća sve pružatelje telekomunikacijskih usluga.

2 Za Istočnu Republiku Urugvaj područje primjene ovog članka obuhvaća sve pružatelje usluga.

3 Za potrebe ovog pododjeljka pojam „nediskriminirajući" odnosi se na nacionalni tretman utvrđen u članku 18.4. te odražava upotrebu tog pojma specifičnu za sektor u značenju uvjeta koji nisu nepovoljniji od onih koji se, u sličnim okolnostima, daju bilo kojem drugom korisniku sličnih javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga.

ČLANAK 18.32.

Međupovezivanje

1. Svaka stranka osigurava da svi pružatelji ovlašteni za pružanje telekomunikacijskih usluga na njezinu području imaju pravo pregovarati o međupovezivanju s drugim pružateljima javnih telekomunikacijskih mreža i javnih telekomunikacijskih usluga. O međusobnom bi se povezivanju, u načelu, trebali dogovoriti predmetni pružatelji na temelju komercijalnih pregovora.

2. Svaka stranka osigurava da pružatelji usluga koji u postupku pregovaranja o međupovezivanju dobiju informacije od drugog pružatelja telekomunikacijskih usluga te informacije koriste isključivo u svrhu u koju su im one dostavljene te da u svakom trenutku poštuju povjerljivost prenesenih ili pohranjenih informacija.

3. Međupovezivanje s glavnim pružateljem[1] osigurava se na svakoj tehnički izvedivoj točki u mreži. Takvo se međupovezivanje pruža:

(a) pod nediskriminirajućim uvjetima (uključujući tehničke norme i specifikacije) i cijenama te uključujući razinu kvalitete koja nije lošija od one vlastitih sličnih usluga tog glavnog pružatelja usluga ili sličnih usluga nepovezanih pružatelja usluga ili vlastitih društava kćeri ili drugih povezanih društava;

[1] Za Istočnu Republiku Urugvaj područje primjene ovog članka obuhvaća sve pružatelje telekomunikacijskih usluga.

(b) pravodobno, prema uvjetima, uključujući tehničke norme i specifikacije, koji su transparentni, opravdani s obzirom na gospodarsku izvedivost i sadržavaju dovoljno pojedinosti, tako da pružatelj usluga ne treba plaćati mrežne komponente ili infrastrukturu koja mu nije potrebna za pružanje usluge; i

(c) na zahtjev drugog pružatelja telekomunikacijskih usluga i prema potrebi podložno procjeni regulatornog tijela, u svim tehnički izvedivim točkama uz završne točke mreže koje se nude većini korisnika, po razumnim cijenama.

4. Pravila koja se primjenjuju na međupovezivanje s glavnim pružateljem moraju biti javno dostupna.

5. Glavni pružatelji javno objavljuju svoje sporazume o međupovezivanju ili, ovisno o slučaju, svoje referentne ponude za međupovezivanje.

6. Svaka stranka osigurava da pružatelj telekomunikacijskih usluga koji traži međupovezivanje s glavnim pružateljem ima, u bilo kojem trenutku ili nakon razumnog roka koji je objavljen javnosti, pravo na sudsku zaštitu neovisnog domaćeg tijela radi rješavanja sporova povezanih s odgovarajućim uvjetima i cijenama međupovezivanja. To neovisno domaće tijelo može biti regulatorno tijelo iz članka 18.28.

ČLANAK 18.33.

Ograničeni resursi

Svaka stranka provodi svoje postupke dodjele i korištenja ograničenih resursa, uključujući frekvencije, brojeve i pravo puta, na objektivan, pravodoban, transparentan i nediskriminirajući način. U mjeri u kojoj je to moguće, svaka stranka javno objavljuje trenutačno stanje dodijeljenih frekvencijskih pojaseva, no nije dužna iznositi pojedinosti o frekvencijama dodijeljenima za posebne državne potrebe.

ČLANAK 18.34.

Univerzalna usluga

1. Svaka stranka ima pravo definirati vrstu obveza univerzalne usluge koju želi zadržati te odlučiti o njezinu području primjene i provedbi. Svaka stranka obvezama univerzalne usluge upravlja na transparentan, objektivan, nediskriminirajući i proporcionalan način.

2. Ako je postupak imenovanja pružatelja univerzalne usluge otvoren za više pružatelja telekomunikacijskih mreža ili usluga, mora biti otvoren za sve pružatelje usluga. Pružatelji se imenuju primjenom učinkovitog, transparentnog i nediskriminirajućeg mehanizma.

ČLANAK 18.35.

Povjerljivost podataka

Svaka stranka osigurava povjerljivost telekomunikacija i povezanih podataka o prometu koji se prenose javnim telekomunikacijskim mrežama i javnim telekomunikacijskim uslugama, podložno zahtjevu da mjere koje se primjenjuju u tu svrhu nisu sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije ni prikriveno ograničavanje trgovine uslugama.

ČLANAK 18.36.

Sporovi među pružateljima

Svaka stranka osigurava da u slučaju spora između pružatelja, predmetno regulatorno tijelo[1] na zahtjev bilo koje stranke u sporu donosi obvezujuću odluku o rješavanju spora u najkraćem mogućem roku.

[1] Podrazumijeva se da se u slučaju Mercosura to odnosi na regulatorno tijelo svake države Mercosura potpisnice Sporazuma.

ČLANAK 18.37.

Usluge međunarodnog mobilnog roaminga

1. Svaka stranka nastoji surađivati na promicanju transparentnih i razumnih cijena usluga međunarodnog roaminga radi promicanja rasta trgovine između stranaka i povećanja dobrobiti potrošača.

2. Svaka stranka osigurava da pružatelji telekomunikacijskih usluga koji pružaju usluge međunarodnog mobilnog roaminga za usluge poziva, slanja poruka i podatkovnog prometa te usluge pružaju:

(a) uz razinu kvalitete sličnu onoj koju pružaju vlastitim maloprodajnim kupcima u zemlji njihova poslovnog nastana; i

(b) uz jasne i lako dostupne informacije o pristupu uslugama i njihovim cijenama.

3. Stranke surađuju pri praćenju postupanja u skladu s odredbama stavaka 1. i 2. te na drugim mogućim pitanjima povezanima s uslugama međunarodnog mobilnog roaminga.

4. Ovim člankom od stranke se ne zahtijeva da regulira cijene ili uvjete usluga međunarodnog mobilnog roaminga.

PODODJELJAK 5.

FINANCIJSKE USLUGE

ČLANAK 18.38.

Područje primjene

Ovaj pododjeljak primjenjuje se na mjere stranke koje utječu na pružanje financijskih usluga.

ČLANAK 18.39.

Definicije

1. Za potrebe ovog pododjeljka primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „financijska usluga” znači svaka usluga financijske naravi koju nudi pružatelj financijske usluge stranke; financijske usluge obuhvaćaju sljedeće djelatnosti:

i. osiguranje i usluge povezane s osiguranjem:

(A) izravno osiguranje (uključujući suosiguranje):

1. životno; i

2. neživotno;

(B) reosiguranje i retrocesiju;

(C) posredovanje u osiguranju, kao što su posredništvo i zastupanje; i

(D) pomoćne usluge u osiguranju, kao što su usluge savjetovanja, aktuarske usluge, usluge procjene rizika i usluge obrade odštetnih zahtjeva; i

ii. bankovne i druge financijske usluge (osim osiguranja):

(A) primanje depozita i drugih povratnih sredstava od građanstva;

(B) davanje svih vrsta zajmova, uključujući potrošačke kredite, hipotekarne kredite, faktoring i financiranje komercijalnih transakcija;

(C) financijski leasing;

(D) sve usluge plaćanja i prijenosa novca, uključujući kreditne, platne i debitne kartice, putničke čekove i bankovne mjenice;

(E) jamstva i obveze;

(F) trgovanje za vlastiti račun ili za račun klijenata, na burzi, izvanburzovnom tržištu ili na neki drugi način:

1. instrumentima tržišta novca (uključujući čekove, mjenice, certifikate o depozitu);

2. deviznim sredstvima;

3. financijskim izvedenicama, uključujući, ali ne ograničavajući se na budućnosnice i opcije;

4. instrumentima koji se odnose na valute i kamatne stope, uključujući proizvode kao što su ugovori o zamjeni i terminski ugovori o kamatnoj stopi;

5. prenosivim vrijednosnim papirima; i

6. drugim prenosivim instrumentima i financijskim sredstvima, uključujući plemenite kovine;

(G) udio u izdanju svih vrsta vrijednosnih papira, uključujući jamstvo otkupa i plasman u svojstvu agenta (javna ili privatna izdanja) i pružanje usluga povezanih s takvim izdanjima;

(H) brokerski novčani poslovi;

(I) upravljanje imovinom, kao što je upravljanje gotovinom ili portfeljem, svi oblici upravljanja zajedničkim ulaganjima, upravljanje mirovinskim fondovima, usluge skrbništva, depozitarne usluge i fiducijarne usluge;

(J) usluge namire i klirinške usluge za financijsku imovinu, uključujući vrijednosne papire, financijske izvedenice i druge prenosive instrumente;

(K) pružanje i prijenos financijskih informacija i obrada financijskih podataka te povezanog softvera koje obavljaju pružatelji drugih financijskih usluga; i

(L) savjetodavne, posredničke i druge pomoćne financijske usluge za sve djelatnosti navedene u točkama od (A) do (K), uključujući procjenu boniteta i analizu, istraživanja i savjetovanje u vezi s ulaganjem i portfeljima, savjetovanje o stjecanju i restrukturiranju te strategiji trgovačkih društava;

(b) „pružatelj financijskih usluga” znači svaka fizička ili pravna osoba stranke, osim javnih subjekata, koja želi pružati ili pruža financijske usluge;

(c) „nova financijska usluga” znači usluga financijske prirode, uključujući usluge u vezi s postojećim i novim proizvodima ili načinom pružanja tih proizvoda, koju ne pruža nijedan pružatelj financijskih usluga na području stranke, ali se pruža na području druge stranke;

(d) „samoregulatorna organizacija” znači nevladino tijelo, uključujući svaku organizaciju ili udruženje, koje izvršava regulatorne ili nadzorne ovlasti nad pružateljima financijskih usluga na temelju delegiranja stranke;

(e) „javni subjekt” znači:

i. vlada, središnja banka ili monetarno tijelo stranke ili subjekt koji je u vlasništvu ili pod kontrolom stranke, koji se u prvom redu bavi obavljanjem državnih poslova ili aktivnosti za državne potrebe, ali ne uključuje subjekt koji se u prvom redu bavi pružanjem financijskih usluga na komercijalnoj osnovi; ili

ii. privatni subjekt koji obavlja funkcije koje inače obavlja središnja banka ili monetarno tijelo, kad obavlja te funkcije;

2. Za potrebe ovog pododjeljka i samo u vezi s uslugama obuhvaćenima ovim pododjeljkom „usluge koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti” znači:

(a) aktivnosti koje središnja banka ili monetarno tijelo ili bilo koji drugi javni subjekt obavlja pri provođenju monetarne ili tečajne politike;

(b) djelatnosti koje čine dio zakonskog sustava socijalne sigurnosti ili javnih mirovinskih fondova; i

(c) druge djelatnosti koje javni subjekt obavlja za račun vlade ili s njezinim jamstvima ili korištenjem njezinih financijskih sredstava.

Ako stranka dopušta da njezini pružatelji financijskih usluga bilo koju od djelatnosti iz točke (b) ili (c) obavljaju u okviru tržišnog natjecanja s javnim subjektom ili pružateljem financijskih usluga, „financijske usluge” uključuje te djelatnosti koje će biti obuhvaćene područjem primjene ovog poglavlja.

3. Opća definicija „usluga koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti” iz članka 18.1. stavka 6. ovog poglavlja ne primjenjuje se na usluge obuhvaćene u ovom pododjeljku.

ČLANAK 18.40.

Bonitetno izuzeće

1. Ništa u ovom dijelu Sporazuma ne tumači se kao da stranku sprečava da provodi mjere iz bonitetnih razloga, kao što su:

(a) zaštita ulagača, deponenata, sudionika na financijskom tržištu, osiguranika ili osoba prema kojima pružatelj financijskih usluga ima fiducijarnu obvezu; ili

(b) osiguranje integriteta i stabilnosti financijskog sustava stranke.

2. Ako te mjere nisu u skladu s odredbama ovog pododjeljka, ne smiju se koristiti kao sredstvo za izbjegavanje obveza koje je stranka preuzela na temelju ovog pododjeljka.

3. Ništa u ovom dijelu Sporazuma ne tumači se kao zahtjev stranki da otkrije informacije koje se odnose na poslove i račune pojedinačnih klijenata ili bilo kakve povjerljive odnosno zaštićene informacije kojima raspolažu javni subjekti.

ČLANAK 18.41.

Učinkovita i transparentna regulacija u sektoru financijskih usluga

1. Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći kako bi svim zainteresiranim osobama unaprijed dostavila sve mjere opće primjene koje namjerava donijeti. O tim se mjerama obavješćuje:

(a) službenom objavom; ili

(b) u drugom pisanom ili elektroničkom obliku.

2. Nadležno financijsko tijelo svake stranke zainteresiranim osobama stavlja na raspolaganje svoje uvjete za ispunjavanje zahtjeva koji se odnose na pružanje financijskih usluga.

3. Na zahtjev podnositelja zahtjeva nadležno financijsko tijelo obavješćuje ga o statusu njegova zahtjeva. Ako to tijelo od podnositelja zahtjeva zatraži dodatne informacije, o tome ga obavješćuje bez nepotrebnog odlaganja.

4. Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći da na svojem državnom području osigura provedbu i primjenu međunarodno usuglašenih standarda za uređenje sektora financijskih usluga i nadzor nad njim te za borbu protiv utaje i izbjegavanja poreza. Ti međunarodno usuglašeni standardi uključuju one koje su donijeli skupina G-20, Odbor za financijsku stabilnost, Bazelski odbor za nadzor banaka, Međunarodno udruženje osiguravateljnih nadzornih tijela, Međunarodna organizacija nadzornih tijela za vrijednosne papire, Stručna skupina za financijske mjere protiv pranja novca, Svjetski forum o transparentnosti i razmjeni informacija u porezne svrhe OECD-a i Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. U tu svrhu stranke surađuju i razmjenjuju informacije i iskustva o tim pitanjima.

ČLANAK 18.42.

Nove financijske usluge

1. Svaka stranka pružatelju financijskih usluga druge stranke s poslovnim nastanom na njezinu državnom području dopušta da na njezinu državnom području pruža nove financijske usluge u okviru podsektora financijskih usluga iz priloga 18.-A, 18.-B, 18.-C i 18.-E i podložno uvjetima, ograničenjima i kvalifikacijama utvrđenima u tim prilozima.

2. Nova financijska usluga pruža se u skladu sa zakonima i drugim propisima stranke na čijem će se državnom području pružati i podliježe odobrenju, regulaciji i nadzoru nadležnih tijela te stranke.

ČLANAK 18.43.

Priznavanje bonitetnih mjera

1. Stranka može priznati bonitetne mjere druge stranke pri utvrđivanju načina na koji se primjenjuju mjere stranke povezane s financijskim uslugama. To priznanje, koje se može postići usklađivanjem ili na neki drugi način, može se temeljiti na sporazumu ili dogovoru ili se može dati samostalno.

2. Stranka koja je stranka budućeg ili aktualnog sporazuma ili dogovora s trećom zemljom, kao što su oni iz stavka 1., pruža drugoj stranki odgovarajuću priliku za pregovore o pristupanju tim sporazumima ili dogovorima, ili za sklapanje sličnog sporazuma ili dogovora s njom, u okolnostima koje omogućuju jednaku regulaciju, nadzor i provedbu te regulacije te, prema potrebi, postupke koji se odnose na razmjenu informacija između stranaka sporazuma ili dogovora. Ako stranka samostalno odobrava priznanje, drugoj stranki pruža odgovarajuću priliku da dokaže postojanje takvih okolnosti.

ČLANAK 18.44.

Samoregulatorne organizacije

1. Ako stranka zahtijeva članstvo ili sudjelovanje u samoregulatornoj organizaciji ili pristup toj organizaciji kako bi pružatelji financijskih usluga druge stranke mogli pružati financijske usluge na ravnopravnoj osnovi s pružateljima financijskih usluga stranke ili ako stranka samoregulatornoj organizaciji izravno ili neizravno pruža povlastice ili prednosti pri pružanju financijskih usluga, ta stranka jamči da takve samoregulatorne organizacije poštuju primjenu članka 18.4. na pružatelje financijskih usluga s poslovnim nastanom na području te stranke.

2. Podrazumijeva se da ništa u ovom članku ne sprečava samoregulatornu organizaciju iz stavka 1. da donese vlastite nediskriminirajuće zahtjeve ili postupke. U mjeri u kojoj te mjere poduzimaju nevladina tijela i u kojoj se ne poduzimaju u vezi s izvršavanjem ovlasti koje su delegirale središnje, regionalne ili lokalne vlasti ili tijela, one se ne smatraju mjerama stranke i nisu obuhvaćene područjem primjene ovog poglavlja.

ČLANAK 18.45.

Platni i klirinški sustavi

Na temelju regulatornih zahtjeva i u skladu s člankom 18.4. svaka stranka pružateljima financijskih usluga druge stranke s poslovnim nastanom na njezinu području odobrava pristup platnim i klirinškim sustavima kojima upravljaju javni subjekti te službenim sustavima financiranja i refinanciranja koji su dostupni u okviru redovitog poslovanja. Ovim se člankom ne nastoji omogućiti pristup hitnoj likvidnosnoj pomoći stranke (nacionalna središnja banka ili bilo koje drugo monetarno tijelo).

PODODJELJAK 6.

E-TRGOVINA

ČLANAK 18.46.

Cilj i područje primjene

1. Prepoznajući da elektronička trgovina povećava mogućnosti trgovine u mnogim gospodarskim djelatnostima, stranke su suglasne da će promicati razvoj međusobne elektroničke trgovine, među ostalim suradnjom na pitanjima koja proizlaze iz elektroničke trgovine na temelju odredaba ovog pododjeljka.

2. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na mjere koje utječu na trgovinu elektroničkim sredstvima.

3. Stranke priznaju načelo tehnološke neutralnosti u elektroničkoj trgovini.

4. Odredbe ovog pododjeljka ne primjenjuju se na usluge igara na sreću, usluge radiodifuzije, audiovizualne usluge, usluge javnih bilježnika ili jednakovrijednih profesija te usluge pravnog zastupanja.

ČLANAK 18.47.

Definicije

Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „potrošač” znači svaka fizička ili pravna osoba, ako je to predviđeno zakonima i drugim propisima svake stranke, koja koristi ili traži javnu telekomunikacijsku uslugu definiranu u članku 18.27. točki (e), za potrebe izvan okvira svoje trgovačke, poslovne ili profesionalne djelatnosti;

(b) „izravna marketinška komunikacija” znači svaki oblik oglašavanja kojim osoba marketinške poruke šalje izravno krajnjem korisniku putem javne telekomunikacijske mreže i koja, za potrebe ovog Sporazuma, obuhvaća barem elektroničku poštu i tekstne i multimedijske poruke (SMS i MMS);

(c) „usluga elektroničke autentifikacije” znači usluga koja omogućuje potvrđivanje:

i. elektroničke identifikacije osobe; ili

ii. izvornosti i cjelovitosti podataka u elektroničkom obliku;

(d) „elektronički potpis” znači podaci u elektroničkom obliku koji su pridruženi ili logički povezani s drugim elektroničkim podacima i ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

i. fizička ga osoba koristi za izražavanje suglasnosti s elektroničkim podacima na koje se odnosi;

ii. povezan je s elektroničkim podacima na koje se odnosi tako da to omogućuje otkrivanje svih naknadnih izmjena podataka; i

iii. koristi ga pravna osoba kako bi osigurala podrijetlo i cjelovitost elektroničkih podataka na koje se odnosi; i

(e) „krajnji korisnik” znači svaka osoba koja koristi ili traži javno dostupnu telekomunikacijsku uslugu, kao potrošač ili u trgovinske, poslovne ili profesionalne svrhe.

ČLANAK 18.48.

Carine na elektroničke prijenose

1. Stranka ne uvodi carine na elektroničke prijenose između osobe jedne stranke i osobe druge stranke.

2. Podrazumijeva se da stavak 1. ne sprečava stranku da uvede unutarnje poreze, pristojbe ili druge naknade na elektroničke prijenose, pod uvjetom da se takvi porezi, pristojbe ili naknade uvode na način koji je u skladu s ovim dijelom Sporazuma.

ČLANAK 18.49.

Načelo „bez prethodnog odobrenja”

1. Stranke za pružanje usluge elektroničkim putem nastoje ne zahtijevati prethodno odobrenje isključivo na temelju toga što se usluga pruža elektroničkim sredstvima te ne donositi niti provoditi bilo koji drugi zahtjev s istovrijednim učinkom.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na telekomunikacijske usluge kako su definirane u članku 18.27. točki (i) ni na financijske usluge kako su definirane u članku 18.39. stavku 1. točki (a).

3. Podrazumijeva se da ništa ne sprečava stranku da donese ili zadrži mjere koje nisu u skladu sa stavkom 1., a radi postizanja legitimnog cilja javne politike u skladu s:

(a) člankom 18.1. stavkom 4.;

(b) člankom 18.40.;

(c) člankom 28.1.; i

(d) člankom 28.2.

ČLANAK 18.50.

Sklapanje ugovora elektroničkim putem

Svaka stranka osigurava da njezin pravni sustav omogućuje sklapanje ugovora elektroničkim putem i da njezini zakoni i drugi propisi ne stvaraju prepreke korištenju elektroničkih ugovora niti vode sklapanju ugovora koji nemaju pravni učinak i nisu valjani isključivo zbog toga što su sklopljeni elektroničkim putem, osim ako je to predviđeno njezinim zakonima i drugim propisima[1].

[1] Ovaj se članak ne primjenjuje na ugovore kojima se utvrđuju ili prenose prava na nekretninama; ugovore za koje je zakonom propisano sudjelovanje sudova, javnih tijela ili profesija koje izvršavaju javne ovlasti; ugovore o jamstvu ili kolateralne vrijednosne papire koje daju osobe koje djeluju izvan okvira svoje trgovačke, poslovne ili profesionalne djelatnosti; i ugovore uređene obiteljskim ili nasljednim pravom.

ČLANAK 18.51.

Elektroničke usluge potpisa i autentifikacije

1. Stranka ne uskraćuje pravni učinak i dopuštenost elektroničke usluge potpisa i elektroničke autentifikacije kao dokaza u pravnim postupcima isključivo na temelju toga što su u elektroničkom obliku.

2. Stranka ne donosi niti provodi mjere za regulaciju elektroničkih usluga potpisa i usluga elektroničke autentifikacije kojima bi se:

(a) sudionicima u elektroničkoj transakciji zabranilo međusobno utvrđivanje odgovarajućih elektroničkih metoda za njihovu transakciju; ili

(b) sudionicima u elektroničkoj transakciji onemogućilo da sudskim ili upravnim tijelima dokažu da je njihova elektronička transakcija u skladu sa svim zakonskim zahtjevima u pogledu elektroničkih usluga potpisa i elektroničke autentifikacije.

ČLANAK 18.52.

Neželjena izravna marketinška komunikacija

1. Svaka stranka nastoji učinkovito zaštititi krajnje korisnike od neželjene izravne marketinške komunikacije.

2. Svaka stranka osigurava da se izravna marketinška komunikacija ne koristi za korisnike koji nisu dali pristanak[1] za tu komunikaciju.

3. Neovisno o stavku 2. svaka stranka dopušta da osobe, koje su u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima prikupile korisnikove podatke za kontakt u kontekstu prodaje proizvoda ili usluga, koriste izravnu marketinšku komunikaciju kako bi tog korisnika obavijestile o svojim sličnim proizvodima ili uslugama.

4. Svaka stranka nastoji osigurati da je izravna marketinška komunikacija jasno prepoznatljiva, da jasno navodi u čije se ime provodi i da sadržava potrebne informacije koje krajnjim korisnicima omogućuju da besplatno i u bilo kojem trenutku zatraže njezin prestanak.

ČLANAK 18.53.

Zaštita potrošača

1. Stranke prepoznaju važnost donošenja i primjene transparentnih i učinkovitih mjera za zaštitu potrošača, među ostalim od prijevarnih i obmanjujućih poslovnih praksi tijekom transakcija elektroničke trgovine.

[1] Pristanak se utvrđuje u skladu sa zakonima i drugim propisima svake stranke.

2. Za potrebe stavka 1. stranke donose ili provode mjere koje doprinose povjerenju potrošača, uključujući mjere koje zabranjuju prijevarne i obmanjujuće poslovne prakse. Takve mjere, među ostalim, predviđaju sljedeće:

(a) pravo potrošača na jasne i temeljite informacije o usluzi i njezinu pružatelju;

(b) obvezu trgovaca da postupaju u dobroj vjeri i provode poštene tržišne prakse, među ostalim kao odgovor na pitanja potrošača;

(c) zabranu da se potrošačima naplaćuju usluge koje nisu zatražili ili tijekom razdoblja koje nisu odobrili; i

(d) pristup pravnoj zaštiti kako bi potrošači mogli ostvariti svoja prava, uključujući pravo na pravna sredstva za usluge koje su plaćene, ali nisu pružene kako je dogovoreno.

3. Stranke prepoznaju važnost suradnje između svojih agencija za zaštitu potrošača ili drugih relevantnih tijela u pogledu aktivnosti povezanih s elektroničkom trgovinom, radi zaštite potrošača i jačanja njihova povjerenja.

ČLANAK 18.54.

Regulatorna suradnja u području e-trgovine

1. Na temelju uzajamno dogovorenih uvjeta stranke održavaju suradnju i dijalog o regulatornim pitanjima koja proizlaze iz elektroničke trgovine, koji se, među ostalim, bave sljedećim pitanjima:

(a) priznavanjem i olakšavanjem interoperabilnih prekograničnih elektroničkih usluga potpisa i autentifikacije;

(b) odgovornošću posrednih davatelja usluga u pogledu prijenosa ili pohrane informacija;

(c) tretmanom izravnih marketinških komunikacija;

(d) zaštitom potrošača u području elektroničke trgovine;

(e) promicanjem trgovanja bez papira; i

(f) svim drugim pitanjima važnima za razvoj elektroničke trgovine.

2. Suradnja iz stavka 1. temelji se na razmjeni informacija o zakonima i drugim propisima stranaka koji se odnose na ta pitanja te na provedbi tih zakona i drugih propisa.

ČLANAK 18.55.

Dogovor o računalnim uslugama

1. Stranke su suglasne da se za potrebe liberalizacije trgovine uslugama u skladu s člancima 18.3. i 18.4. sljedeće usluge smatraju računalnim i povezanim uslugama, bez obzira na to pružaju li se putem mreže, uključujući internet:

(a) savjetovanje, izrada strategije, analiza, planiranje, specifikacija, dizajn, razvoj, instalacija, provedba, integracija, ispitivanje, uklanjanje pogrešaka, ažuriranje, podrška, tehnička pomoć ili upravljanje računalima ili računalnim sustavima ili za računala ili računalne sustave;

(b) računalni programi definirani kao nizovi uputa koje su potrebne za rad i komunikaciju računala (njih samih ili u njima), uz savjetovanje, izradu strategije, analizu, planiranje, specifikaciju, dizajn, razvoj, instalaciju, provedbu, integraciju, ispitivanje, uklanjanje pogrešaka, ažuriranje, prilagodbu, održavanje, podršku, tehničku pomoć ili upravljanje računalima ili računalnim programima ili za računala ili računalne programe;

(c) obrada podataka, pohrana podataka, iznajmljivanje diskovnog prostora na poslužitelju ili usluge baze podataka;

(d) usluge održavanja i popravka uredskih strojeva i opreme, uključujući računala; i

(e) usluge osposobljavanja osoblja klijenata povezane s računalnim programima, računalima ili računalnim sustavima koje nisu razvrstane u drugu skupinu usluga.

2. Podrazumijeva se da se same usluge koje se omogućuju računalnim i povezanim uslugama ne smatraju računalnim i povezanim uslugama.

ODJELJAK D

ZAVRŠNE ODREDBE I IZNIMKE

ČLANAK 18.56.

Kontaktne točke

1. Najkasnije godinu dana nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma svaka stranka određuje kontaktne točke i obavješćuje drugu stranku o njihovim podacima za kontakt kako bi se:

(a) drugoj stranki olakšalo pružanje informacija povezanih s provedbom ovog poglavlja, kao što su:

i. komercijalni i tehnički aspekti pružanja usluga; i

ii. registracija, priznavanje i stjecanje profesionalnih kvalifikacija; i

(b) razmotrila sva druga pitanja povezana s provedbom ovog poglavlja koja je stranka uputila.

2. Svaka stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svim izmjenama tih kontaktnih točaka.

ČLANAK 18.57.

Pododbor za trgovinu uslugama i osnivanje poslovne jedinice

1. Osim onih navedenih u člancima 2.4. i 9.9., Pododbor za trgovinu uslugama i osnivanje poslovne jedinice osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4., ima sljedeće funkcije:

(a) obavljanje pripremnih tehničkih radnji u slučaju revizije ovog poglavlja u skladu s člankom 18.58.; i

(b) raspravljanje o temama koje su važne za trgovinu uslugama i osnivanje poslovne jedinice, uključujući mogućnosti za povećanje uzajamnih ulaganja u uslužnom i neuslužnom sektoru.

2. Pododbor može na *ad hoc* osnovi pozvati predstavnike odgovarajućih subjekata koji imaju potrebno stručno znanje relevantno za pitanja koja treba riješiti.

ČLANAK 18.58.

Revizijska klauzula

S obzirom na njegove ciljeve, ovo se poglavlje može preispitati najranije 3 (tri) godine nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma ili u kontekstu sveobuhvatnog preispitivanja ovog Sporazuma.

ČLANAK 18.59.

Uskraćivanje pogodnosti

Stranka može uskratiti pogodnosti iz ovog poglavlja:

(a) u pogledu pružanja usluge, ako utvrdi da se usluga pruža iz državnog područja treće zemlje ili na tom području; ili

(b) pravnoj osobi, ako utvrdi da je pravna osoba iz treće zemlje.

POGLAVLJE 19.

PRIJENOSI ILI PLAĆANJA
ZA TRANSAKCIJE NA TEKUĆEM RAČUNU,
KRETANJA KAPITALA I PRIVREMENE ZAŠTITNE MJERE

ČLANAK 19.1.

Kapitalni račun

Kad je riječ o transakcijama na kapitalnom računu i financijskom računu platne bilance, svaka stranka omogućuje slobodno kretanje kapitala radi provedbe izravnih ulaganja i drugih transakcija kako je predviđeno u poglavlju 18. Ta kretanja uključuju likvidaciju ili povrat tog kapitala.

ČLANAK 19.2.

Tekući račun

Svaka stranka omogućuje, u slobodno konvertibilnoj valuti i u skladu sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda donesenim na monetarnoj i financijskoj konferenciji Ujedinjenih naroda održanoj 22. srpnja 1944. u Bretton Woodsu u New Hampshireu (dalje u tekstu „Statut Međunarodnog monetarnog fonda"), sva plaćanja i prijenose povezane s transakcijama na tekućem računu platne bilance koji su obuhvaćeni područjem primjene ovog Sporazuma.

ČLANAK 19.3.

Primjena zakona i drugih propisa povezanih s prijenosima
ili plaćanjima za transakcije na tekućem računu i kretanja kapitala

Ništa u člancima 19.1. i 19.2. ne sprečava stranku da na pravedan i nediskriminirajući način, koji ne čini prikriveno ograničavanje prijenosa ili plaćanja za transakcije na tekućem računu ili kretanja kapitala, primjenjuje svoje zakone i druge propise koji se odnose na:

(a) stečaj, nesolventnost ili zaštitu prava vjerovnika;

(b) izdavanje vrijednosnih papira i trgovanje njima;

(c) kaznena ili kažnjiva djela[1];

(d) financijsko izvještavanje ili vođenje evidencije o prijenosima ako je potrebna pomoć tijelima za izvršavanje zakonodavstva ili financijskim regulatornim tijelima; ili

(e) izvršenje presuda u sudskim postupcima.

ČLANAK 19.4.

Privremene zaštitne mjere

Ako, u iznimnim okolnostima, prijenosi ili plaćanja za transakcije na tekućem računu ili kretanja kapitala uzrokuju ili prijete uzrokovanjem ozbiljnih poteškoća u funkcioniranju gospodarske i monetarne unije Europske unije, Europska unija može donijeti zaštitne mjere koje su nužne za svladavanje tih poteškoća ili prijetnje tih poteškoća u razdoblju od najviše 6 (šest) mjeseci.

[1] Podrazumijeva se da to uključuje zakone i propise o sprečavanju pranja novca i borbi protiv financiranja terorizma.

ČLANAK 19.5.

Ograničenja radi zaštite bilance plaćanja

1. Ako u iznimnim okolnostima naiđe na ozbiljne poteškoće s platnom bilancom, među ostalim u vezi s funkcioniranjem monetarne ili tečajne politike, ili vanjskim financijskim poteškoćama ili prijetnjom tih poteškoća, stranka može donijeti ili provesti restriktivne mjere u pogledu prijenosa ili plaćanja za transakcije na tekućem računu ili kretanja kapitala.

2. Mjere iz stavka 1. su:

(a) nediskriminirajuće u usporedbi s onima koje se u sličnim situacijama primjenjuju na treću zemlju;

(b) u skladu sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda, ako je primjenjivo;

(c) takve da se njima izbjegava nanošenje nepotrebne štete komercijalnim, gospodarskim i financijskim interesima druge stranke; i

(d) privremene, razmjerne i nužne za svladavanje poteškoća te se postupno ukidaju kako se situacija iz stavka 1. poboljšava. U slučaju iznimnih okolnosti zbog kojih želi produljiti te mjere nakon razdoblja od 1 (jedne) godine, stranka o tom produljenju obavješćuje drugu stranku.

ČLANAK 19.6.

Završne odredbe

1. Ništa u ovom poglavlju ne tumači se kao ograničavanje prava gospodarskih subjekata stranaka da iskoriste bilo kakav povoljniji tretman koji bi mogao biti predviđen u bilo kojem postojećem bilateralnom ili multilateralnom sporazumu kojeg je stranka potpisnica.

2. Stranke se međusobno savjetuju kako bi olakšale kretanje kapitala obuhvaćeno područjem primjene ovog Sporazuma radi promicanja njegovih ciljeva.

POGLAVLJE 20.

JAVNA NABAVA

ČLANAK 20.1.

Ciljevi

Stranke prepoznaju doprinos koji transparentno, konkurentno i otvoreno nadmetanje daje gospodarskom razvoju i kao svoj cilj određuju djelotvorno otvaranje svojih tržišta javne nabave.

ČLANAK 20.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „trgovačka roba ili usluge” znači roba ili usluge vrste koja se obično prodaje ili nudi na prodaju na komercijalnom tržištu nevladinim kupcima te koju ti kupci obično kupuju za nevladine potrebe;

(b) „građevinska usluga” znači usluga kojoj je cilj realizacija javnih ili građevinskih radova na bilo koji način, u smislu odjeljka 51. CPC-a;

(c) „elektronička dražba” znači ponavljajući postupak pri kojemu dobavljači s pomoću elektroničkih sredstava predstavljaju nove cijene ili nove vrijednosti za mjerljive necjenovne elemente ponude povezane s kriterijima za evaluaciju, ili oboje, i na temelju kojeg se rangiraju ili ponovno rangiraju ponude;

(d) „u pisanom obliku” ili „pisano” znači izraz riječima ili brojevima koji se može pročitati, reproducirati i poslije priopćiti te može uključivati informacije koje se prenose i čuvaju u elektroničkom obliku;

(e) „ograničeni postupak nabave” znači način nabave pri kojem naručitelj stupa u kontakt s dobavljačem ili dobavljačima koje je sam odabrao;

(f) „mjera” znači zakon, propis, postupak, administrativne smjernice ili praksa ili bilo koja radnja naručitelja povezana s obuhvaćenom nabavom;

(g) „popis za višestruku upotrebu” znači popis dobavljača za koje je naručitelj utvrdio da zadovoljavaju uvjete za uvrštavanje na taj popis te koji naručitelj namjerava upotrijebiti više puta;

(h) „pregovori” znači način provođenja postupka nabave koji podliježe načelima transparentnosti i nediskriminacije, a ograničen je na posebne situacije u kojima naručitelj ima mogućnost pregovaranja s dobavljačima ako su ispunjeni određeni uvjeti;

(i) „obavijest o namjeri nabave” znači obavijest koju objavljuje naručitelj i kojom se zainteresirani dobavljači pozivaju da podnesu zahtjev za sudjelovanje, ponudu ili oboje;

(j) „kompenzacije” znači mjere za poticanje lokalnog razvoja ili poboljšanje bilance plaćanja korištenjem domaćeg sadržaja, licenciranjem tehnologije, zahtjevima za ulaganje, kompenzacijskom trgovinom ili sličnim zahtjevima;

(k) „otvoreni postupak javne nabave” znači način nabave u kojem svi zainteresirani dobavljači mogu podnijeti svoju ponudu;

(l) „naručitelj” znači subjekt obuhvaćen dodacima prilozima od 20.-A do 20.-E;

(m) „kvalificirani dobavljač” znači dobavljač za kojeg je naručitelj potvrdio da zadovoljava uvjete sudjelovanja;

(n) „nadmetanje po pozivu” znači način nabave u kojem naručitelj poziva samo kvalificirane dobavljače da podnesu ponudu;

(o) „usluge” uključuju građevinske usluge, osim ako je navedeno drukčije;

(p) „norma” znači dokument koji je odobrilo priznato tijelo kojim se predviđa zajedničko i opetovano korištenje, pravila, smjernice ili značajke za robu ili usluge ili povezane procese i načine proizvodnje, a čija primjena nije obvezujuća; može uključivati ili se odnositi isključivo na stručno nazivlje, simbole, zahtjeve za pakiranje, obilježavanje ili označivanje koji se primjenjuju na robu, uslugu, postupak i način proizvodnje;

(q) „dobavljač” znači osoba ili osobe koje isporučuju ili bi mogle isporučivati robu ili usluge; i

(r) „tehnička specifikacija” znači zahtjev natječaja koji:

i. utvrđuje značajke robe ili usluga koje treba nabaviti, uključujući kvalitetu, učinkovitost, sigurnost i dimenzije ili postupke i metode njihove proizvodnje ili pružanja; ili

ii. definira terminologiju, simbole, zahtjeve za pakiranje, obilježavanje ili označivanje, koji se primjenjuju na robu ili usluge.

ČLANAK 20.3.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na obuhvaćenu nabavu. Obuhvaćena nabava znači nabava za javne potrebe:

(a) robe, usluga ili kombinacije robe i usluga:

i. kako je navedeno u dodacima svake stranke prilozima od 20.-A do 20.-E; i

ii. koje se ne nabavljaju u svrhu komercijalne prodaje ili preprodaje ili za uporabu u proizvodnji ili pružanju robe ili usluga za komercijalnu prodaju ili preprodaju;

(b) bilo kojim ugovornim sredstvom, uključujući: kupnju; zakup; i najam ili leasing, s opcijom kupnje ili bez nje;

(c) čija je vrijednost jednaka ili veća od relevantnog praga utvrđenog u dodacima svake stranke prilozima od 20.-A do 20.-E, u trenutku objave obavijesti u skladu s člankom 20.13.;

(d) koju provodi naručitelj kako je navedeno u dodacima svake stranke prilozima od 20.-A do 20.-E; i

(e) koja nije na drugi način isključena iz područja primjene.

2. Osim ako je u dodacima svake stranke prilozima od 20.-A do 20.-E predviđeno drukčije, ovo se poglavlje ne primjenjuje na:

(a) stjecanje ili zakup zemljišta, postojećih zgrada ili druge nepokretne imovine ili prava na njih;

(b) izvanugovorne sporazume ili bilo koji oblik pomoći koju pruža stranka, uključujući sporazume o suradnji, bespovratna sredstva, zajmove, infuzije kapitala, jamstva i fiskalne poticaje, vladinu prodaju roba i usluga državnim ili regionalnim subjektima ili subjektima lokalne vlade;

(c) nabavu ili stjecanje usluga fiskalne agencije ili depozitara, usluge likvidacije i upravljanja za regulirane financijske ustanove ili usluge koje se odnose na prodaju, otkup i distribuciju javnog duga, što uključuje zajmove i vladine obveznice, zadužnice i ostale vrijednosnice;

(d) ugovore o radu u javnim službama; ili

(e) nabavu koja se provodi:

i. u posebnu svrhu pružanja međunarodne pomoći, uključujući razvojnu pomoć;

ii. u skladu s posebnim postupkom ili uvjetom međunarodnog sporazuma o razmještaju postrojbi;

iii. u skladu s posebnim postupkom ili uvjetom međunarodnog sporazuma povezanog sa zajedničkom provedbom projekta zemalja potpisnica; ili

iv. u skladu s posebnim postupkom ili uvjetom međunarodne organizacije ili organizacije koja se financira međunarodnim bespovratnim sredstvima, zajmovima ili drugim oblicima pomoći ako primjenjivi postupak ili uvjet ne bi bio u skladu s ovim poglavljem.

3. Svaka stranka u svakome od dodataka prilozima od 20.-A do 20.-E navodi sljedeće:

(a) u dodacima 20.-A-1., 20.-B-1., 20.-C-1., 20.-D-1. i 20.-E-1. subjekte središnje vlasti čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;

(b) u dodacima 20.-A-2., 20.-B-2., 20.-C-2., 20.-D-2. i 20.-E-2. subjekte regionalne samouprave čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;

(c) u dodacima 20.-A-3., 20.-B-3., 20.-C-3., 20.-D-3. i 20.-E-3. sve ostale subjekte čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;

(d) u dodacima 20.-A-4., 20.-B-4., 20.-C-4., 20.-D-4. i 20.-E-4. robu obuhvaćenu ovim poglavljem;

(e) u dodacima 20.-A-5., 20.-B-5., 20.-C-5., 20.-D-5. i 20.-E-5., usluge, osim građevinskih usluga, obuhvaćene ovim poglavljem;

(f) u dodacima 20.-A-6., 20.-B-6., 20.-C-6., 20.-D-6. i 20.-E-6. građevinske usluge obuhvaćene ovim poglavljem; i

(g) u dodacima 20.-A-7., 20.-B-7., 20.-C-7., 20.-D-7. i 20.-E-7., sve opće napomene.

4. Ako naručitelj u kontekstu obuhvaćene nabave zahtijeva od osoba koje nisu obuhvaćene dodacima stranke prilozima od 20.-A do 20.-E da provode nabavu u njegovo ime, članak 20.6. primjenjuje se *mutatis mutandis*.

ČLANAK 20.4.

Vrednovanje ugovora

1. Pri procjenjivanju vrijednosti nabave u svrhu ocjenjivanja je li riječ o obuhvaćenom postupku javne nabave, naručitelj:

(a) ne razdvaja nabavu u zasebne nabave niti bira ili upotrebljava određenu metodu određivanja vrijednosti za procjenu vrijednosti nabave s namjerom isključivanja cjelokupne nabave ili njezina dijela iz primjene ovog dijela Sporazuma; i

(b) uključuje najveću ukupnu vrijednost nabave procijenjenu za cijelo razdoblje njezina trajanja, bez obzira na to je li dodijeljena jednom ili više dobavljača, uzimajući u obzir sve oblike naknade, uključujući:

i. premije, pristojbe, provizije i kamate; i

ii. ako su u postupku nabave predviđene opcije, ukupnu vrijednost tih opcija.

2. Ako pojedinačni zahtjev za nabavu dovede do dodjele više ugovora ili dodjele ugovora u zasebnim dijelovima (obje dalje u tekstu „nabave koje se ponavljaju”), izračunavanje procijenjene najveće ukupne vrijednosti temelji se na:

(a) vrijednosti nabava koje se ponavljaju za istu vrstu robe ili usluge dodijeljene tijekom prethodnih 12 (dvanaest) mjeseci ili u protekloj fiskalnoj godini naručitelja, koja je prilagođena, ako je moguće, kako bi se uzele u obzir očekivane promjene količine ili vrijednosti robe ili usluge koja se nabavlja tijekom sljedećih 12 (dvanaest) mjeseci; ili

(b) procijenjenoj vrijednosti nabava koje se ponavljaju za istu vrstu robe ili usluge dodijeljene tijekom 12 (dvanaest) mjeseci nakon dodjele početnog ugovora ili u fiskalnoj godini naručitelja.

3. Kad je riječ o nabavi putem zakupa, najma ili leasinga s pravom otkupa robe ili usluga, ili o nabavi za koju nije određena ukupna cijena, temelj za utvrđivanje vrijednosti je sljedeće:

(a) u slučaju ugovora na određeno vrijeme:

i. ako je trajanje ugovora 12 (dvanaest) mjeseci ili manje, ukupna procijenjena najveća vrijednost za vrijeme njegova trajanja; ili

ii. ako je trajanje ugovora dulje od 12 (dvanaest) mjeseci, ukupna procijenjena najveća vrijednost, uključujući eventualnu procijenjenu preostalu vrijednost;

(b) ako se ugovor sklapa na neodređeno razdoblje, procijenjeni mjesečni obrok pomnožen s 48 (četrdeset osam); i

(c) ako nije sigurno hoće li se ugovor sklopiti na neodređeno ili na određeno razdoblje, primjenjuje se točka (b).

ČLANAK 20.5.

Sigurnosne i opće iznimke

1. Ništa u ovom poglavlju ne tumači se kao da sprečava stranku da poduzme bilo koju mjeru ili da ne otkrije bilo koje informacije koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa u odnosu na nabavu oružja, streljiva, obrambenih proizvoda ili vojne opreme ili nabavu nužnu za nacionalnu sigurnost ili nacionalnu obranu.

2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između stranaka u kojima postoje jednaki uvjeti ili koji bi predstavljao prikriveno ograničavanje trgovine između stranaka, ništa u ovom poglavlju ne tumači se kao da bilo koju stranku sprečava da donosi ili provodi mjere:

(a) koje se odnose na robu ili usluge fizičkih osoba s invaliditetom, dobrotvornih ustanova ili zatvorenika.

(b) koje su potrebne za zaštitu javnog morala, reda ili sigurnosti;

(c) koje su potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka, uključujući mjere zaštite okoliša; ili

(d) koje su potrebne za zaštitu intelektualnog vlasništva.

ČLANAK 20.6.

Nediskriminacija

1. U pogledu svih mjera povezanih s obuhvaćenom nabavom:

(a) Europska unija, uključujući njezine naručitelje, odmah i bezuvjetno odobrava robi i uslugama država Mercosura potpisnica Sporazuma i dobavljačima država Mercosura potpisnica Sporazuma koji nude tu robu i usluge tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji se odobrava za njezinu domaću robu, usluge i dobavljače;

(b) svaka država Mercosura potpisnica Sporazuma, uključujući njezine naručitelje, odmah i bezuvjetno odobrava robi i uslugama Europske unije i njezinim dobavljačima koji nude tu robu i usluge, tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji se odobrava za njezinu domaću robu, usluge i dobavljače.

2. Kad je riječ o mjerama koje se odnose na obuhvaćenu nabavu, ni Europska unija ni države Mercosura potpisnice Sporazuma, uključujući njihove naručitelje, ne smiju:

(a) dobavljaču s lokalnom poslovnom jedinicom odobriti manje povoljan tretman nego drugom dobavljaču s lokalnom poslovnom jedinicom na temelju stupnja povezanosti s inozemstvom ili činjenice da je u vlasništvu osoba druge stranke[12]; ili

(b) provoditi diskriminaciju dobavljača s lokalnim poslovnim nastanom na temelju činjenice da taj dobavljač za određenu nabavu nudi robu ili usluge druge stranke.

3. Ovaj se članak ne primjenjuje na carine ili bilo koju drugu istovrijednu mjeru koja utječe na vanjsku trgovinu ili na druge uvozne propise i mjere koje utječu na trgovinu uslugama, različite od onih kojima se posebno uređuje javna nabava obuhvaćena ovim poglavljem.

---

1 Neovisno o članku 20.3. stavku 1., u slučaju Europske unije i Argentine stavak 2. točka (a) primjenjuje se na svu nabavu u Argentini u pogledu dobavljača iz Europske unije koji su pravne osobe s poslovnom jedinicom u Argentini, a u Europskoj uniji u pogledu dobavljača iz Argentine koji su pravne osobe s poslovnom jedinicom u Europskoj uniji. To i dalje podliježe sigurnosnim i općim iznimkama kako je definirano u članku 20.5.

2 Neovisno o članku 20.3. stavku 1., u slučaju Europske unije i Argentine stavak 2. točka (a) primjenjuje se na svu nabavu u Brazilu u pogledu dobavljača iz Europske unije koji su pravne osobe s poslovnom jedinicom u Brazilu, a u Europskoj uniji u pogledu dobavljača iz Brazila koji su pravne osobe s poslovnom jedinicom u Europskoj uniji. To i dalje podliježe sigurnosnim i općim iznimkama kako je definirano u članku 20.5.

ČLANAK 20.7.

Korištenje elektroničkih sredstava

1. Svaka stranka obuhvaćenu nabavu u najvećoj mogućoj mjeri provodi elektroničkim sredstvima i surađuje u razvoju i povećanju primjene elektroničkih sredstava u sustavima javne nabave.

2. Ako naručitelj provodi obuhvaćenu nabavu elektroničkim sredstvima, dužan je:

(a) osigurati da se nabava provodi putem sustava informacijske tehnologije i softvera, uključujući one za autentifikaciju i enkripciju informacija, koji su opće dostupni i interoperabilni s drugim opće dostupnim sustavima informacijske tehnologije i softverom; i

(b) održavati mehanizme koji osiguravaju integritet zahtjeva za sudjelovanje i ponuda, uključujući utvrđivanje vremena i primitka te sprečavanje neprimjerenog pristupa.

ČLANAK 20.8.

Provođenje nabave

Naručitelj provodi obuhvaćenu nabavu na transparentan i nepristran način koji je u skladu s ovim poglavljem te kojim se izbjegavaju sukobi interesa i sprečavaju koruptivne prakse, primjenom sljedećih metoda: otvorenog natječaja, nadmetanja po pozivu ili ograničenog postupka nabave. Svaka stranka uvodi ili provodi sankcije protiv koruptivnih praksi u skladu sa svojim pravom.

ČLANAK 20.9.

Pravila o podrijetlu

Za potrebe članka 20.6., podrijetlo robe utvrđuje se na nepovlaštenoj osnovi.

ČLANAK 20.10.

Uskraćivanje pogodnosti

Ne dovodeći u pitanje rokove postupka javne nabave i uz prethodnu obavijest pružatelju usluga druge stranke i, na zahtjev, savjetovanje s pružateljem usluga druge stranke, stranka tom dobavljaču može uskratiti pogodnosti iz ovog poglavlja ako je riječ o pravnoj osobi druge stranke koja ne obavlja bitne poslovne djelatnosti na području te druge stranke.

ČLANAK 20.11.

Kompenzacije

Kad je riječ o obuhvaćenoj nabavi, stranka ne smije tražiti, uzimati u obzir, nalagati niti izvršavati kompenzacije.

ČLANAK 20.12.

Objava informacija o nabavi

1. Svaka stranka:

(a) odmah objavljuje svaki zakon, propis, sudsku odluku ili administrativnu odluku opće primjene, standardne ugovorne klauzule koje propisuje zakon ili propis i koje su uključene upućivanjem u obavijesti i natječajnu dokumentaciju te postupke koji se odnose na obuhvaćenu nabavu, i sve njihove izmjene, u službeno određenim elektroničkim ili papirnatim medijima koji su široko rasprostranjeni i ostaju lako dostupni javnosti;

(b) pruža, na zahtjev bilo koje stranke, daljnje informacije o primjeni tih odredaba;

(c) u dodacima 20.-F-1., 20.-G-1., 20.-H-1., 20.-I-1. i 20.-J-1. navodi elektroničke ili papirnate medije u kojima stranka objavljuje informacije opisane u točki (a);

(d) navodi, ako su dostupni u dodacima 20.-F-2., 20.-G-2., 20.-H-2., 20.-I-2. i 20.-J-2., elektroničke medije u kojima stranka objavljuje obavijesti propisane člankom 20.13., člankom 20.15. stavkom 4. i člankom 20.23. stavkom 2.

2. Svaka stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svakoj izmjeni informacija navedenih u njezinim dodacima prilozima od 20.-F do 20.-J. Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu na odgovarajući način mijenja priloge od 20.-F do 20.-J u skladu s člankom 9.7. stavkom 1. točkom (f).

ČLANAK 20.13.

Objavljivanje obavijesti

Obavijest o namjeri nabave

1. Za svaku obuhvaćenu nabavu, osim u okolnostima opisanima u članku 20.20., naručitelj objavljuje obavijest o namjeri nabave, koja je besplatno i izravno dostupna elektroničkim putem, putem jedinstvene pristupne točke, za Europsku uniju na europskoj razini, a za države Mercosura potpisnice Sporazuma na nacionalnoj razini ili, nakon što se uspostavi takva jedinstvena pristupna točka, na razini Mercosura. Obavijest o namjeri nabave mora ostati dostupna javnosti, barem do isteka razdoblja navedenog u obavijesti. Svaka stranka navodi elektronički medij u svojim dodacima prilozima od 20.-F do 20.-J. Svaka takva obavijest sadržava informacije iz Priloga 20.-O.

Sažetak obavijesti

2. Za svaki slučaj namjere nabave naručitelj objavljuje sažetak obavijesti koji mora istodobno biti dostupan i kao obavijest o namjeri nabave, na jednom od jezika WTO-a na kojem je Sporazum o WTO-u vjerodostojan. Svaka takva obavijest uključuje informacije iz Priloga 20.-K.

Obavijest o planiranoj nabavi

3. Naručitelje se potiče da što prije u svakoj fiskalnoj godini objave obavijest o svojim budućim planovima nabave u odgovarajućem papirnatom ili elektroničkom mediju navedenom u dodacima prilozima od 20.-F do 20.-J. Ta bi obavijest trebala uključivati predmet nabave i planirani datum objave obavijesti o namjeri nabave.

4. Naručitelj iz dodataka 12.-A-2., 12.-A-3., 12.-B-2., 12.-B-3., 12.-C-2., 12.-C-3., 12.-D-2., 12.-D-3., 12.-E-2. i 12.-E-3. prilozima od 20.-A do 20.-E može koristiti obavijest o planiranoj nabavi kao obavijest o namjeri nabave pod uvjetom da obavijest o planiranoj nabavi sadržava sve dostupne informacije iz Priloga 20.-O i izjavu da bi zainteresirani dobavljači trebali naručitelju izraziti svoj interes za nabavu.

ČLANAK 20.14.

Uvjeti sudjelovanja

1. Naručitelj ograničava uvjete za sudjelovanje u nabavi na one koji su neophodni kako bi se osiguralo da dobavljač posjeduje pravnu i financijsku sposobnost te poslovne i tehničke mogućnosti za provedbu predmetne nabave.

2. Pri ocjenjivanju ispunjava li dobavljač uvjete sudjelovanja, naručitelj ocjenjuje financijsku sposobnost te komercijalne i tehničke mogućnosti dobavljača na temelju njegovih poslovnih aktivnosti unutar i izvan područja stranke naručitelja.

3. Naručitelj može od dobavljača zahtijevati da dokaže relevantno prethodno iskustvo; međutim, ne može nametnuti uvjet da dobavljač može sudjelovati u nabavi samo ako mu je naručitelj određene stranke već dodijelio najmanje jedan ugovor ili ako ima prethodno radno iskustvo na području te stranke.

4. Pri tom ocjenjivanju naručitelj svoju evaluaciju temelji na uvjetima koje je unaprijed odredio u obavijestima ili natječajnoj dokumentaciji.

5. Naručitelj može isključiti dobavljača iz sljedećih razloga:

(a) stečaj;

(b) davanje lažne izjave;

(c) znatni nedostaci u izvršavanju bilo kojeg bitnog zahtjeva ili obveze iz prethodnih ugovora;

(d) pravomoćne presude za kaznena djela ili teška kažnjiva djela;

(e) druge sankcije kojima se dobavljač isključuje iz ugovora s naručiteljima stranke;

(f) teška povreda dužnosti koja dovodi u pitanje integritet dobavljača; ili

(g) neplaćanje poreza.

6. Dobavljači stranaka ispunjavaju uvjete sudjelovanja koje je utvrdio naručitelj kako su navedeni u stavcima 1., 2. i 3. podnošenjem dokumentacije koja se zahtijeva u okviru natječaja ili jednakovrijedne dokumentacije.

ČLANAK 20.15.

Kvalifikacija dobavljača

Nadmetanje po pozivu

1. Ako naručitelj namjerava koristiti nadmetanje po pozivu, on čini sljedeće:

(a) u obavijest o namjeri nabave uključuje barem informacije navedene u točkama (a), (b), (c), (i), (j) i (k) Priloga 20.-O i poziva dobavljače da podnesu zahtjev za sudjelovanje; i

(b) do početka roka za podnošenje ponuda kvalificiranim dobavljačima dostavlja barem informacije navedene u točkama od (d) do (h) Priloga 20.-O.

2. Naručitelj kao kvalificirane dobavljače priznaje sve domaće dobavljače i sve dobavljače druge stranke koji ispunjavaju uvjete sudjelovanja u određenoj nabavi, osim ako naručitelj u obavijesti o namjeri nabave navede neka ograničenja u pogledu broja dobavljača kojima će biti dopušteno podnošenje ponuda i kriterije za odabir ograničenog broja dobavljača.

3. Ako natječajna dokumentacija nije javno dostupna na dan objave obavijesti iz stavka 1., naručitelj osigurava da su ti dokumenti istodobno dostupni svim kvalificiranim dobavljačima koji su odabrani u skladu sa stavkom 2.

Popisi za višestruku upotrebu

4. Ako je zakonom stranke predviđeno da naručitelj može voditi popis dobavljača za višestruku upotrebu, osigurava da se obavijest kojom se zainteresirane dobavljače poziva da podnesu zahtjev za uvrštavanje na popis:

(a) objavljuje svake godine; i

(b) ako se objavljuje elektronički, da je stalno dostupna u odgovarajućem mediju navedenom u dodacima prilozima od 20.-F do 20.-J. Ta obavijest uključuje informacije navedene u Prilogu 20.-L.

5. Neovisno o stavku 4., ako je popis za višestruku upotrebu valjan najviše 3 (tri) godine, naručitelj može objaviti obavijest iz stavka 4. samo jednom, i to na početku roka valjanosti popisa, pod sljedećim uvjetima:

(a) da navede razdoblje valjanosti i napomenu da se dodatne obavijesti neće objavljivati; i

(b) da se objavljuje elektronički i da je stalno dostupna tijekom razdoblja valjanosti popisa.

6. Naručitelj omogućuje dobavljačima da zahtjev za uvrštavanje na popis za višestruku upotrebu mogu podnijeti u bilo kojem trenutku te u razumno kratkom roku dodaje na popis sve kvalificirane dobavljače.

7. Ako dobavljač koji se ne nalazi na popisu za višestruku upotrebu podnese zahtjev za sudjelovanje u nabavi na temelju popisa za višestruku upotrebu i svih potrebnih dokumenata u roku predviđenom u Prilogu 20.-M, naručitelj mora obraditi taj zahtjev. Naručitelj ne smije isključiti dobavljača iz razmatranja u pogledu postupka javne nabave na temelju činjenice da nema dovoljno vremena za obradu tog zahtjeva, osim ako, u iznimnim slučajevima, zbog složenosti postupka javne nabave, naručitelj ne može dovršiti obradu zahtjeva u roku za podnošenje ponuda.

Naručitelji navedeni u dodacima prilozima od 20.-A do 20.-F

8. Naručitelj iz dodataka prilozima od 20.-A do 20.-F može upotrijebiti obavijest kojom poziva ponuditelje da zatraže uključivanje na popis za višestruko korištenje kao obavijest o namjeri nabave, pod sljedećim uvjetima:

(a) obavijest je objavljena u skladu sa stavkom 4. i sadržava informacije iz Priloga 20.-L, sve dostupne informacije iz Priloga 20.-O i izjavu da čini obavijest o namjeri nabave ili da će samo dobavljači s popisa za višestruku upotrebu primiti daljnje obavijesti o nabavi obuhvaćenoj popisom za višestruku upotrebu; i

(b) naručitelj dobavljačima koji su izrazili interes za određenu nabavu odmah dostavlja potrebne informacije kako bi mogli procijeniti svoj interes za nabavu, uključujući sve preostale informacije propisane u Prilogu 20.-D u mjeri u kojoj su dostupne.

9. Naručitelj naveden u dodacima prilozima od 20.-A do 20.-F može dobavljaču koji je podnio zahtjev za uvrštenje na popis za višestruku upotrebu u skladu sa stavkom 6. omogućiti da podnese ponudu u okviru određene javne nabave ako naručitelj ima dovoljno vremena da razmotri ispunjava li taj dobavljač uvjete sudjelovanja.

Informacije o odlukama naručitelja

10. Naručitelj odmah obavješćuje dobavljača koji je podnio zahtjev za sudjelovanje u nabavi ili zahtjev za uvrštavanje na popis za višestruku upotrebu o svojoj odluci o tim zahtjevima.

11. Naručitelj odmah obavješćuje dobavljača i, na njegov zahtjev, odmah dostavlja pisano obrazloženje svoje odluke ako:

(a) odbije zahtjev dobavljača za sudjelovanje u nabavi ili njegov zahtjev za uvrštavanje na popis za višestruku upotrebu;

(b) više ne priznaje dobavljača kao kvalificiranog; ili

(c) ukloni dobavljača s popisa za višestruku upotrebu.

ČLANAK 20.16.

Tehničke specifikacije

1. Naručitelj ne izrađuje, ne donosi i ne primjenjuje nikakve tehničke specifikacije niti propisuje postupak ocjenjivanja sukladnosti u cilju stvaranja nepotrebnih prepreka međunarodnoj trgovini ili diskriminacije među dobavljačima.

2. Pri propisivanju tehničkih specifikacija za robu ili usluge koje se nabavljaju, naručitelj, ako je primjenjivo:

(a) predviđa tehničke specifikacije u pogledu izvedbe i funkcionalnih zahtjeva, umjesto značajki dizajna ili opisnih značajki; i

(b) temelji tehničke specifikacije na međunarodnim normama, ako postoje, a u protivnom na nacionalnim tehničkim propisima, priznatim nacionalnim normama ili građevinskim propisima. Uz svako upućivanje navodi se izraz „ili istovjetno”;

3. Ako se u tehničkim specifikacijama koriste značajke dizajna ili opisne značajke, naručitelj treba navesti, ako je primjenjivo, da će uzeti u obzir ponude istovjetnih proizvoda ili usluga koje očito ispunjavaju zahtjeve postupka javne nabave tako da u natječajnu dokumentaciju uključi izraz kao što je „ili istovjetno”.

4. Naručitelj ne smije propisati tehničke specifikacije koje zahtijevaju ili se odnose na određeni žig ili trgovački naziv, patent, autorsko pravo, dizajn, tip, određeno podrijetlo, proizvođača ili dobavljača, osim ako ne postoji nijedan drugi dovoljno precizan ili razumljiv način opisa zahtjeva nabave te pod uvjetom da, u tim slučajevima, naručitelj u natječajnu dokumentaciju uključi izraz „ili istovjetno”.

5. Naručitelj ne smije tražiti niti prihvaćati savjete koji se mogu iskoristiti u pripremi donošenja tehničke specifikacije za određenu nabavu na način koji bi onemogućio tržišno natjecanje od osobe koja može imati komercijalni interes u toj nabavi.

6. Podrazumijeva se da stranka, uključujući njezine naručitelje, može u skladu s ovim člankom pripremiti, donijeti ili primjenjivati tehničke specifikacije u svrhu promicanja očuvanja prirodnih resursa ili zaštite okoliša.

ČLANAK 20.17.

Natječajna dokumentacija

1. Naručitelj stavlja dobavljačima na raspolaganje natječajnu dokumentaciju u kojoj su navedene sve informacije potrebne dobavljačima za pripremu i podnošenje odgovarajućih ponuda. U toj se dokumentaciji detaljno opisuju sljedeći elementi, osim ako je taj opis već naveden u obavijesti o namjeri nabave:

(a) opis nabave, uključujući prirodu i količinu robe ili usluga koje se nabavljaju ili, ako količina nije poznata, procijenjenu količinu i sve zahtjeve koje treba ispuniti, uključujući sve tehničke specifikacije, potvrdu o ocjenjivanju sukladnosti, planove, nacrte ili materijale s uputama;

(b) uvjeti sudjelovanja dobavljača, uključujući popis informacija i dokumenata koje dobavljači moraju podnijeti u vezi s tim uvjetima;

(c) svi kriteriji ocjenjivanja koji se uzimaju u obzir pri dodjeli ugovora i, osim ako je cijena jedini kriterij, relativna važnost tih kriterija;

(d) ako naručitelj provodi postupak javne nabave elektroničkim putem, svi zahtjevi za autentifikaciju i enkripciju ili drugi zahtjevi koji se odnose na dostavljanje podataka elektroničkim putem;

(e) ako naručitelj održava elektroničku dražbu, pravila, uključujući utvrđivanje elemenata ponude koji se odnose na kriterije ocjenjivanja, u skladu s kojima će se voditi dražba;

(f) u slučaju javnog otvaranja ponuda, datum, vrijeme i mjesto njihova otvaranja i, ako je primjenjivo, osobe koje smiju prisustvovati;

(g) ostali uvjeti, uključujući uvjete plaćanja i ograničenja povezana s načinima podnošenja ponuda, primjerice, dostavljanjem u papirnatom ili elektroničkom obliku; i

(h) rokovi za isporuku robe ili pružanje usluga.

2. Pri utvrđivanju datuma isporuke robe ili pružanja usluga u natječajnoj dokumentaciji, naručitelj uzima u obzir čimbenike kao što su složenost javne nabave, opseg predviđenog podugovaranja i očekivano vrijeme potrebno za proizvodnju, ponovnu opskrbu ili prijevoz robe od mjesta isporuke ili za pružanje usluga.

3. Kriteriji ocjenjivanja utvrđeni u obavijesti o namjeri nabave ili natječajnoj dokumentaciji mogu obuhvaćati, među ostalim, cijenu i druge troškovne čimbenike, kvalitetu, tehničku vrijednost, okolišne značajke i uvjete isporuke.

4. Naručitelj odmah dostavlja natječajnu dokumentaciju svim dobavljačima koji sudjeluju u nabavi, na njihov zahtjev, te odgovara na svaki razuman zahtjev za relevantne informacije dobavljača koji sudjeluju u nabavi, pod uvjetom da se tim informacijama određenom dobavljaču ne daje prednost pred drugim dobavljačima i da je zahtjev podnesen u primjenjivim rokovima.

5. Ako prije ocjenjivanja ponuda u skladu s člankom 20.22. naručitelj izmijeni ili dopuni kriterije ili zahtjeve iz obavijesti o namjeri nabave ili natječajne dokumentacije dostavljene dobavljačima koji sudjeluju u javnoj nabavi, sve takve izmjene u pisanom obliku dostavlja:

(a) svim dobavljačima koji sudjeluju u javnoj nabavi u trenutku izmjene informacija, ako su poznati, i u svim drugim slučajevima, na isti način na koji su dostavljene prvotne informacije; i

(b) pravovremeno, kako bi ti dobavljači mogli izmijeniti i, prema potrebi, ponovno dostaviti izmijenjene ponude.

6. Naručitelji mogu od dobavljača koji sudjeluju zahtijevati jamstva za zadržavanje ponude, a od uspješnog dobavljača jamstvo za izvršenje.

ČLANAK 20.18.

Rokovi

Naručitelj, u skladu sa svojim potrebama, dobavljačima osigurava dovoljno vremena da pripreme i predaju zahtjeve za sudjelovanje i uzvratne ponude, uzimajući pritom u obzir čimbenike kao što su narav i složenost nabave, opseg predviđenog podugovaranja i vrijeme za slanje ponuda iz stranih i domaćih mjesta na kojima se ne koriste elektronička sredstva. Ti rokovi, uključujući njihovo produljenje, jednaki su za sve zainteresirane ili uključene dobavljače. Primjenjivi rokovi utvrđeni su u Prilogu 20.-M.

ČLANAK 20.19.

Pregovori

1. Ako je pravom stranke naručiteljima omogućeno da javnu nabavu provode putem pregovora, to mogu učiniti u sljedećim slučajevima:

(a) u kontekstu javne nabave u kojoj su tu namjeru naveli u obavijesti o namjeri nabave; ili

(b) ako iz ocjenjivanja proizlazi da nijedna ponuda nije očigledno najpovoljnija s obzirom na specifične kriterije ocjenjivanja navedene u obavijestima ili natječajnoj dokumentaciji.

2. Naručitelj:

(a) osigurava da se eliminacija dobavljača koji sudjeluju u pregovorima provodi u skladu s kriterijima ocjenjivanja iz obavijesti ili natječajne dokumentacije; i

(b) ako su pregovori zaključeni, utvrđuje zajednički rok u kojem preostali dobavljači mogu podnijeti nove ili revidirane ponude.

ČLANAK 20.20.

Ograničeni postupak nabave

1. Pod uvjetom da se postupak nabave ne koristi za izbjegavanje tržišnog natjecanja ili za zaštitu domaćih dobavljača, naručitelj može dodijeliti ugovore putem ograničenog postupka nabave u sljedećim okolnostima:

(a) ako:

i. nije podnesena nijedna ponuda ili nijedan dobavljač nije zatražio sudjelovanje;

ii. nije podnesena nijedna ponuda koja ispunjava bitne zahtjeve iz natječajne dokumentacije;

iii. nijedan dobavljač ne ispunjava uvjete sudjelovanja; ili

iv. podnesene ponude bile su dogovorene;

pod uvjetom da zahtjevi iz natječajne dokumentacije nisu znatno izmijenjeni;

(b) ako za umjetnine ili iz razloga povezanih sa zaštitom isključivih prava intelektualnog vlasništva, kao što su patenti ili autorska prava, ili vlasničkih informacija, ili ako u nedostatku konkurencije iz tehničkih razloga, robu ili usluge mogu pružiti samo konkretni dobavljači, a ne postoji odgovarajuća alternativa ili zamjena;

(c) za dodatne isporuke od prvotnog dobavljača robe i usluga koje nisu uključene u prvotnu nabavu ako promjena dobavljača za takvu dodatnu robu ili usluge:

i. nije moguća iz gospodarskih ili tehničkih razloga kao što su zahtjevi za međusobnu zamjenjivost ili interoperabilnost s postojećom opremom, softverom, uslugama ili instalacijama nabavljenima u okviru prvotne nabave; i

ii. mogla bi uzrokovati znatnu nepogodnost ili bitno umnožavanje troškova naručitelja;

(d) za robu kupljenu na burzi robe;

(e) ako naručitelj nabavi prototip ili prvu robu ili uslugu koji su razvijeni na njegov zahtjev u sklopu i za određeni ugovor za istraživanje, eksperiment, studiju ili izvorni razvoj; ako se takvi ugovori ispune, ovo se poglavlje primjenjuje na kasnije nabave robe ili usluga;

(f) u mjeri u kojoj je to nužno potrebno ako, zbog izuzetne hitnosti izazvane događajima koje naručitelj nije mogao predvidjeti, roba ili usluge nisu mogle biti pravodobno pribavljene na temelju otvorenog natječaja ili nadmetanja po pozivu;

(g) ako je ugovor dodijeljen pobjedniku natječaja za dizajn, pod uvjetom da je natječaj organiziran u skladu s načelima ovog poglavlja i da sudionike ocjenjuje neovisni ocjenjivački sud radi dodjele ugovora za dizajn pobjedniku natječaja; ili

(h) u slučaju nabava pod iznimno povoljnim uvjetima koji postoje samo kratkoročno, kao što su neuobičajene prodaje koje obavljaju pravne osobe koje obično nisu dobavljači, ili prodaje imovine poduzeća u likvidaciji ili pod prisilnom upravom.

2. Naručitelj vodi evidenciju ili sastavlja pisana izvješća koja sadržavaju konkretno obrazloženje za svaki ugovor dodijeljen na temelju stavka 1.

ČLANAK 20.21.

Elektroničke dražbe

Ako obuhvaćenu nabavu namjerava provesti putem elektroničke dražbe, naručitelj svakom sudioniku prije početka te dražbe dostavlja sljedeće:

(a) informacije o metodi automatskog ocjenjivanja, uključujući matematičku formulu, koja se temelji na kriterijima ocjenjivanja utvrđenima u natječajnoj dokumentaciji i koja će se koristiti pri automatskom rangiranju ili ponovnom rangiranju tijekom dražbe;

(b) rezultate početnog ocjenjivanja elemenata njegove ponude ako se ugovor dodjeljuje na temelju najpovoljnije ponude; i

(c) sve druge relevantne informacije povezane s provedbom dražbe.

ČLANAK 20.22.

Postupanje s ponudama i dodjela ugovora

1. Naručitelj prima i otvara sve ponude te postupa s njima u skladu s postupcima kojima se jamče pravičnost i nepristranost postupka nabave i povjerljivost ponuda.

2. Naručitelj ne kažnjava dobavljače čija je ponuda zaprimljena nakon roka navedenog za primanje ponuda ako se kašnjenje može pripisati isključivo nepravilnom postupanju naručitelja.

3. Ponuda se uzima u obzir za dodjelu ugovora ako je podnesena u pisanom obliku i u trenutku otvaranja ispunjava bitne zahtjeve utvrđene u natječajnoj dokumentaciji i, ako je primjenjivo, u obavijestima, te ako ju je dostavio dobavljač koji zadovoljava uvjete sudjelovanja.

4. Osim ako utvrdi da dodjela ugovora nije u javnom interesu, naručitelj ugovor dodjeljuje dobavljaču za kojeg je utvrdio da je sposoban ispuniti uvjete ugovora i koji je, isključivo na temelju kriterija ocjenjivanja utvrđenih u obavijestima i natječajnoj dokumentaciji, podnio najpovoljniju ponudu ili, ako je cijena jedini kriterij, najnižu cijenu.

5. Ako primi ponudu s cijenom koja je neuobičajeno niža od cijena u ostalim podnesenim ponudama, naručitelj može provjeriti zadovoljava li dobavljač uvjete sudjelovanja i je li sposoban ispuniti uvjete ugovora.

6. Naručitelj ne koristi opcije, ne poništava nabavu niti mijenja dodijeljene ugovore na način kojim se zaobilaze obveze ovog poglavlja.

7. Ako ugovor, iz razloga koji se mogu pripisati uspješnom dobavljaču, nije sklopljen u razumnom roku ili ako uspješni dobavljač ne ispuni jamstvo za izvršenje ugovora iz članka 20.17. ili ne poštuje uvjete ugovora, svaka stranka može propisati da se ugovor može dodijeliti dobavljaču koji je podnio sljedeću najpovoljniju ponudu.

ČLANAK 20.23.

Transparentnost informacija o javnoj nabavi

1. Naručitelj odmah obavješćuje dobavljače koji sudjeluju u postupku o svojim odlukama o dodjeli ugovora te na zahtjev dobavljača to čini u pisanom obliku. Podložno stavcima 2. i 3. članka 20.24., naručitelj neuspješnom dobavljaču na zahtjev pruža objašnjenje razloga zbog kojih nije odabrao njegovu ponudu te relativnih prednosti ponude uspješnog dobavljača.

2. Nakon dodjele svakog ugovora obuhvaćenog ovim poglavljem, naručitelj što prije, a u skladu s rokovima utvrđenima u pravu svake stranke, objavljuje obavijest u odgovarajućem papirnatom ili elektroničkom mediju navedenom u dodacima prilozima od 20.-F do 20.-J. Ako se koristi samo elektronički medij, informacije moraju biti lako dostupne tijekom razumnog razdoblja. Obavijest sadržava barem sljedeće informacije:

(a) opis nabavljene robe ili usluga koji može uključivati prirodu i količinu nabavljene robe te prirodu i opseg nabavljenih usluga;

(b) naziv i adresu naručitelja;

(c) naziv uspješnog dobavljača;

(d) vrijednost uspješne ponude ili najviše i najniže ponude koje su se razmatrale pri dodjeljivanju ugovora;

(e) datum dodjele ugovora; i

(f) primijenjenu metodu nabave te, u slučaju ograničenog postupka nabave, opis okolnosti kojima se opravdava korištenje ograničenog postupka nabave.

3. Svaka stranka dostavlja drugoj stranki dostupne i usporedive statističke podatke relevantne za javnu nabavu obuhvaćenu ovim poglavljem.

ČLANAK 20.24.

Otkrivanje informacija

1. Na zahtjev stranke druga stranka odmah dostavlja sve relevantne informacije o donošenju odluke o obuhvaćenoj nabavi kako bi utvrdila je li nabava provedena u skladu s pravilima iz ovog poglavlja. U slučajevima u kojima bi otkrivanje tih informacija moglo dovesti u pitanje tržišno natjecanje u budućim natječajima, stranka koja primi informacije ne smije ih otkriti nijednom dobavljaču, osim nakon savjetovanja i dogovora sa strankom koja ih je dostavila.

2. Neovisno o drugim odredbama ovog poglavlja, stranka, uključujući njezine naručitelje, nijednom dobavljaču ne dostavlja informacije koje bi mogle dovesti u pitanje pošteno tržišno natjecanje među dobavljačima.

3. Ništa u ovom poglavlju ne tumači se kao da se od stranke, uključujući njezine naručitelje, vlasti i revizijska tijela, zahtijeva otkrivanje povjerljivih informacija ako bi se time:

(a) ugrozilo izvršavanje zakonodavstva;

(b) moglo ugroziti pošteno tržišno natjecanje među dobavljačima;

(c) ugrozili legitimni poslovni interesi određenih osoba, uključujući zaštitu prava intelektualnog vlasništva; ili

(d) na bilo koji drugi način postupalo protivno javnom interesu.

ČLANAK 20.25.

Domaći postupci preispitivanja

1. Svaka stranka uspostavlja ili provodi pravovremene, djelotvorne, transparentne i nediskriminirajuće postupke upravnog ili sudskog preispitivanja u okviru kojih dobavljač može podnijeti prigovor s obzirom na:

(a) povredu poglavlja; ili

(b) nepoštovanje mjera stranke za provedbu ovog poglavlja, ako dobavljač nema pravo izravno osporiti povredu ovog poglavlja u skladu sa zakonima stranke,

u kontekstu obuhvaćene nabave u kojoj dobavljač ima ili je imao interes. Postupovna pravila za sve prigovore utvrđuju se u pisanom obliku i javno su dostupna.

2. Svaka stranka može u svojem pravu predvidjeti da, u slučaju pritužbe dobavljača u kontekstu obuhvaćene nabave, predmetna stranka potiče svojeg naručitelja i dobavljača da rješenje pritužbe pokušaju pronaći savjetovanjem. Naručitelj nepristrano i pravodobno razmatra sve te pritužbe tako da se ne dovodi u pitanje dobavljačevo sudjelovanje u tekućoj ili budućoj nabavi ni njegovo pravo da u okviru postupka upravnog ili sudskog preispitivanja zatraži korektivne mjere.

3. Svaki dobavljač na raspolaganju ima dovoljno vremena za pripremu i podnošenje prigovora, a to vrijeme ni u kojem slučaju ne može biti kraće od 10 (deset) dana od trenutka u kojem je osnova za prigovor postala poznata ili u kojem je trebala postati poznata dobavljaču.

4. Svaka stranka uspostavlja ili određuje barem jedno nepristrano upravno ili sudsko tijelo, koje je neovisno o njezinim naručiteljima, za primanje i preispitivanje pritužbe dobavljača u kontekstu obuhvaćene nabave.

5. Ako pritužbu prvotno preispituje tijelo koje nije ono iz stavka 4., stranka osigurava da dobavljač može podnijeti žalbu na prvotnu odluku nepristranom upravnom ili sudskom tijelu koje je neovisno o naručitelju čija je nabava predmet pritužbe. Tijelo za preispitivanje koje nije sud podliježe sudskoj reviziji ili ima postupovna jamstva kojima se osigurava sljedeće:

(a) naručitelj u pisanom obliku odgovara na pritužbu i dostavlja tijelu za preispitivanje sve relevantne dokumente;

(b) sudionici u postupku imaju pravo biti saslušani prije nego što tijelo za preispitivanje donese odluku o prigovoru;

(c) sudionici u postupku imaju pravo na zastupnika i pratnju;

(d) sudionici u postupku imaju pristup svim postupcima;

(e) sudionici u postupku imaju pravo tražiti da postupak bude otvoren za javnost i da se mogu saslušati svjedoci; i

(f) odluke ili preporuke povezane s pritužbom dobavljača dostavljaju se u razumnom roku, pisanim putem i uz objašnjenje temelja za svaku odluku ili preporuku.

6. Svaka stranka donosi ili provodi postupke kojima se osiguravaju:

(a) hitne privremene mjere koje jamče da dobavljač i dalje može sudjelovati u javnoj nabavi. Te privremene mjere mogu dovesti do suspenzije postupka nabave. Postupcima se može predvidjeti da se pri donošenju odluke o tome treba li primijeniti takve mjere mogu uzeti u obzir prevladavajuće negativne posljedice za predmetne interese, uključujući javni interes. Opravdani razlog za nedjelovanje dostavlja se u pisanom obliku; i

(b) korektivne mjere ili nadoknada nastalog gubitka ili štete, koje mogu biti ograničene na troškove izrade ponude ili troškove pritužbe ili oboje, ako tijelo za preispitivanje utvrdi kršenje ili neusklađenost iz stavka 1.

ČLANAK 20.26.

Izmjene i ispravci područja primjene

1. Stranka može predložiti izmjenu ili ispravak svojih priloga od 20.-A do 20.-E.

Izmjene

2. Stranka koja namjerava izmijeniti svoje priloge kako je navedeno u stavku 1.:

(a) obavješćuje o tome drugu stranku u pisanom obliku; i

(b) u obavijest uključuje prijedlog odgovarajućih kompenzacijskih prilagodbi za drugu stranku kako bi se područje primjene zadržalo na razini usporedivoj s onom prije izmjene.

3. Neovisno o stavku 2. točki (b) stranka ne mora osigurati kompenzacijske prilagodbe ako se izmjena odnosi na naručitelja nad kojim stranka više nema stvarnu kontrolu ili utjecaj.

4. Druga stranka može podnijeti prigovor na izmjenu ako:

(a) prilagodba predložena u skladu sa stavkom 2. točkom (b) nije primjerena za održavanje usporedive razine zajednički dogovorenog područja primjene; ili

(b) izmjena obuhvaća naručitelja nad kojim stranka više nema stvarnu kontrolu ni utjecaj na temelju stavka 3.

Druga stranka podnosi prigovor u pisanom obliku u roku od 45 (četrdeset pet) dana od primitka obavijesti iz stavka 2. točke (a). Ako se taj prigovor ne podnese u roku od 45 (četrdeset pet) dana od primitka obavijesti, smatra se da je stranka suglasna s predloženom izmjenom.

Ispravci

5. Sljedeće izmjene priloga stranke smatraju se ispravkom isključivo formalne prirode, pod uvjetom da ne utječu na zajednički dogovoreno područje primjene predviđeno u ovom poglavlju:

(a) promjena naziva subjekta;

(b) spajanje dvaju ili više naručitelja navedenih u dodatku; i

(c) razdvajanje naručitelja navedenog u dodatku na 2 (dva) ili više naručitelja koji se svi dodaju naručiteljima navedenima u tom dodatku.

Stranka koja provodi takav ispravak isključivo formalne prirode nije dužna predvidjeti kompenzacijske prilagodbe.

6. Stranka koja predloži ispravke svojih priloga o tome obavješćuje drugu stranku svake 2 (dvije) godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

7. Stranka može obavijestiti drugu stranku o prigovoru na predloženi ispravak u roku od 45 (četrdeset pet) dana od primitka obavijesti. Ako podnese prigovor, stranka mora navesti razloge zbog kojih smatra da predloženi ispravak nije izmjena predviđena u stavku 5. i opisati učinak predloženog ispravka na zajednički dogovoreno područje primjene predviđeno u ovom poglavlju. Ako se takav prigovor ne podnese u pisanom obliku u roku od 45 (četrdeset pet) dana od primitka obavijesti, smatra se da je stranka pristala na predloženi ispravak.

Savjetovanje i rješavanje sporova

8. Ako druga stranka podnese prigovor na predloženu izmjenu ili ispravak, stranke to pitanje nastoje riješiti savjetovanjem. Ako se u roku od 60 (šezdeset) dana od primitka prigovora ne postigne dogovor, stranka koja želi izmijeniti ili ispraviti svoje priloge može uputiti taj predmet na postupak rješavanja sporova utvrđen u poglavlju 29., osim ako se stranke dogovore o produljenju roka.

9. Postupak savjetovanja iz stavka 8. ne dovodi u pitanje savjetovanja predviđena u poglavlju 29.

10. Ako stranka ne podnese prigovor na predloženu izmjenu u skladu sa stavcima 2. i 3. odnosno predloženi ispravak u skladu sa stavkom 5. ili ako su stranke tu izmjenu odnosno ispravke dogovorile putem savjetovanja ili ako je spor konačno riješen u skladu s poglavljem 29., Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu mijenja odgovarajući prilog kako bi se u obzir uzela dogovorena izmjena odnosno ispravci ili dogovorene kompenzacijske prilagodbe.

ČLANAK 20.27.

Pododbor za javnu nabavu

1. Osim onih navedenih u člancima 2.4. i 9.9., Pododbor za javnu nabavu, osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4., ima sljedeće funkcije:

(a) preispitivanje uzajamnog otvaranja tržišta javne nabave;

(b) razmjenjivanje informacija o mogućnostima javne nabave u svakoj stranki, uključujući razmjenu statističkih podataka o javnoj nabavi; i

(c) raspravljanje o razmjerima i načinima suradnje u području javne nabave između stranaka kako je navedeno u članku 20.28.

ČLANAK 20.28.

Suradnja u području javne nabave

1. Stranke surađuju radi djelotvorne provedbe ovog poglavlja. Koriste dostupne i postojeće instrumente, resurse i mehanizme.

2. Aktivnosti suradnje u ovom području provode se, među ostalim:

(a) razmjenom informacija, primjera dobre prakse, statističkih podataka, stručnjaka, iskustava i politika u područjima od zajedničkog interesa;

(b) razmjenom uspješnih primjera u pogledu primjene praksi održive nabave i drugih područja od zajedničkog interesa;

(c) promicanjem mreža, seminara i radionica o temama od zajedničkog interesa;

(d) prijenosom znanja, uključujući kontakte među stručnjacima iz Europske unije i država Mercosura potpisnica Sporazuma; i

(e) razmjenom informacija između Europske unije i država Mercosura potpisnica Sporazuma radi olakšavanja pristupa tržištima javne nabave dobavljača stranaka, u prvom redu za MSP-ove.

POGLAVLJE 21.

INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

ODJELJAK A

OPĆE ODREDBE I NAČELA

ČLANAK 21.1.

Opće odredbe

1. Svaka stranka potvrđuje svoja prava i obveze prema drugoj stranki koje proizlaze iz Sporazuma o WTO-u, Sporazuma o TRIPS-u i svih drugih multilateralnih sporazuma povezanih s intelektualnim vlasništvom čija je potpisnica.

2. Svaka stranka može slobodno odrediti odgovarajući način provedbe odredaba ovog poglavlja u okviru svojeg pravnog sustava i prakse, uz poštovanje ciljeva i načela Sporazuma o TRIPS-u i ovog poglavlja.

ČLANAK 21.2.

Ciljevi

Ciljevi ovog poglavlja su:

(a) olakšati pristup, proizvodnju i komercijalizaciju inovativnih i kreativnih proizvoda, potaknuti trgovinu i ulaganja između stranaka te time doprinijeti održivijem, pravednijem i uključivijem gospodarstvu stranaka;

(b) postići odgovarajuću i djelotvornu zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva koja potiče i nagrađuje inovacije te doprinosi djelotvornom prijenosu i širenju tehnologije, kao i društvenom i gospodarskom blagostanju i ravnoteži između prava nositelja i javnog interesa; i

(c) poticati mjere koje će strankama pomoći u promicanju istraživanja i razvoja te pristupa znanju i bogatstvu javnog dobra.

ČLANAK 21.3.

Vrsta i opseg obveza

1. Za potrebe ovog dijela Sporazuma „prava intelektualnog vlasništva” odnosi se na sve kategorije intelektualnog vlasništva na koje se primjenjuje dio II. odjeljci od 1. do 7. Sporazuma o TRIPS-u i članci od 21.9. do 21.43. ovog Sporazuma.

2. Zaštita intelektualnog vlasništva uključuje zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja iz članka 10.a Pariške konvencije za zaštitu industrijskog vlasništva, sastavljene u Parizu 20. ožujka 1883., kako je zadnje revidirana u Stockholmu 14. srpnja 1967. (dalje u tekstu „Pariška konvencija").

3. Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranku da donese mjere potrebne za sprečavanje zlouporabe prava intelektualnog vlasništva koje vrše nositelji prava ili pribjegavanja praksama koje neopravdano ograničavaju trgovinu ili negativno utječu na međunarodni prijenos tehnologije, pod uvjetom da su takve mjere u skladu s ovim poglavljem.

4. Stranka nije obvezna svojim pravom zajamčiti opsežniju zaštitu od one propisane u ovom poglavlju. Ovim se poglavljem ne sprečava stranku da u okviru svojeg prava primjenjuje više standarde zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva, pod uvjetom da ne krše odredbe ovog poglavlja.

ČLANAK 21.4.

Načela

1. Svaka stranka priznaje da se prava intelektualnog vlasništva mogu i moraju štititi i provoditi na način koji potiče gospodarski, društveni i znanstveni napredak. Svaka stranka provodi pravo intelektualnog vlasništva u okviru vlastitog pravnog sustava i prakse.

2. Svaka stranka može pri oblikovanju ili izmjeni svojih zakona i drugih propisa predvidjeti iznimke i fleksibilnost dopuštene multilateralnim instrumentima čija je potpisnica.

3. Stranke ponovno potvrđuju odredbe Sporazuma o TRIPS-u koje se odnose na tržišno natjecanje.

4. Stranke podupiru ostvarivanje ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

5. Stranke podupiru Rezoluciju Svjetske zdravstvene skupštine WHA 60.28 i okvir za pripremljenost za pandemiju gripe donesen na 64. sjednici Svjetske zdravstvene skupštine.

6. Stranke prepoznaju važnost promicanja provedbe Globalne strategije i akcijskog plana za javno zdravlje, inovacije i intelektualno vlasništvo koje je donijela Svjetska zdravstvena skupština 24. svibnja 2008. (Rezolucija WHA 61.21 kako je izmijenjena Rezolucijom WHA 62.16).

7. Stranke potvrđuju preporuke iz razvojnog plana koje je 2007. donijela Opća skupština Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (dalje u tekstu „WIPO”).

8. Ako je radi stjecanja prava intelektualnog vlasništva potrebno odobrenje ili registracija prava, svaka stranka čini sve što može da postupci za dodjelu ili registraciju prava budu pogodni za odobravanje ili registraciju u razumnom roku kako bi se izbjeglo neopravdano skraćivanje razdoblja zaštite.

ČLANAK 21.5.

Nacionalni tretman

Svaka stranka državljanima[1] druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobrava svojim državljanima kad je riječ o zaštiti[2] prava intelektualnog vlasništva obuhvaćenih ovim poglavljem, uz iznimke predviđene u člancima 3. i 5. Sporazuma o TRIPS-u[3].

[1] Za potrebe ovog poglavlja „državljanin" znači, u odnosu na relevantno pravo intelektualnog vlasništva, osoba iz stranke koja bi ispunjavala kriterije za pravo na zaštitu predviđenu Sporazumom o TRIPS-u ili, prema potrebi, multilateralnim sporazumima koji su sklopljeni i provode se pod okriljem WIPO-a, a čija je stranka potpisnica.

[2] Za potrebe članka 21.5. „zaštita" uključuje pitanja koja utječu na raspoloživost, stjecanje, područje primjene, održavanje i provedbu prava intelektualnog vlasništva te pitanja koja utječu na primjenu prava intelektualnog vlasništva kojom se ovo poglavlje posebno bavi.

[3] Kad je riječ o izvođačima, proizvođačima fonograma i organizacijama za radiodifuziju, ta se obveza primjenjuje samo u pogledu prava predviđenih na temelju ovog poglavlja.

ČLANAK 21.6.

Zaštita bioraznolikosti i tradicionalnog znanja

1. Stranke prepoznaju važnost i vrijednost bioraznolikosti i njezinih sastavnica te s njom povezanog tradicionalnog znanja, inovacija i praksi autohtonih i lokalnih zajednica[1]. Stranke potvrđuju i svoja suverena prava nad svojim prirodnim resursima te svoja prava i obveze iz Konvencije o biološkoj raznolikosti iz 1992., sastavljene u Rio de Janeiru 5. lipnja 1992. (dalje u tekstu „CBD") u pogledu pristupa genetskim resursima te poštene i pravične podjele dobiti koja proizlazi iz korištenja tih genetskih resursa.

2. Prepoznajući posebnu narav poljoprivredne bioraznolikosti, njezina posebna obilježja i probleme koji zahtijevaju posebna rješenja, stranke potvrđuju da pristup genetskim resursima za hranu i poljoprivredu podliježe posebnom postupanju u skladu s Međunarodnim ugovorom o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu, sastavljenim u Rimu 3. studenog 2001. (dalje u tekstu „Međunarodni ugovor o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu").

3. Stranke mogu sporazumno preispitati ovaj članak u skladu s rezultatima i zaključcima multilateralnih rasprava.

[1] Za potrebe članka 21.6. „autohtone i lokalne zajednice" mogu uključivati potomke porobljenih Afrikanaca i male poljoprivrednike.

ČLANAK 21.7.

Iscrpljenje

Svaka stranka slobodno uspostavlja vlastiti režim za iscrpljenje prava intelektualnog vlasništva, podložno odredbama Sporazuma o TRIPS-u.

ČLANAK 21.8.

Sporazum o TRIPS-u i javno zdravlje

1. Stranke priznaju važnost Deklaracije o Sporazumu o TRIPS-u i javnom zdravlju (dalje u tekstu „Deklaracija iz Dohe”), koju je 14. studenog 2001. donijela Ministarska konferencija WTO-a. Stranke pri tumačenju i provedbi prava i obveza iz ovog poglavlja osiguravaju usklađenost s Deklaracijom iz Dohe.

2. Stranke provode članak 31.a Sporazuma o TRIPS-u, kao i Prilog i Dodatak Prilogu tom sporazumu, koji je stupio na snagu 23. siječnja 2017.

ODJELJAK B

NORME U PODRUČJU PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

AUTORSKA I SRODNA PRAVA[1]

ČLANAK 21.9.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka potvrđuje svoja prava i obveze na temelju sljedećih međunarodnih sporazuma, uzimajući u obzir da sporazumi nisu obvezujući za one koji nisu njihove stranke:

(a) Bernske konvencije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, sastavljene u Bernu 9. rujna 1886., kako je izmijenjena 28. rujna 1979. (dalje u tekstu „Bernska konvencija”);

(b) Međunarodne konvencije za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju, sastavljene u Rimu 18. svibnja 1964. (dalje u tekstu „Rimska konvencija”);

[1] Stranke u svojim zakonima i drugim propisima slobodno upotrebljavaju različite nazive za prava utvrđena u ovom pododjeljku, pod uvjetom da je osigurana dogovorena razina zaštite.

(c) Marakeški ugovor o olakšanju pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima, donesen u Marakešu 27. lipnja 2013.;

(d) Ugovora o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, sastavljenog u Ženevi 20. prosinca 1996.;

(e) Ugovora o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, sastavljenog u Ženevi 20. prosinca 1996.; i

(f) Pekinškog ugovora o audiovizualnim izvedbama, sklopljenog u Pekingu 24. lipnja 2012.

ČLANAK 21.10.

Autori

Svaka stranka autorima osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

(a) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno umnožavanje svojih djela bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

(b) svaki oblik javne distribucije izvornika svojih djela ili njihovih umnoženih primjeraka prodajom ili na drugi način;

(c) svako žično ili bežično priopćavanje svojih djela javnosti; i

(d) stavljanje svojih djela na raspolaganje javnosti, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.

ČLANAK 21.11.

Umjetnici izvođači

Svaka stranka umjetnicima izvođačima osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

(a) fiksiranje vlastitih izvedbi;

(b) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno umnožavanje fiksacija svojih izvedbi bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

(c) javnu distribuciju svojih fiksiranih izvedbi, prodajom ili na drugi način;

(d) bežično ili žično radiodifuzijsko emitiranje ako je propisano zakonima i drugim propisima stranke, i priopćavanje javnosti svojih izvedbi, osim ako već sama izvedba predstavlja radiodifuzijsko emitiranje ili se reproducira s fiksirane podloge; i

(e) stavljanje svojih fiksiranih izvedbi na raspolaganje javnosti, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.

ČLANAK 21.12.

Proizvođači fonograma

Svaka stranka proizvođačima fonograma osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

(a) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, umnožavanje svojih fonograma bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

(b) distribuciju svojih fonograma javnosti, prodajom ili na drugi način, uključujući njihove umnožene primjerke; i

(c) stavljanje svojih fonograma na raspolaganje javnosti, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.

ČLANAK 21.13.

Organizacije za radiodifuziju

Svaka stranka u svojim zakonima i drugim propisima može utvrditi pravne zahtjeve u pogledu onoga što se treba smatrati organizacijom za radiodifuziju i tim organizacijama osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

(a) fiksiranje vlastitih emitiranja;

(b) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno umnožavanje fiksacija svojih emitiranja bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

(c) stavljanje na raspolaganje javnosti, žičnim ili bežičnim putem, fiksacija svojih emitiranja, bez obzira na to je li riječ o žičnom ili bežičnom radiodifuzijskom emitiranju, među ostalim kabelom ili satelitom, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere;

(d) distribuciju fiksacija svojih emitiranja javnosti, prodajom ili na drugi način[1]; i

(e) ponovno bežično radiodifuzijsko emitiranje svojih emitiranja ili, ako je to predviđeno zakonima i drugim propisima stranke, reemitiranje žičanim sredstvima te priopćavanje svojih emitiranja javnosti ako se to priopćavanje odvija na javno dostupnim mjestima uz plaćanje ulaznice[2].

---

[1] Članak 21.13. točke (c) i (d) ne primjenjuju se na stranku u mjeri u kojoj ta stranka u svojim zakonima i drugim propisima ne predviđa prava utvrđena u njima. U tom slučaju druge stranke mogu isključiti organizacije za radiodifuziju te stranke iz zaštite odobrene u članku 21.13. točkama (c) i (d), a obveza iz članka 21.5. ne primjenjuje se na prava predviđena u članku 21.13. točkama (c) i (d).

[2] Svaka stranka može dodijeliti opsežnija prava kad je riječ o priopćavanju javnosti koje provode organizacije za radiodifuziju.

ČLANAK 21.14.

Pravo na naknadu za radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti fonograma objavljenih u komercijalne svrhe

1. Svaka stranka predviđa pravo kako bi se osiguralo da korisnik plaća naknadu umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma ako se fonogram objavljen u komercijalne svrhe ili umnoženi primjerak takva fonograma upotrebljava za bežično radiodifuzijsko emitiranje ili za bilo kakvo priopćavanje javnosti[1].

2. Svaka stranka osigurava da naknadu iz stavka 1. od korisnika potražuje umjetnik izvođač ili proizvođač fonograma ili i jedan i drugi. Svaka stranka može donijeti zakonodavni akt kojim se, u nedostatku sporazuma između izvođača i proizvođača fonograma, utvrđuju uvjeti pod kojima izvođači i proizvođači fonograma dijele tu naknadu.

[1] Umjesto prava na naknadu ili uz to pravo, svaka stranka može umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma dodijeliti opsežnija prava u pogledu radiodifuzijskog emitiranja i priopćavanja javnosti fonograma objavljenih u komercijalne svrhe.

ČLANAK 21.15.

Trajanje zaštite

1. Prava autora književnog ili umjetničkog djela u smislu članka 2. Bernske konvencije traju za života autora i najmanje 50 (pedeset) godina nakon njegove smrti ili, ako je tako predviđeno zakonima i drugim propisima stranke, 70 (sedamdeset) godina nakon autorove smrti. Kad je riječ o fotografskim i kinematografskim djelima, svaka stranka utvrđuje trajanje zaštite u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima.

2. U slučaju djela na kojem postoji zajedničko autorsko pravo rokovi iz stavka 1. računaju se od smrti koautora koji je najdulje živio.

3. Zaštita anonimnih djela ili djela pod pseudonimima traje najmanje 50 (pedeset) godina od zakonitog stavljanja djela na raspolaganje javnosti ili, ako je tako predviđeno zakonima i drugim propisima stranke, 70 (sedamdeset) godina nakon što je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti. Neovisno o prvoj rečenici, ako pseudonim autora ne dovodi u sumnju njegov identitet ili ako autor otkrije svoj identitet tijekom razdoblja iz prve rečenice, primjenjuje se trajanje zaštite iz stavka 1.

4. Prava umjetnikâ izvođačâ na izvedbu koja nije fiksacija izvedbe na fonogramu istječu najranije 50 (pedeset) godina nakon datuma izvedbe.

5. Prava umjetnikâ izvođačâ i proizvođačâ fonograma ne prestaju važiti najmanje 50 (pedeset) godina nakon što je fiksacija zakonito objavljena ili zakonito priopćena javnosti ili, ako je tako predviđeno zakonima i drugim propisima stranke, 70 (sedamdeset) godina nakon što je fiksiranje zakonito objavljeno ili zakonito priopćeno javnosti[1]. Svaka stranka može, u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima, donijeti djelotvorne mjere kako bi osigurala da se dobit ostvarena tijekom 20 (dvadeset) godina zaštite nakon 50 (pedeset) godina pravedno raspodijeli između umjetnikâ izvođačâ i proizvođačâ.

6. Trajanje zaštite prava organizacija za radiodifuziju iznosi najmanje 20 (dvadeset) godina od prvog emitiranja ili, ako je tako predviđeno zakonima i drugim propisima stranke, 50 (pedeset) godina od prvog emitiranja.

7. Rokovi utvrđeni u ovom članku računaju se od prvog dana siječnja godine koja slijedi nakon godine u kojoj se dogodio događaj koji je doveo do njihova nastanka.

8. Svaka stranka može predvidjeti dulje rokove trajanja zaštite od onih predviđenih ovim člankom.

---

[1] Svaka stranka može predvidjeti da se fiksacija izvedbe ili fonograma mora objaviti ili zakonito priopćiti javnosti u određenom roku od datuma izvedbe (u slučaju umjetnikâ izvođačâ) ili datuma fiksiranja (u slučaju proizvođačâ fonograma).

ČLANAK 21.16.

Pravo slijeđenja

1. Svaka stranka može u korist autora izvornog djela grafičke ili likovne umjetnosti propisati pravo slijeđenja, koje se definira kao neotuđivo pravo, kojeg se nije moguće odreći, čak ni unaprijed, na postotak cijene ostvarene svakom radnjom preprodaje tog djela koja uslijedi nakon što ga autor proda prvi put.

2. Pravo iz stavka 1. primjenjuje se na svaku preprodaju u koju su kao prodavatelji, kupci ili posrednici uključene osobe koje se profesionalno bave trgovinom umjetninama, kao što su organizatori javnih aukcija, umjetničke galerije i, općenito, svi trgovci umjetninama.

3. Svaka stranka može predvidjeti da se pravo iz stavka 1. ne primjenjuje na radnje preprodaje ako je prodavatelj stekao djelo izravno od autora u razdoblju kraćem od 3 (tri) godine prije te preprodaje i ako prodajna cijena nije veća od određenog najnižeg iznosa.

4. Svaka stranka može predvidjeti da autori koji su državljani druge stranke i njihovi pravni sljednici uživaju pravo slijeđenja u skladu s ovim člankom te zakonima i drugim propisima predmetne stranke pod uvjetom da zakoni i propisi zemlje čiji je autor ili njegov pravni sljednik državljanin dopuštaju zaštitu prava slijeđenja u toj zemlji za autore iz predmetne stranke i njihove pravne sljednike.

ČLANAK 21.17.

Suradnja u području kolektivnog ostvarivanja prava

1. Stranke promiču suradnju, transparentnost i nediskriminaciju organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, posebno u pogledu prihoda koje prikupljaju, odbitaka koje primjenjuju na te prihode, korištenja naplaćenih tantijema, politike raspodjele i njihova repertoara, među ostalim u digitalnom okruženju.

2. Ako na temelju sporazuma o zastupanju organizacija za kolektivno ostvarivanje prava sa sjedištem na državnom području jedne stranke zastupa organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava sa sjedištem na državnom području druge stranke, prva stranka nastoji osigurati da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koja djeluje u svojstvu zastupnika:

(a) ne diskriminira članove zastupane organizacije koji imaju pravo na to; i

(b) pravilno, redovito, savjesno i potpuno transparentno plaća iznose koje duguje zastupanoj organizaciji i dostavlja joj informacije o iznosima prihoda naplaćenih u njezino ime i svim odbicima.

ČLANAK 21.18.

Iznimke i ograničenja

1. Svaka stranka ograničenja i iznimke od prava iz ovog pododjeljka ograničava samo na određene posebne slučajeve koji nisu u suprotnosti s uobičajenim iskorištavanjem djela ili drugog predmeta zaštite i koji ne dovode neopravdano u pitanje legitimne interese nositelja prava.

2. Svaka stranka izuzima iz prava na reproduciranje privremene radnje reproduciranja koje su prolazne ili popratne, koje čine sastavni i bitni dio tehnološkog postupka i čija je jedina svrha omogućiti:

(a) prijenos u mreži između trećih osoba putem posrednika; ili

(b) zakonito korištenje djela ili drugog predmeta zaštite koji nema samostalan gospodarski značaj.

ČLANAK 21.19.

Zaštita tehnoloških mjera

1. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu i djelotvorne pravne lijekove protiv izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera koje nositelji prava upotrebljavaju u vezi s ostvarivanjem svojih prava na temelju ovog pododjeljka i kojima se ograničavaju radnje koje predmetni nositelji prava nisu odobrili ili koje nisu dopuštene zakonom.

2. Ako to dopušta njezino pravo, svaka stranka može osigurati da nositelji prava korisniku iznimke ili ograničenja stave na raspolaganje sredstva za ostvarivanje koristi od te iznimke ili ograničenja, u mjeri u kojoj je to potrebno.

ČLANAK 21.20.

Obveze povezane s informacijama o upravljanju pravima

1. Za potrebe ovog članka, „informacije o upravljanju pravima” znači sve informacije dobivene od nositelja prava koje identificiraju djelo ili drugi predmet zaštite iz ovog pododjeljka, autora ili bilo kojeg drugog nositelja prava ili informacije o uvjetima korištenja djela ili drugog predmeta zaštite te svi brojevi ili kodovi koji čine takve informacije.

2. Svaka stranka osigurava primjerenu pravnu zaštitu protiv svake osobe koja svjesno i neovlašteno obavlja jednu od sljedećih radnji ako ta osoba zna ili ima opravdanih razloga znati da se na taj način potiče, omogućuje, olakšava ili prikriva povreda autorskih ili srodnih prava:

(a) uklanjanje ili preinaka bilo kakvih elektroničkih podataka o upravljanju pravima; i

(b) distribucija, uvoz za distribuciju, radiodifuzijsko emitiranje, priopćavanje javnosti ili stavljanje na raspolaganje javnosti djela ili drugog predmeta zaštite zaštićenog na temelju ovog pododjeljka s kojeg su neovlašteno uklonjene ili na kojem su izmijenjene elektroničke informacije o upravljanju pravima.

3. Stavak 1. primjenjuje se ako je bilo koja od informacija iz tog stavka povezana s kopijom djela ili drugog predmeta zaštite iz ovog pododjeljka ili se pojavljuje u vezi s priopćavanjem djela ili drugog predmeta zaštite iz ovog pododjeljka javnosti.

4. Stranke osiguravaju da obveze iz ovog članka ne ometaju korištenje kojim se ne krši pravo.

PODODJELJAK 2.

ŽIGOVI

ČLANAK 21.21.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka:

(a) postupa u skladu s Nicanskim sporazumom o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga za registraciju žigova, sastavljenim u Nici 15. lipnja 1957. (dalje u tekstu „Nicanska klasifikacija”)[1]; i

(b) čini sve što je u njezinoj moći kako bi pristupila Protokolu koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, sastavljen u Madridu 27. lipnja 1989., kako je zadnje izmijenjen 12. studenog 2007.

[1] Ta se obveza primjenjuje samo na žigove registrirane nakon datuma donošenja kriterija Nicanske klasifikacije ili datuma pristupanja instrumentu.

ČLANAK 21.22.

Postupak registracije

1. Svaka stranka uspostavlja sustav za registraciju žigova u kojem se svaka pravomoćna negativna odluka, uključujući djelomično odbijanje registracije, koju donese relevantno upravno tijelo nadležno za žigove, dostavlja pisanim putem uz propisno obrazloženje i mogućnost podnošenja pritužbe.

2. Svaka stranka predviđa mogućnost podnošenja prigovora na prijave za registraciju žigova ili, prema potrebi, na registraciju žigova. Takvi su postupci prigovora kontradiktorni.

3. Svaka stranka osigurava javno dostupnu elektroničku bazu podataka o prijavama za registraciju i registracijama žigova.

ČLANAK 21.23.

Prava koja proizlaze iz žigova

Registrirani žig nositelju daje isključiva prava koja iz njega proizlaze. Nositelj žiga ima pravo spriječiti sve treće strane koje nemaju njegovu suglasnost da u trgovačkom prometu upotrebljavaju:

(a) svaki znak koji je istovjetan njegovu žigu u odnosu na robu ili usluge koji su istovjetni onima za koje je žig registriran; i

(b) svaki znak koji je istovjetan ili sličan njegovu žigu i koristi se u odnosu na robu ili usluge koji su istovjetni ili slični robi ili uslugama za koje je žig registriran, ako postoji vjerojatnost dovođenja javnosti u zabludu, što uključuje vjerojatnost dovođenja u vezu tog znaka i žiga.

ČLANAK 21.24.

Dobro poznati žigovi

1. Članak 6.a Pariške konvencije primjenjuje se *mutatis mutandis* na usluge. Pri utvrđivanju je li žig dobro poznat, svaka stranka uzima u obzir znanje o žigu u relevantnom segmentu javnosti, uključujući znanje u predmetnoj stranki koje je stečeno kao posljedica promidžbe žiga.

2. Članak 6.a Pariške konvencije primjenjuje se *mutatis mutandis* na robu ili usluge koji nisu slični onima za koje je registriran žig, pod uvjetom da bi upotreba tog žiga u odnosu na tu robu ili usluge upućivala na vezu između te robe ili usluga i vlasnika registriranog žiga te pod uvjetom da je vjerojatno da će ta upotreba naštetiti interesima vlasnika registriranog žiga.

3. Kako bi se provela zaštita dobro poznatih žigova, kako je navedeno u članku 6.a Pariške konvencije i članku 16. stavcima 2. i 3. Sporazuma o TRIPS-u, svaka stranka uzima u obzir načela utvrđena u Zajedničkoj preporuci o odredbama o zaštiti dobro poznatih žigova koju su donijele Skupština Pariške unije za zaštitu industrijskog vlasništva i Opća skupština WIPO-a na trideset i četvrtoj seriji zasjedanja skupština država članica WIPO-a održanoj od 20. do 29. rujna 1999.

ČLANAK 21.25.

Prijave u zloj vjeri

Svaka stranka osigurava da se žig može proglasiti ništavim ako je podnositelj podnio prijavu za registraciju žiga u zloj vjeri. Svaka stranka može osigurati i da se takav žig ne registrira.

ČLANAK 21.26.

Iznimke od prava koja proizlaze iz žiga

1. Svaka stranka predviđa ograničene iznimke od prava koja proizlaze iz žiga, kao što je pravedna upotreba opisnih izraza, među ostalim u slučaju oznaka zemljopisnog podrijetla, i može predvidjeti druge ograničene iznimke, ako se u takvim iznimkama uzimaju u obzir legitimni interesi nositelja žiga i trećih strana.

2. Ako se upotrebljava u skladu s poštenom praksom u industriji i trgovini, žig nositelju ne daje pravo da trećoj strani zabrani uporabu:

(a) svojeg imena ili adrese ako je ta treća strana fizička osoba;

(b) podataka koji se odnose na vrstu, kvalitetu, količinu, namjenu, vrijednost, zemljopisno podrijetlo, vrijeme proizvodnje robe ili pružanja usluge ili karakteristike robe ili usluga; ili

(c) žiga ako je taj žig potreban da bi se naznačila namjena robe ili usluge, posebno ako je riječ o priboru ili rezervnim dijelovima.

PODODJELJAK 3.

DIZAJNI

ČLANAK 21.27.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći kako bi pristupila Ženevskom aktu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna sastavljenom u Ženevi 2. srpnja 1999.

ČLANAK 21.28.

Zaštita registriranih dizajna

1. Svaka stranka osigurava zaštitu neovisno stvorenih dizajna koji su novi i originalni[1] [2]. Ta se zaštita osigurava registracijom i njome se nositeljima dodjeljuje isključivo pravo u skladu s ovim pododjeljkom.

2. Nositelj registriranog dizajna ima pravo da treće strane koje nemaju njegovu suglasnost spriječi da izrađuju, nude na prodaju, prodaju, stavljaju na tržište, uvoze, izvoze, skladište taj proizvod ili koriste predmete koji nose ili u koje je ugrađen zaštićeni dizajn ako se te radnje poduzimaju u komercijalne svrhe.

ČLANAK 21.29.

Trajanje zaštite

Trajanje dostupne zaštite, uključujući produljenja, iznosi najmanje 15 (petnaest) godina od datuma podnošenja prijave.

[1] Za potrebe ovog članka stranka može smatrati da je dizajn koji ima individualni karakter originalan.

[2] Argentina osigurava zaštitu neovisno stvorenih dizajna koji su novi ili originalni.

ČLANAK 21.30.

Zaštita neregistriranih dizajna

Svaka stranka može osigurati pravna sredstva za sprečavanje upotrebe neregistriranih dizajna.

ČLANAK 21.31.

Iznimke i isključenja

1. Svaka stranka može predvidjeti ograničene iznimke od zaštite dizajna, pod uvjetom da takve iznimke nisu neopravdano u suprotnosti s uobičajenim načinom iskorištavanja zaštićenih dizajna i da ne dovode neopravdano u pitanje legitimne interese nositelja zaštićenog dizajna, uzimajući u obzir legitimne interese trećih strana.

2. Zaštita dizajna ne obuhvaća dizajne koje u biti određuju tehnički ili funkcionalni uvjeti.

ČLANAK 1.32.

Odnos prema autorskom pravu

U mjeri u kojoj je to predviđeno u njezinim zakonima i drugim propisima, svaka stranka osigurava da dizajn ispunjava uvjete za zaštitu u skladu s njezinim zakonodavstvom o autorskom pravu od datuma stvaranja ili fiksiranja dizajna u bilo kojem obliku. Svaka stranka određuje opseg i uvjete te zaštite, uključujući potreban stupanj originalnosti.

PODODJELJAK 4.

OZNAKE ZEMLJOPISNOG PODRIJETLA

ČLANAK 21.33.

Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Ovaj pododjeljak primjenjuje se na priznavanje i zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla koje potječu iz državnog područja stranaka.

2. Stranke poduzimaju potrebne mjere za provedbu zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla iz stavka 1. na svojem državnom području te u okviru vlastitog pravnog sustava i prakse određuju odgovarajući način za tu provedbu.

3. Na oznake zemljopisnog podrijetla stranke primjenjuju se odredbe ovog članka samo ako su kao oznake zemljopisnog podrijetla zaštićene na državnom području stranke podrijetla u okviru njezina sustava registracije i zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla.

4. Svaka stranka, nakon što je ispitala zakonodavstvo druge stranke iz Priloga 21.-A i oznake zemljopisnog podrijetla iz Priloga 21.-B te provela postupak prigovora ili javno savjetovanje u vezi s oznakama zemljopisnog podrijetla iz Priloga 21.-B, obvezuje se da će od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma štititi te oznake zemljopisnog podrijetla u skladu s razinom zaštite utvrđenom u ovom pododjeljku, uključujući posebnu razinu zaštite, posebno kako je utvrđeno u članku 21.35. stavku 8. i Dodatku 21.-B-1.

5. Svaka stranka svojim zakonima i drugim propisima može zaštititi oznake zemljopisnog podrijetla za proizvode koji nisu poljoprivredni prehrambeni proizvodi, vina, jaka alkoholna pića ili aromatizirana vina. Stranke potvrđuju da su oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 21.-D zaštićene kao oznake zemljopisnog podrijetla u zemlji podrijetla.

ČLANAK 21.34.

Dodavanje novih oznaka zemljopisnog podrijetla

Na zahtjev stranke i nakon što provede korake opisane u članku 21.33. stavku 4., Pododbor za prava intelektualnog vlasništva iz članka 21.59. može preporučiti Zajedničkom vijeću u sastavu za trgovinu da u skladu s člankom 9.7. stavkom 1. točkom (f) donese odluku o dodavanju novih oznaka zemljopisnog podrijetla u Prilog 21.-B, među ostalim radi prijenosa oznaka zemljopisnog podrijetla navedenih u Prilogu 21.-C u Prilog 21.-B.

ČLANAK 21.35.

Opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Svaka stranka u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima osigurava pravna sredstva kojima se zainteresiranim stranama omogućuje da spriječe:

(a) korištenje oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke navedene u dijelovima 1. i 2. Priloga 21.-B za sve proizvode koji su obuhvaćeni relevantnim razredom proizvoda, kako je utvrđeno u odjeljku 3. Priloga 1.-B, i koji:

i. ne potječu iz zemlje podrijetla koja je za tu oznaku zemljopisnog podrijetla navedena u Prilogu 21.-B; ili

ii. potječu iz zemlje podrijetla koja je za tu oznaku zemljopisnog podrijetla navedena u Prilogu 21.-B, ali nisu proizvedeni u skladu sa zakonima i drugim propisima druge stranke koji bi se primjenjivali da su ti proizvodi namijenjeni za potrošnju u drugoj stranki;

(b) korištenje bilo kakvog sredstva pri imenovanju ili prikazivanju robe kojim se ukazuje ili navodi na zaključak da je predmetna roba podrijetlom iz zemljopisnog područja koje nije njezino pravo mjesto podrijetla na način kojim se obmanjuje javnost u pogledu zemljopisnog podrijetla te robe;

(c) svaku drugu upotrebu koja čini nepošteno tržišno natjecanje u smislu članka 10.a Pariške konvencije;

(d) svaku izravnu ili neizravnu komercijalnu upotrebu zaštićenog naziva za usporedive proizvode koji nisu u skladu sa specifikacijom proizvoda zaštićenog naziva ili kojima se iskorištava ugled oznake zemljopisnog podrijetla;

(e) korištenje oznake zemljopisnog podrijetla za proizvod koji ne potječe iz mjesta naznačenog na toj oznaci, čak i ako je naznačeno stvarno podrijetlo proizvoda ili se koristi prijevod oznake zemljopisnog podrijetla ili se uz nju navode izrazi kao što su „vrsta”, „tip”, „stil”, „imitacija” ili slično; i

(f) svaku zlouporabu, imitaciju ili obmanjujuću upotrebu zaštićenog naziva oznake zemljopisnog podrijetla; ili svaku lažnu ili obmanjujuću naznaku zaštićenog naziva oznake zemljopisnog podrijetla; ili svaku praksu koja bi potrošača mogla dovesti u zabludu u pogledu izvora, podrijetla i prirode proizvoda.

2. Kad je riječ o odnosu između žigova i oznaka zemljopisnog podrijetla:

(a) ako je oznaka zemljopisnog podrijetla zaštićena na temelju ovog pododjeljka, svaka stranka odbija registraciju žiga za isti ili slični proizvod čija bi upotreba bila u suprotnosti s ovim pododjeljkom, pod uvjetom da je prijava za registraciju žiga podnesena nakon datuma podnošenja prijave za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla na predmetnom državnom području; žigovi registrirani protivno ovom stavku proglašavaju se ništavima u skladu s pravom stranaka;

(b) za oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 21.-B na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma datum podnošenja prijave za zaštitu iz točke (a) jest datum objave postupka prigovora ili javnog savjetovanja na odgovarajućem državnom području;

(c) za oznake zemljopisnog podrijetla iz članka 21.34. datum podnošenja prijave za zaštitu jest datum slanja prijave drugoj stranki za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla;

(d) ne dovodeći u pitanje točku (e), svaka stranka štiti oznake zemljopisnog podrijetla iz Priloga 21.-B, čak i ako postoji raniji žig; raniji žig znači žig za koji je podnesena prijava, koji je registriran ili uspostavljen upotrebom, ako je ta mogućnost predviđena zakonima i drugim propisima predmetne stranke, u dobroj vjeri na državnom području jedne stranke prije datuma na koji je druga stranka u skladu s ovim Sporazumom podnijela prijavu za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla, kako je navedeno u stavku 1.;

takav raniji žig može se i dalje upotrebljavati i produljivati te može podlijegati izmjenama koje mogu zahtijevati podnošenje novih prijava za registraciju žiga, neovisno o zaštiti oznake zemljopisnog podrijetla, pod uvjetom da u pravu o žigu na temelju kojeg je žig registriran ili uspostavljen ne postoje razlozi za proglašenje tog žiga ništavim ili njegov opoziv;

ni prethodni žig ni oznaka zemljopisnog podrijetla ne smiju se upotrebljavati na način koji bi potrošača doveo u zabludu u pogledu naravi predmetnog prava intelektualnog vlasništva; i

(e) stranka nije obvezna zaštititi oznaku zemljopisnog podrijetla s obzirom na poznati, ugledni ili dobro poznati žig ako bi ta zaštita mogla potrošača dovesti u zabludu u pogledu pravog identiteta proizvoda.

3. Ništa u ovom pododjeljku ne sprečava stranku da za bilo koji proizvod koristi uobičajeni naziv biljne sorte ili životinjske pasmine na državnom području te stranke[1].

[1] U Dodatku 21.-B-1. stranke definiraju biljne sorte i životinjske pasmine čija se upotreba ne smije spriječiti.

4. Ništa u ovom pododjeljku ne sprečava stranku da upotrebljava pojedinačne izraze koji su sastavni dijelovi višedijelnog izraza koji je zaštićen kao oznaka zemljopisnog podrijetla na području te stranke ako je takav pojedinačni dio izraz koji je u svakodnevnom jeziku uobičajen kao naziv za povezani proizvod[1].

5. Ništa u ovom pododjeljku stranku ne obvezuje da zaštiti oznaku zemljopisnog podrijetla koja je istovjetna izrazu koji se uobičajeno upotrebljava u svakodnevnom jeziku kao uobičajeni naziv povezanog proizvoda na državnom području te stranke.

6. Ako je prijevod oznake zemljopisnog podrijetla istovjetan nazivu koji se u svakodnevnom jeziku koristi kao uobičajeni naziv za proizvod na državnom području stranke ili u sebi sadržava taj naziv, ili ako oznaka zemljopisnog podrijetla nije istovjetna tom nazivu već ga u sebi sadržava, ovim se pododjeljkom ne dovodi u pitanje pravo osobe da upotrebljava taj naziv u vezi s tim proizvodom.

7. Kad je riječ o homonimnim oznakama zemljopisnog podrijetla:

(a) u slučaju postojećih ili budućih homonimnih oznaka zemljopisnog podrijetla stranaka za proizvode koji su obuhvaćeni istom kategorijom proizvoda[2], obje postoje same po sebi, a svaka stranka utvrđuje praktične uvjete pod kojima će se homonimne oznake podrijetla razlikovati jedna od druge, uzimajući u obzir potrebu za osiguravanjem ravnopravnog postupanja prema predmetnim proizvođačima i nezavaravanjem potrošača; i

[1] Stranke u Dodatku 21.-B-1. definiraju uvjete za koje se zaštita ne traži niti odobrava.
[2] U skladu s Nicanskom klasifikacijom i njezinim izmjenama.

(b) ako stranka, u kontekstu pregovora s trećom zemljom, predloži zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla iz te treće zemlje, a riječ je o nazivu koji je homonim oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke, potonju se o tome mora obavijestiti i mora joj se dati mogućnost očitovanja prije nego što se naziv zaštiti.

8. Ne dovodeći u pitanje članak 21.35. stavke od 1. do 7., posebna razina zaštite definirana je za sljedeće slučajeve oznaka zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 21.-B[1]:

(a) „Genièvre", „Jenever" ili „Genever": zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Genièvre", „Jenever" ili „Genever" ne sprečava prethodne korisnike izraza „Ginebra" na državnom području Argentine koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano najmanje 5 (pet) godina prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Genièvre", „Jenever" ili „Genever" u Argentini, ni prethodne korisnike izraza „Genebra" na državnom području Brazila koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Genièvre", „Jenever" ili „Genever" u Brazilu da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na izvorno podrijetlo oznake zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

[1] Podrazumijeva se da se posebna razina zaštite svake države Mercosura potpisnice Sporazuma kako je definirana u članku 21.35. stavku 8. primjenjuje samo u korist onih prethodnih korisnika koji su dio prethodnog popisa korisnika te konkretne države Mercosura potpisnice Sporazuma.

(b) „Queso Manchego”: zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Queso Manchego” za sireve izrađene u Španjolskoj u skladu s primjenjivim tehničkim specifikacijama i korištenjem ovčjeg mlijeka, ne sprečava prethodne korisnike izraza „Queso Manchego” na državnom području Urugvaja koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano najmanje 5 (pet) godina prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Queso Manchego”, ako je riječ o sirevima izrađenima od kravljeg mlijeka, da nastave upotrebljavati taj izraz pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla i sastava proizvoda;

(c) „Grappa”: zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Grappa” ne sprečava prethodne korisnike izraza „Grappamiel” ili „Grapamiel” na državnom području Urugvaja koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Grappa” da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

(d) „Steinhäger”: zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Steinhäger” ne sprečava prethodne korisnike izraza „Steinhäger” na državnom području Brazila koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Steinhäger” da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

(e) „Parmigiano Reggiano”:

i. zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Parmigiano Reggiano” ne sprečava prethodne korisnike izraza „Parmesão” na državnom području Brazila i izraza „Parmesano” na državnom području Argentine, Paragvaja i Urugvaja koji su te izraze upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Parmigiano Reggiano” da nastave upotrebljavati te izraze, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

ii. zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Parmigiano Reggiano” ne sprečava prethodne korisnike izraza „Reggianito” na državnom području Argentine koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Parmigiano Reggiano” te na državnim područjima Paragvaja i Urugvaja koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano najmanje 5 (pet) godina prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Parmigiano Reggiano” da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

(f) „Fontina”: zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Fontina” ne sprečava prethodne korisnike izraza „Fontina” na državnom području Argentine, Brazila, Paragvaja i Urugvaja koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano najmanje 5 (pet) godina prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Fontina” da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

(g) „Gruyère” (Francuska):

i. zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Gruyère” (Francuska) ne sprečava prethodne korisnike izraza „Gruyère” i „Gruyere” na državnom području Argentine, Brazila, Paragvaja i Urugvaja koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano najmanje 5 (pet) godina prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Gruyère” (Francuska) da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

ii. zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Gruyère” (Francuska) ne sprečava prethodne korisnike izraza „Gruyerito” i „Gruyer” na državnom području Urugvaja koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano najmanje 5 (pet) godina prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Gruyère” (Francuska) da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda;

(h) „Grana Padano”: zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Grana Padano” ne sprečava prethodne korisnike izraza „Grana” na državnom području Brazila koji su taj izraz upotrebljavali u dobroj vjeri i kontinuirano najmanje 5 (pet) godina prije objave prigovora u pogledu oznake zemljopisnog podrijetla „Grana Padano” da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na zaštićenu europsku oznaku zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda; i

(i) „Gorgonzola”: zaštita oznake zemljopisnog podrijetla „Gorgonzola” ne sprečava prethodne korisnike izraza „Gorgonzola” na državnom području Brazila koji su taj izraz koristili u dobroj vjeri prije objave prigovora da nastave upotrebljavati taj izraz, pod uvjetom da se ti proizvodi ne oglašavaju grafikom, nazivima, slikama ili zastavama kao upućivanjima na izvorno podrijetlo oznake zemljopisnog podrijetla i pod uvjetom da se taj izraz prikazuje u fontu koji je, iako čitljiv, znatno manji od naziva robne marke i da se od njega nedvosmisleno razlikuje u pogledu podrijetla proizvoda.

9. Prethodni korisnici iz stavka 8. točaka od (a) do (i) navedeni su u Prilogu 21.-E. Nasljeđivanje prethodnih korisnika i njegovi učinci utvrđuju se domaćim zakonima i drugim propisima svake države Mercosura potpisnice Sporazuma.

10. Zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 21.-B ne mogu postati generičke na državnom području stranaka.

11. Ništa u ovom poglavlju ne obvezuje stranke da zaštite oznake zemljopisnog podrijetla koje u mjestu podrijetla nisu zaštićene ili su prestale biti zaštićene.

12. Ovim se poglavljem ne dovodi u pitanje pravo bilo koje osobe da svoje ime ili ime svojeg prethodnika u poslovanju koristi u komercijalne svrhe, osim ako se to ime upotrebljava tako da se javnost dovodi u zabludu.

ČLANAK 21.36.

Pravo na upotrebu oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Oznaku zemljopisnog podrijetla na temelju ovog dijela Sporazuma može koristiti svaki gospodarski subjekt koji stavlja na tržište poljoprivredne proizvode, prehrambene proizvode, vina, aromatizirana vina ili jaka alkoholna pića koji su u skladu s odgovarajućom specifikacijom.

2. Čim se oznaka zemljopisnog podrijetla zaštiti na temelju ovog dijela Sporazuma, upotreba tog zaštićenog naziva ne podliježe ni registraciji korisnikâ ni dodatnim troškovima.

ČLANAK 21.37.

Provedba zaštite

Svaka stranka osigurava pravna sredstva kojima se zainteresiranim stranama omogućuje da traže provedbu zaštite predviđene u članku 21.35. putem odgovarajućih upravnih i sudskih postupaka u okviru vlastitog pravnog sustava i prakse.

ČLANAK 21.38.

Uvoz, izvoz i stavljanje na tržište

Uvoz, izvoz i stavljanje na tržište proizvoda koji nose nazive navedene u Prilogu 21.-B obavljaju se u skladu sa zakonima i drugim propisima koji se primjenjuju na državnom području stranke u kojoj se proizvodi stavljaju na tržište.

ČLANAK 21.39.

Suradnja i transparentnost u području oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Pododbor za prava intelektualnog vlasništva iz članka 21.59. prati pravilno funkcioniranje ovog pododjeljka i može razmotriti sva pitanja koja se odnose na njegovu provedbu i funkcioniranje. Zadužen je za:

(a) razmjenu informacija o razvoju zakonodavstva i politike u području oznaka zemljopisnog podrijetla te svim drugim pitanjima od zajedničkog interesa u području oznaka zemljopisnog podrijetla; i

(b) suradnju pri razvoju alternativnih naziva za proizvode koje su proizvođači jedne stranke jednom stavili na tržište uz uvjete koji odgovaraju oznakama zemljopisnog podrijetla druge stranke, posebno u slučajevima koji podliježu postupnom ukidanju.

2. Pododbor za prava intelektualnog vlasništva može preporučiti Zajedničkom vijeću u sastavu za trgovinu da u skladu s člankom 9.7. stavkom 1. točkom (f) izmijeni:

(a) Prilog 21.-A u pogledu upućivanja na pravo koje se primjenjuje u strankama;

(b) Prilog 21.-B u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla i razmjene informacija u tu svrhu;

(c) Prilog 21.-C u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla; i

(d) Prilog 21.-E u pogledu prethodnih korisnika.

3. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku ako oznaka zemljopisnog podrijetla navedena u Prilogu 21.-B prestane biti zaštićena na njezinu području. Nakon takve obavijesti Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu mijenja Prilog 21.-B u skladu s člankom 9.7. stavkom 1. točkom (f) kako bi se ukinula zaštita na temelju ovog dijela Sporazuma. Samo stranka iz koje proizvod potječe ima pravo zatražiti prestanak zaštite oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 21.-B u skladu s ovim pododjeljkom.

4. Mercosur obavješćuje Europsku uniju ako nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma utvrdi dodatne prethodne korisnike koji ispunjavaju posebne zahtjeve iz članka 21.35. stavka 8. točaka od (a) do (i). Nakon takve obavijesti i pod uvjetom da su stranke suglasne da predloženi dodatni prethodni korisnici ispunjavaju navedene zahtjeve, Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu mijenja Prilog 21.-E u skladu s člankom 9.7. stavkom 1. točkom (f) dodavanjem tih dodatnih prethodnih korisnika.

5. Stranke izravno ili preko Pododbora za prava intelektualnog vlasništva ostaju u neposrednom kontaktu u pogledu svih pitanja povezanih s provedbom i funkcioniranjem ovog pododjeljka. Naime, stranka može od druge stranke zatražiti informacije o specifikacijama proizvoda i njihovim izmjenama te o kontaktnim točkama za nadzor.

6. Specifikacijom proizvoda iz ovog pododjeljka smatra se specifikacija koju su odobrila tijela stranke iz koje proizvod potječe, uključujući sve njezine odobrene izmjene.

7. Stranke mogu objaviti specifikacije proizvoda ili njihov sažetak koji odgovara oznakama zemljopisnog podrijetla druge stranke koje su zaštićene na temelju ovog pododjeljka, na portugalskom, španjolskom ili engleskom jeziku.

PODODJELJAK 5.

PATENTI

ČLANAK 21.40.

Međunarodni ugovori

Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći kako bi pristupila Ugovoru o suradnji u području patenata, sastavljenom u Washingtonu 19. lipnja 1970.[1]

[1] Za Europsku uniju ta se odredba može ispuniti pristupanjem njezinih država članica.

PODODJELJAK 6.

BILJNE SORTE

ČLANAK 21.41.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka štiti oplemenjivačka prava na biljnu sortu u skladu s Međunarodnom konvencijom za zaštitu novih biljnih sorti, donesenom u Parizu 2. prosinca 1961., kako je revidirana u Ženevi 10. studenog 1972. i 23. listopada 1978. (Akt UPOV, 1978.) ili 19. ožujka 1991. (Akt UPOV, 1991.) te surađuje u promicanju zaštite oplemenjivačkih prava.

PODODJELJAK 7.

ZAŠTITA NEOTKRIVENIH INFORMACIJA

ČLANAK 21.42.

Opseg zaštite poslovnih tajni

1. Pri ispunjavanju svoje obveze iz članka 21.1. stavka 1. u pogledu usklađivanja sa Sporazumom o TRIPS-u, a posebno njegovim člankom 39. stavcima 1. i 2., svaka stranka osigurava odgovarajuće građanske sudske postupke i pravne lijekove za sve nositelje poslovne tajne kako bi se osigurala pravna zaštita te spriječilo pribavljanje, korištenje ili odavanje poslovne tajne kad god se to provodi na način koji je u suprotnosti s poštenom poslovnom praksom.

2. Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „poslovna tajna” znači informacije:

i. koje su tajne u smislu da nisu, u svojoj ukupnosti ili u točnoj strukturi i sklopu svojih sastavnih dijelova, općenito poznate ni lako dostupne osobama iz krugova koji se uobičajeno bave predmetnom vrstom informacija;

ii. koje imaju komercijalnu vrijednost zbog toga što su tajne; i

iii. u odnosu na koje je osoba koja ima zakonitu kontrolu nad tim informacijama poduzela u tim okolnostima razumne korake kako bi sačuvala njihovu tajnost; i

(b) „nositelj poslovne tajne” znači svaka fizička ili pravna osoba koja zakonito ima kontrolu nad poslovnom tajnom.

3. Za potrebe ovog pododjeljka stranka smatra da su barem sljedeća postupanja u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama:

(a) pribavljanje poslovne tajne bez pristanka nositelja poslovne tajne, ako je pribavljena s pomoću neovlaštenog pristupa, prisvajanja ili umnožavanja dokumenata, predmeta, materijala, tvari ili elektroničkih spisa nad kojima nositelj poslovne tajne zakonito ima kontrolu i koji sadržavaju poslovnu tajnu ili se poslovna tajna može izvesti iz njih;

(b) upotreba ili otkrivanje poslovne tajne ako to bez suglasnosti nositelja poslovne tajne učini osoba za koju se utvrdi:

i. da je nezakonito pribavila poslovnu tajnu;

ii. da je počinila povredu sporazuma o povjerljivosti ili bilo koje druge obveze o čuvanju poslovne tajne; ili

iii. da je prekršila ugovornu ili bilo koju drugu obvezu kojom se ograničava korištenje poslovne tajne; i

(c) pribavljanje, korištenje ili otkrivanje poslovne tajne ako to učini osoba koja je u trenutku pribavljanja, korištenja ili otkrivanja znala, ili je u tim okolnostima trebala znati, da je poslovna tajna izravno ili neizravno pribavljena od druge osobe koja je nezakonito koristila ili otkrila poslovnu tajnu u smislu točke (b).

4. Od stranke se ne zahtijeva da bilo koji od sljedećih oblika postupanja smatra protivnim poštenim poslovnim praksama u skladu s ovim pododjeljkom:

(a) osoba neovisno otkriva ili stvara relevantne informacije;

(b) obrnuti inženjering proizvoda koji provodi osoba koja zakonito posjeduje taj proizvod i koja nije vezana nikakvom pravno valjanom obvezom kojom se ograničava pribavljanje relevantnih informacija;

(c) pribavljanje, upotreba ili otkrivanje informacija koje zahtijeva ili dopušta mjerodavno domaće pravo; ili

(d) korištenje iskustva i vještina zaposlenika koje su pošteno stekli uobičajenim radom na svojem radnom mjestu.

5. Ništa u ovom pododjeljku ne tumači se na način da se ograničava sloboda izražavanja i informiranja, uključujući slobodu medija kako je zaštićena na području nadležnosti svake stranke.

ČLANAK 21.43.

Građanski sudski postupci i pravna sredstva za poslovne tajne

1. Svaka stranka osigurava da nijedna osoba koja sudjeluje u građanskim sudskim postupcima iz članka 21.42. ili ima pristup dokumentima koji su sastavni dio tih postupaka ne može koristiti niti otkriti nijednu poslovnu tajnu ili navodnu poslovnu tajnu koju su nadležna pravosudna tijela, na propisno obrazložen zahtjev zainteresirane strane, utvrdila kao povjerljivu i za koju je saznala na temelju takvog sudjelovanja ili pristupa.

2. U građanskim sudskim postupcima iz članka 21.42. svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela imaju barem sljedeće ovlasti:

(a) naložiti privremene mjere, u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima, za sprečavanje pribavljanja, korištenja ili otkrivanja poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama;

(b) naložiti sudsku zabranu kako bi se spriječilo pribavljanje, korištenje ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama;

(c) naložiti osobi koja je znala ili trebala znati da pribavlja, koristi ili otkriva poslovnu tajnu na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama da nositelju poslovne tajne plati naknadu štete koja odgovara stvarnoj šteti pretrpljenoj zbog takvog pribavljanja, korištenja ili otkrivanja poslovne tajne;

(d) poduzeti posebne mjere kako bi se sačuvala povjerljivost poslovne tajne ili navodne poslovne tajne koja je iznesena u građanskim sudskim postupcima koji se odnose na navodno pribavljanje, korištenje ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama; te posebne mjere mogu, u skladu s pravom stranke, uključivati mogućnost ograničavanja pristupa određenim dokumentima u cijelosti ili djelomično, ograničavanje pristupa raspravama i zapisniku ili transkriptu s tih rasprava i stavljanje na raspolaganje verzije sudske odluke koja nije povjerljiva i u kojoj su odlomci koji sadržavaju poslovne tajne uklonjeni ili redigirani; i

(e) izreći sankcije strankama ili drugim osobama koje podliježu sudskoj nadležnosti zbog povrede sudskih naloga koji se odnose na zaštitu poslovne tajne ili navodne poslovne tajne koja je iznesena u tom postupku.

3. Od stranke se ne zahtijeva da propiše sudske postupke i pravna sredstva iz članka 21.42. za slučaj postupanja koje je protivno poštenim poslovnim praksama, u skladu s pravom te stranke, radi otkrivanja propusta, prijestupa ili nezakonite aktivnosti ili u svrhu zaštite legitimnog interesa priznatog pravom.

ODJELJAK C

PROVEDBA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

PROVEDBA U GRAĐANSKIM I UPRAVNIM STVARIMA

ČLANAK 21.44.

Opće obveze

1. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoje obveze na temelju Sporazuma o TRIPS-u, a posebno njegova dijela III., i osigurava provedbu prava intelektualnog vlasništva u skladu sa svojim pravom te u okviru svojeg pravnog sustava i prakse.

2. Za potrebe ovog odjeljka „prava intelektualnog vlasništva" znači, osim ako je drukčije predviđeno, prava intelektualnog vlasništva kako su definirana u članku 21.3. stavku 1., uz iznimku prava iz članaka 21.42. i 21.43.

3. Postupci[1] koji se donose, održavaju ili primjenjuju radi provedbe ovog odjeljka moraju biti djelotvorni, pošteni i pravični te ne smiju biti nepotrebno složeni ili skupi, ne smiju uključivati nerazumne rokove ili neopravdana kašnjenja te moraju odvraćati od daljnjih povreda. Svaka stranka uzima u obzir potrebu za razmjernošću među povredama, prava svih uključenih strana, interese trećih strana te primjenjive mjere, pravna sredstva i sankcije.

4. Kad je riječ o provedbi prava intelektualnog vlasništva, stranke primjenjuju postupke iz stavka 3. tako da se izbjegne stvaranje prepreka zakonitoj trgovini i da se osiguraju zaštitne mjere protiv njihove zlouporabe.

5. U člancima od 21.44. do 21.58. od stranke se ne zahtijeva da uspostavi pravosudni sustav za provedbu prava intelektualnog vlasništva koji se razlikuje od onoga koji se općenito primjenjuje na izvršavanje zakonodavstva u skladu s pravom te stranke niti utječe na sposobnost stranaka da općenito izvršavaju svoje zakonodavstvo.

ČLANAK 21.45.

Osobe koje imaju pravo zatražiti primjenu postupaka

Svaka stranka priznaje da barem sljedeće osobe imaju pravo zatražiti primjenu postupaka koji se odnose na provedbu prava intelektualnog vlasništva iz ovog odjeljka i dijela III. Sporazuma o TRIPS-u, u skladu s pravom u okviru kojeg se postupak provodi:

(a) nositelji prava intelektualnog vlasništva;

[1] Za potrebe ovog odjeljka „postupci” obuhvaćaju mjere i pravna sredstva.

(b) nositelji isključive licencije, pod uvjetom da su ih ovlastili nositelji prava; i

(c) tijela za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva koja su zakonski i izričito priznata kao ona koja imaju pravo zastupati nositelje prava intelektualnog vlasništva.

ČLANAK 21.46.

Dokazi

1. Svaka stranka osigurava da nadležna pravosudna tijela mogu, na zahtjev stranke koja je predočila razumno dostupne dokaze koji potkrepljuju njezine tvrdnje da je njezino pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno ili da će biti povrijeđeno, naložiti hitne i djelotvorne privremene mjere radi očuvanja relevantnih dokaza u vezi s navodnom povredom, podložno zaštiti povjerljivih informacija[1].

2. Privremene mjere iz stavka 1. mogu uključivati detaljan opis, s uzimanjem uzoraka ili bez njega, ili fizičku zapljenu robe kojom se navodno čini povreda te, u odgovarajućim slučajevima, dokumenata koji se na njih odnose.

3. Svaka stranka poduzima potrebne mjere kako bi se, ako dođe do krivotvorenja žiga ili piratstva autorskih prava na komercijalnoj razini[2], nadležnim pravosudnim tijelima omogućilo da na zahtjev stranke i prema potrebi utvrde postojanje i opseg povrede, nalože dostavu relevantnih bankovnih, financijskih ili komercijalnih dokumenata pod kontrolom suprotne stranke, podložno zaštiti povjerljivih informacija.

[1] Za potrebe ovog članka „povjerljive informacije" mogu uključivati osobne podatke.
[2] Stranka može proširiti primjenu ovog stavka na druga prava intelektualnog vlasništva.

4. Svaka stranka osigurava da su pravosudna tijela nadležna za to da osiguraju da je poduzimanje mjera za očuvanje dokaza podložno odgovarajućem jamstvu ili jednakovrijednom osiguranju koje podnositelj zahtjeva podnosi kako bi osigurao naknadu za svu štetu koju je tuženik pretrpio.

5. Ako se mjere za očuvanje dokaza ukinu ili prestanu vrijediti zbog bilo koje radnje ili propusta podnositelja zahtjeva, ili ako je naknadno utvrđeno da nije bilo povrede ili prijetnje povrede prava intelektualnog vlasništva, pravosudna tijela imaju ovlasti da, na zahtjev tuženika, podnositelju zahtjeva nalože da tuženiku osigura primjerenu naknadu za svu štetu koju su te mjere uzrokovale.

ČLANAK 21.47.

Pravo na informacije

1. Svaka stranka osigurava da, u građanskom postupku koji se odnosi na povredu prava intelektualnog vlasništva te kao odgovor na opravdani i proporcionalni zahtjev tužitelja, nadležna pravosudna tijela mogu počinitelju povrede ili bilo kojoj drugoj osobi naložiti da dostavi relevantne informacije o podrijetlu i distribucijskim mrežama proizvoda ili usluga kojima se čini povreda.

2. Za potrebe ovog članka:

(a) „bilo koja druga osoba” znači osoba:

i. za koju se utvrdi da u komercijalno relevantnom opsegu posjeduje robu kojom se čini povreda;

ii. za koju se utvrdi da u komercijalno relevantnom opsegu koristi usluge kojima se čini povreda;

iii. za koju se utvrdi da u komercijalno relevantnom opsegu pruža usluge koje se upotrebljavaju u djelatnostima kojima se čini povreda; ili

iv. koju je osoba iz točaka od i. do iii. navela kao osobu koja sudjeluje u proizvodnji, izradi ili distribuciji proizvoda ili u pružanju usluga;

(b) „relevantne informacije” mogu uključivati informacije o bilo kojoj osobi koja u komercijalno relevantnom opsegu sudjeluje u povredi ili navodnoj povredi te informacije o sredstvima proizvodnje i distribucijskim mrežama robe ili usluga.

3. Ovaj članak primjenjuje se ne dovodeći u pitanje druge zakonske odredbe kojima se:

(a) nositelju prava dodjeljuju prava na detaljnije informacije;

(b) uređuje korištenje informacija dostavljenih na temelju ovog članka u građanskom postupku;

(c) uređuje odgovornost za zloupotrebu prava na informacije;

(d) daje mogućnost da se odbije pružanje informacija koje bi osobu iz stavka 1. prisililo da prizna svoje sudjelovanje ili sudjelovanje njezinih bliskih srodnika; ili

(e) uređuje zaštita povjerljivosti izvorâ informacija ili obrada osobnih podataka.

ČLANAK 21.48.

Privremene mjere i mjere opreza

1. Svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela imaju ovlasti da nalože hitne i djelotvorne privremene mjere i mjere opreza, uključujući privremeni sudski nalog, protiv stranke ili, prema potrebi, protiv treće strane nad kojom relevantno pravosudno tijelo ima nadležnost, kako bi se spriječila povreda prava intelektualnog vlasništva i, posebno, kako bi se spriječio ulazak robe kojom se čini povreda u trgovinske kanale.

2. Privremeni sudski nalog može se izdati i radi oduzimanja ili predaje robe za koju postoji sumnja da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva, a kako bi se spriječio njezin ulazak u trgovinske kanale ili kretanje njima.

3. U slučaju navodne povrede koja je počinjena u komercijalno relevantnom opsegu, svaka stranka osigurava da, ako podnositelj zahtjeva dokaže da postoje okolnosti koje bi mogle ugroziti naknadu štete, pravosudna tijela mogu naložiti preventivno privremeno oduzimanje pokretne i nepokretne imovine navodnog počinitelja povrede, uključujući blokadu njegovih bankovnih računa i druge imovine. U tu svrhu, svaka stranka osigurava da nadležna tijela mogu naložiti dostavu bankovnih, financijskih ili poslovnih dokumenata ili odgovarajući pristup relevantnim informacijama.

4. Pravosudna tijela imaju ovlasti da od podnositelja zahtjeva zahtijevaju da pruži razumno dostupne dokaze kako bi se s dovoljnom sigurnošću mogla uvjeriti da je podnositelj zahtjeva nositelj prava i da je pravo podnositelja zahtjeva povrijeđeno ili da takva povreda predstoji, i da podnositelju zahtjeva nalože da dostavi jamstvo ili jednakovrijedno osiguranje dovoljno za zaštitu tuženika i sprečavanje zlouporabe.

ČLANAK 21.49.

Pravna sredstva

1. Svaka stranka osigurava da nadležna pravosudna tijela mogu, na zahtjev podnositelja i ne dovodeći u pitanje bilo kakvu naknadu štete nositelju prava zbog povrede te bez bilo kakve vrste naknade, naložiti uništenje ili barem trajno uklanjanje iz trgovinskih kanala robe za koju utvrde da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva. Takva se roba može iskoristiti za aktivnosti od javnog interesa. Pravosudna tijela isto tako moraju imati ovlasti da nalože da se materijali i pribor pretežno korišteni u stvaranju robe kojom se povređuju prava bez bilo kakve naknade uklone iz trgovačkih kanala, tako da se opasnost od daljnje povrede svede na najmanju mjeru. Pri razmatranju tih zahtjeva pravosudna tijela uzimaju u obzir potrebu za razmjernošću između težine povrede i naloženih pravnih sredstava te interese trećih strana.

2. Nadležna pravosudna tijela svake stranke imaju ovlasti naložiti provedbu tih mjera na trošak počinitelja povrede, osim u slučaju pozivanja na posebne razloge da se to ne učini.

ČLANAK 21.50.

Sudski nalozi

Svaka stranka osigurava da, ako je donesena sudska odluka kojom je utvrđena povreda prava intelektualnog vlasništva, nadležna pravosudna tijela mogu protiv počinitelja povrede i, ako je primjereno, protiv treće strane koja je u nadležnosti relevantnog pravosudnog tijela, izdati sudski nalog kojim se zabranjuje nastavak povrede.

ČLANAK 21.51.

Alternativne mjere

Svaka stranka može predvidjeti da, u odgovarajućim slučajevima i na zahtjev osobe protiv koje se mogu odrediti mjere predviđene u članku 21.49. ili 21.50., pravosudna tijela mogu umjesto primjene mjera navedenih u članku 21.49 ili 21.50. naložiti plaćanje novčane naknade oštećenoj stranki ako je utvrđeno da predmetna osoba nije postupala s namjerom ili nepažnjom, ili ako bi izvršenje predmetnih mjera toj osobi prouzročilo nerazmjernu štetu ili ako se novčana naknada oštećenoj stranki čini, prema razumnoj procjeni, zadovoljavajućom[1].

[1] Pri odlučivanju o tome što je „razumno zadovoljavajuće” sudac može uzeti u obzir javni interes.

ČLANAK 21.52.

Naknada štete

1. Svaka stranka osigurava da pravosudna tijela imaju ovlasti da na zahtjev oštećene stranke nalože počinitelju povrede, koji je znao ili je imao opravdanih razloga znati da je sudjelovao u aktivnosti kojom se povređuju prava intelektualnog vlasništva, da nositelju prava isplati naknadu koja odgovara stvarnoj šteti pretrpljenoj zbog povrede prava intelektualnog vlasništva. Pri određivanju naknade štete nadležna pravosudna tijela:

(a) uzimaju u obzir sve odgovarajuće aspekte, kao što su negativne gospodarske posljedice, uključujući izgubljenu dobit, koje je pretrpjela oštećena stranka, svaku nepoštenu dobit[1] koju je ostvario počinitelj povrede i, u odgovarajućim slučajevima, elemente koji nisu gospodarski čimbenici, kao što je moralna šteta koja je povredom nanesena nositelju prava; ili

(b) kao alternativu točki (a), mogu, u odgovarajućim slučajevima, odrediti naknadu štete kao paušalni iznos na temelju elemenata kao što je barem iznos tantijema ili naknada koje bi počinitelj povrede morao platiti da je zatražio odobrenje za korištenje tog prava intelektualnog vlasništva.

[1] „Nepoštena dobit” znači dobit ostvarena povredom, u skladu s pravom stranke.

ČLANAK 21.53.

Sudski troškovi

Svaka stranka predviđa da njezina pravosudna tijela, prema potrebi, imaju ovlasti da nakon završetka građanskog sudskog postupka o provedbi prava intelektualnog vlasništva nalože da stranka koja je izgubila spor mora stranki u čiju je korist donesena presuda nadoknaditi sudske troškove i ostale troškove predviđene u skladu s pravom te stranke.

ČLANAK 21.54.

Objava sudskih odluka

Svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela mogu naložiti objavljivanje odluke u slučajevima povrede prava intelektualnog vlasništva, osim ako to ne bi bilo razmjerno težini povrede.

ČLANAK 21.55.

Presumpcija autorstva ili vlasništva

Svaka stranka, barem u okviru privremenih mjera zatraženih u građanskim postupcima koji se odnose na autorsko pravo i srodna prava, pretpostavlja da je, u nedostatku dokaza o suprotnom, osoba ili subjekt čije je ime na uobičajen način navedeno kao nositelj autorskog ili srodnog prava na djelo ili predmet zaštite imenovani nositelj prava na to djelo ili predmet zaštite.

ČLANAK 21.56.

Informiranost

Stranke poduzimaju mjere potrebne za veću informiranost o zaštiti intelektualnog vlasništva, uključujući obrazovne projekte i projekte širenja informacija o primjeni prava intelektualnog vlasništva te o njihovoj provedbi.

PODODJELJAK 2.

PROVEDBA NA GRANICAMA

ČLANAK 21.57.

Usklađenost s GATT-om i Sporazumom o TRIPS-u

Svaka stranka pri provedbi mjera na granici kojima njezina carinska tijela provode prava intelektualnog vlasništva, neovisno o tome jesu li obuhvaćena ovim poglavljem, osigurava usklađenost sa svojim obvezama u okviru GATT-a i Sporazuma o TRIPS-u, a posebno s člankom V. GATT-a te člankom 41. i odjeljkom 4. dijela III. Sporazuma o TRIPS-u.

ČLANAK 21.58.

Mjere na granicama

1. U odnosu na robu pod carinskim nadzorom svaka stranka donosi ili provodi postupke u skladu s kojima nositelj prava može podnijeti zahtjeve kojima traži da carinska tijela suspendiraju puštanje u promet ili zadrže robu za koju se sumnja da se njome čini barem povreda žiga, autorskog prava i srodnih prava u komercijalno relevantnom opsegu ili povreda oznake zemljopisnog podrijetla (dalje u tekstu „sumnjiva roba”).

2. Stranke nisu dužne primjenjivati postupke iz ovog pododjeljka na robu u provozu.

3. Svaka stranka potiče primjenu elektroničkih sustava carinskih tijela za upravljanje odobrenim ili evidentiranim zahtjevima.

4. Svaka stranka osigurava da carinska tijela u razumnom roku obavijeste podnositelja zahtjeva jesu li odobrila ili evidentirala njegov zahtjev.

5. Svaka stranka predviđa da se to podnošenje zahtjeva ili evidentiranje primjenjuje na višestruke pošiljke ako je to dopušteno u skladu s odredbama prava te stranke.

6. Kad je riječ o robi pod carinskim nadzorom, svaka stranka može predvidjeti da njezina carinska tijela imaju ovlasti da na vlastitu inicijativu suspendiraju puštanje u promet ili zadrže sumnjivu robu.

7. Svaka stranka osigurava da njezina carinska tijela za utvrđivanje sumnjive robe mogu primijeniti analizu rizika.

8. Svaka stranka može imati uspostavljene upravne ili pravosudne postupke, u skladu s pravom te stranke, kojima se omogućuje uništenje sumnjive robe ako predmetne osobe prihvate njezino uništenje ili mu se ne protive. Ako se takva roba ne uništi, svaka stranka osigurava njezino zbrinjavanje izvan trgovinskih kanala na način kojim se izbjegava nanošenje štete nositelju prava.

9. Stranke nemaju obvezu primjenjivati ovaj članak na uvoz robe koju je na tržište u drugoj zemlji stavio nositelj prava ili koja je na to tržište stavljena uz njegovu suglasnost. Stranka može isključiti iz primjene ovog članka nekomercijalnu robu koja se nalazi u osobnoj prtljazi putnika.

10. Stranke osiguravaju da njihova carinska tijela održavaju redoviti dijalog i promiču suradnju s relevantnim dionicima i drugim tijelima uključenima u provedbu prava intelektualnog vlasništva iz stavka 1.

11. Stranke surađuju u pogledu međunarodne trgovine sumnjivom robom, a pogotovo radi razmjene informacija o takvoj trgovini.

12. Ne dovodeći u pitanje druge oblike suradnje, Prilog 12.-A primjenjuje se na povrede zakonodavstva o pravima intelektualnog vlasništva za čiju su provedbu nadležna carinska tijela u skladu s ovim člankom.

ODJELJAK D

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 21.59.

Pododbor za prava intelektualnog vlasništva

1. Uz one navedene u člancima 2.4., 9.9. i 21.39., Pododbor za prava intelektualnog vlasništva osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4. ima sljedeće funkcije:

(a) razmjenjivanje informacija:

i. o pravnom okviru povezanom s pravima intelektualnog vlasništva i odgovarajućim pravilima o zaštiti i provedbi; i

ii. povezanih s javnim dobrom na državnom području stranaka; i

(b) razmjenjivanje iskustava o:

i. napretku u području zakonodavstva;

ii. provedbi prava intelektualnog vlasništva; i

iii. provedbi koju obavljaju carinska, policijska, upravna i pravosudna tijela na središnjoj i lokalnoj razini.

ČLANAK 21.60.

Suradnja

1. Kako bi olakšale provedbu ovog poglavlja, stranke surađuju:

(a) u okviru Pododbora za prava intelektualnog vlasništva;

(b) u okviru međunarodnih foruma;

(c) preko različitih agencija; ili

(d) kako se na drugi način smatra primjerenim.

2. Područja suradnje uključuju sljedeće aktivnosti:

(a) koordinaciju, među ostalim i s drugim zemljama, radi sprečavanja izvoza krivotvorene robe;

(b) tehničku pomoć, izgradnju kapaciteta, razmjenu i osposobljavanje osoblja;

(c) zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva i širenje informacija o tome, među ostalim, u poslovnim krugovima i civilnom društvu;

(d) informiranje potrošača i nositelja prava te jačanje institucionalne suradnje, prije svega između ureda za intelektualno vlasništvo;

(e) aktivno promicanje informiranosti i edukacije šire javnosti o politikama u području prava intelektualnog vlasništva:

(f) suradnju s MSP-ovima, među ostalim na događanjima ili okupljanjima usmjerenima na MSP-ove, u vezi s primjenom, zaštitom i provedbom prava intelektualnog vlasništva;

(g) primjenu CBD-a i povezanih instrumenata te domaćih okvira za pristup genetskim resursima i povezanom tradicionalnom znanju, inovacijama i praksama; i

(h) doprinos dobrovoljnim inicijativama dionika za smanjenje povreda prava intelektualnog vlasništva, među ostalim na internetu i na drugim tržištima.

POGLAVLJE 22.

MALA I SREDNJA PODUZEĆA

ČLANAK 22.1.

Opća načela

1. Stranke prepoznaju velik doprinos MSP-ova trgovini, gospodarskom rastu, zapošljavanju i inovacijama. Stranke potvrđuju svoju namjeru da podupru rast i razvoj MSP-ova jačanjem njihove sposobnosti da iskoriste prilike i pogodnosti koje pruža ovaj Sporazum.

2. Stranke potvrđuju važnost smanjenja necarinskih prepreka koje nerazmjerno opterećuju MSP-ove. Isto tako potvrđuju da, uz odredbe ovog poglavlja, u ovom Sporazumu postoje druge odredbe kojima se nastoji poboljšati suradnja između stranaka u pitanjima koja su važna za MSP-ove ili koja bi na drugi način mogla posebno koristiti MSP-ovima.

ČLANAK 22.2.

Razmjena informacija

1. Svaka stranka pokreće ili održava svoje javno dostupne internetske stranice s informacijama o ovom dijelu Sporazuma, uključujući:

(a) tekst ovog dijela Sporazuma sa svim prilozima, tarifnim rasporedima i pravilima o podrijetlu za određene proizvode;

(b) sažetak ovog dijela Sporazuma; i

(c) informacije namijenjene MSP-ovima koje sadržavaju:

i. opis odredaba ovog dijela Sporazuma koje ta stranka smatra važnima za MSP-ove; i

ii. sve dodatne informacije koje stranka smatra korisnima za MSP-ove koji žele iskoristiti mogućnosti predviđene ovim dijelom Sporazuma.

2. Svaka stranka na internetskim stranicama iz stavka 1. objavljuje poveznice na:

(a) odgovarajuće internetske stranice druge stranke;

(b) internetske stranice vlastitih državnih tijela i drugih odgovarajućih subjekata za koje stranka smatra da bi mogle pružiti korisne informacije osobama zainteresiranima za trgovanje, ulaganje ili drugo poslovanje na državnom području te stranke, uključujući dostupne informacije koje se odnose na:

i. carinske stope i kvote prema načelu najpovlaštenije nacije te povlaštene stope i kvote, pravila o podrijetlu te carinske ili druge naknade uvedene na granici;

ii. carinske propise i postupke uvoza, izvoza i provoza te povezane relevantne obrasce i dokumente;

iii. propise i postupke povezane s pravom intelektualnog vlasništva;

iv. tehničke propise, uključujući, prema potrebi, obvezne postupke ocjenjivanja sukladnosti;

v. poveznice na popise tijela za ocjenjivanje sukladnosti, kako je predviđeno u poglavlju 13.;

vi. sanitarne i fitosanitarne mjere koje se odnose na uvoz i izvoz kako je predviđeno u poglavlju 14.;

vii. javnu nabavu, pravila o transparentnosti i objavljivanje obavijesti o javnoj nabavi te druge relevantne odredbe iz poglavlja 20.;

viii. postupke registracije poduzeća; i

ix. druge informacije za koje koordinatori za MSP-ove smatraju da mogu pomoći MSP-ovima;

(c) bazu podataka koja se može elektronički pretraživati po oznaci tarifne nomenklature i koja sadržava informacije iz točke (b) podtočke i. te sljedeće informacije:

i. trošarine;

ii. poreze (porez na dodanu vrijednost ili porez na promet);

iii. druge carinske mjere;

iv. odgodu plaćanja ili druge oblike olakšica kojima se snižavaju ili vraćaju carine ili izuzima od plaćanja carina;

v. kriterije na temelju kojih se određuje carinska vrijednost robe;

vi. ako je primjenjivo, zahtjeve za označivanje zemlje podrijetla, uključujući mjesto i metodu označivanja;

vii. informacije potrebne za postupke uvoza; i

viii. informacije o necarinskim mjerama.

3. Svaka država Mercosura potpisnica Sporazuma čini sve što je u njezinoj moći kako bi osigurala da se najkasnije 3 (tri) godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma uspostave internetske stranice i baza podataka iz stavaka 1. i 2. koje sadržavaju što više informacija o pristupu njezinim tržištima.

4. Svaka stranka redovito ili na zahtjev druge stranke ažurira informacije i poveznice iz stavaka 1. i 2.

5. Svaka stranka osigurava da se informacije iz ovog članka prikazuju tako da ih MSP-ovi mogu jednostavno koristiti. Ako je moguće, svaka stranka nastoji te informacije objaviti na engleskom jeziku.

6. Stranka ne smije nijednoj osobi iz stranke naplaćivati naknade za pristup informacijama koje se pružaju u skladu sa stavcima 1. i 2.

ČLANAK 22.3.

Koordinatori za MSP-ove

1. Svaka stranka preko koordinatorâ za MSP-ove obavješćuje drugu stranku o svojem koordinatoru za MSP-ove koji je odgovoran za obavljanje funkcija navedenih u ovom članku te o svakoj promjeni podataka za kontakt svojeg koordinatora za MSP-ove. Koordinatori za MSP-ove:

(a) izrađuju plan rada za obavljanje zadaća iz ovog članka;

(b) surađuju putem komunikacijskih kanala koje su dogovorili koordinatori za MSP-ove, a koji mogu uključivati e-poštu, sastanke uživo, sastanke ili komunikaciju putem telefonske konferencije ili videokonferencije ili komunikaciju drugim sredstvima; i

(c) podnose periodična izvješća o svojim aktivnostima na razmatranje Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu.

2. Zadaće koordinatorâ za MSP-ove su:

(a) osigurati da se pri provedbi ovog dijela Sporazuma uzimaju u obzir potrebe MSP-ova;

(b) pratiti provedbu članka 22.2. kako bi se osiguralo da on ostane ažuriran i relevantan za MSP-ove;

(c) preporučivati dodatne informacije koje se mogu objaviti na internetskim stranicama stranaka iz članka 22.2.;

(d) surađivati i razmjenjivati informacije kako bi MSP-ovi iz Europske unije i Mercosura mogli iskoristiti nove mogućnosti za povećanje trgovine i ulaganja koje se nude u okviru ovog dijela Sporazuma;

(e) razmotriti sva pitanja relevantna za MSP-ove povezana s provedbom ovog dijela Sporazuma;

(f) sudjelovati, prema potrebi, u radu pododbora osnovanih u skladu s člankom 9.9. ako se ti pododbori bave pitanjima koja su važna za MSP-ove;

(g) razmjenjivati informacije kako bi Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu pomogli u praćenju i provedbi ovog dijela Sporazuma u odnosu na MSP-ove; i

(h) razmotriti druge teme koje proizlaze iz ovog dijela Sporazuma, a odnose se na MSP-ove.

3. Koordinatori za MSP-ove mogu pri obavljanju svojih aktivnosti prema potrebi surađivati sa stručnjacima i vanjskim organizacijama.

ČLANAK 22.4.

Neprimjena rješavanja sporova

Nijedna stranka nema pravo na rješavanje sporova na temelju poglavlja 29. ni za jedno pitanje koje proizlazi iz ovog poglavlja.

POGLAVLJE 23.

TRŽIŠNO NATJECANJE

ČLANAK 23.1.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „prakse protivne tržišnom natjecanju” znači svako postupanje ili radnja definirana pravom tržišnog natjecanja stranke za koju se izriču kazne;

(b) „tijelo nadležno za tržišno natjecanje” znači:

i. u slučaju Europske unije, Europska komisija; i

ii. u slučaju Mercosura, nadležna tijela svake države Mercosura potpisnice Sporazuma;

(c) „pravo tržišnog natjecanja” znači:

i. u slučaju Europske unije, članci 101., 102. i 106. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika[1] i provedbene uredbe[2] koje se odnose na te članke i tu uredbu; i

ii. u slučaju Mercosura, pravo tržišnog natjecanja svake države Mercosura potpisnice Sporazuma i odgovarajuće provedbene uredbe;

(d) „koncentracije između poduzetnika” znači svaka transakcija ili radnja kako je definirana u okviru prava tržišnog natjecanja stranke; i

(e) „provedbene aktivnosti” znači svaka primjena prava tržišnog natjecanja putem ispitnog postupka ili postupka koji provodi tijelo stranke nadležno za tržišno natjecanje;

---

1 SL EZ L 24, 29.1.2004, str. 1.

2 Podrazumijeva se da se pravo tržišnog natjecanja u Europskoj uniji primjenjuje na poljoprivredni sektor u skladu s Uredbom (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL EU L 347, 20.12.2013., str. 671.).

ČLANAK 23.2.

Načela

1. Stranke prepoznaju važnost slobodnog i neometanog tržišnog natjecanja u svojim trgovinskim odnosima. Stranke potvrđuju da poslovne prakse protivne tržišnom natjecanju i koncentracije između poduzetnika koje znatno ometaju učinkovito tržišno natjecanje mogu utjecati na pravilno funkcioniranje tržištâ i na koristi od liberalizacije trgovine.

2. U mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između stranaka, s ovim dijelom Sporazuma nije u skladu sljedeće:

(a) sporazumi između poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađena djelovanja među poduzetnicima čiji je cilj ili učinak sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja[1] kako je definirano odgovarajućim pravom tržišnog natjecanja svake stranke;

(b) svaka zlouporaba vladajućeg položaja jednog ili više poduzetnika kako je definirano odgovarajućim pravom tržišnog natjecanja svake stranke; i

(c) koncentracije između poduzetnika koje znatno ometaju učinkovito tržišno natjecanje, kako je definirano odgovarajućim pravom tržišnog natjecanja svake stranke.

[1] Podrazumijeva se da se ova točka ne tumači kao ograničavanje opsega analize koju treba provesti u slučaju sporazumâ među poduzetnicima, odluka udruženja poduzetnika i usklađenih djelovanja među poduzetnicima u skladu s odgovarajućim pravom tržišnog natjecanja svake stranke.

3. Stranke prepoznaju važnost primjene prava tržišnog natjecanja na transparentan, pravodoban i nediskriminirajući način, uz poštovanje načela pravičnosti postupka prema svim zainteresiranim stranama, uključujući prava na obranu stranaka pod istragom.

ČLANAK 23.3.

Provedba

1. Svaka stranka donosi ili nastavlja provoditi sveobuhvatno pravo tržišnog natjecanja kojim se djelotvorno suzbijaju protutržišne prakse i koncentracije između poduzetnika iz članka 23.2. stavka 2. te poštuju načela utvrđena u članku 23.2. stavku 3. Svaka stranka osniva ili zadržava tijela za zaštitu tržišnog natjecanja koja su imenovana i primjereno osposobljena za transparentnu i djelotvornu provedbu njihova prava tržišnog natjecanja.

2. Tijela za tržišno natjecanje svake stranke određuju kontaktnu točku i o tome se međusobno obavješćuju. Kontaktne točke mogu komunicirati i razmjenjivati informacije o provedbi članaka 23.5., 23.6. i 23.7.

ČLANAK 23.4.

Poduzeća u državnom vlasništvu i poduzeća kojima su dodijeljene isključive ili posebne povlastice

1. Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranku da odredi ili zadrži poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su dodijeljene isključive ili posebne povlastice ili monopoli u skladu s njihovim pravom.

2. Na subjekte iz stavka 1. primjenjuje se pravo tržišnog natjecanja pod uvjetom da primjena tog prava ne ometa, pravno ili činjenično, obavljanje posebnih zadaća od javnog interesa koje im je dodijelila stranka.

ČLANAK 23.5.

Razmjena informacija koje nisu povjerljive i suradnja u provedbi

1. Kako bi se olakšala djelotvorna primjena prava tržišnog natjecanja svake stranke, tijela nadležna za tržišno natjecanje mogu razmjenjivati informacije koje nisu povjerljive.

2. Tijelo za tržišno natjecanje jedne stranke može od tijela za tržišno natjecanje druge stranke zatražiti suradnju u pogledu provedbenih aktivnosti. Ta suradnja ne sprječava stranke da donose samostalne odluke.

3. Stranka nije dužna drugoj stranki priopćiti informacije u skladu s ovim člankom. Neovisno o prethodnoj rečenici, ako stranka drugoj stranki dostavi informacije u skladu s ovim člankom, može zahtijevati da se te informacije upotrebljavaju u skladu s uvjetima koje odredi.

ČLANAK 23.6.

Savjetovanja

1. Tijelo stranke nadležno za tržišno natjecanje može zatražiti savjetovanje s tijelom za tržišno natjecanje druge stranke ako smatra da na njezine interese znatno i negativno utječu:

(a) prakse protivne tržišnom natjecanju koje provodi ili je provodio najmanje jedan poduzetnik koji se nalazi na području druge stranke;

(b) koncentracija između poduzetnika iz članka 23.2. stavka 2.; ili

(c) provedbene aktivnosti tijela druge stranke nadležnog za tržišno natjecanje.

2. Sudjelovanjem u savjetovanjima iz stavka 1. ne dovodi se u pitanje nijedna radnja tijela stranke nadležnog za tržišno natjecanje koja se obavlja u skladu s njezinim pravom tržišnog natjecanja ni samostalnost pri donošenju odluka.

3. Tijelo nadležno za tržišno natjecanje s kojim se savjetovalo u skladu sa stavkom 1. može poduzeti sve korektivne mjere koje smatra primjerenima u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima i ne dovodeći u pitanje svoje diskrecijsko pravo da provodi pravo tržišnog natjecanja.

ČLANAK 23.7.

Neprimjena rješavanja sporova

Nijedna stranka nema pravo na rješavanje sporova na temelju poglavlja 29. ni za jedno pitanje koje proizlazi iz ovog poglavlja.

POGLAVLJE 24.

SUBVENCIJE

ČLANAK 24.1.

Načela

Svaka stranka može dodijeliti subvencije ako su potrebne za postizanje cilja javne politike. Međutim, stranke potvrđuju da određene subvencije mogu narušiti pravilno funkcioniranje tržištâ i smanjiti koristi od liberalizacije trgovine.

ČLANAK 24.2.

Suradnja

1. Stranke prepoznaju potrebu za suradnjom, na multilateralnoj i na regionalnoj razini, kako bi se:

(a) pronašli učinkoviti načini za usklađivanje njihovih stajališta i prijedloga o subvencijama u okviru WTO-a;

(b) istražili načini za poboljšanje transparentnosti u pogledu subvencija; i

(c) razmjenjivale informacije o funkcioniranju njihovih sustava za kontrolu subvencija.

2. Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu može razmotriti načine za dodatno povećanje znanja stranaka o utjecaju subvencioniranja na trgovinu.

3. Stranke preispituju funkcioniranje međusobne suradnje najkasnije 3 (tri) godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma te u redovitim vremenskim razmacima nakon toga. Stranke se međusobno savjetuju o načinima poboljšanja svoje suradnje, s obzirom na stečeno iskustvo i sve inicijative o pravilima subvencioniranja razvijenima u kontekstu WTO-a.

4. Pojedinosti o takvoj suradnji mogu se utvrditi u administrativnom sporazumu.

POGLAVLJE 25.

PODUZEĆA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, PODUZEĆA KOJIMA SU DODIJELJENE ISKLJUČIVE ILI POSEBNE POVLASTICE

ČLANAK 25.1.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „komercijalne djelatnosti” znači djelatnosti koje poduzeće obavlja radi ostvarivanja dobiti, a čiji je krajnji rezultat proizvodnja robe ili pružanje usluge za prodaju na relevantnom tržištu u količinama i po cijenama koje odredi to poduzeće[1];

(b) „komercijalni kriteriji” znači cijena, kvaliteta, dostupnost, utrživost, prijevoz i ostali uvjeti kupnje ili prodaje te ostali čimbenici koje bi obično pri donošenju poslovnih odluka uzelo u obzir privatno poduzeće koje posluje u skladu s načelima tržišnog gospodarstva u relevantnoj djelatnosti ili industriji;

(c) „poduzeće kojem su odobrene isključive ili posebne povlastice” znači javno ili privatno poduzeće, uključujući društvo kćer, kojem je stranka formalno ili stvarno dodijelila isključive ili posebne povlastice;

[1] Podrazumijeva se da to isključuje djelatnosti poduzeća koje posluje: (a) na neprofitnoj osnovi; ili (b) na temelju povrata troškova.

(d) „isključive ili posebne povlastice” znači prava ili povlastice koje stranka dodjeljuje pojedinačnom poduzeću ili ograničenom broju poduzeća ovlaštenih za isporuku robe ili pružanje usluge, a koje se ne dodjeljuju u skladu s objektivnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima, uzimajući u obzir posebne sektorske propise na temelju kojih se dodjeljuje pravo ili povlastica, čime se znatno utječe na sposobnost drugog poduzeća da isporuči istu robu ili uslugu na istom zemljopisnom području pod bitno jednakim uvjetima[1];

(e) „usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti” znači usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti kako je definirano u članku I. stavku 3. točki (c) GATS-a i, ako je primjenjivo, članku 1. točkama (b), (c) i (d) Priloga GATS-u o financijskim uslugama; i

(f) „poduzeće u državnom vlasništvu” znači poduzeće koje je u vlasništvu ili pod kontrolom stranke[2].

---

[1] Podrazumijeva se da odobravanje dozvole ograničenom broju poduzeća u okviru dodjele ograničenih resursa u skladu s objektivnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima nije isključiva i posebna povlastica.

[2] Za potrebe ove definicije izraz „u vlasništvu ili pod kontrolom” odnosi se na situacije u kojima stranka posjeduje više od 50 % dioničkoga kapitala ili kontrolira ostvarivanje više od 50 % glasačkih prava ili na drugi način ostvaruje jednakovrijedan stupanj kontrole nad poduzećem u skladu s pravilima upravljanja tog poduzeća.

ČLANAK 25.2.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu i poduzeća koja se bave komercijalnim djelatnostima kojima je stranka formalno ili stvarno dodijelila isključive ili posebne povlastice. Ako poduzeće obavlja i komercijalne i nekomercijalne djelatnosti, ovo se poglavlje odnosi samo na komercijalne djelatnosti tog poduzeća.

2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na javnu nabavu robe ili usluge koju stranka nabavlja za državne potrebe, a ne radi preprodaje na tržištu ili radi upotrebe u proizvodnji ili za isporuku robe ili usluge za komercijalnu prodaju, bez obzira na to je li ta nabava „obuhvaćena nabava" u smislu članka 20.3.

3. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na usluge koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti.

4. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu ili poduzeća kojima su odobrene isključive ili posebne povlastice ako je u bilo kojoj od prethodne 3 (tri) uzastopne fiskalne godine godišnji prihod od komercijalnih djelatnosti predmetnog poduzeća obuhvaćenih ovim poglavljem iznosio manje od 200 (dvjesto) milijuna posebnih prava vučenja.

5. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na komercijalne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu i poduzeća kojima su dodijeljene isključive ili posebne povlastice u odnosu na sektore ili podsektore za koje nisu preuzete posebne obveze na temelju dodataka 25.-A-1. i 25.-A-2. ili na sektore ili podsektore za koje su preuzete posebne obveze podložne ograničenjima na temelju dodataka 25.-A-1. i 25.-A-2., unutar opsega tih ograničenja i podložno uvjetima koji su u njima utvrđeni.

6. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu u obrambenom sektoru.

7. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu ili poduzeća kojima su odobrene isključive ili posebne povlastice iz dodataka 25.-A-1. i 25.-A-2. Članak 25.4. ne primjenjuje se na poduzeća u državnom vlasništvu navedena u Dodatku 25.-A-1.

ČLANAK 25.3.

Opće odredbe

1. Svaka stranka potvrđuje svoja prava i obveze na temelju članka XVII. GATT-a iz 1994., Sporazuma o tumačenju članka XVII. GATT-a iz 1994. te članka VIII. GATS-a.

2. Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranku da osnuje ili održava poduzeća u državnom vlasništvu, određuje ili održava monopole ili dodjeljuje poduzećima isključive ili posebne povlastice.

ČLANAK 25.4.

Komercijalni kriteriji

1. Svaka stranka osigurava da njezina poduzeća u državnom vlasništvu i poduzeća kojima su odobrene isključive ili posebne povlastice pri obavljanju komercijalnih djelatnosti na području stranke te pri kupnji ili prodaji robe ili usluga djeluju u skladu s komercijalnim kriterijima, osim kako bi ispunila svoj javni mandat ili svrhu[1] kako je predviđeno pravom stranke.

2. Stavak 1. ne sprečava ta poduzeća da:

(a) kupuju ili prodaju robu ili usluge pod različitim uvjetima, uključujući one koji se odnose na cijenu, ako su ti različiti uvjeti utvrđeni u skladu s komercijalnim kriterijima; ili

(b) odbiju kupiti ili isporučiti robu ili pružiti usluge ako je to odbijanje u skladu s komercijalnim kriterijima.

[1] Podrazumijeva se da koncept „javnog mandata ili svrhe" uključuje, među ostalim, aktivnosti nacionalnih banaka u pogledu kupnje robe i usluga u skladu sa saveznim zakonima o javnoj nabavi i politike kreditiranja za potporu cjenovno pristupačnom stanovanju, izvozu ili uvozu, mikropoduzećima, malim i srednjim poduzećima i poljoprivrednicima ili bilo koje zadaće koje stranka dodijeli svojim poduzećima u državnom vlasništvu i poduzećima kojima je dodijelila isključive ili posebne povlastice. Pojam „javni mandat ili svrha" uključuje i djelatnosti koje obavlja javni subjekt ili zaklada, a povezane su sa socijalnom sigurnošću ili javnim mirovinskim planovima.

ČLANAK 25.5.

Transparentnost

1. Stranka koja ima razloga vjerovati da komercijalne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu ili poduzeća kojem su odobrene isključive ili posebne povlastice druge stranke negativno utječu na njezine interese može od druge stranke zatražiti da u pisanom obliku dostavi informacije o komercijalnim djelatnostima tog poduzeća koje podliježu odredbama ovog poglavlja. Stranka kojoj se upućuje taj zahtjev, ako je to moguće, pravodobno dostavlja odgovor.

2. U zahtjevima za informacije iz stavka 1. navodi se poduzeće, predmetna roba, usluge i tržišta te interesi iz ovog poglavlja na koje se, prema mišljenju stranke koja podnosi zahtjev, negativno utječe.

ČLANAK 25.6.

Suradnja

Stranke će surađivati:

(a) istraživanjem mogućnosti preuzimanja dodatnih obveza za poduzeća u državnom vlasništvu i poduzeća kojima su dodijeljene isključive ili posebne povlastice; i

(b) razmjenom iskustava u razvoju uspješnih praksi u području korporativnog upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu.

ČLANAK 25.7.

Izmjena Priloga 25.-A

Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu preispituje Prilog 25.-A 5 (pet) godina nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma kako bi se istražila mogućnost preuzimanja dodatnih obveza. Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu prema potrebi može donijeti odluku o izmjeni Priloga 25.-A.

POGLAVLJE 26.

TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ

ČLANAK 26.1.

Ciljevi i područje primjene

1. Ovim se poglavljem nastoji poboljšati integracija održivog razvoja u trgovinski i ulagački odnos stranaka, osobito utvrđivanjem načela i mjera povezanih s radnim[1] i okolišnim aspektima održivog razvoja koji su posebno važni u kontekstu trgovine i ulaganja.

[1] Za potrebe ovog poglavlja izraz „rad” znači strateški ciljevi Međunarodne organizacije rada (MOR) na temelju Programa za dostojanstven rad, koji je naveden u Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju.

2. Stranke podsjećaju na Agendu 21 o okolišu i razvoju, donesenu na Konferenciji UN-a o okolišu i razvoju održanoj u Rio de Janeiru od 3. do 14. lipnja 1992., Deklaraciju iz Rija o okolišu i razvoju iz 1992., Deklaraciju iz Johannesburga o održivom razvoju i Plan provedbe iz Johannesburga donesen na Svjetskom sastanku na vrhu o održivom razvoju 2002., Ministarsku deklaraciju Gospodarskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda o stvaranju okruženja na nacionalnoj i međunarodnoj razini pogodnog za stvaranje pune i produktivne zaposlenosti i dostojanstvenog rada za sve, i njezin utjecaj na održivi razvoj iz 2006., Deklaraciju MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju i zaključni dokument Konferencije UN-a o održivom razvoju iz 2012. pod nazivom „Budućnost kakvu želimo” i ciljeve Programa održivog razvoja do 2030.

3. Stranke potvrđuju da su gospodarske, socijalne i okolišne dimenzije održivog razvoja međuovisne i da se međusobno osnažuju te potvrđuju svoju predanost promicanju razvoja međunarodne trgovine na način kojim se doprinosi cilju održivog razvoja za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

4. U skladu s instrumentima iz stavka 2., stranke promiču održivi razvoj:

(a) poboljšanjem trgovinskih i gospodarskih odnosa na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i podupiru njihovi radni i okolišni standardi te ciljeva u kontekstu slobodnih, otvorenih i transparentnih trgovinskih odnosa kojima se poštuju multilateralni sporazumi čije su potpisnice;

(b) ispunjavanjem svojih multilateralnih obveza u području rada i okoliša; i

(c) pojačanom suradnjom i razumijevanjem njihovih trgovinskih politika i mjera u području rada i okoliša, uzimajući u obzir različite nacionalne okolnosti, kapacitete, potrebe i razine razvoja te poštujući nacionalne politike i prioritete.

5. Prepoznajući međusobne razlike u stupnju razvoja, stranke su suglasne da ovo poglavlje utjelovljuje suradnički pristup koji se temelji na zajedničkim vrijednostima i interesima.

ČLANAK 26.2.

Pravo na reguliranje i razine zaštite

1. Stranke potvrđuju da svaka stranka ima pravo određivati svoje politike i prioritete održivog razvoja te razine domaće zaštite okoliša i rada koje smatra primjerenima, kao i donositi ili mijenjati svoje zakone, propise i politike. Te razine, zakoni, propisi i politike moraju biti u skladu s obvezama koje je svaka stranka preuzela u skladu s međunarodno priznatim sporazumima i standardima na tržištu rada iz članaka 26.4. i 26.5.

2. Svaka stranka nastoji poboljšati svoje relevantne zakone, propise i politike kako bi osigurala visoke i djelotvorne razine zaštite okoliša i rada.

3. Stranka ne bi trebala oslabiti niti smanjiti razine zaštite koje osigurava njezino pravo o zaštiti okoliša ili radno pravo s namjerom poticanja trgovine ili ulaganja.

4. Stranka se ne smije odricati niti odstupati od svojih zakona i propisa u području okoliša ili rada, niti nuditi takvo odricanje ili odstupanje, radi poticanja trgovine ili ulaganja.

5. Stranka ne smije, kontinuiranim ili ponavljajućim djelovanjem ili nedjelovanjem, ne provoditi djelotvorno svoje zakone i druge propise u području okoliša ili rada radi poticanja trgovine ili ulaganja.

6. Stranka ne primjenjuje svoje zakone i druge propise u području okoliša i rada na način koji bi predstavljao prikriveno ograničenje trgovine ili neopravdanu ili proizvoljnu diskriminaciju.

ČLANAK 26.3.

Transparentnost

1. Svaka stranka u skladu s poglavljem 27. i u skladu sa svojim pravilima i postupcima te osiguravajući informiranost i potičući sudjelovanje javnosti, osigurava da se na transparentan način provode izrada, donošenje i provedba sljedećeg:

(a) mjerâ zaštite okoliša i uvjeta rada koji mogu utjecati na trgovinu ili ulaganja; i

(b) trgovinskih ili ulagačkih mjera koje mogu utjecati na zaštitu okoliša ili uvjeta rada.

ČLANAK 26.4.

Multilateralni radni standardi i sporazumi

1. Stranke potvrđuju vrijednost veće usklađenosti politika u području dostojanstvenog rada, koja obuhvaća ključne radne standarde i visoku razinu zaštite radne snage u kombinaciji s njihovom učinkovitom provedbom, te potvrđuju da ta područja mogu doprinijeti gospodarskoj učinkovitosti, inovacijama i produktivnosti, uključujući izvozne rezultate. U tom kontekstu stranke potvrđuju i važnost socijalnog dijaloga o radnim pitanjima između radnika i poslodavaca te njihovih organizacija i vlada te se obvezuju na promicanje tog dijaloga.

2. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost promicanju razvoja međunarodne trgovine na način kojim se potiče dostojanstven rad za sve, uključujući žene i mlade. U tom kontekstu svaka stranka ponovno potvrđuje svoju predanost promicanju i učinkovitoj provedbi konvencija i protokola MOR-a koje su ratificirale države Mercosura potpisnice Sporazuma i države članice Europske unije, a koje MOR klasificira kao ažurirane.

3. U skladu sa Statutom MOR-a i njegovom Deklaracijom o temeljnim načelima i pravima na radu i njezinom dopunom, donesenom u Ženevi 18. lipnja 1998. (dalje u tekstu „Deklaracija MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu”), svaka stranka poštuje, promiče i djelotvorno provodi međunarodno priznate temeljne standarde rada, kako su definirani u temeljnim konvencijama MOR-a, a to su:

(a) sloboda udruživanja i djelotvorno priznavanje prava na kolektivno pregovaranje;

(b) uklanjanje svih oblika prisilnog ili obveznog rada;

(c) stvarno ukidanje rada djece; i

(d) uklanjanje diskriminacije u području zapošljavanja i zanimanja.

4. Svaka stranka ulaže kontinuirane i trajne napore u ratifikaciju temeljnih konvencija, protokola i drugih relevantnih konvencija MOR-a, čija još nije potpisnica i koje MOR klasificira kao ažurirane. Stranke redovito razmjenjuju informacije o napretku koji su postigle u tom području.

5. Stranke podsjećaju da je jedan od ciljeva Programa održivog razvoja do 2030. uklanjanje prisilnog rada i ističu važnost ratifikacije i djelotvorne provedbe Protokola iz 2014. uz Konvenciju o prisilnom radu.

6. Stranke se prema potrebi savjetuju i surađuju kad je riječ o pitanjima u području rada povezanima s trgovinom koja su od uzajamnog interesa, među ostalim u kontekstu MOR-a.

7. Podsjećajući na Deklaraciju MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu i na Deklaraciju MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, stranke napominju da nije moguće pozivati se na povredu temeljnih načela i prava na radu ili je na drugi način upotrebljavati kao legitimnu konkurentnu prednost te da se radni standardi ne bi trebali upotrebljavati u svrhu zaštite trgovinskih interesa.

8. Svaka stranka promiče dostojanstven rad kako je predviđeno Deklaracijom MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju. Svaka stranka posebnu pozornost posvećuje:

(a) osmišljavanju i poboljšanju mjera za sigurnost i zdravlje na radu, uključujući naknadu u slučaju ozljeda na radu ili profesionalne bolesti, kako je definirano u relevantnim konvencijama MOR-a i drugim međunarodnim obvezama;

(b) dostojanstvenim radnim uvjetima za sve, s obzirom na, među ostalim, plaće i zaradu, radno vrijeme i druge uvjete rada;

(c) inspekcijama rada, u prvom redu djelotvornom provedbom relevantnih standarda MOR-a o inspekcijama rada; i

(d) nediskriminaciji u pogledu radnih uvjeta, među ostalim za radnike migrante.

9. Svaka stranka osigurava dostupnost upravnih i sudskih postupaka kako bi se omogućilo poduzimanje učinkovitih mjera protiv kršenja radnog prava iz ovog poglavlja.

ČLANAK 26.5.

Multilateralni sporazumi u području okoliša

1. Stranke prepoznaju da je okoliš jedna od triju dimenzija održivog razvoja (gospodarska, socijalna i okolišna) i da bi se tim dimenzijama trebalo pristupiti na uravnotežen i integriran način. Osim toga, stranke prepoznaju doprinos trgovine održivom razvoju.

2. Stranke prepoznaju važnost Skupštine Ujedinjenih naroda za okoliš Programa Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša (dalje u tekstu „UNEP”) te multilateralnih sporazuma u području okoliša kao odgovora međunarodne zajednice na globalne ili regionalne okolišne izazove i ističu potrebu za jačanjem uzajamne potpore između trgovinske i okolišne politike.

3. Svaka stranka potvrđuje svoju predanost promicanju i djelotvornoj provedbi multilateralnih sporazuma u području okoliša te njihovih protokola i izmjena čija je potpisnica.

4. Stranke redovito razmjenjuju informacije o svojem napretku u pogledu ratificiranja multilateralnih sporazuma u području okoliša, uključujući njihove protokole i izmjene.

5. Stranke se prema potrebi savjetuju i surađuju kad je riječ o pitanjima u području okoliša povezanima s trgovinom koja su od uzajamnog interesa, među ostalim u kontekstu multilateralnih sporazuma u području okoliša.

6. Stranke potvrđuju svoje pravo pozivanja na članak 28.2. u vezi s mjerama u području okoliša.

7. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava stranku da donese ili zadrži mjere za provedbu multilateralnih sporazuma u području okoliša čija je potpisnica ako su te mjere u skladu s člankom 26.2. stavkom 6.

ČLANAK 26.6.

Trgovina i klimatske promjene

1. Stranke prepoznaju važnost ostvarivanja krajnjeg cilja UNFCCC-a, radi suzbijanja neposredne opasnosti od klimatskih promjena, i ulogu trgovine u tom smislu.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

(a) djelotvorno provodi UNFCCC i Pariški sporazum, uspostavljen u sklopu UNFCCC-a; i

(b) u skladu s člankom 2. Pariškog sporazuma promiče pozitivan doprinos trgovine smanjenju emisija stakleničkih plinova i razvoju otpornom na klimatske promjene te povećanju sposobnosti prilagodbe negativnim učincima klimatskih promjena na način kojim se ne ugrožava proizvodnja hrane.

3. Stranke prema potrebi surađuju na pitanjima iz područja klimatskih promjena koja su povezana s trgovinom, i to na bilateralnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, osobito u okviru UNFCCC-a.

ČLANAK 26.7.

Trgovina i bioraznolikost

1. Stranke prepoznaju važnost očuvanja i održivog korištenja bioraznolikosti u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti sastavljenom u Rio de Janeiru 5. lipnja 1992., Konvencijom o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka sastavljenom u Washingtonu D. C. 3. ožujka 1973. (dalje u tekstu „CITES"), Međunarodnim ugovorom o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu te odlukama koje su na temelju njih donesene, kao i uloge koju trgovina može imati u ostvarivanju ciljeva tih konvencija i tog ugovora.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

(a) promiče upotrebu CITES-a kao instrumenta za očuvanje i održivo upravljanje bioraznolikošću, među ostalim uvrštavanjem životinjskih i biljnih vrsta u dodatke CITES-u ako se smatra da je zbog međunarodne trgovine ugroženo stanje očuvanosti tih vrsta;

(b) provodi učinkovite mjere za smanjenje nezakonite trgovine divljom florom i faunom, u skladu s međunarodnim sporazumima čija je potpisnica;

(c) potiče trgovinu proizvodima koji se temelje na prirodnim resursima i koji su dobiveni održivom upotrebom bioloških resursa ili koji doprinose očuvanju bioraznolikosti, u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima; i

(d) promiče poštenu i pravičnu podjelu dobiti koja proizlazi iz korištenja genetskih resursa i, prema potrebi, mjere za pristup takvim resursima i prethodni informirani pristanak.

3. U svrhu očuvanja bioraznolikosti stranke razmjenjuju i informacije o inicijativama i uspješnim praksama u trgovini proizvodima koji se temelje na prirodnim resursima te prema potrebi sudjeluju u bilateralnoj, regionalnoj i međunarodnoj suradnji u pitanjima obuhvaćenima ovim člankom.

ČLANAK 26.8.

Trgovina i održivo gospodarenje šumama

1. Stranke prepoznaju važnost održivog gospodarenja šumama i ulogu trgovine u ostvarivanju tog cilja te obnove šuma radi njihova očuvanja i održivoga korištenja.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

(a) potiče trgovinu proizvodima iz šuma kojima se gospodari na održiv način, a koji su dobiveni sječom u skladu sa zakonima i drugim propisima zemlje sječe;

(b) promiče, prema potrebi i uz njihov prethodni informirani pristanak, uključivanje lokalnih zajednica i autohtonih naroda koji obitavaju u šumama u održive lance opskrbe drvnim i nedrvnim šumskim proizvodima kao način poboljšanja njihovih životnih uvjeta i promicanja očuvanja i održivog korištenja šuma;

(c) provodi mjere za borbu protiv nezakonite sječe i povezane trgovine;

(d) razmjenjuje informacije o inicijativama povezanima s trgovinom za održivo upravljanje šumama, gospodarenje šumama i očuvanje šumskog pokrova te surađuje radi maksimalnog povećanja učinka i međusobnog podupiranja politika stranaka od zajedničkog interesa; i

(e) surađuje, prema potrebi, na bilateralnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini na pitanjima koja se odnose na trgovinu i očuvanje šumskog pokrova te održivo gospodarenje šumama, u skladu s Programom održivog razvoja do 2030.

ČLANAK 26.9.

Trgovina i održivo upravljanje ribarstvom i akvakulturom

1. Stranke prepoznaju važnost očuvanja i održivog upravljanja morskim biološkim resursima i ekosustavima, promicanja odgovorne i održive akvakulture te uloge trgovine u ostvarivanju tih ciljeva, kao i zajedničku predanost postizanju 14. cilja Programa održivog razvoja do 2030, a osobito njegovih specifičnih ciljeva 4. i 6.

2. S obzirom na stavak 1. i u skladu sa svojim međunarodnim obvezama, svaka stranka:

(a) provodi dugoročne mjere očuvanja i upravljanja te održivo iskorištavanje živih morskih resursa u skladu s međunarodnim pravom kako je utvrđeno u UNCLOS-u i drugim relevantnim instrumentima Ujedinjenih naroda i Organizacije Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (dalje u tekstu „FAO”) čija je potpisnica;

(b) djeluje u skladu s načelima Kodeksa odgovornog ribarstva FAO-a donesenog Rezolucijom 4/95 od 31. listopada 1995. (dalje u tekstu „Kodeks odgovornog ribarstva FAO-a”);

(c) aktivno sudjeluje i surađuje u okviru regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom i drugih relevantnih međunarodnih foruma čija je članica, promatrač ili neugovorna stranka koja surađuje, radi dobrog upravljanja ribarstvom i ostvarivanja održivog ribarstva, među ostalim djelotvornim nadzorom i praćenjem, izvršenjem mjera upravljanja te, ako je primjenjivo, provedbom sustava dokumentacije o ulovu ili potvrda o ulovu;

(d) u skladu sa svojim međunarodnim obvezama provodi sveobuhvatne, djelotvorne i transparentne mjere za suzbijanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova te isključuje iz međunarodne trgovine proizvode koji nisu u skladu s tim mjerama i u tu svrhu surađuje, među ostalim pospješivanjem razmjene informacija;

(e) radi na usklađivanju mjera potrebnih za očuvanje i održivo iskorištavanje pograničnih ribljih stokova u područjima od zajedničkog interesa; i

(f) promiče razvoj održive i odgovorne akvakulture, uzimajući u obzir njezine gospodarske, društvene i okolišne aspekte, među ostalim i s obzirom na provedbu ciljeva i načela iz Kodeksa odgovornog ribarstva FAO-a.

ČLANAK 26.10.

Znanstvene i tehničke informacije

1. Pri utvrđivanju ili provedbi mjera zaštite okoliša ili uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu ili ulaganja, svaka stranka osigurava da se te mjere temelje na znanstvenim i tehničkim dokazima koji dolaze iz priznatih tehničkih i znanstvenih tijela te da proizlaze iz relevantnih međunarodnih normi, smjernica ili preporuka, ako postoje.

2. Ako su znanstveni dokazi ili informacije nedovoljni ili nejasni te ako postoji rizik od ozbiljnog uništavanja okoliša ili rizika za zdravlje i sigurnost na radu na njezinu području, stranka može donijeti mjere na temelju načela predostrožnosti. Te se mjere temelje na dostupnim relevantnim informacijama i podliježu periodičnom preispitivanju. Stranka koja donosi te mjere nastoji pribaviti nove ili dodatne znanstvene informacije potrebne za konačnu procjenu i prema potrebi preispituje te mjere.

3. Ako mjera donesena u skladu sa stavkom 2. utječe na trgovinu ili ulaganja, stranka može od stranke koja donosi tu mjeru zatražiti da dostavi informacije koje potvrđuju da su znanstveni dokazi ili informacije nedostatni ili neuvjerljivi u odnosu na predmetno pitanje i da je donesena mjera u skladu s njezinom razinom zaštite te može zatražiti raspravu o tom pitanju u Pododboru za trgovinu i održivi razvoj iz članka 26.14.

4. Mjere iz ovog članka ne primjenjuju se na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije ili prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine.

ČLANAK 26.11.

Trgovina i odgovorno upravljanja lancima opskrbe

1. Stranke prepoznaju važnost odgovornog upravljanja lancima opskrbe putem odgovornog poslovnog ponašanja i praksi društveno odgovornog poslovanja na temelju smjernica dogovorenih na međunarodnoj razini.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

(a) podupire širenje i primjenu relevantnih međunarodnih instrumenata koje je podržala ili ih podupire, kao što su Trostrana deklaracija MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku donesena u Ženevi u studenom 1977., Globalni sporazum Ujedinjenih naroda, Vodeća načela Ujedinjenih naroda o poslovanju i ljudskim pravima koja je Vijeće za ljudska prava potvrdilo u svojoj Rezoluciji 17/4 od 16. lipnja 2011. i Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća: Preporuke za odgovorno poslovno ponašanje u globalnom kontekstu, priložene Deklaraciji OECD-a o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima sastavljenoj u Parizu 21. lipnja 1976.;

(b) potiče poduzeća da dobrovoljno prihvaćaju društveno odgovorno poslovanje ili odgovorne poslovne prakse, u skladu sa smjernicama i načelima iz točke (a); i

(c) osigurava okvir politike koji podupire djelotvornu provedbu načela i smjernica iz točke (a).

3. Stranke prepoznaju važnost međunarodnih sektorskih smjernica u područjima društveno odgovornog poslovanja i odgovornog poslovnog ponašanja te promiču suradnju u tom pogledu. Kad je riječ o Smjernicama OECD-a o dužnoj pažnji za odgovorne lance opskrbe mineralima iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja i njihovim dopunama, stranke koje ih se pridržavaju i koje ih podupiru promiču i primjenu tih smjernica.

4. Stranke razmjenjuju informacije i primjere najbolje prakse te,
ako je primjereno, surađuju na pitanjima obuhvaćenima ovim člankom, među ostalim u okviru relevantnih regionalnih i međunarodnih foruma.

ČLANAK 26.12.

Ostale inicijative povezane s trgovinom i ulaganjima koje pogoduju održivom razvoju

1. Stranke potvrđuju svoju predanost jačanju doprinosa trgovine i ulaganja cilju održivog razvoja u njegovoj gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj dimenziji.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

(a) promiče ciljeve Programa za dostojanstven rad u skladu s Deklaracijom MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, uključujući minimalnu plaću dostatnu za život, inkluzivnu socijalnu zaštitu, zdravlje i sigurnost na radu te druge aspekte radnih uvjeta;

(b) potiče trgovinu i ulaganja u robu i usluge te dobrovoljnu razmjenu praksi i tehnologija koje doprinose poboljšanju socijalnih i okolišnih uvjeta, uključujući one od posebne važnosti za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama, na način koji je u skladu s ovim dijelom Sporazuma; i

(c) surađuje, prema potrebi, na pitanjima iz ovog članka i to na bilateralnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

ČLANAK 26.13.

Suradnja u području trgovine i održivog razvoja

1. Stranke prepoznaju važnost suradnje za ostvarivanje ciljeva iz ovog poglavlja. Među ostalim, mogu surađivati na:

(a) aspektima iz područja rada ili okoliša povezanima s trgovinom i održivim razvojem u okviru međunarodnih foruma, posebno uključujući WTO, MOR, UNEP, UNCTAD, Politički forum UN-a na visokoj razini o održivom razvoju i multilateralne sporazume u području okoliša;

(b) pitanjima utjecaja propisa i normi u području rada i okoliša na trgovinu i ulaganja;

(c) pitanjima utjecaja propisa u području trgovine i ulaganja na rad i okoliš; i

(d) dobrovoljnim programima osiguravanja održivosti, kao što su pravedni i etički trgovinski programi i ekološke oznake, i to razmjenom iskustava i informacija o tim programima.

2. Kako bi postigle ciljeve iz ovog poglavlja, stranke mogu surađivati i na trgovinskim aspektima:

(a) provedbe temeljnih, prioritetnih i drugih ažuriranih konvencija MOR-a;

(b) programa MOR-a za dostojanstven rad, uključujući međusobne veze između trgovine i pune i produktivne zaposlenosti, prilagodbu tržišta rada, temeljne radne standarde, dostojanstven rad u globalnim lancima opskrbe, socijalnu zaštitu i socijalnu uključenost, socijalni dijalog, razvoj vještina i rodnu ravnopravnost;

(c) provedbe multilateralnih sporazuma u području okoliša i međusobne potpore sudjelovanju u tim sporazumima;

(d) dinamičnog međunarodnog režima borbe protiv klimatskih promjena u okviru UNFCCC-a, posebno provedbe Pariškog sporazuma;

(e) Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski sloj, sastavljenog u Montrealu 16. rujna 1987., i svih njegovih izmjena koje su stranke ratificirale, osobito mjera za kontrolu proizvodnje, potrošnje i trgovine tvarima koje oštećuju ozonski sloj i fluorougljikovodicima (HFC) te promicanja njihovih alternativa prihvatljivih za okoliš, kao i mjera za suzbijanje nezakonite trgovine tvarima uređenima tim protokolom;

(f) društveno odgovornog poslovanja, odgovornog poslovnog ponašanja, odgovornog upravljanja globalnim lancima opskrbe i odgovornosti, među ostalim u pogledu provedbe, praćenja i širenja primjene relevantnih međunarodnih instrumenata;

(g) dobrog gospodarenja kemikalijama i otpadom;

(h) očuvanja i održivog korištenja bioraznolikosti te poštene i pravične podjele dobiti koja proizlazi iz korištenja genetskih resursa, uključujući odgovarajući pristup tim resursima, kako je navedeno u članku 26.7.;

(i) suzbijanja nezakonite trgovine divljom florom i faunom, kako je navedeno u članku 26.7.;

(j) trgovinskih mjera za promicanje očuvanja i održivog upravljanja šumama radi smanjenja deforestacije i nezakonite sječe, kako je navedeno u članku 26.8.;

(k) privatnih i javnih inicijativa kojima se doprinosi cilju zaustavljanja deforestacije, uključujući one u kojima se proizvodnja i potrošnja povezuju putem lanaca opskrbe, u skladu s 12. i 15. ciljem Programa održivog razvoja do 2030.;

(l) promicanja održivih ribolovnih praksi i trgovine ribljim proizvodima kojima se održivo upravlja, kako je navedeno u članku 26.9.; i

(m) inicijativa za održivu potrošnju i proizvodnju u skladu s 12. ciljem Programa održivog razvoja do 2030., uključujući, ali ne ograničavajući se na kružno gospodarstvo i druge održive gospodarske modele usmjerene na povećanje učinkovitosti resursa i smanjenje stvaranja otpada.

ČLANAK 26.14.

Pododbor za trgovinu i održivi razvoj i kontaktne točke

1. Osim onih navedenih u člancima 2.4. i 9.9., Pododbor za trgovinu i održivi razvoj osnovan u skladu s člankom 9.9. stavkom 4., ima sljedeće funkcije:

(a) pospješuje i prati aktivnosti suradnje poduzete na temelju ovog poglavlja;

(b) obavlja zadaće iz članaka od 26.16. do 26.18.; i

(c) obavlja interne pripremne radnje potrebne za rad Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu, među ostalim u pogledu tema za raspravu s domaćim savjetodavnim skupinama iz članka 2.7.

2. Pododbor objavljuje izvješće nakon svakog svojeg sastanka.

3. Svaka stranka određuje kontaktnu točku unutar svoje uprave kako bi se olakšale komunikacija i koordinacija između stranaka o svim pitanjima koja se odnose na provedbu ovog poglavlja.

ČLANAK 26.15.

Rješavanje sporova

1. Stranke čine sve što je u njihovoj moći da dijalogom, savjetovanjem, razmjenom informacija i suradnjom riješe neslaganja u pogledu tumačenja ili primjene ovog poglavlja.

2. Stranke mogu sporazumno izmijeniti sve rokove navedene u člancima 26.16. i 26.17.

3. Svi rokovi utvrđeni u ovom poglavlju računaju se u kalendarskim danima od dana koji slijedi nakon radnje ili činjenice na koju se odnose.

4. Za potrebe ovog poglavlja stranke u sporu na temelju ovog poglavlja utvrđuju se u članku 29.3.

5. Nijedna stranka nema pravo na rješavanje sporova na temelju poglavlja 29. ni za jedno pitanje koje proizlazi iz ovog poglavlja.

ČLANAK 26.16.

Savjetovanja

1. Stranka može zatražiti savjetovanje s drugom strankom o tumačenju ili primjeni ovog poglavlja dostavljanjem pisanog zahtjeva kontaktnoj točki druge stranke određenoj u skladu s člankom 26.14. stavkom 3. U zahtjevu se jasno iznosi pitanje i navodi kratak sažetak zahtjevâ u skladu s ovim poglavljem, uključujući naznaku njegovih relevantnih odredaba i objašnjenje kako problem utječe na ciljeve ovog poglavlja te sve druge informacije koje stranka smatra relevantnima. Savjetovanje počinje odmah nakon što stranka dostavi zahtjev za savjetovanje, a u svakom slučaju najkasnije 30 (trideset) dana od dana primitka zahtjeva.

2. Savjetovanja se održavaju uživo ili, ako se stranke tako dogovore, putem videokonferencije ili drugih elektroničkih sredstava. Ako se savjetovanja održavaju uživo, održavaju se na području stranke kojoj je upućen zahtjev, osim ako se stranke dogovore drukčije.

3. Stranke sudjeluju u savjetovanjima kako bi postigle obostrano prihvatljivo rješenje pitanja. Kad je riječ o pitanjima povezanima s multilateralnim sporazumima iz ovog poglavlja, stranke uzimaju u obzir informacije MOR-a ili relevantnih organizacija ili tijela odgovornih za multilateralne sporazume u području okoliša koje su obje stranke ratificirale kako bi promicale usklađenost rada stranaka i tih organizacija. Ako je to relevantno, stranke se mogu dogovoriti da će zatražiti savjet tih organizacija ili njihovih tijela ili drugih stručnjaka ili tijela koje smatraju prikladnima.

4. Ako stranka smatra da određeno pitanje zahtijeva daljnju raspravu, može pisanim putem zatražiti sazivanje Pododbora za trgovinu i održivi razvoj i o tom zahtjevu obavijestiti kontaktnu točku određenu u skladu s člankom 26.14. stavkom 3. Taj se zahtjev podnosi najranije 60 (šezdeset) dana od dana primitka zahtjeva iz stavka 1. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj sastaje se odmah i nastoji pronaći obostrano zadovoljavajuće rješenje tog pitanja.

5. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj uzima u obzir sva stajališta koja su o tom pitanju dostavile domaće savjetodavne skupine iz članka 2.7. te sve stručne savjete.

6. Svako rješenje koje stranke postignu javno se objavljuje.

ČLANAK 26.17.

Panel stručnjaka

1. Ako se u roku od 120 (sto dvadeset) dana od zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 18.16. ne postigne obostrano zadovoljavajuće rješenje, stranka može zatražiti osnivanje panela stručnjaka za razmatranje tog pitanja. Svaki takav zahtjev podnosi se u pisanom obliku kontaktnoj točki druge stranke određenoj u skladu s člankom 26.14. stavkom 3. i u njemu se navode razlozi za zahtjev za osnivanje panela stručnjaka, uključujući opis predmetnih mjera i relevantne odredbe ovog poglavlja koje stranka smatra primjenjivima.

2. Osim ako je ovim člankom predviđeno drukčije, primjenjuju se članci 29.9., 29.11., 29.12., 29.26. i 29.27., te Poslovnik iz Priloga 29.-A i Kodeks ponašanja iz Priloga 29.-B.

3. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj na svojem prvom sastanku nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma sastavlja popis od najmanje 15 (petnaest) osoba koje su voljne i mogu obavljati funkciju člana panela stručnjaka. Popis se sastoji od 3 (tri) potpopisa: 1 (jednog) koji je predložio EU, 1 (jednog) koji je predložio Mercosur i 1 (jednog) koji sadržava osobe koje nisu državljani nijedne stranke. Svaka stranka predlaže najmanje 5 (pet) osoba za svoj potpopis. Stranke isto tako odabiru najmanje 5 (pet) osoba za popis osoba koje nisu državljani nijedne od stranaka. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj osigurava ažuriranje tog popisa i održavanje broja stručnjaka na najmanje 15 (petnaest) osoba.

4. Osobe iz stavka 3. imaju specijalizirano ili stručno znanje u pitanjima iz ovog poglavlja, uključujući zakon o radu, zaštiti okoliša ili trgovine, ili iz područja rješavanja sporova koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma. Te osobe nastupaju u vlastito ime i ne primaju naputke ni od jedne organizacije ili vlade o pitanjima povezanima sa sporom niti su povezane s vladom bilo koje stranke. Dužne su postupati u skladu s Prilogom 29.-B.

5. Panel stručnjaka ima 3 (tri) člana, osim ako se stranke dogovore drukčije. Predsjednik se bira s potpopisa osoba koje nisu državljani ni jedne od stranaka. Panel stručnjaka osniva se u skladu s postupcima utvrđenima u članku 21.9. stavcima od 1. do 4. Stručnjaci se odabiru među relevantnim pojedincima s potpopisa iz stavka 3. ovog članka, u skladu s relevantnim odredbama članka 29.9. stavaka 2., 3. i 4.

6. Osim ako se stranke dogovore drukčije u roku od 7 (sedam) dana od dana osnivanja panela stručnjaka, kako je utvrđeno u članku 29.9. stavku 5., opis poslova je sljedeći:

„proučiti, s obzirom na relevantne odredbe poglavlja 26. Sporazuma o partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Zajedničkog južnog tržišta, Argentinske Republike, Savezne Republike Brazila, Republike Paragvaja i Istočne Republike Urugvaja, s druge strane, pitanje iz zahtjeva za osnivanje panela stručnjaka te sastaviti izvješće, u skladu s člankom 26.17., s preporukama za rješavanje tog pitanja”.

7. Kad je riječ o pitanjima povezanima s poštovanjem multilateralnih sporazuma iz ovog poglavlja, mišljenja stručnjaka ili informacije koje zatraži panel stručnjaka u skladu s člankom 29.12. trebale bi uključivati informacije i savjete relevantnih tijela MOR-a ili tijela odgovornih za multilateralne sporazume u području okoliša. Sve informacije dobivene u skladu s ovim stavkom dostavljaju se objema strankama kako bi iznijele svoje primjedbe.

8. Panel stručnjaka tumačit će odgovarajuće odredbe ovog poglavlja u skladu s uobičajenim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava.

9. Panel stručnjaka izdaje strankama privremeno izvješće u roku od 90 (devedeset) dana nakon njegova osnivanja, a završno izvješće najkasnije 60 (šezdeset) dana nakon izdavanja privremenog izvješća. Ta izvješća moraju sadržavati nalaze o činjeničnom stanju i primjenjivosti odgovarajućih odredaba te temeljno obrazloženje nalaza i preporuka. Svaka uključena stranka može panelu stručnjaka dostaviti pisane primjedbe na privremeno izvješće u roku od 45 (četrdeset pet) dana od njegova izdavanja. Nakon razmatranja tih pisanih primjedaba, panel stručnjaka može izmijeniti izvješće i provesti dodatna ispitivanja koja smatra primjerenima. Ako smatra da se rok iz ovog stavka ne može ispuniti, predsjednik panela stručnjaka o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke navodeći razloge za odgodu i datum kad panel namjerava dostaviti privremeno ili završno izvješće.

10. Stranke objavljuju završno izvješće u roku od 15 (petnaest) dana nakon što ga dostavi panel stručnjaka.

11. Stranke raspravljaju o odgovarajućim mjerama koje treba provesti, uzimajući u obzir izvješće i preporuke panela stručnjaka. Stranka protiv koje je podnesena pritužba obavješćuje svoju domaću savjetodavnu skupinu iz članka 2.7. i drugu stranku o svojim odlukama o svim djelovanjima ili mjerama koje treba provesti najkasnije 90 (devedeset) dana nakon objavljivanja izvješća. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj prati daljnje postupanje na temelju izvješća panela stručnjaka i njegovih preporuka. Domaća savjetodavna skupina iz članka 2.7. može u tom pogledu podnijeti primjedbe Pododboru za trgovinu i održivi razvoj.

ČLANAK 26.18.

Preispitivanje

1. Kako bi olakšale postizanje ciljeva iz ovog poglavlja, stranke raspravljaju na sastancima Pododbora za trgovinu i održivi razvoj o njegovoj djelotvornoj provedbi, uključujući moguće preispitivanje njegovih odredaba, uzimajući u obzir, među ostalim, stečeno iskustvo, razvoj politika u svakoj stranki, promjene u međunarodnim sporazumima i stajališta dionika.

2. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj može strankama preporučiti izmjene odgovarajućih odredaba ovog poglavlja koje odražavaju ishod rasprava iz stavka 1.

POGLAVLJE 27.

TRANSPARENTNOST

ČLANAK 27.1.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „upravna odluka” znači odluka koja utječe na prava ili obveze osobe u pojedinačnom predmetu i obuhvaća upravni postupak ili nepokretanje upravnog postupka ili nedonošenje odluke kako je predviđeno zakonima i drugim propisima stranke;

(b) „zainteresirana osoba” znači svaka fizička ili pravna osoba na koju može utjecati mjera opće primjene; i

(c) „mjera opće primjene” znači zakon, drugi propis, sudska odluka, postupak ili upravna odluka opće primjene koja može utjecati na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim dijelom Sporazuma.

ČLANAK 27. 2.

Ciljevi

Prepoznajući utjecaj koji njezino regulatorno okruženje može imati na trgovinu i ulaganja između stranaka, svaka stranka nastoji promicati transparentno i predvidljivo regulatorno okruženje i učinkovite postupke za gospodarske subjekte, posebno MSP-ove, u skladu s odredbama ovog poglavlja.

ČLANAK 27.3.

Objavljivanje

1. Svaka stranka osigurava da mjera opće primjene koja se odnosi na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim dijelom Sporazuma:

(a) odmah se objavljuje putem službeno određenog medija i, ako je izvedivo, elektroničkim sredstvima, ili se na drugi način stavlja na raspolaganje tako da se svaka osoba može s njom upoznati;

(b) sadržava objašnjenje svojeg cilja i obrazloženje; i

(c) osigurava dovoljan vremenski razmak između njezine objave i stupanja na snagu, osim ako to nije moguće zbog hitnosti.

2. Ako je moguće, pri donošenju ili izmjeni važnih zakona ili drugih propisa opće primjene u pogledu bilo kojeg pitanja obuhvaćenog ovim dijelom Sporazuma, svaka stranka u skladu sa svojim pravilima i postupcima:

(a) unaprijed objavljuje nacrt zakona ili drugog propisa ili savjetodavne dokumente u kojima se podrobnije navode cilj i obrazloženje tog zakona ili propisa;

(b) zainteresiranim osobama i drugoj stranki pruža razumnu mogućnost da iznesu primjedbe na taj nacrt zakona ili drugog propisa ili na dokumente za savjetovanje; i

(c) nastoji uzeti u obzir primljene primjedbe na taj nacrt zakona ili propisa ili na savjetodavne dokumente.

ČLANAK 27.4.

Upiti

1. Najkasnije 3 (tri) godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma svaka stranka uspostavlja ili održava odgovarajuće mehanizme za primanje i odgovaranje na upite bilo koje osobe o svim predloženim ili važećim mjerama opće primjene i načinu na koji bi se one primjenjivale na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim dijelom Sporazuma.

2. Na zahtjev stranke, druga stranka odmah dostavlja informacije i odgovara na upite koji se odnose na bilo koju mjeru opće primjene ili bilo koji prijedlog za donošenje ili izmjenu bilo koje mjere opće primjene koja se odnosi na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim dijelom Sporazuma i za koje stranka koja podnosi upit smatra da bi moglo utjecati na provedbu ovog dijela Sporazuma.

ČLANAK 27.5.

Primjena mjera opće primjene

1. Svaka stranka na objektivan, nepristran i razuman način primjenjuje sve mjere opće primjene u pogledu bilo kojeg pitanja obuhvaćenog ovim dijelom Sporazuma.

2. Pri primjeni tih mjera opće primjene na osobe, robu ili usluge druge stranke u konkretnim slučajevima, svaka stranka:

(a) nastoji, u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima, osobama na koje izravno utječu upravni postupci[1] dostaviti primjerenu obavijest o pokretanju upravnog postupka, uključujući opis vrste postupka, izjavu pravnog tijela u okviru kojeg se postupak pokreće i opći opis svih predmetnih pitanja; i

(b) prije donošenja konačne upravne odluke, pruža tim osobama razumnu mogućnost za iznošenje činjenica i argumenata koji podupiru njihova stajališta, u mjeri u kojoj to dopuštaju vrijeme, narav postupka i javni interes.

[1] Podrazumijeva se da su u slučaju pitanja obuhvaćenih poglavljem 23. te osobe adresati odluke tijela stranke nadležnog za tržišno natjecanje.

ČLANAK 27.6.

Preispitivanje i žalba

1. Svaka stranka uspostavlja ili zadržava redovne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke za potrebe brzog preispitivanja ili žalbe i, ako je opravdano, ispravka upravnih odluka koje se odnose na pitanja obuhvaćena ovim dijelom Sporazuma. Svaka stranka osigurava da njezine postupke preispitivanja ili žalbe na nediskriminirajući i nepristran način provode sudovi koji su nepristrani i neovisni o tijelu kojem je povjereno izvršavanje upravnih mjera te sastavljeni od pojedinaca koji nemaju nikakav bitan interes u odnosu na ishod pitanja.

2. Svaka stranka osigurava da stranke u postupku iz stavka 1. imaju pravo na:

(a) razumnu mogućnost da potkrijepe ili brane svoja stajališta; i

(b) odluku koja se temelji na dokazima i podnesenoj evidenciji ili, ako je tako propisano njezinim zakonodavstvom, na evidenciji upravnog tijela.

3. Svaka stranka osigurava da odluku iz stavka 2. točke (b), podložno žalbi ili daljnjem preispitivanju kako je predviđeno u njezinu pravu, provede tijelo kojem su povjerene ovlasti za upravno izvršenje u pogledu predmetne upravne odluke i svoju praksu uskladi s tom odlukom.

ČLANAK 27.7.

Regulatorna kvaliteta i učinkovitost i primjeri dobre regulatorne prakse

1. Stranke priznaju načela dobre regulatorne prakse i promiču regulatornu kvalitetu i učinkovitost. Posebno nastoje:

(a) pri razvoju velikih inicijativa poticati primjenu procjena regulatornog učinka; i

(b) uspostaviti ili održavati postupke za promicanje redovite retrospektivne evaluacije mjera od općeg interesa.

2. Stranke nastoje surađivati u okviru regionalnih i multilateralnih foruma te promicati uspješnu regulatornu praksu i transparentnost u međunarodnoj trgovini i ulaganjima u područjima obuhvaćenima ovim dijelom Sporazuma.

ČLANAK 27.8.

Odnos prema drugim poglavljima

Ovo se poglavlje primjenjuje ne dovodeći u pitanje posebna pravila iz drugih poglavlja ovog dijela Sporazuma.

POGLAVLJE 28.

IZNIMKE

ČLANAK 28.1.

Iznimke povezane sa sigurnošću

Ništa u ovom dijelu Sporazuma ne tumači se tako da se:

(a) od stranke zahtijeva da dostavi ili dopusti pristup informacijama čije otkrivanje smatra protivnim svojim bitnim sigurnosnim interesima; ili

(b) sprečava stranku da poduzme mjere koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa:

i. povezane s proizvodnjom ili trgovinom oružjem, streljivom i vojnom opremom te povezane s trgovinom i prometom drugom robom i materijalima, uslugama i tehnologijom te gospodarskim djelatnostima koji se obavljaju izravno ili neizravno u svrhu opskrbe vojnih objekata;

ii. povezane s fisijskim i fuzijskim materijalima ili materijalima iz kojih se ti materijali dobivaju; ili

iii. koje se poduzimaju u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja u međunarodnim odnosima; ili

(c) stranku sprečava da poduzme bilo kakvu radnju radi ispunjavanja svojih međunarodnih obveza za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti na temelju Povelje UN-a.

ČLANAK 28.2.

Opće iznimke

1. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među zemljama u kojima prevladavaju isti uvjeti odnosno prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine, ništa u poglavljima 10., 12. i 25. ne tumači se kao da stranku sprečava da donese ili izvrši mjere iz članka XX. GATT-a iz 1994. U tu se svrhu članak XX. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dopunske odredbe, *mutatis mutandis* ugrađuje u ovaj dio Sporazuma i postaje njegov dio.

2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među zemljama u kojima prevladavaju slični uvjeti odnosno prikriveno ograničavanje liberalizacije ulaganja ili trgovine uslugama, ništa u poglavljima 18. i 25. ne tumači se kao da bilo koju stranku sprečava da donese ili izvrši mjere:

(a) potrebne radi zaštite javne sigurnosti ili javnog morala ili održavanja javnog reda[1];

[1] Na iznimke povezane s javnom sigurnošću i javnim redom može se pozvati samo ako postoji stvarna i dovoljno ozbiljna prijetnja nekom od temeljnih interesa društva.

(b) potrebne radi zaštite života i zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;

(c) koje se odnose na zaštitu neobnovljivih prirodnih resursa ako se te mjere primjenjuju zajedno s ograničenjima za domaće ulagače ili domaću ponudu ili korištenje usluga;

(d) potrebne za zaštitu nacionalnog blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti;

(e) potrebne radi osiguravanja usklađenosti sa zakonima ili drugim propisima koji nisu neusklađeni s odredbama ovog dijela Sporazuma, uključujući one koje se odnose na:

i. sprečavanje obmanjujućih i prijevarnih radnji[1] ili suočavanje s posljedicama neispunjavanja ugovornih obveza;

ii. zaštitu privatnosti osoba u vezi s obradom i širenjem osobnih podataka i zaštitu povjerljivosti osobnih evidencija i računa; ili

iii. sigurnost.

[1] Podrazumijeva se da to uključuje propise o sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma.

3. Ništa u poglavlju 18. ne tumači se kao da sprečava donošenje ili izvršenje mjere kojom se provodi zahtjev koji uvodi ili izvršava sud, upravni sud ili tijelo nadležno za tržišno natjecanje kako bi se ispravila povreda zakona i drugih propisa o tržišnom natjecanju.

4. Ako su takve mjere inače neusklađene s odredbama iz poglavlja 10., 12. i 25., podrazumijeva se da su stranke suglasne da:

(a) mjere iz članka XX. točke (b) GATT-a iz 1994. uključuju mjere zaštite okoliša, koje su nužne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;

(b) članak XX. točka (g) GATT-a iz 1994. primjenjuje se na mjere koje se odnose na očuvanje živih i neživih neobnovljivih prirodnih resursa; i

(c) mjere koje se poduzimaju radi provedbe multilateralnih sporazuma u području okoliša mogu biti obuhvaćene člankom XX. točkom (b) ili (g) GATT-a iz 1994.

5. Prije nego što poduzme mjere u skladu s člankom XX. točkama (i) i (j) GATT-a iz 1994. stranka drugoj stranki dostavlja sve relevantne informacije kako bi pronašle obostrano prihvatljivo rješenje. Ako se dogovor ne postigne u roku od 30 (trideset) dana od dostave tih informacija, stranka može primijeniti relevantne mjere. Kad god iznimne i kritične okolnosti zahtijevaju hitno djelovanje, stranka koja namjerava poduzeti mjere može primijeniti mjeru potrebnu za ublažavanje tih okolnosti bez prethodne obavijesti i o tome odmah obavješćuje drugu stranku.

ČLANAK 28.3.

Oporezivanje

1. Ništa u ovom dijelu Sporazuma ne utječe na prava i obveze Europske unije ili njezinih država članica ili država Mercosura potpisnica Sporazuma iz bilo koje porezne konvencije. U slučaju nedosljednosti između ovog dijela Sporazuma i bilo koje takve porezne konvencije prednost ima porezna konvencija u mjeri u kojoj postoji ta nedosljednost.

2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među zemljama u kojima prevladavaju slični uvjeti odnosno prikriveno ograničavanje trgovine ili ulaganja, ništa u ovom dijelu Sporazuma ne tumači se kao sprečavanje stranke da donese ili provodi bilo koju mjeru namijenjenu osiguravanju pravičnog ili djelotvornog uvođenja ili naplate neposrednih poreza[1]:

(a) kojom se utvrđuje razlika između poreznih obveznika koji nisu u istoj situaciji, posebno u pogledu njihove rezidentnosti ili mjesta ulaganja njihova kapitala; ili

[1] Podrazumijeva se da stranke razumiju da takve mjere uključuju mjere koje nisu usklađene s člankom 18.4. usmjerene na pravično ili djelotvorno uvođenje ili naplatu izravnih poreza, koje stranka poduzima u okviru svojeg poreznog sustava i:

i. koje se primjenjuju na nerezidentne ulagače i pružatelje usluga na temelju priznanja činjenice da se porezna obveza nerezidenata određuje s obzirom na oporezive stavke koje imaju izvor ili se nalaze na području stranke;
ii. koje se primjenjuju na nerezidente radi osiguravanja uvođenja ili naplate poreza na području stranke;
iii. koje se primjenjuju na nerezidente ili rezidente radi sprečavanja izbjegavanja ili utaje poreza, uključujući mjere za postizanje usklađenosti; ili
iv. koje se primjenjuju na korisnike usluga koje se pružaju na području ili s područja druge stranke kako bi se za takve korisnike usluga osiguralo određivanje ili naplata poreza koji potječu iz izvora na području stranke;
v. u okviru kojih se ulagači i pružatelji usluga koji podliježu porezu na stavke oporezive u cijelom svijetu razlikuju od drugih ulagača i pružatelja usluga na temelju priznanja razlike u prirodi porezne osnovice među njima; ili
vi. koje služe određivanju, dodjeli ili raspodjeli prihoda, dobiti, zarade, gubitka, odbitka ili knjiženja koji se odnose na rezidentne osobe ili podružnice ili između povezanih osoba ili podružnica iste osobe, kako bi se održala porezna osnovica stranke.

Porezni pojmovi ili koncepti u ovoj bilješci određuju se u skladu s poreznim definicijama i konceptima, ili istovjetnim ili sličnim definicijama i konceptima, u skladu s domaćim pravom stranke koja poduzima mjeru.

(b) čiji je cilj sprečavanje izbjegavanja plaćanja ili utaje poreza u skladu s odredbama bilo koje porezne konvencije ili domaćeg fiskalnog zakonodavstva.

3. Za potrebe ovog članka:

(a) „rezidentnost” znači rezidentnost u porezne svrhe; i

(b) „porezna konvencija” znači konvencija o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili drugi međunarodni sporazum ili aranžman koji se u potpunosti ili većim dijelom odnosi na oporezivanje čije su stranke Europska unija ili njezine države članice ili država Mercosura potpisnica Sporazuma.

ČLANAK 28.4.

Otkrivanje informacija

1. Ništa se u ovom dijelu Sporazuma ne tumači kao da se od stranke zahtijeva da na raspolaganje stavi povjerljive informacije čijim bi se otkrivanjem onemogućilo izvršavanje zakonodavstva ili koje bi na neki drugi način bilo protivno javnom interesu ili bi dovelo u pitanje legitimne poslovne interese određenih javnih ili privatnih poduzeća, osim ako su povjerljive informacije potrebne povjerenstvu u postupku rješavanja sporova iz poglavlja 29. U takvim slučajevima povjerenstvo osigurava potpunu zaštitu povjerljivosti.

2. Ako stranka dostavi informacije koje se smatraju povjerljivima u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima, druga stranka s tim informacijama postupa kao s povjerljivim informacijama, osim ako stranka koja je dostavila informacije pristane na drukčije postupanje.

ČLANAK 28.5.

Izuzeća od obveza WTO-a

Ako je obveza iz ovog dijela Sporazuma u osnovi istovjetna obvezi sadržanoj u Sporazumu o WTO-u, smatra se da je svaka mjera poduzeta u skladu s izuzećem donesenim na temelju članka IX. stavaka 3. i 4. Sporazuma o WTO-u u skladu s bitno istovjetnom odredbom ovog dijela Sporazuma.

POGLAVLJE 29.

RJEŠAVANJE SPOROVA

ODJELJAK A

CILJ, DEFINICIJE I PODRUČJE PRIMJENE

ČLANAK 29.1.

Cilj

U ovom se poglavlju nastoji uspostaviti djelotvoran i učinkovit mehanizam za:

(a) izbjegavanje i rješavanje sporova između stranaka u pogledu tumačenja i primjene dijela III. ovog Sporazuma s ciljem postizanja, ako je moguće, sporazumnog rješenja; i

(b) očuvanje ravnoteže koncesija dodijeljenih dijelom III. ovog Sporazuma, ako je primjenjivo.

ČLANAK 29.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i priloga 29.-A, 29.-B i 29.-C:

(a) „savjetnik” znači osoba koju je stranka angažirala kako bi je savjetovala ili joj pomagala u vezi s arbitražnim postupkom;

(b) „arbitražno vijeće” znači vijeće osnovano u skladu s člankom 29.9.;

(c) „arbitar” znači pojedinac koji je član arbitražnog vijeća;

(d) „pomoćnik” znači osoba koja prema uvjetima imenovanja arbitra obavlja istraživanja ili pomaže tom arbitru;

(e) „kandidat” znači pojedinac čije je ime na popisu arbitara iz članka 29.8. stavka 3. i koji se uzima u obzir pri odabiru člana arbitražnog vijeća na temelju članka 29.9.;

(f) „stranka koja je podnijela pritužbu” znači stranka koja zahtijeva osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.7.;

(g) „stručnjak” znači pojedinac koji ima specijalizirano i priznato znanje i iskustvo u određenom području i od kojeg arbitražno vijeće ili posrednik traži mišljenje ili čije je mišljenje iz tog područja dostavljeno bilo kojoj od stranaka ili su ga te stranke zatražile;

(h) „posrednik” znači pojedinac koji vodi postupak posredovanja u skladu s člankom 29.6.;

(i) „predstavnik stranke” znači zaposlenik ili bilo koja osoba koju je imenovalo ministarstvo ili vladina agencija ili bilo koje drugo javno tijelo stranke koja zastupa stranku u sporu na temelju ovog poglavlja; i

(j) „osoblje”, u odnosu na arbitra, znači osobe koje su pod vodstvom i nadzorom arbitra, osim pomoćnikâ;

ČLANAK 29.3.

Stranke u sporu

1. Za potrebe ovog poglavlja, stranke u sporu mogu biti Europska unija i Mercosur ili jedna ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma. Stranke u sporu dalje u tekstu nazivaju se „stranka” ili „stranke”.

2. Europska unija može pokrenuti postupak za rješavanje sporova protiv Mercosura u pogledu mjere koja se odnosi na Europsku uniju ili jednu ili više njezinih država članica ako je predmetna mjera Mercosurova mjera.

3. Europska unija može pokrenuti postupak za rješavanje sporova protiv jedne ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma u vezi s mjerom koja se odnosi na Europsku uniju ili jednu ili više njezinih država članica ako je predmetna mjera mjera tih država Mercosura potpisnica Sporazuma.

4. Mercosur može pokrenuti postupak za rješavanje sporova protiv Europske unije u vezi s mjerom koja se odnosi na Mercosur ili sve države Mercosura potpisnice Sporazuma ako je predmetna mjera mjera Europske unije[1] ili jedne ili više njezinih država članica.

5. Jedna ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma mogu pojedinačno pokrenuti postupak rješavanja sporova protiv Europske unije u vezi s mjerom koja se odnosi na tu državu ili države Mercosura potpisnice Sporazuma ako je riječ o mjeri Europske unije ili jedne ili više njezinih država članica.

6. Ako više država Mercosura potpisnica Sporazuma pokrene postupak za rješavanje sporova protiv Europske unije o istom pitanju, članak 9. DSU-a primjenjuje se *mutatis mutandis*[2].

---

[1] Podrazumijeva se da bi mjera Europske unije iz ovog članka obuhvaćala i mjeru jedne ili više država članica Europske unije.

[2] Podrazumijeva se da članak 9. stavak 3. DSU-a ne sprečava državu Mercosura potpisnicu Sporazuma da imenuje člana arbitražnog vijeća s potpopisa iz članka 29.8. stavka 3. točke (b) ovog poglavlja koji nije onaj koji je obnašao ili obnaša funkciju arbitra u vijeću osnovanom radi razmatranja pritužbe druge države Mercosura potpisnice Sporazuma o istom pitanju.

ČLANAK 29.4.

Područje primjene

Odredbe ovog poglavlja primjenjuju se na svaki spor koji se odnosi na:

(a) tumačenje i primjenu odredaba dijela III. ovog Sporazuma (dalje u tekstu „obuhvaćene odredbe”), osim ako je izričito predviđeno drukčije; ili

(b) tvrdnju stranke da mjera koju je primijenila druga stranka poništava ili znatno umanjuje bilo koju korist koju ta stranka ostvaruje na temelju obuhvaćenih odredaba, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka, bez obzira na to je li ta mjera u suprotnosti s odredbama dijela III. ovog Sporazuma, osim ako je izričito predviđeno drukčije.

ODJELJAK B

SAVJETOVANJE I POSREDOVANJE

ČLANAK 29.5.

Savjetovanja

1. Stranke nastoje svaki spor o navodnoj neusklađenosti s obuhvaćenim odredbama iz članka 29.4. točke (a) ili o navodnom poništenju ili znatnom umanjenju iz članka 29.4. točke (b) riješiti sudjelovanjem u savjetovanju u dobroj vjeri radi postizanja sporazumnog rješenja. U tom kontekstu dodatno će se razmotriti konkretni problemi zemalja u razvoju bez izlaza na more.

2. Stranka traži savjetovanje putem pisanog zahtjeva koji se dostavlja drugoj stranki i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu, uz navođenje razloga za slanje tog zahtjeva, uključujući navođenje predmetne mjere i, u slučaju spora iz članka 29.4. točke (a), obuhvaćenih odredaba koje smatra primjenjivima i koje druga stranka nije poštovala ili, u slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), koristi za koje smatra da su poništene ili znatno umanjene na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka.

3. Savjetovanja se održavaju najkasnije 15 (petnaest) dana od dana primitka zahtjeva te se, osim ako se stranke dogovore drukčije, održavaju na području stranke s kojom se obavlja savjetovanje. Savjetovanja se smatraju zaključenima u roku od 30 (trideset) dana od dana primitka zahtjeva, osim ako se stranke dogovore da će ih nastaviti. Savjetovanja, a posebno stajališta koja su stranke zauzele za vrijeme savjetovanja, povjerljiva su i njima se ne dovode u pitanje prava bilo koje stranke u bilo kojem daljnjem postupku.

4. Savjetovanja o hitnim pitanjima, uključujući ona koja se odnose na kvarljivu robu ili drugu robu ili usluge koje brzo gube kvalitetu, trenutačno stanje ili komercijalnu vrijednost, održavaju se najkasnije 15 (petnaest) dana nakon datuma primitka zahtjeva i smatraju se zaključenima u tom roku od 15 (petnaest) dana, osim ako se obje stranke dogovore da će ih nastaviti.

5. Tijekom savjetovanja svaka stranka pruža činjenične informacije kako bi se omogućilo da se u cijelosti ispita na koji bi način predmetna mjera mogla, u slučaju spora iz članka 29.4. točke (a), utjecati na primjenu dijela III. ovog Sporazuma ili, u slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), poništiti ili znatno umanjiti koristi koje stranka koja podnosi zahtjev ostvaruje na temelju dijela III. ovog Sporazuma, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka.

6. Ako se savjetovanja ne održe u roku utvrđenom u stavcima 3. ili 4., ovisno o slučaju, ili ako su savjetovanja završena, a nije postignuto sporazumno rješenje, stranka koja je zatražila savjetovanje može zatražiti osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.7.

7. Zahtjevom za savjetovanje u vezi sa sporom iz članka 29.4. točke (a) ne dovodi se u pitanje pravo stranke koja podnosi zahtjev da istodobno ili naknadno zatraži savjetovanje u vezi sa sporom iz članka 29.4. točke (b) u pogledu iste mjere i obrnuto.

ČLANAK 29.6.

Posredovanje

Stranka u bilo kojem trenutku može zatražiti pokretanje postupka posredovanja u skladu s Prilogom 29.-C s obzirom na bilo koju mjeru druge stranke koja negativno utječe na trgovinu između stranaka. Postupak posredovanja može započeti samo uz obostranu suglasnost stranaka.

ODJELJAK C

ARBITRAŽA

ČLANAK 29.7.

Pokretanje postupaka arbitražnog vijeća

1. Ako stranke nisu uspjele riješiti spor savjetovanjem u skladu s člankom 29.5. ili ako stranka koja je podnijela pritužbu smatra da tužena stranka nije postupila u skladu s rješenjem koje je sporazumno dogovoreno za vrijeme savjetovanja, stranka koja je podnijela pritužbu može zatražiti osnivanje arbitražnog vijeća pisanim zahtjevom koji se dostavlja tuženoj stranki i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu.

2. Stranka koja je podnijela pritužbu navodi razloge za njezino podnošenje, uključujući utvrđivanje predmetne mjere, i objašnjava, u slučaju spora iz članka 29.4. točke (a), kako ta mjera predstavlja kršenje obuhvaćenih odredaba na način koji jasno predstavlja pravnu osnovu za pritužbu ili, u slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), kako se predmetnom mjerom poništavaju ili znatno umanjuju koristi koje stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju dijela III. ovog Sporazuma.

3. Zahtjev za osnivanje arbitražnog vijeća u vezi sa sporom iz članka 29.4. točke (a) ne dovodi u pitanje pravo stranke koja je podnijela pritužbu da istodobno ili naknadno zatraži osnivanje arbitražnog vijeća u vezi sa sporom iz članka 29.4. točke (b) u pogledu iste mjere i obrnuto.

4. Ako je stranka koja je podnijela pritužbu istodobno i u odnosu na istu mjeru zatražila osnivanje arbitražnog vijeća u vezi sa sporom iz članka 29.4. točke (a) i sporom iz članka 29.4. točke (b), osniva se jedinstveno arbitražno vijeće koje provodi jedinstvenu arbitražu za oba spora. U slučaju naknadnih arbitražnih postupaka koji se odnose na istu mjeru, kasnija arbitraža se, ako je to moguće, upućuje istom vijeću kao i prethodni spor.

ČLANAK 29.8.

Imenovanje arbitara

1. Arbitri moraju imati specijalističko znanje ili iskustvo u području prava i međunarodne trgovine. Arbitri koji nisu državljani stranke su pravnici.

2. Arbitri:

(a) moraju biti neovisni;

(b) moraju djelovati u vlastito ime;

(c) ne smiju primati upute od nijedne organizacije ili vlade niti biti povezani s bilo kojom vladom ili vladinom organizacijom stranke ovog Sporazuma; i

(d) moraju postupati u skladu s Prilogom 29.-B.

3. Najkasnije 6 (šest) mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma Zajednički odbor u sastavu za trgovinu utvrđuje popis od najmanje 32 (trideset dvije) osobe koje su voljne i mogu obavljati funkciju arbitra. Popis se sastoji od sljedeća tri potpopisa:

(a) jednog potpopisa od 12 (dvanaest) osoba koje predlaže Europska unija;

(b) jednog potpopisa od 12 (dvanaest) osoba koje je predlaže Mercosur; i

(c) jednog potpopisa od 8 (osam) osoba koje predlažu obje stranke i koje nisu državljani nijedne od njih, a obavljat će dužnost predsjednika arbitražnog vijeća.

4. Zajednički odbor u sastavu za trgovinu osigurava da popis iz stavka 3. ovog članka sadržava potreban broj osoba. Zajednički odbor u sastavu za trgovinu može izmijeniti popis arbitara u skladu s pravilom 25. poslovnika kako je utvrđeno u Prilogu 29.-A.

5. Ako u trenutku osnivanja određenog arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.9. popis predviđen u stavku 3. ovog članka nije utvrđen, ili nakon što se utvrdi, sve osobe uvrštene na određeni potpopis ne mogu obavljati dužnost arbitra u sporu, supredsjednik Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu stranke koja je podnijela pritužbu ždrijebom odabire arbitre u skladu s pravilima 10. i 26. te od 28. do 31. Poslovnika, kako je utvrđeno u Prilogu 29.-A.

ČLANAK 29.9.

Osnivanje arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće sastavljeno je od tri arbitra.

2. Najkasnije 10 (deset) dana od dana primitka pisanog zahtjeva za osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.7. stavkom 1. stranke se međusobno savjetuju radi dogovora o njegovu sastavu[1]. Stranke pri odabiru arbitara mogu uzeti u obzir stručna znanja relevantna za predmet spora. Arbitražnim vijećem uvijek predsjeda osoba koja nije državljanin nijedne od stranaka.

3. Ako stranke ne postignu dogovor o sastavu arbitražnog vijeća u roku predviđenom u stavku 2. ovog članka, svaka stranka imenuje jednog člana arbitražnog vijeća s potpopisa te stranke iz članka 29.8. stavka 3. najkasnije 10 (deset) dana nakon isteka roka iz stavka 2. ovog članka. Ako stranka u tom roku ne imenuje arbitra, supredsjednik Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu stranke koja je podnijela pritužbu ili osoba koju je ona imenovala najkasnije 5 (pet) dana nakon isteka roka iz prethodne rečenice ždrijebom odabire arbitra s potpopisa te stranke.

[1] Podrazumijeva se da se stranke tijekom dogovaranja o sastavu arbitražnog vijeća u skladu s ovim stavkom mogu dogovoriti da kao arbitre odaberu osobe koje nisu uvrštene na popis arbitara sastavljen u skladu s člankom 29.8. stavkom 3.

4. Tijekom razdoblja iz stavka 2. ovog članka stranke nastoje postići dogovor o predsjedniku arbitražnog vijeća. Ako se ne mogu složiti, bilo koja od stranaka traži od supredsjednika Zajedničkog odbora u sastavu za trgovinu stranke koja je podnijela pritužbu da ždrijebom odabere predsjednika arbitražnog vijeća s potpopisa iz članka 29.8. stavka 3. najkasnije 5 (pet) dana nakon tog zahtjeva.

5. Datum osnivanja arbitražnog vijeća datum je na koji su svi izabrani arbitri prihvatili imenovanje u skladu s Poslovnikom iz Priloga 29.-A.

6. Ako stranka smatra da arbitar ne postupa u skladu s Prilogom 29.-B, primjenjuju se postupci predviđeni u Prilogu 29.-A.

7. Ako arbitar ne može sudjelovati u postupku, ako se povuče ili ga je potrebno zamijeniti, bira se novi arbitar u skladu s postupcima odabira utvrđenima u ovom članku i Poslovniku iz Priloga 29.-A. Arbitražni postupak se tijekom tog razdoblja suspendira na najviše 25 (dvadeset pet) dana.

8. Stranke prihvaćaju ovlasti svakog arbitražnog vijeća osnovanog u skladu s ovim poglavljem kao obvezujuće, *ipso facto* i bez potrebe za posebnim sporazumom.

ČLANAK 29.10.

Odluka o hitnosti

Ako stranka to zatraži, arbitražno vijeće u roku od 10 (deset) dana od svojeg osnivanja odlučuje odnosi li se predmet na hitna pitanja.

ČLANAK 29.11.

Saslušanja

Saslušanja arbitražnog vijeća otvorena su za javnost, osim ako stranke u sporu odluče drukčije. Saslušanja arbitražnog vijeća djelomično su ili potpuno zatvorena za javnost ako podnesak ili argumenti stranke sadržavaju informacije koje ta stranka smatra povjerljivima.

ČLANAK 29.12.

Informacije i tehnički savjeti

1. Arbitražno vijeće može, u skladu s Prilogom 29.-A, zatražiti mišljenje stručnjaka ili pribaviti informacije iz bilo kojeg izvora koji se smatra relevantnim.

2. Mišljenja stručnjaka i informacije pribavljene iz bilo kojeg relevantnog izvora nisu obvezujući.

3. Stručnjaci moraju biti osobe s profesionalnim ugledom i iskustvom u relevantnom području. Prije odabira takvih stručnjaka arbitražno vijeće savjetuje se sa strankama.

4. Arbitražno vijeće određuje razuman rok za dostavu informacija ili izvješća stručnjaka.

5. Osobe iz stranaka ovlaštene su podnositi podneske *amicus curiae* arbitražnim vijećima u skladu s uvjetima utvrđenima u Prilogu 29.-A. Tim se uvjetima osigurava da podnesci *amicus curiae* ne stvaraju nepotrebno opterećenje za stranke u sporu ili neopravdano odgađaju ili otežavaju postupak arbitražnog vijeća.

6. Sve informacije pribavljene na temelju ovog članka otkrivaju se svakoj od stranaka kako bi mogle iznijeti svoje primjedbe.

ČLANAK 29.13.

Primjenjivo pravo i pravila tumačenja

1. U slučaju spora iz članka 29.4. točke (a), arbitražno vijeće rješava spor u skladu s obuhvaćenim odredbama.

2. U svim sporovima iz članka 29.4. arbitražno vijeće tumači obuhvaćene odredbe u skladu s uobičajenim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava. Pri tumačenju obveze iz ovog Sporazuma koja je istovjetna obvezi iz Sporazuma o WTO-u, arbitražno vijeće uzima u obzir sva relevantna tumačenja utvrđena u odlukama Tijela WTO-a za rješavanje sporova.

ČLANAK 29.14.

Arbitražna odluka

1. Arbitražno vijeće strankama podnosi privremeno arbitražno izvješće najkasnije 90 (devedeset) dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća. U privremenom arbitražnom izvješću navode se nalazi o činjeničnom stanju, primjenjivost obuhvaćenih odredaba, ako je to relevantno, te glavni razlozi na kojima se temelje svi nalazi i preporuke arbitražnog vijeća.

2. Ako arbitražno vijeće smatra da se rok iz stavka 1. ne može ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Zajednički odbor u sastavu za trgovinu, uz navođenje razloga za odgodu i datuma kad arbitražno vijeće namjerava podnijeti svoje privremeno izvješće. Privremeno arbitražno izvješće ni u kojem se slučaju ne smije dostaviti nakon isteka roka od 120 (sto dvadeset) dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća.

3. U hitnim slučajevima, uključujući one koji se odnose na kvarljivu robu ili drugu robu ili usluge koje brzo gube kvalitetu, trenutačno stanje ili komercijalnu vrijednost, arbitražno vijeće čini sve što je u njegovoj moći kako bi svoje privremeno arbitražno izvješće dostavilo u roku od 45 (četrdeset pet) dana, a u svakom slučaju najkasnije 60 (šezdeset) dana od dana njegova osnivanja.

4. Stranka može arbitražnom vijeću dostaviti pisani zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata privremenog arbitražnog izvješća najkasnije 14 (četrnaest) dana od njegova primitka ili, u hitnim slučajevima, uključujući one koji se odnose na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili usluge, najkasnije sedam dana nakon njegova primitka. Nakon razmatranja pisanih primjedbi stranaka na privremeno arbitražno izvješće, arbitražno vijeće može izmijeniti svoje izvješće i dodatno ga razmotriti ako to smatra primjerenim.

5. Ako u roku iz stavka 4. nijedna stranka ne dostavi pisani zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata privremenog izvješća, privremeno izvješće postaje arbitražna odluka.

6. Arbitražno vijeće strankama i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu dostavlja svoju arbitražnu odluku najkasnije 120 (sto dvadeset) dana od osnivanja arbitražnog vijeća. Ako arbitražno vijeće smatra da se taj rok ne može ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Zajednički odbor u sastavu za trgovinu, navodeći razloge za odgodu. Arbitražna odluka ni u kojem se slučaju ne smije donijeti nakon isteka roka od 150 (sto pedeset) dana nakon osnivanja arbitražnog vijeća.

7. U hitnim slučajevima, uključujući one koji se odnose na kvarljivu robu ili drugu robu ili usluge koje brzo gube kvalitetu, trenutačno stanje ili komercijalnu vrijednost, arbitražno vijeće čini sve što je u njegovoj moći kako bi arbitražnu odluku donijelo najkasnije 60 (šezdeset) dana od datuma njegova osnivanja. Arbitražna odluka ni u kojem se slučaju ne smije donijeti nakon isteka roka od 75 (sedamdeset pet) dana od tog datuma.

8. U privremenoj odluci navode se nalazi o činjeničnom stanju, primjenjivost obuhvaćenih odredaba, ako je to relevantno, te glavni razlozi na kojima se temelje svi nalazi i preporuke arbitražnog vijeća. Arbitražna odluka sadržava podrobnu analizu argumenata koje su iznijele stranke i jasne odgovore na njihova pitanja i primjedbe, uključujući one iznesene u pogledu privremenog arbitražnog izvješća.

9. Arbitražno vijeće objektivno ocjenjuje pitanje koje rješava, što uključuje objektivno ocjenjivanje činjenica te argumenata i dokaza koje su iznijele obje stranke, i:

(a) u slučaju spora iz članka 29.4. točke (a), primjenjivosti i sukladnosti s obuhvaćenim odredbama; ili

(b) u slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), poništenja ili znatnog umanjenja bilo koje koristi koju stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju obuhvaćenih odredaba, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka.

10. U slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), osim ako se stranke dogovore drukčije, arbitražno vijeće:

(a) utvrđuje poništava li sporna mjera korist koju stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju obuhvaćenih odredbi, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka, ili je znatno umanjuje;

(b) ako je primjenjivo, utvrđuje razinu koristi koje stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju obuhvaćenih odredbi, a koje su poništene ili znatno umanjene na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka;

(c) ako utvrdi da sporna mjera poništava ili znatno umanjuje korist koju stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju obuhvaćenih odredbi, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka, preporučuje tuženoj stranki da mjeru prilagodi na obostrano zadovoljavajući način; tužena stranka nije dužna povući predmetnu mjeru; i

(d) ako je primjenjivo i ako to zatraže obje stranke, predlaže načine i sredstva za postizanje obostrano zadovoljavajuće prilagodbe, među ostalim putem naknade štete; ti prijedlozi nisu obvezujući za stranke.

11. Arbitražno vijeće nastoji sve odluke donijeti konsenzusom. Ako se odluka ipak ne može donijeti konsenzusom, o spornom pitanju odlučuje se većinom glasova. Arbitri ne izdaju izdvojena ili zasebna mišljenja i čuvaju povjerljivost glasovanja.

12. Zajednički odbor u sastavu za trgovinu u cijelosti objavljuje odluku arbitražnog vijeća, osim ako stranke sporazumno odluče da neće objaviti njezine dijelove koji sadržavaju povjerljive informacije.

13. Arbitražna odluka obvezujuća je za stranke od datuma na koji je donesena i na nju se ne može uložiti žalba.

14. Arbitražnom odlukom ne mogu se povećati niti umanjiti prava i obveze predviđeni obuhvaćenim odredbama. Arbitražna odluka ne tumači se kao da se osobama dodjeljuju prava ili nameću obveze.

15. Stavci 2., 4., 6., 8. i 11. primjenjuju se na odluke arbitražnog vijeća iz članaka 29.18., 29.19., 29.20. i 29.21.

ČLANAK 29.15.

Odustajanje od spora, sporazumno rješenje ili suspenzija spora

1. Stranka koja je podnijela pritužbu može, uz suglasnost tužene stranke, povući svoju pritužbu prije donošenja arbitražne odluke.

2. Ako stranke u bilo kojem trenutku prije ili nakon donošenja arbitražne odluke postignu sporazumno rješenje, obje stranke o tome pisanim putem obavješćuju Zajednički odbor u sastavu za trgovinu.

3. Na zahtjev obiju stranaka arbitražno vijeće suspendira svoj rad u bilo kojem trenutku prije donošenja arbitražne odluke, i to na razdoblje o kojem se stranke dogovore, ali koje ne prelazi 12 (dvanaest) uzastopnih mjeseci. Tijekom tog razdoblja arbitražno vijeće nastavlja s radom samo na pisani zahtjev obiju stranaka. O zahtjevu treba obavijestiti Zajednički odbor u sastavu za trgovinu. Postupak se nastavlja od faze u kojoj je prekinut 20 (dvadeset) dana nakon datuma primitka zahtjeva. Ako je rad arbitražnog vijeća suspendiran na više od 12 (dvanaest) mjeseci, ovlast arbitražnog vijeća prestaje, ne dovodeći u pitanje pravo stranke koja je podnijela pritužbu da kasnije zatraži osnivanje arbitražnog vijeća u vezi s istim predmetom.

ČLANAK 29.16.

Zahtjev za pojašnjenje

Najkasnije 10 (deset) dana od primitka arbitražne odluke stranka može arbitražnom vijeću, uz obavijest drugoj stranki i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu, podnijeti pisani zahtjev za pojašnjenje određenih aspekata nalaza ili preporuka iz arbitražne odluke koje stranka koja podnosi zahtjev smatra dvosmislenima. Druga stranka u sporu može arbitražnom vijeću podnijeti primjedbe na taj zahtjev najkasnije 5 (pet) dana od njegova primitka. Arbitražno vijeće odgovara na zahtjev za pojašnjenje arbitražne odluke najkasnije 15 (petnaest) dana nakon njegova primitka. Zahtjevi za pojašnjenje ne koriste se kao sredstvo za preispitivanje arbitražne odluke.

ČLANAK 29.17.

Usklađenost s arbitražnom odlukom

1. Tužena stranka poduzima sve potrebne mjere kako bi odmah i u dobroj vjeri postupila u skladu s arbitražnom odlukom.

2. Ako arbitražno vijeće zaključi da se spornom mjerom poništava ili znatno umanjuje korist koju stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju obuhvaćenih odredaba, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka, stranke započinju savjetovanje radi postizanja sporazumnog rješenja. Stranke nastoje dati prednost rješenju kojim se djelotvorno proširuje pristup tržištu mjerama koje uključuju snižavanje carina ili uklanjanje necarinskih prepreka.

ČLANAK 29.18.

Razumni rok za postupanje u skladu s arbitražnom odlukom

1. Ako se ne može odmah postupiti u skladu s arbitražnom odlukom, tužena stranka ima razuman rok da to učini. U tom slučaju tužena stranka najkasnije 30 (trideset) dana nakon primitka arbitražne odluke obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu i Zajednički odbor u sastavu za trgovinu o razumnom roku koji će joj biti potreban za usklađivanje.

2. Ako se stranke ne mogu dogovoriti o razumnom roku za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća, stranka koja je podnijela pritužbu u roku od 20 (dvadeset) dana nakon što je tužena stranka primila obavijesti iz stavka 1. u pisanom obliku traži od izvornog arbitražnog vijeća da odredi razuman rok. O tom zahtjevu treba obavijestiti drugu stranku i Zajednički odbor u sastavu za trgovinu. Arbitražno vijeće strankama i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu dostavlja svoju arbitražnu odluku najkasnije 20 (dvadeset) dana od osnivanja arbitražnog vijeća.

3. Tužena stranka najkasnije 1 (jedan) mjesec prije isteka razumnog roka u pisanom obliku obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o napretku u postupanju u skladu s arbitražnom odlukom.

4. Stranke mogu sporazumno produljiti razumni rok.

ČLANAK 29.19.

Preispitivanje mjera poduzetih radi usklađivanja s arbitražnom odlukom

1. Prije isteka razumnog roka iz članka 29.18. tužena stranka obavješćuje drugu stranku i Zajednički odbor u sastavu za trgovinu o svim mjerama koje je poduzela kako bi postupila u skladu s arbitražnom odlukom.

2. Ako se stranke ne slažu oko postojanja ili usklađenosti mjere o kojoj je tužena stranka obavijestila dugu stranku u skladu sa stavkom 1., s arbitražnom odlukom ili obuhvaćenim odredbama, stranka koja je podnijela pritužbu može dostaviti zahtjev izvornom arbitražnom vijeću da donese odluku o tom pitanju. U tom se zahtjevu navodi svaka sporna mjera i objašnjava na koji je način ta mjera protivna arbitražnoj odluci ili obuhvaćenim odredbama tako da čini jasnu pravnu osnovu za prigovor. Arbitražno vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 45 (četrdeset pet) dana od datuma dostave zahtjeva.

ČLANAK 29.20.

Privremeni pravni lijekovi u slučaju neusklađenosti s odlukom

1. Ako tužena stranka nije obavijestila drugu stranku o mjeri koju je poduzela kako bi postupila u skladu s arbitražnom odlukom ili obuhvaćenim odredbama u razumnom roku utvrđenom u skladu s člankom 29.18. ili ako arbitražno vijeće donese odluku u skladu s člankom 29.19. stavkom 2. da nije poduzeta mjera radi postupanja u skladu s odlukom ili da mjera o kojoj je dostavljena obavijest u skladu s člankom 29.19. stavkom 1. nije u skladu s arbitražnom odlukom ili s obvezama tužene stranke u skladu s obuhvaćenim odredbama, tužena stranka, na zahtjev stranke koja je podnijela pritužbu, podnosi ponudu za privremenu naknadu štete.

2. Stranka koja je podnijela pritužbu može, nakon što je obavijestila tuženu stranku i Zajednički odbor u sastavu za trgovinu, suspendirati koncesije ili druge obveze u skladu s obuhvaćenim odredbama ako:

(a) stranka koja je podnijela pritužbu odluči da neće zatražiti ponudu za privremenu naknadu u skladu sa stavkom 1.; ili

(b) ponuda je zatražena, a dogovor o naknadi nije postignut u roku od 30 (trideset) dana nakon:

i. isteka razumnog roka utvrđenog u skladu s člankom 29.18.; ili

ii. donošenja arbitražne odluke u skladu s člankom 29.19. stavkom 2. kojom se utvrđuje da nije poduzeta nikakva mjera kako bi se postupilo u skladu s odlukom ili da mjera o kojoj je dostavljena obavijest u skladu s člankom 29.19. stavkom 1. nije u skladu s arbitražnom odlukom ili obuhvaćenim odredbama.

3. Razina suspenzije koncesija ili drugih obveza ne prelazi razinu istovjetnu poništenju ili umanjenju koristi zbog toga što tuženik nije postupio u skladu s arbitražnom odlukom. Stranka koja je podnijela pritužbu dostavlja drugoj stranki obavijest o koncesijama ili drugim obvezama koje namjerava suspendirati 30 (trideset) dana prije datuma na koji bi suspenzija trebala stupiti na snagu.

4. Pri razmatranju koncesija ili drugih obveza koje treba suspendirati, stranka koja je podnijela pritužbu trebala bi prvo nastojati suspendirati koncesije ili druge obveze u okviru istih sektora kao što su oni na koje utječe mjera koja nije u skladu s obuhvaćenim odredbama ili je poništila ili znatno umanjila koristi koje stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju dijela III. ovog Sporazuma, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka.

5. U slučaju spora iz članka 29.4. točke (a), suspenzija koncesija može se primijeniti na sektore koji nisu oni u kojima je arbitražno vijeće utvrdilo poništenje ili umanjenje, posebno ako stranka koja je podnijela pritužbu smatra da ta suspenzija djelotvorno utječe na postupanje u skladu s odlukom.

6. U slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), ako stranka koja je podnijela pritužbu smatra da suspenzija koncesija u okviru istih sektora kao što su oni na koje predmetna mjera negativno utječe nije izvediva ili djelotvorna, može se nastojati primijeniti na druge sektore. U tom slučaju stranka koja je podnijela pritužbu uzima u obzir:

(a) trgovinu u sektoru na koji predmetna mjera negativno utječe i važnost takve trgovine za tu stranku;

(b) šire gospodarske elemente povezane s poništenjem ili znatnim umanjenjem; i

(c) šire gospodarske posljedice primjene suspenzije koncesija, uključujući širenje donošenja privremenih pravnih lijekova na više sektora kako bi se uzele u obzir različite ekonomske veličine uključenih sektora.

7. U slučaju spora iz članka 29.4. točke (b) stranka koja je podnijela pritužbu i dalje tuženoj stranki pruža tretman, u sektoru na koji se primjenjuju predmetni pravni lijekovi, koji je značajno povoljniji od tretmana koji je toj stranki pružala prije stupanja na snagu ovog Sporazuma.

Naime, ako se privremeni pravni lijek donese suspenzijom carinskih koncesija, stranka koja je podnijela pritužbu daje prednost robi na koju se primjenjuje potpuna liberalizacija carina.

Kad je riječ o robi na koju se primjenjuju carinske kvote, sva privremena pravna sredstva primjenjuju se tako da najmanje 50 (pedeset) posto kvote iz Priloga 10.-A, koja se odnosi na tuženu stranku, ostane nepromijenjeno i u potpunosti dostupno u skladu s uvjetima dijela III. ovog Sporazuma.

Kad je riječ o robi na koju se primjenjuje postupna liberalizacija i za koju je razdoblje postupnog snižavanja do potpune liberalizacije dulje od 11 (jedanaest) godina, privremeni pravni lijekovi u obliku suspenzije carinskih koncesija ne smiju prelaziti 50 (pedeset) posto razlike između stope utvrđene u Prilogu 10.-A koja se primjenjuje u relevantnom trenutku, s jedne strane, i nepovlaštene carinske stope stranke koja suspendira koncesiju, s druge strane, sve dok trgovina predmetnom robom ne bude u potpunosti liberalizirana.

8. U slučaju spora iz članka 29.4. točke (b) koji uključuje zemlju u razvoju bez izlaza na more, stranka koja je podnijela pritužbu razmatra koje bi daljnje mjere mogla poduzeti, a koje bi bile primjerene okolnostima te zemlje u razvoju bez izlaza na more, uzimajući u obzir ne samo trgovinski opseg mjera na koje se pritužba odnosi, već i utjecaj svih privremenih pravnih lijekova na konkretne gospodarske probleme te zemlje u razvoju bez izlaza na more.

9. Ako tužena stranka smatra da razina suspenzije koncesija ili drugih obveza o kojoj obavješćuje drugu stranku prelazi razinu koja je jednaka poništenju ili umanjenju nastalom zbog toga što tužena stranka nije postupila u skladu s arbitražnom odlukom, ona može izvornom arbitražnom vijeću dostaviti pisani zahtjev da donese odluku o tom pitanju. O tom se zahtjevu dostavlja obavijest stranki koja je podnijela pritužbu i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu najkasnije 30 (trideset) dana od datuma primitka obavijesti iz stavka 2. U roku od 10 (deset) dana od datuma primitka zahtjeva za arbitražno vijeće stranka koja je podnijela pritužbu dostavlja dokument u kojem navodi metodologiju korištenu za izračun razine suspenzije koncesija ili drugih obveza. Arbitražno vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 30 (trideset) dana od datuma primitka zahtjeva. Tijekom tog razdoblja stranka koja je podnijela pritužbu ne suspendira koncesije ili druge obveze.

10. Suspenzija koncesija ili drugih obveza privremena je i ne zamjenjuje cilj potpunog postupanja u skladu s arbitražnom odlukom i obuhvaćenim odredbama. Koncesije ili druge obveze suspendiraju se samo do:

(a) u slučaju spora iz članka 29.4. točke (a), povlačenja ili izmjene svih mjera za koje je arbitražno tijelo utvrdilo da nisu u skladu s obuhvaćenim odredbama kako bi tužena stranka postupila u skladu s tim odredbama;

(b) u slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), povlačenja ili izmjene svih mjera za koje je arbitražno tijelo utvrdilo da poništavaju ili znatno umanjuju korist koju stranka koja je podnijela pritužbu ostvaruje na temelju obuhvaćenih odredaba, na način koji negativno utječe na trgovinu između stranaka, kako bi se uklonilo to poništenje ili znatno umanjenje;

(c) dogovora stranaka da se mjerom o kojoj je dostavljena obavijest u skladu s člankom 29.19. stavkom 1. tužena stranka usklađuje s arbitražnom odlukom ili obuhvaćenim odredbama; ili

(d) postizanja sporazumnog rješenja stranaka u skladu s člankom 29.24.

11. Neovisno o stavku 1., u slučaju spora iz članka 29.4. točke (b), naknada može biti dio obostrano zadovoljavajuće prilagodbe kao konačno rješenje spora.

ČLANAK 29.21.

Preispitivanje svih mjera poduzetih radi usklađivanja nakon donošenja privremenih pravnih lijekova

1. Tužena stranka dostavlja obavijest stranki koja je podnijela pritužbu i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu o svakoj mjeri koju je poduzela radi postupanja u skladu s arbitražnom odlukom nakon suspenzije koncesija ili drugih obveza ili nakon primjene privremene kompenzacije, ovisno o slučaju. Uz iznimku slučajeva iz stavka 2., stranka koja je podnijela pritužbu ukida suspenziju koncesija ili drugih obveza u roku od 30 (trideset) dana od dostave obavijesti. U slučajevima u kojima je primijenjena kompenzacija, uz iznimku slučajeva iz stavka 2., tužena stranka može prekinuti primjenu takve kompenzacije u roku od 30 dana nakon što dostavi obavijest da je postupila u skladu s arbitražnom odlukom.

2. Ako se stranke ne slažu oko toga postiže li se mjerom o kojoj se dostavlja obavijest usklađenost tužene stranke s arbitražnom odlukom ili obuhvaćenim odredbama, bilo koja stranka može, najkasnije 30 (trideset) dana nakon dostave obavijesti o mjeri, u pisanom obliku zatražiti od arbitražnog vijeća da donese odluku o tom pitanju. O tom zahtjevu treba obavijestiti drugu stranku i Zajednički odbor u sastavu za trgovinu. Arbitražno vijeće strankama i Zajedničkom odboru u sastavu za trgovinu dostavlja svoju arbitražnu odluku najkasnije 45 (četrdeset pet) dana od primitka tog zahtjeva. Ako arbitražno tijelo odluči da je mjera poduzeta radi postupanja u skladu s arbitražnom odlukom usklađena s obuhvaćenim odredbama, ukida se suspenzija koncesija ili drugih obveza ili kompenzacija, ovisno o slučaju. Ako je to relevantno, stranka koja je podnijela pritužbu prilagođava razinu suspenzije koncesija ili drugih obveza razini koju je utvrdilo arbitražno vijeće.

3. Suspenzija koncesija ili drugih obveza ili kompenzacije, ovisno o slučaju, ukida se i ako se arbitražnom vijeću ne podnese zahtjev u skladu sa stavkom 2.

ČLANAK 29.22.

Prilozi

1. Prilozi 29.-A, 29.-B i 29.-C sastavni su dio ovog poglavlja.

2. Sporovi na temelju ovog poglavlja vode se u skladu s prilozima 29.-A i 29.-B.

3. Zajednički odbor u sastavu za trgovinu može izmijeniti priloge 29.-A i 29.-B.

ODJELJAK D

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 29.23.

Odabir suda

1. Sporovi o istom pitanju koji proizlaze iz obuhvaćenih odredaba i Sporazuma o WTO-u ili bilo kojeg drugog sporazuma čije su stranke potpisnice mogu se rješavati na temelju ovog poglavlja, DSU-a ili u okviru postupaka rješavanja sporova tog drugog sporazuma prema nahođenju stranke koja je podnijela pritužbu.

2. Za potrebe ovog članka:

(a) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju Sporazuma o WTO-u pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje arbitražnog vijeća na temelju članka 6. DSU-a;

(b) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju bilo kojeg drugog sporazuma pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje vijeća za rješavanje sporova ili suda u skladu s odredbama tog sporazuma; i

(c) smatra se da su postupci rješavanja sporova u skladu s ovim poglavljem pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.7.

3. Neovisno o stavku 1. i podložno stavku 4., ako Europska unija ili Mercosur ili najmanje jedna država Mercosura potpisnica Sporazuma zatraže osnivanje vijeća u skladu s člankom 6. DSU-a ili u skladu s relevantnim odredbama drugog sporazuma čije su stranke potpisnice, ili arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.7., ta stranka ne smije pokrenuti drugi niz postupaka o istom pitanju pred drugim forumom, osim u slučajevima u kojima nadležno tijelo u odabranom forumu nije donijelo odluku o meritumu stvari zbog razloga nadležnosti ili postupovnih razloga koji nisu okončanje postupka nakon zahtjeva za odustajanje ili suspenziju postupka.

4. Nakon što Mercosur zatraži osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.7., država Mercosura potpisnica Sporazuma ne pokreće drugi postupak u vezi s istim pitanjem pred drugim forumom. Nakon što Europska unija zatraži osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 29.7. protiv Mercosura, ne pokreće drugi postupak protiv jedne ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma pred drugim forumom, ako je osporavana mjera tih država Mercosura potpisnica Sporazuma mjera kojom se provodi osporavana mjera Mercosura, a Europska unija tvrdi da je došlo do povrede bitno istovjetne obveze.

5. Dva ili više sporova odnose se na isto pitanje ako uključuju iste stranke u sporu, odnose se na istu mjeru i bave se navodnom povredom bitno istovjetne obveze[1].

[1] Podrazumijeva se da se za potrebe ovog članka dva ili više sporova koji uključuju iste stranke i odnose se na istu mjeru, ali se ne odnose na navodnu povredu obuhvaćenih odredaba ili Sporazuma o WTO-u ili bilo kojeg drugog sporazuma čije su stranke potpisnice, ne odnose na isto pitanje.

6. Ne dovodeći u pitanje stavak 3., ništa u ovom Sporazumu ne sprečava stranku da suspendira obveze koje je odobrilo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a ili koje su odobrene u okviru postupaka rješavanja sporova proizašlih iz drugog međunarodnog sporazuma čije su stranke u sporu potpisnice. Na Sporazum o WTO-u ili drugi međunarodni sporazum stranaka ne poziva se kako bi se stranku spriječilo da suspendira obveze iz ovog poglavlja.

ČLANAK 29.24.

Sporazumno rješenje

1. Stranke mogu u bilo kojem trenutku postići sporazumno rješenje bilo kojeg spora iz članka 29.4. Stranke se dogovaraju o roku za provedbu takvog rješenja.

2. Ako se sporazumno rješenje postigne tijekom postupka pred arbitražnim vijećem, stranke zajednički obavješćuju predsjednika arbitražnog vijeća o dogovorenom rješenju. Nakon te obavijesti postupak pred arbitražnim vijećem završava.

3. Svaka stranka u dogovorenom roku donosi mjere potrebne za provedbu sporazumnog rješenja.

4. Rješenje se može donijeti odlukom Zajedničkog vijeća u sastavu za trgovinu. Dogovaranje sporazumnog rješenja između stranaka može ovisiti o dovršetku svih potrebnih unutarnjih postupaka. Sporazumna rješenja javno su dostupna bez objavljivanja informacija koje je stranka označila povjerljivima.

5. Stranka koja provodi rješenje prije isteka dogovorenog roka pisanim putem obavješćuje drugu stranku o svim mjerama koje je poduzela radi provedbe sporazumnog rješenja.

ČLANAK 29.25.

Rokovi

1. Arbitražno vijeće ili posrednik u bilo kojem trenutku može strankama predložiti da izmijene bilo koji rok iz ovog poglavlja, navodeći razloge za taj prijedlog.

2. Stranke mogu sporazumno izmijeniti bilo koji rok iz ovog poglavlja.

ČLANAK 29.26.

Povjerljivost

Vijećanja arbitražnog vijeća povjerljiva su. Arbitražno vijeće i stranke smatraju povjerljivima sve informacije koje je stranka podnijela tom vijeću i koje je ta stranka označila kao povjerljive. Ako ta stranka arbitražnom vijeću dostavi povjerljivu verziju svojeg pisanog podneska, ona na zahtjev druge stranke dostavlja i sažetak informacija sadržanih u podnesku koji nije povjerljiv pa se može javno objaviti.

ČLANAK 29.27.

Troškovi

1. Svaka stranka snosi svoje troškove sudjelovanja u postupku u okviru arbitražnog vijeća ili postupku posredovanja.

2. Stranke[1] zajednički i ravnopravno snose organizacijske troškove, uključujući naknadu i troškove članova arbitražnog vijeća i posrednika u skladu s Prilogom 29.-A.

[1] Podrazumijeva se da se takvi troškovi zajednički i ravnopravno snose između, s jedne strane, Europske unije i, s druge strane, država Mercosura potpisnica Sporazuma koje su stranke u sporu i Mercosura, ako je i potonji stranka u sporu.

DIO IV.

ZAVRŠNE ODREDBE

POGLAVLJE 30.

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 30.1.

Stupanje na snagu

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu između stranke EU i stranke Mercosur prvog dana mjeseca koji slijedi nakon datuma na koji su stranke jedna drugoj pisanim putem dostavile obavijest o završetku njihovih unutarnjih postupaka potrebnih u tu svrhu.

2. Obavijesti se šalju glavnom tajniku Vijeća Europske unije i vladi Republike Paragvaja ili njezinim sljednicima, koji su depozitari ovog Sporazuma.

ČLANAK 30.2.

Primjena prije stupanja na snagu

1. Ovaj se Sporazum može primjenjivati privremeno. Ta se privremena primjena može provoditi između Europske unije, s jedne strane, i Mercosura i/ili jedne ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma, s druge strane, u skladu s njihovim unutarnjim postupcima.

2. Privremena primjena Sporazuma ili njegovih dijelova počinje prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon dana:

(a) na koji je Europska unija obavijestila o dovršetku svojih unutarnjih postupaka, uz navođenje dijelova ovog Sporazuma koji se privremeno primjenjuju; i

(b) na koji su, nakon obavijesti Europske unije, Mercosur i/ili relevantna država ili države Mercosura potpisnice Sporazuma, ovisno o slučaju, obavijestile o završetku svojih unutarnjih postupaka ili ratifikaciji ovog Sporazuma i potvrdile svoju suglasnost za privremenu primjenu dijelova ovog Sporazuma koje je predložila Europska unija.

3. Obavijesti se šalju depozitarima ovog Sporazuma.

4. Zajedničko vijeće i druga tijela osnovana u skladu s ovim Sporazumom mogu obavljati svoje funkcije za vrijeme privremene primjene ovog Sporazuma ili njegovih dijelova. Sve odluke koje se tijekom tog razdoblja donesu u okviru izvršavanja njihovih funkcija primjenjuju se isključivo između stranaka koje privremeno primjenjuju ovaj Sporazum i prestaju proizvoditi učinke između stranaka koje prestanu privremeno primjenjivati ovaj Sporazum i preostalih stranaka.

5. Ako se, u skladu s ovim člankom, ovaj Sporazum ili određene odredbe ovog Sporazuma privremeno primjenjuju, svako upućivanje na datum stupanja na snagu smatra se upućivanjem na datum početka primjene.

6. Ako, u skladu s ovim člankom, ovaj Sporazum ili određene odredbe ovog Sporazuma privremeno primjenjuju Europska unija i jedna ili više država Mercosura potpisnica Sporazuma, smatra se da se svako upućivanje na Mercosur odnosi na državu ili države Mercosura potpisnice Sporazuma koje su pristale privremeno primjenjivati ovaj Sporazum.

7. Izmjene ovog Sporazuma ili njegovih dijelova isto se tako mogu privremeno primjenjivati u skladu s ovim člankom. Ako se tijekom privremene primjene ovog Sporazuma donesu takve izmjene, one se primjenjuju na Mercosur i/ili bilo koju državu Mercosura potpisnicu Sporazuma nakon njezine suglasnosti da privremeno primjenjuje Sporazum ili njegove dijelove u skladu sa stavkom 2. te ostaju na snazi nakon stupanja ovog Sporazuma na snagu.

ČLANAK 30.3.

Upućivanja na zakone i druge sporazume

1. Ako nije drukčije navedeno, podrazumijeva se da upućivanja na zakone i druge propise stranke uključuju i izmjene tih zakona i drugih propisa.

2. Ako nije drukčije navedeno, smatra se da svako upućivanje ili uključivanje upućivanjem u ovom Sporazumu na druge sporazume ili pravne instrumente, u cijelosti ili djelomično, uključuje povezane priloge, protokole, bilješke, bilješke o tumačenju i bilješke s objašnjenjima.

3. Ako nije drukčije navedeno, ako se u ovom Sporazumu upućuje na međunarodne sporazume ili ako su međunarodni sporazumi u cijelosti ili djelomično ugrađeni u ovaj Sporazum, podrazumijeva se da uključuju i izmjene tih sporazuma ili sporazume koji ih nasljeđuju, a koji za obje stranke stupaju na snagu na datum potpisivanja ovog Sporazuma ili nakon tog datuma. Ako kao posljedica izmjena tih sporazuma ili sporazuma koji ih zamjenjuju nastanu pitanja o provedbi ili primjeni odredaba ovog Sporazuma, stranke se na zahtjev bilo koje stranke mogu međusobno savjetovati u okviru Zajedničkog vijeća kako bi prema potrebi pronašle obostrano zadovoljavajuće rješenje tog pitanja. Na temelju takvog savjetovanja stranke odlukom Zajedničkog vijeća mogu na odgovarajući način izmijeniti ovaj Sporazum.

4. Stavak 3. primjenjuje se *mutatis mutandis* ako je za Europsku uniju i najmanje jednu državu Mercosura potpisnicu Sporazuma stupila na snagu izmjena ili sporazum koji nasljeđuje međunarodni sporazum na koji se upućuje ili je ugrađen u ovaj Sporazum u cijelosti ili djelomično.

ČLANAK 30.4.

Ispunjenje obveza

1. Svaka stranka na temelju načela uzajamnog poštovanja, ravnopravnog partnerstva i poštovanja međunarodnog prava poduzima sve opće ili posebne mjere potrebne za ispunjavanje svojih obveza na temelju ovog Sporazuma.

2. Ako bilo koja stranka smatra da druga stranka nije ispunila bilo koju od obveza iz dijela III. ovog Sporazuma, primjenjuju se posebni mehanizmi predviđeni u tom dijelu Sporazuma.

3. Ako bilo koja stranka smatra, na temelju činjeničnog stanja, da je druga stranka prekršila obveze koje su u članku 1.2. stavku 1., članku 5.2. stavku 2. ili članku 7.7. stavku 3. opisane kao ključni elementi, može poduzeti odgovarajuće mjere.

O toj činjenici i poduzetim mjerama odmah obavješćuje drugu stranku. Stranka može zatražiti hitno savjetovanje o tom pitanju kako bi se pronašlo sporazumno rješenje. Dotične stranke nastoje održati savjetovanje prije poduzimanja odgovarajućih mjera. Stranka koja dostavlja obavijest o donošenju mjera dostavlja sve relevantne informacije potrebne za temeljito ispitivanje situacije.

Za potrebe ovog stavka „odgovarajuće mjere" mogu uključivati suspenziju, djelomično ili u cijelosti, ovog Sporazuma. Suspenzija ovog Sporazuma krajnja je mjera i može se uvesti samo u slučaju posebno teškog i znatnog kršenja ključnih elemenata iz članka 1.2. stavka 1., članka 5.2. stavka 2. i članka 7.7. stavka 3. U tom se slučaju stranke oslobađaju obveze da tijekom razdoblja suspenzije u potpunosti ili djelomično izvršavaju ovaj Sporazum u svojim međusobnim odnosima. Takva suspenzija primjenjuje se tijekom minimalnog razdoblja potrebnog za rješavanje tog pitanja na način koji je strankama prihvatljiv.

4. Ako bilo koja stranka smatra, na temelju činjeničnog stanja, da druga stranka nije ispunila neku obvezu iz ovog Sporazuma, osim onih koje su obuhvaćene područjem primjene stavaka 2. i 3., o tome obavješćuje drugu stranku. Stranke intenziviraju savjetovanje i suradnju radi pravodobnog i sporazumnog rješavanja pitanja te održavaju savjetovanja pod okriljem Zajedničkog vijeća radi postizanja obostrano prihvatljivog rješenja. Zajedničko vijeće može zatražiti od Zajedničkog odbora da se sastane u roku od 15 dana radi hitnih savjetovanja. Svaka stranka dostavlja relevantne informacije potrebne za temeljito ispitivanje. Ako Zajedničko vijeće ne uspije postići uzajamno prihvatljivo rješenje u roku od 90 dana od datuma obavijesti, stranka koja je dostavila obavijest može poduzeti odgovarajuće mjere. Za potrebe ovog stavka „odgovarajuće mjere" mogu uključivati samo suspenziju dijelova I., II. i IV. ovog Sporazuma. U tom se slučaju stranka koja je dostavila obavijest i stranka koja je primila obavijest oslobađaju obveze da tijekom razdoblja suspenzije izvršavaju suspendirane dijelove ovog Sporazuma u međusobnim odnosima.

5. „Odgovarajuće mjere" iz stavaka 3. i 4. poduzimaju se uz puno poštovanje međunarodnog prava i razmjerne su neispunjavanju obveza iz ovog Sporazuma. Prednost se mora dati onim odgovarajućim mjerama koje najmanje narušavaju funkcioniranje ovog Sporazuma.

6. Suspenzija primjene bilo kojeg dijela ovog Sporazuma u odnosu na državu Mercosura potpisnicu Sporazuma ne dovodi do suspenzije primjene ovog Sporazuma u odnosu na druge države Mercosura potpisnice Sporazuma, osim ako je potpuna suspenzija ovog Sporazuma u skladu sa stavkom 3. primjerena za ispravljanje povrede ključnih elemenata iz članka 1.2. stavka 1. i članka 5.2. stavka 2. Pri odlučivanju o potpunoj suspenziji ovog Sporazuma stranka EU uzima u obzir sve mjere koje je Mercosur poduzeo protiv države Mercosura potpisnice Sporazuma koja je počinila povredu.

7. Suspenzija ovog Sporazuma u slučaju kršenja ključnog elementa iz članka 7.7. stavka 3. koje je počinila država Mercosura potpisnica Sporazuma ne dovodi do suspenzije primjene ovog Sporazuma u odnosu na druge države Mercosura potpisnice Sporazuma.

ČLANAK 30.5.

Izmjene

1. Stranke se mogu pisanim putem dogovoriti o izmjeni ovog Sporazuma. Izmjena stupa na snagu nakon što stranke razmijene pisane obavijesti u kojima potvrđuju da su ispunile svoje primjenjive unutarnje zahtjeve i postupke potrebne za stupanje izmjene na snagu ili na datum koji dogovore stranke.

2. Neovisno o stavku 1., Zajedničko vijeće u sastavu za trgovinu ili Zajednički odbor u sastavu za trgovinu, prema potrebi, mogu odlučiti izmijeniti priloge dijelu III. ovog Sporazuma ili njegove druge dijelove ako je tako predviđeno Sporazumom. Takvom se odlukom može predvidjeti da se te izmjene primjenjuju od datuma o kojem se stranke dogovore ili nakon obavijesti o ispunjavanju pravnih zahtjeva stranaka, ako je primjenjivo.

ČLANAK 30.6.

Pristupanje novih država članica Europskoj uniji

1. Europska unija obavješćuje stranku Mercosur o svakom zahtjevu treće zemlje za pristupanje Europskoj uniji.

2. Tijekom pregovora između Europske unije i zemlje kandidatkinje koja je podnijela zahtjev za pristupanje Europska unija:

(a) dostavlja, na zahtjev stranke Mercosur i u mjeri u kojoj je to moguće, sve informacije o svim pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom; i

(b) uzima u obzir sve razloge za zabrinutost koje je izrazila stranka Mercosur.

3. Zajednički odbor dovoljno prije datuma tog pristupanja ispituje učinke pristupanja treće zemlje Europskoj uniji na ovaj Sporazum.

4. U mjeri u kojoj je to potrebno, stranke prije stupanja na snagu sporazuma o pristupanju treće zemlje Europskoj uniji odlukom Zajedničkog vijeća uvode potrebne prilagodbe ili prijelazne aranžmane povezane s ovim Sporazumom.

5. Neovisno o stavku 4., dio III. ovog Sporazuma primjenjuje se između nove države članice Europske unije i stranke Mercosur od datuma pristupanja te nove države članice Europskoj uniji.

ČLANAK 30.7.

Pristupanje država Mercosuru

1. Mercosur obavješćuje stranku EU o svakom novom zahtjevu za pristupanje treće zemlje Mercosuru.

2. Tijekom pregovora između Mercosura i zemlje kandidatkinje koja traži pristupanje, Mercosur:

(a) dostavlja, na zahtjev stranke EU i u mjeri u kojoj je to moguće, sve informacije o svim pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom; i

(b) uzima u obzir sve razloge za zabrinutost koje je izrazio EU.

3. Svaka država članica Mercosura koja na dan njegova potpisivanja nije stranka ovog Sporazuma („država članica Mercosura koja podnosi zahtjev za pristupanje”) može pristupiti ovom Sporazumu putem Protokola o pristupanju koji su sklopile stranka EU i država članica Mercosura koja podnosi zahtjev. Protokol o pristupanju uključuje rezultate pristupnih pregovora i, prema potrebi, sve prilagodbe koje je u skladu sa stavkom 4. preporučio Zajednički odbor. Ovaj se Sporazum mijenja u skladu s člankom 30.5. stavkom 1. kako bi odražavao uvjete pristupanja kako su dogovoreni u Protokolu o pristupanju između stranke EU i države članice Mercosura koja podnosi zahtjev za pristupanje.

4. Tijekom pregovora o Protokolu o pristupanju iz stavka 3. Mercosur može pratiti delegaciju države članice Mercosura koja podnosi zahtjev za pristupanje, a prije zaključenja pregovora bilo koja stranka može zatražiti sastanak Zajedničkog odbora kako bi se ispitali svi mogući učinci pristupanja države članice Mercosura koja podnosi zahtjev za pristupanje na ovaj Sporazum i prema potrebi predložile prilagodbe.

ČLANAK 30.8.

Prilozi, dodaci i protokoli

Prilozi i dodaci ovom Sporazumu i protokoli uz ovaj Sporazum njegov su sastavni dio.

ČLANAK 30.9.

Privatna prava

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se kao da se osobama dodjeljuju prava ili nameću obveze, osim onih koji nastaju između stranaka na temelju međunarodnog javnog prava.

2. Ništa u ovom Sporazumu ne smije se tumačiti kao da dopušta izravno pozivanje na ovaj Sporazum u domaćim pravnim sustavima stranaka. Država Mercosura potpisnica ovog Sporazuma može u skladu sa svojim domaćim pravom predvidjeti drukčije.

ČLANAK 30.10.

Trajanje Sporazuma

Ovaj Sporazum sklapa se na neograničeno vrijeme.

ČLANAK 30.11.

Otkazivanje

1. Stranka EU ili stranka Mercosur može drugoj stranki uputiti pisanu obavijest o svojoj namjeri otkazivanja ovog Sporazuma.

2. Otkaz stupa na snagu devet mjeseci nakon obavijesti iz stavka 1.

ČLANAK 30.12.

Izvorni jezici

Ovaj je Sporazum sastavljen na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.